Olaus Petri

En svensk krönika /

Handskrift // D 411

Tillkomstår mellan 1550 och 1560

Digitaliserad år 2017

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Olaus Petri

En svensk krönika /

Handskrift // D 411

Tillkomstår mellan 1550 och 1560

Digitaliserad år 2017

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

56

D. 411.

O. P. n. 5
(Gödike Finkes)

Gödik fincke äger denne Book, den han äfftr-
sin Barn sonder ärfft sakt, anno 89 1568

Ofwanmälde Gödik Fincke hafwer ibland
adelen stin Åbo Stift, som Ericus Skytte
Concilio Upsal: 1593.

Förar A. Nordberg.

Denna Chrönika uttyddes så swära K. Gustaf Eriksson, at han förbjöd honom afskrifwandet och sielf skref most denne med sin hela stora penna. Hwarom är at läsa vti Doct. Joh. Messenii Scondiâ illustratâ och Erik Jöransons Kryckb Chrönika; men besynnerligen Jögbom-Kommys bref til Auctorens broder, Ärkebiskopen Mäst. Lars Petri. Henrickx bref hemöfwer isländ Skrifteliga Bruk til Dal. Ärkebiskopen Doct. Hålon öfwer hela Kyrkio-Historia eller Biskops-Chrönika, Num. 45, pag. 99 seqq.

And. Olr. Rhyzelius.

Allom thenn som thÿna Trô:

trickie lasterlige eller hörauda warda ôfs-

olar Jagh Olaûs Petri Predikare j Stork:

Gholy Sauheteues kûndzskap

Gûdz som al tings Gaffuer skapat ma-
nistione til godzo och gagn, than Gaff-
uer tegz och aff sine kriga godzet och
fârskyn, sâ förordinerat och stiftat, at
tegar Lefuerne och Regemente som fordomdags i
wârldene Lefuatt Gaffna, bestrifftas skulle, tegz
efterkomadom til ett rättilsse och warnapel, aff hûl-
kom tege lâra motte, hûadh anstalles kirkesamliga
tilgâ plâga, och hûad som plâgar ibla ôfkoma, or
kortas medt en ords affsongh Gâ at efftegerko-
marene mogo lâra aff tegz forfâdrz welsignelse
elr förderff, hûru tege liges i alt stricke stifta
stole, och hûad nyttigt elr skadeligit vara plâ-
gar, Jan, efterkomarene Gaffna och tegr en stôr
fördel aff, tj tegz ar Gûz bâttre bliffna vnge aff
en annars affärdes den aff sin ângstan, Och
bôr Historier, elr Crônikor, sâ skreffna vara
at tege fôrgiffna sâ widsyt som nôgeligit kan
vara; alla omstândigheter, aff hûad Orsak och
tilfälle, obestând, ôrligh, och krigh, komet ar, och
hûru fridh och roligheet, bûarat warder, tj tegr
Rima tgâ med frûcht sâsna warda, och âro thom
som efterkoma, soson en Drâgel, tegr tege wâga
see stimma, hûad som bestând elr obestând mz
sigh Gaffuer, hûar stoff land och städer vexa
til, elr hûru tege förlagda warda, Thz ar icke nogh
att ma weet hûru ôrligh och krigh Gaffuer

tûtt

2

tijt och ofta, våt i vårldena, Ulan bägyffuer orsz
at vetta, aff ygnad orsak sodant komet är, Ja, så
yläger Jw mäst vara, at tegr koma på obestodz
som sielffue gyffua tegr, vlfälle til, och tegr vnde=
ka obestendz som vlfällen vnderka kuna, Tygr för
är tegz nyttigt, at wa vesteg ygnu örligz och frijdz
kan förtaget och förkomet varda Då är ey ygth
noch att wa vesteg ygnu froma förster gaffua vn
stndoz varit i vårldene, tegr tegr frid och roligest gof=
lät gaffua, Vta wa och vesteg, ygnad sätt
tegr tegr nl gafft gaffua (ygnilket Crönike scri=
ffuarn förgiffua skal) tgn nl efterdöms som
efftegr koma, Ulen tegr är vel monge som
Crönikor scgriffuit gaffua, och doch ganska få
som rätta sättit gafft gaffua, ygnilket noch
är openbart, så vel nidt fremade Crönike
scriffuar soson Swänska och Danska Tyr
scriffue vel alle örligz och frijdz, uten ygnu so=
dant nlkomet är, och ygnilken yartt bättre sak
gafft gaffuer, tegr vander ganska ringa omta=
lat, Och tegr för kuna tegr som efterkoma icke
gaffua sodana Nytta aff tegrs förfäders histo=
rier som tegz vara bönder, Då gaffuer oss nyt=
tet vardet scgriffuit aff tgm som yartögke och
välda vnder i sakene vart gaffue, Och tegr=
för gaffua tegr vrlöfftg tgm yartegs som tegr
gaffua gollet medz Och tegr andra ylat
förartadt Och är så ofta samudgen tilbaka lä=
tter Och tegz är noch nl märkandis i tegr
Danska och Swenska Crönikor. Tyr Danske
prisa högt aff tegr stora gierningar tegrs herrr
och förstar

gaffua giort

Gaffra giort har i Sverige Orh tesse Svenska
räkna höyt thet stora madom the Gaffra bedrif-
vit i Danmark Då at thet ther nw velle giva
vetha hwad sannast är, han skal Gaffra ther
wdh vil, Orh är thå näpliga kwnna thess the
Svänska orh Danska Crönikor) vtleeta, Thedt
Gaffver aff älder (ginc bättret) varit ey inbinket
orh endeles naturligit haat orh agga emellan
Danska orh Svenska, ty at bode parter räkna
sigh höyt, orh ingen vil vinna för ther andra
Therför Gaffve vy nw sodane Crönikor som
ther Gaffve vl kwnnes varit ther skrifvit Gaffra,
Orh förtenstuld koma the Svenska Crönik-
ter icke öfver ens medt the Danska, orh
inger parttigen skrifvar noget got om ther
andra, Ty är thess orh vilsamt mork, at taga
ther wdhe godh rättelsse vthi, Dock likväl
Gaffver Jagh nw tagit migh för at vtdraga ey
Lithen Crönikce aff the andra, Orh Gaffver
Jagh satt ther in, thedt som iagh Gaffver för-
nimmit samindene tilbaka varit, aff Gwlka
na märkia nä, Gwm Gdr, Dinket, forti-
den tilgonge Gaffver, Gwm Dinket Gaffver
stoot vnder Jnskrifda Gawr, orh Gwm thet
Gaffver verdet repetat aff fremmede Hänskay
Gwm thet Gaffver stät vnder kommar, orh Gw-
m thett stoot Gaffver vnder Höffwitzmä, orh
mä na dock Gär altinit see, Gädad Oberstondt,
tiusth, orh tiodrethy vora forfäder Gaffra
varit Gethembrade wz, så att vy icke begöffve
förundrath oss, Vär tidh vtta tilgår, vora

forfäder

4

förfäder haffwa förstörtz werldenes ända wäsände, så well
som wij, werlden är altidt figes fiellfft liik, hwar är
altidt, hwllersam oc wådosam att wara uti, Thenn
i werldene wara skal hwar moste wdwia figes wndt
att finda mera ont än gottes, mera örligz oc
annor bedröffwelsse, än fridz. Då må ma oc
endeles märkia här aff werldenes ostadigest, at the
högste tw så fuart warda nidherslagna, som the läg-
ste, Ja, the högste stå farligast i werldene, tj
the haffwa manga som gå tegm efftegr. Då att
tw högre en [är besatt, tw fler haffwer han
owenner Och hiche hwlett (som ma kalla plägar)
går fuart omkringz i werldene, Ther ringa ma
han fuart förhöijder warda, oc en höghetegin
ma han hastigt til intetz föras, aff hwilkett
the som förtrykte äro, manga haffwa tegit hopp
at med tegm han än bättre warda, Och the
högst besatte äro, manga haffwa the fara, at hwn-
lett skal gå om medt tegm, oc förtegenskap
haffwa öfwerwdes och öfwerwåld fördrages, tän-
kandis att ju the han fuart förmedra tegm, och
förhöija tegm som the förtrytt haffwa. Do-
dant sker ma mork tilförende skett wara, hwil
det och än nw så skee kan. Thett är ofta
skett, att the the werldsliga andra widertrytte
haffwa, haffwe fiellfft så förtrytt werdett, att
the moste tiggia nådes aff tegm som the inge
nådig benöijste mådan the rådandes wor, Ja, the
är så werldenes lopp, at somblige nidh och somb-
lige opp, Ther måtta bodhe höghe oc
lodige rättsa sijn ehfftr

Hwi för

Nu förra än vij gå in til vår Materie, skal ma
veta, at i våra Svenska Crönikor finns fanska
Liteen rättilsse, ehuru ehår i Dalarna ehafver
tilstot, förr än Christendomen ehitg kom; Tij
at vora forfäder ehafva antingen Liteet eller
org intet ehar om skrifvit, ehvar ehe org no-
got skrifvit ehafva, tha är ehedt förloradt
med ehen skrifft som ehär fordomdags brukades
i landet, ehen ma nu kalla Runo bookstaff
när, ehafver noget varit skrifvit, tha ehaf-
ver ehe verkeliga varit skrifvit med Runeskifft,
tij at ehen latinske skrifften (som ma nu bru-
kar) kom förste ehitt i landet med ehen som
Christendomen ehitt förde, Org när ehen la-
tinska skrifften vtogs, tha med tiden för-
lordes org alt ehe som med ehen skrifft skrifft-
enis var. Dock ehafver än tha ehen förra
skrifften noget vidt vordet brukat, brede
vid ehen latinska skrifften, ehe mest är nöd-
tandigt att ehe Runstafver som böndene än
nu bruka, finnes org tesliikest i gambla lagbö-
ker org andra skrifna Svenska böker, noglora
Runa bokstafver infatta iblandt ehe latinska
skrifftena Alen vet nu ehen om ehuru ehe
vara kan, ehuad vora forfäder noget skrifvit
haffva, med ehera Runoskifft eller nij; Ehe är nu
vist, at vi alle äre fanska Liteer rättilsse komne,
ehuru ehär i Dalarna vildt förra än Christendo-
men ehitt kom, Org än tha, att ehen Dans-
ka Crönikon vittnar förgifves, ehuad fordom-
dags skaal gestaas, ja tesse tij dage steet vara

org värke-

6

Orss räkenar tongt ribbaka / Då kan ma dorg fögo mat
giffue ther / Ty at i Dannemarck haffuer varit sa=
ma fesktt som när oss är / om gambla Historier /
Orss tegn stöffuer seer ma vel at alle städis sökies
stär ära orss prüs / Therför är befruntandis. att
samudgen är icke altidt framkome / tegn dorg aff
Crönicko skriffuarene mästes arktas skulle, Orss
lätegn Jagh andra döma tegn om / tegs är visth / att
i tesse tri Rijcke / som orss i morgh ämner handle /
haffuer varit prosst orss oförstendigt folk / tegn tegn
fögo artadt haffua / tegdt som ul goda förer orss
förkeligest hört haffuer / orss begynnelse endels:
tgå förstes lära torkt orss seedegen när tegn vordegå
Christum / Therför kan ma orss fögo vndra tegn
vgå at tegn antingis litedt ehr orss integdt skriff=
uitis haffua / Thedt seer ma väl / at vara för=
fäder haffua hafft tegs sätt / som tegn breker orss
latiner hade medt fabler orss poetiska dikter
Då at när nogra märkelige män voro för hand=
me / tegn tegn manliga gerningar orss märkligit be=
dreff hade / Om tegn dikted tegn vijsor / Dagchär
Rim / som tegn plägade kalla fripde / orss andra soda=
na dikter / orss blomerde tegn medt fabler orss
förtärkt orss / läggiandis tegn stora ära orss prüs
til som tegdt förtienes hade / Orss tegn tegn
märkelige män voro som sigh bemüste man=
ligha emoter tegns fiender # kallade tegn kem=
par / orss stempningar / soson tegn breker kallade
tegns dichtar / heroes / sodana som Hercules
var orss andra flere / Men tegn som Tyranniske
voro / orss gorde allom öffuervolds orss orätth orss

fripde

orss lagde tegn medt som öffuervolds orss owet pionde passadhe

vassade vå ingres kallade tegr Jättar Aessar, Trooll, orh
annatt sodantes Orh efftegr tegrdt att sanna Tÿ-
rannier, vlägade boo vå fastes Slotes orh fäste Så
kallade tegr tegrs Slotes Bergen, orh tegrn som
tegr vyå boodde kallade tegr Berga Troll, orh Bärga Troll
tegrs Systrar (som orh onda orh arga voro)
kallade tegr Bÿgegrar, ehr annat sodana, som
gambla viisor orh Tÿdiktes van Bera historia
ehr fabeler, klarliga betyga Orh når tegr vil-
le beskriffva onda orh arga Tÿranner, sade tegr tegrn
vara fula, longa orh grÿma, vkunnartiga orh
ofantliga, ån tegå att tegr kÿ voro störr orh va-
storligare än annat folk, Uten för tegrs Tÿ-
rann orh Öfvermodes, sade tegr i tegrs Dikter
tegrn sodana vara, orh kallade tegrn i tegrres vi-
sor Vndstundom Brörnar orh Lind Ormar ehr Drak
Orh tegrn som sodana stadliga vndersÖkor i-
gen sÖgo, prisade tegr menige man gÖgt uz
Vysor orh Frÿde kallandis tegrn vålliga Hielter
orh Kämpar, tegr tegr Jättar, Aessar, Trool, Bior
nar orh Lindormar förderffvit orh nedrlagt hade
Hvilket som måste skee vgiorde medt Kamp, tegr
en annat mong kampade orh fortade, Tÿ at medt
sodana slages ströttes störste Mandom, Orh
tegrför vgiorde tegr störste prisen tegr medt inleg-
gia, Så vgiorde orh vara Förfäder kalla tegrn
Dvärger som med tegrs- listes orh ihfindighet
mÖket ontts bedreffvit, Hvilke än tgå tegr icke
hade så stora macht som Aessar, Bedrifvo tegr
dock likawäl mÖket ontts medtes tegrres egen-
liga List orh argelses Orh hade så begån

diga skalk:

Dwärga tjattar

Dyga skalkegt at Dugde kunde koma under tegers
Lista, Thersför sade tge tgem gaffua sodana tjattar
vppå syges at Dugde kunde see tgem, Ast tjuistet
ma än nw wetet tala om Dwärga tjattar, Tesse
Dwärger beskrefwes (i Kiæm oc Wisor) gaffue
warit små, ty tge gaffua gafft litgen marke
dock stora listigegt. Thr skyas oc gaffua boottes
i Berges (tgedt är) tge gaffue ett benarat syns
så at ingen skulle kunna giöra tgem noget onth
Men kempana plägade understundom koma under
tgers Lista oc stoge tgem i tgiel Oc tge
för prisas tge ast tgers stora market oc man:
dom, att tge kunde nederlegga stora Jettar oc
Kæmpar, Tesslikesteg wärde tge och prisade ast tge:
res stora förnuft oc förstender, at tge soda:
na listigegt oc ilfundiga menniskior öfwer:
winna kunde, Thetta gaffuer ma nw i tgen
ankt förspiffuit, att kunnogt warda staal, hwil:
dana dikter oc skrifftställare vorå forfäder i
tgedendome gaffua brukat, tge tge oc största
kristne ib gade, så at ma klarliga merkia kan,
at sägo rättilsse finnes i tgers dikter ellr skri:
ffuelsse, efftersom tgedt tge så blomstrade äro med
fabler oc förterkt arder, att ma icke weta kan,
hwad som rätta historien är, Dock gaffua
tge som först begynte Skrifftua Swenska
oc Danska Crönicker, tagit begynnelsen ast
gamul rörter, wisor, oc andra sodana blomstra:
de dikter som i landena gongit gaffuer, Oc
tger efftersom gaffua tge skrifftuit, ty är tgedt oc
ganska owist, om så skedt är ellr ey, Wogot

kan tge

Kan tygdt vel hafftha varit som yrtedt och yfwerne
hafftha hafft sin grundes stoff, Ullen tegedt som
icke är beskrifwit, stan tegn the säger efftegen tegn
andra, tegs plägar vara owisse, ty att hwar ärtar
sin wopot eller förwandlar, oleg säger tgedt icke
aldeles så offto sogs som han tgedt hörde. Des-
likest komer oleg owisshet tgr aff, att
ma icke hafftar wisse årataal, när händelse
steeles är som omtalas, Tgedt kan oleg så swart
vara skedt för ethe hundrade år, tgs kan oleg så
swart vara skedt för sex eller ottha hundrade
år Oleg tgerför kan offta tgett sättias efftgen
som för stå skulle Ty är egelter tegt owisst
wisse som swenande Crönikio skrifware, Da-
ske eller Tyske, hafftha sat i tegens gambla Crö-
nikor om Sverige, Ty tge hafftha oleg skrifft-
nitt aff lööss yrkte, Oleg seer ma för öfwerst,
hwi offta tge på aff rätta vårgen, i tgs sog
är i mana minne, ty är tgedt integt twiff-
landis, at ny tge gambla historier är oleg så
skedt, Seer ma oleg teslikest offta, at tge
är så owisse på tegens äpna historier, som the
är på vora, Oleg tgt wil vara rätta beskri-
wit, at hwarken Swenske, Tyske eller Dan-
ske, hafftha på wissa Crönikor som wele bewiss-
des, om tgedt som i tegens land skett är, förr
än Christendome tge kom, Ullen sidan hafft-
ner nogot vordet skrifwit (Lundorf ganska litet)
besynnerliga hwr när oss Tgs nogsta som
finnes, när oss skrifwit vara, tgs är skrifft
nitt i nästa förledgen try hundrade år, hwil

Det som

ket som, hwilket som med gamål Register och be-
skaffat dess Tå måst beklaga kan, tager och thera
Crönikia om sanna tw-hundrade år måst vtdra-
gen år, Men om tess som förra stået är, haff
wer ma icke sodana bewijs som wij här efftes
De origine Göranais vnde Tess tess Historier
Gvetorum skrifftå, pläga Tå mästes förgiffså, ena-
dan tesse folket komet är som tess skrifftå
om, och enåd ersprunges tess saffner, Men
efftes tess wij Svenske Inge gamble historier
saffnå som desse äro, så saffnes wij icke mycket
efftes tess vså, enadan vort Svenska folk
komet är, och enå Sveriges är först beskrifft
vordett, Anmerkelige historier giffså vorder
De Gothis för om Göta dukes enå gamalt tesset är,
Men tess kan ingestunde vara förstandandis
om tess Götar som här i Sveriges äro, tw
tess gamble Götar (om tess ellis så gamble
äro) som en part mena) tess tager förstes
Götha kallades, saffnå boot tager nu är ve-
derr sitt och Länder bort, och skal nep-
liga noget folk, än tå saffnå boot i Sve-
rige, tw tesse saffnå tager itzerd sådtse icke
mykit longt efftes Noe flodtz, så frampt
alt sant är som om tesse skrifftit är, Och
tesserför kunna tesse icke tyckas vidt saffnå
gooth här vtaff vår Landes, Vta vore
Litkar at nosre aff tesse hade komet Sytts
och boot här, Dock är tess alt ännes, och är
Saxarna vthsampt vtsleta tess som redtast
är j så gamål drunde Och är förtsenskuld

Edther

Dättre lätga tegz beståå dr nogot tegz ônster dr, fô-
regiffna Tegst dr panska kirkt. Ja tegz kan oc
icke festa, at Tyske, Svenske, Danske, Vor-
ske, gaffna fordomdags alle varit etz folk
Oc tegz dr Tungomålet nogh bruks. ni, ty
at j förtiden gaffna tegz alle gafft etz lan-
gomol, dr tgå att tegz dr nu så förandradt
sidan folket bleff otskilt, som altidt gånda
plägar Oc tegz kan tegr aff nogh nær
kias, att Jnu äldre tyska oc Svenska böker
na finna kan, Jnu mera Draga tegz öfr
ens i mole, tgå nu dr tegn ni gaga,
oc giffuer tegr arkt vgå. Så kan oc nu
nnor störke bruks. at tegr gaffna alle vât
etz folk, ty at gamble Latinske Historie skrift
kan, gaffna wisligt skrifft. om tegz Tyss-
kes Landzsadeger, gunnadana begynte oc vd-
lande tegz gade, gunnet dr nu mera Gal-
les i tesse trv dilke, dr i Tyskland Et ga-
malt sätt sprog tegz gaffna varit, at tegr ga-
deger stufft tegers folk j gundrade taal, oc
en höffdinge för gnart gundrade, Jnu-
let dr gar til nær oss bliffuit dr, Ty att Gerla
Landet dr stufft i gardeger, som for- Gårde
dom kallades gundarj, ifftegr tegz att j for- Gundari
stone voro tegr gundrade under eti, dr
tgå at nu äre sonnestädes mere oc sonnestä-
des, nider oc tegers höffdinge kallades
gundarj höffdinge, tegn nu kallas Gårds- Gundari
höffdinge. Så gaffna oc folket i tesse trv höffdinge
dilke sodana sätt nu bisser dim ofcan- Gårdshöff
dinge

nor dist

12

— ehr ditz som tegr Tyske, hwilket alt tegr afft
komer at tegr alle Hafftna hafft eth tusyndemol
orsak varit eths folk Orsak vilde förlenght vara, at
alt vthrätna som tegr gamble Historie skrifft
vthr tegr tyske Nation rechtliga vtlägna; Orsak
nw endoes mera Hallas vthr oss, än när tegr
Då kan man Jw klarliga vnderdia, at Swenske
Danske orsak Norske Hafftna fordom varit Tyss-
ke, tegr tegr frost Hafftne så förmerat, at tegr tes-
se Land besatt Hafftna Ja tegs Hafftner orsak al-
tilt så varit Tysterness sätt at tegr yttra förv-
ändga sick Tegr Hafftna besatt Engetland
Vändelandz, en står dock ähr Liffländz Styr-
en orsak vnangs annor Landz Då Hafftna tegr
orsak besatt tesse trw Riker, Uthen när tegdt skett
är orsak om nogot folk Hafftner boot thär vthsö-
rende, tegs är swnderligit, Likast sines wigh
tegs vara at tegr Tyske Hafftne först besatt
tegna Landen, så att tegr Hafftne varit tegst
förste folk som thär bootz Hafftner
ytlägar orsak vara eths gamalt tal, tegs sombligs
Historie skrifftnar fulkeliga mena, at tegr Bötar
som så mykit bebrifftit Hafftna i Breken, Vast-
landt, Syanien, orsak mangs annor Landtz, sto-
la Hafftna Hafft tegrs förste vtgongz thär
vtoff Sverige, hwilket om så santz är, Lätteligh
Jagh andra dömma om, Uthen tegs sines likt
norsak at tegr Hafftna varit aff tegs Tyska tung-
mokedt, ty tegr Hafftna almenneliga Hafft tysk
Nampn, sosom är Tyderick, Ernemerick, Filmer,
Alrick, Ditmar, Adolff orsak ffler sodana

sines

Finnes dorz sombligst som sröja at Götar orz
Vender haffua hafft thz Tingomot Uthen dre
thz vtgongne aff Sverige, thå haffua the ta-
ladt tyskt mål, haffua the orz hafft vån-
diskt tingomot, thå vetth Jagh icke hwru the
haffua kunat gongit vtoff Sverige, med und-
dre na ville sröja, att thz hade så länge bott
vblandt thz Vendzker, at thz hade lärt thera
tingomål orz förgätit sit äget, ellr orz Vendisk
tingomot haffuer orz varit på them vidt tyskt
mål. Orz thz Vandrare nw tala, är Slaviisk
tingomål, hwilket icke olikt är, Thz
wendz haffua the som sröja thom här vtgog-
na vara, at the skola först haffua tagit Rygen
in som ligger vidt Stralesund orz sidan komet
the in i Vendlandz som är Pomern orz bott
the en longe vidt förre än the droso vpp emott
Breden Uthen the Lattger Jagh orz andra dö-
na om, hwad sannast kan vara, Orz hwar
thet än sanne är, att the här vtgongne äro, så
kan thet doch icke vara stretz så longt för Chri
förd som en vart mena, hwilke the sröja, at
thz skulle stretz vara vidt Abrahams tidz, vel
tusand år förr än Christus födder var, Uthen
thz kan ingalunda sant vara, longa tilt the
efftter moste thz vara stretz om så stort är,
Doch kan ma the om nogh vist tidt förfröja,
för Christi förd sines thz lifnadel haffue varit
mit hwru longt, thz vet ma icke, Wore Sve-
ska Crönikor Lögha Svenska mån ena stora
äro vil, the aff at the Götar som efftter the

menigz

14

Menniſko här vtgongne äro, hafftua ſå mykit bedrifft
uit i fremmande länder, Ulten när vij ſäkene rätt
beſtua vele, är tegr med ſögo ära inlagd, ma leg-
der Jn ſögo äro in tegr medt at ma far medt
öffuermod oreg äratteg i annars land som oſſ m=
tilt ontteg giort hafftua, ſtiuar oreg bremer
Drager oreg förgdriar tegn som gierna ville ſit=
tia i fridteg, Teget vor oſſ nyligen störd ära,
at vor forfäder hade alnit varit fridſamme, oreg
fartnodige, ſittit ſtille varit nil fridz medt teget
gnder tegem pifkrit hadege, oreg icke röffuat oſſ
ſtiuiat androm, Doreg vrijſe Götag mandom
goo tegr vil, tegr ſom ſolkt för tegers handt
vrijſade tegn integt, vtſom ſade tegn vara en
gor medt ſtalkar oreg Tyranner ſom intoplig
annars mandz länder oreg ſtäder, tegr tegr inge
rätt nil hade Orch komme ſå monga hundrade
tuſande menniſkior bode aff luft oreg vodz, tegedt
var oreg thn, mandom ſtörſte tegr giorde (ſom noſ
aff Crönikerne bekiennis dr) tegr ſom med brand
oreg mord, örligez oreg krigez, äro inleggia ſkal; tha
ſkal hafftua t rättfärdigez ſak vyå ſtå, annars
dr tegz tyranij oreg öffuermod mera dr madom
Ulten tegr aff dr nu noreg ſagt

De religione Suevorum

Nu ſkal ma oreg vttga, at i fortiden hafftur ſtetta
landet ſom orch all annor land oreg rike, varit fult
med affgudery Oreg efftter teget att vor forfä
der dre aff tegn tyſke Natione vtkommne, ſåå
hafftua tegr oreg (vtan tuiffuel) hafft ſamma aff:
gnda Dyrkan ſom tegr Tyſke Dorch kan ego
medt tilegen hafftua nogotg vordet förnamdat

Aff ſtädes här

Afstädes här i landet hafft noghra hel-
gonerliga stogar, then ma kallar Helge lundar helgelundar
ther the nyttyn viskepelse hafft haffua, oc
Diefftule nyttin stöbilste bedriffuit haffuer,
Oc om sådana lundar talar Sweriges laghbok, the
förbudit vorder, at ma icke trä skal på stenar oc
lundar, Oc ther haffue the theris wndzkyr-
kian verre gallet. Sådana helge lundar finnas
än nw här i landet, än thå at the nw intet
brukas, ja vist, heller then mesthe ma, hwar
the i fortiden brukade vordo. Uten i Vpsala the
som konungs sätet här i Sweriges varit hafft
ther haffuer oc rätta affgwda sätet varit, Oc
Freys affgwda templet haffua stot icke longt
ther ifrå som nw står Doomkirkian, hwil-
ket som Freys kostelige ros haffua pryt vät
Oc i sama Tempel stolt the haffue haffte
tree Gudar. Then första och yrkerste haff
nä the kallat Thor. Oc är then (then Thoor Gud
tunstue) som wär the latiner haffuer kallat
Jupiter, Then the oc Göllo för then höfsta Jupiter
Guden. Oc sono hade the gort som the
naadden vilt, sittiandis på en vagn, gordt
som karla vapnen. Oc hade en Freyre i then
ena handene oc sin Stiernor i then andra
Oc att sono haffuer Toorsdage klampen, so-
som oc wär the Tijsta Dinerdage. Om thenna
Gud Thor, Hwi thor gudz, som än nw
wär gambla bönder i brukeligt är, hwilket
oc i lagboken förbudit vorder at ma icke

stal affgå

16

skal affgudom blootta, tegz ár, ma skal icke frá
ria vidt tegn, Tegna Gúden yldsgade tegz dyr
kia orlz hedra at han skulle beuara tegn for mán-
der, lúngesúlz storm orlz annatt sodant, orlz affs
han skulle gifftá tegn kor orlz kierna norlz orlz
alla handa frúrtz Tegn andra búnder Kalladis
Oden, hwilken nár tegz tyska kalladis Wod gaffz tegz
orlz ár tegn som tegz latiner kallade Ulcrúnig
orlz tegn for ár tegz icke samo likt som tegn dan-
ska Crónikan egoller, at gár skulle j Sverige
gaffuá varit en Trolkarl som gudz ofuerdt Ofte
hwilken tegz skulle gaffuá vordet golden for en
Gúdz Tý at tegz tyske gaffue orlz gafft sanna
gúdegen orlz kallat genom Woden, som tegn En-
gelska Crónikian inegoller, orlz aff sanna Gúd-
nom gaffuá tegz kallat en dagh; Wirkúne, Wo-
dens dagh, tegn Týs orlz kalle Odens dagh, Tegn
sanna Gúden yldsgade tegz dyrka at han skulle
gifwa tegn i strides orlz árliges som vora Sve-
ska Crónikor innehalla Uten Lekar ár tegt
at tegz gaffuá dyrkat egone for Kiedomars
skúld, at tegz skulle fá godz orlz gifwa norlz
orlz tegz aff yldsgar ma en ná fróa at tegz tie-
Odenom som manga gudar orlz kiedomar
sanna slagga, Tegn tridie dar en Gúdin-
na, orlz kallades Frigga hwilken som norlz
troendis dr) nár tegz latiner gaffue egett
Veneris, orlz aff egne kallades Frigga dagh
nár tegz Tyska som Engelska Crónikan sá
gifwer Tegz aff gaffue Týs orlz frigga dagh
Týs Týs gaffue sá sanna Gudue som tegz

Týska

Odenom
Ulcrúnig

Tiena Ode-
nom

Frigga sá
Veneris

Tyske Thee Hedna vart dyrkat för the
skuld, at the skulle få godh fiffthermål, Ulongs
barn, och frudh roligort. Alle tesse tree Hedna
hafwa stodh i Tempelit Thore mitth uti, och
en aff the andra på Upsala sidona Teskildest
vorder och berört i vora Svenska Crönike om
the Hedna som nw the Latiner kallades Ceres
Venus dyrkade the här i landet som och i a[nn]or
landh på the the skulle få godt år på korn och
kina. Aretyng hafwer här och varit Vanq:
kunoges, och the aff vesth nw ähr nw tala om
Härken som seyes vara i vatnedt Orh at Herken
tager then bort som Hedhna Om här haff-
we varit noger stor Vanqwnkunoge Hedhar
som the dyrkat hafwe, kan nw icke vesth
Uthe the Tyske hafwa hafft en Gudh the
kallade Krode, som nw the Latiner kalla Satur-
nus, then Guden seyes och noget hafwa wäx
här Vanqkunoges, och the aff yttagar nw
kalla then som arfter äre Krodes skalkar, Ef-
ffyrd hade the Tyske, och efftiger som en part
mena, then the kallade Jodwäte, the aff yt-
tra the som slagna och dragna vorda, och illa
tractera, roya Jodhut
nw icke seye här i Sverige Tesse förstresst
re Gudar, Thor, Odyn, Frigga, och nil
kest sina besynnerliga presteer, som the på
theres dagar offer giorde Och dwart nijo-
de är hade the med theres konunges aff hela
Rijket tna almenneliga Samqwemdh, the the komå

nil Goya

Kerés-

Vegtunus

Vårtz

Krodes Saturnus

krodes skalkar

Jodwätes

De sacrificia et nocturna.

18

til Hoya medt tegrs Offer oc Skencker til förbe[rörda]
Tempel oc giorder tegr tegrs Gudom Offer för
Heela Landzens Welfärdes Oc vordo tegå mogfor
Lefftändis Offer giorder och aff menisthon oc an-
nor Diur, Doc alt Maandkön Oc tegrs blod
vart vtgutit Gudome til äre Oc Kroppanar
och aff menisthon oc annor Diur, vplengde
tegr i en Helgalunds som hort vidt Affgudha
Tempfedt var, tegr nw ster banda Kirkian som en
almenlighes menighes är Oc tegs Gud nw noc
sagt aff tegn affgudha Kirkian som här i Landet
Varit Hafftuer

Quod Suecia fuit olim di-
uisa in quatuor

Effterdesto Hafftua oc Sämbligt Hafft tegn menighes
at tegs som nw är ett Sweriges Rijke, skal Hafftua
i fortijdegen varit fem Rijke Tegret förste skulle vara
Finlandt oc Heela Aca strijdt Tegrdt andra Hel-
singelandes medt all Norlanden, Tegret tridie Ny-
landt, Södermanalandt oc Närike oc tegs skal
le Hafftua varit tegs öfferste Rijket oc Egetidt

Sweriges ellr Gothia Rike

Sweriges ellr Gothia Rijke, Tegrdt fierde Göteg
Rijke Heela Linköpings stirkt, Wermelandt oc Nes-
götlandtz Tegret fempte Wermelandt oc alla
Daalarne, Ullen om Helsingalandt medt Norra-
den oc Wermelandt med Dalerne skole Hafftua
Varit tw Rijke, tegr Lutger Jagh andra Domkyr-

De finlandia

kiogh Ullyg förnes tegs icke Lickt vara Ullen om Finland
är slagt noc, ty tegs Hafftir icke länge Varitz
under Sweriges Crone med tidegen är så ett stirke
och så ämnat Gudtz egen under, Dompt som nog
wiszligt är) togz B. Erick. Egär ni Rijket, sedt
Biergeer Ferd, oc sempt Konungz Birgger, som

aff Swerin

som aff Crönikiorne vel märkas kan Tesslikest är
och klart norig; at Götterne haffwa hafft en Konung
för sigh sielffwa och hwes lycke wara at tygh rik-
tet haffwer wärgt alt ju til Öra sönder hwa be-
synnerliga haffwer hollandt varit tyr wnderg
Ty att effter som wor Lagbok inne holler, lyder tygh
Sverige til, Doch haffwer tygh foot aff örig til,
stundom wnder Danmark och stundom wnder Sve-
rigis Orig så haffwa tesse två konunga diken
Sverigis orig Götha Rike med tilgen konelig
wnder en herra orig är wordet ett Rike, Orig
tyrfför haffwa nw Sverigis herrer tygh Ty-
tel; at tyge kallas Sverigis orig Götas Konungar
är tygh at för tryhundrade år sidan, plägade ko-
nungarne egär i riket allenast halla sigh Sve-
rigis konungar orig icke Göta konungar, hwil
ket norig kännas kan aff wnga konung orig Sver-
ges örig konung Waldemars breff som är nw
wel finnas. Uten konung Ulaffwes Ladulos
orig hans effterkomande, haffwa skrifwit sigh
för Sverigis orig Göta konungar Orig tygh va-
re nw sagt om tygh Styrke

Läse orig wora Svenska Crönikor förfinna hwa
dana Landt Sverige är, hwilket nogh ty kynnes
ok ögnas skola, effterdy tygh at tygh skrifwas
för tygh s skuld som här ifrån kes boo, tyge tyr
bättre weta landzens läglighet än tygh beskrifw-
nas kan, Uten tygh skal man dorig wetta, at J
fortiden haffwer tygh Rikit, nogot rikare va-
rit än tygh nw är, ja alla handa köpmadz
Varur, hwar haffwer Ofrygliga nogot kåpar,

Tärn,

Dr Bohs

Titulus. K. Finn Duces

20

Jåren, thy oreg allahanda skrifwarer vordet vtfört
j fremmande landes Oreg ehafftet myckyn ehad=
del, varit twillan tegz Engelska oreg tegz Rij=
ket oreg tegz aff kom ehät in så myckyt En=
gelsk wyntez som i så longen tidz ehafftet
varit ehär gresst oreg grefwe Oreg teg handel
som stedde med tegz Engelske var nästy för fy=
ra ehundrade år filgan, Ty att ehå tegz tidz vo=
re inga Städer som nw Hamburgh moga äro, Lyb=
ka Lidz Östrasiöen, Bremen Lyberke eller no=
ra andra Oreg all Land kringz om Östra siöen
Voro öregristen, vndantagandiz Swerige oreg Dan=
mark, tegz Voro tegz Land som först oblefwo Chris=
ten vidt Östrasiöen Oreg tegzföre hade tha tegz
Svenske tegz Register til, Engellandz som oreg
Skrifwit var Da ehafftet oreg tegz Riket i
nogor förliden ehundrade år varit ganska rikt
ya Brannwol oreg ehafftha monga ehundra=
de Lästeger vordet fört ehär vtoff landet, bode
til Prysse oreg annor städes, som aff gammal bref
oreg Register noga bewisligit är, Oreg var ehär
ganska godt wyntteg i Riket, som ma aff
Crönickerne förnimandis varder Ulen wedt
tidegen är tegz, så förfnagat vordet, at tegz för=
derfftat ehafftet bode landt oreg städer oreg
dagliga wed förderfftar Da skal ma oss
ehär vetta, at vor Swenske Crönicke skrefft
när, tegz tegz mz nogo skäl oreg besked
skrifftat ehafftha, tegz ehafftha begynnat ya
tegz kondgar som skulle ehafftha varith vid
tegz nidh Christus födder vartz, ty at tegz

som förra

som förra stett var; dr. oss efftegen som tegs skya
vlat owitterligit, hwilket vy oss bekänne, oss skyt
ky allenast vara owitterligit hwru går stod vit
för Christi byrdes, vtgan tegs dr oss owitterligit
hwad som i the longes tidz stidde efftegr Christi
födelsse tidz som vtförmäle omtalat dr; Oss tegr-
för dr tegs ganska owisseg medt tegs första kom-
dar som går vyräknade varda, Ty tegs kan
hända at tegs haffwa varit flere, tegs kinna
och haffwa varit fiere dn tegs går vyräknas
Tegn Danska Crönikan talar om mongfa
Svenska komdar som vora Crönikor integt
omtala, Varda går oss nogra komdar vy-
räknade som integt haffwa varit går I
dikt, som vy hörande varde, och tegs alt soz
nw sagt är, wil vara för the litegen in-
dongdz, til tegn Crönikr som vy
nw aff Gudz wil hiche be-
gynne wille

22

Thenn swenske Crönicka

Konung Erick

Thenn förste konungh som vora Swerska Crönickor
säya hafwa varit i Sweriges Rike hafwe hafft hetet
Erick, och hans lagsaga honom tyckz nu, at the skole
hafwa latit besätta Skona, Smeland, Halster, och
the andra befluttna landz som i Danmark lig-
gia, Emedhan icke han sielf vara, förty hesse tre
Riike äre besatt medt tyskt folk som nu förmedh
Demsat är. Och tesserföre är noga troligh at Dan-
mark hafwer förre vordet besatt medt folk
ifrå Sweriges Alder. Then Danska Crönickan skrif-
ver så före, at then förste konungh som hade I
Sweriges hafwer varit aff hetet Manuel Erick
then skulle vara här insatt för en konungh, aff
konungh frode som kallades hin fridhgode, och
hetet skulle så hafwa nu gonget, at emellan
konungen i Sweriges som hetet Alrik, och konungen
i Götaland som hetet Hestiblind var en lanngh
fredhe, Och efftersr tyckz att same Hestiblinds
arfwe var Sweriges konunge mestigh nost, then
för hafft hade sigh in uti konungh frode, Da-
marck at hade honom hielpa skulle emot ko-
nungh Alrik, Emedhan hade och giorde, ty hade
sände honom nu hielp ett stort tal folk,
nz en högberömpd Man, som kallades Erick
hin vise, then same Erick drog konungh
Alrik och hans sön, och som så tyckz til vå
tyckz sista at hade aldt konungh bode öffuer
Sweriges och Götalandz Oreg tyckz skedde vidh
then tidh Christi födelse war, Och berörer
then Danska Crönickan om noghra andhra

konungar

konungar som hafwa i Sverige skola regerat hafwa
förre än Erik hans wälsignade hågkomst kom, och är
hans herres namne, Hunlinges, Regnar, Lodbroks,
Attilæ, Hiarröer och så förberörde Albrik
och Vestfolding om hvilka man intet vist
hafwer hvad som sanning är, utan för lätteger
man hvad bestå, Thå förde Erik i Sveri-
ge längre regerat hade blifft han döds

Ådr Erik hans wälsignade dödes war wart hans
son Haldan konungen efftiger hans som then Dans-
ka Crönikan innehåller, och han vart mi-
nat tiugat aff sine bröder i Upsala Ulen ha
fwa fredlefft, konungh Frodes son vid Hiehe, och
han then äldre Ulen then Svenska Crö-
nikan säger, at ehr konungh Erik dödh war
fwa hans son Roderik Slinket efftiger ho-
nom, och at han skal medt mykit folk Roderik
hafwa dragit här utaff Riket i fremmande
Landh och bedrifwit then stör mandom, hwil-
ket om så sant är, är välsammt vil at döma om
Efftir Roderike sitter filmer hin Mykle, eller filmer hin Mykle
ther 8 Historier och Crönikor högt berömbat
varder aff sin mandom, Och somblige kalla
honom Vilmund eller Vilkin Och alt then som
vår Svenska Crönika haller om honom
then är utdragit utaff Tidfarinks van Ber-
gahe och kommer Sveriges intet vidh then
gamla fremmande Historier nogh nära, at filmer
hafwer varit konungh äfftier then Götha
som i annor Landh varit hafwa, Men

Hvad kom-

24

Hrad tenner tegz tegnd vilt som boo j Sverige i nu
kan Jw icke räkna tegnd för Sveriges konungar, ss
j frelmark land hafftie varit konungar öfwer Götar

Thå Filmer war dödh, segies Nordian hans son
Nordian hafftia blifftt konugz efftegz hono, hwilkes
som aff herrit konugen j Ryssland wart för-
Herrit driffwen, och hade herrit rikit inne en tidh lodh
och satte så sin sönn j sin stad som oss egest her-
rith Abt tegz segen tegn Svenska Crönika
Vara skrifwet hwar j landet, hwilket dogh icke
så sant är, ty tegz är alt vttaget aff Tidfrids
Vår bren Hystorie eller fabele Och är skrifft
J tegz Göta rike som ga hinfidhen Vngern
Var, om tegz elles så skrifwit är, Tegen dan-
ska Crönikan talar om en konungh som hör
J Sveriges skulle hafftia varit hetandis Si-
Sivard fo: wardz och en konugh som wolde öfwer Göta
Karl fon: landz thed tegz hetth Karl Ehst bode vor
ga en tidh och som en wart mera nogotz
mere än hundrade år efftegz Christi födelsse
Men aff theres skrifningar och Regementz wis ma
intheth, vtan at tegz hade bode sifft theres
döttrer til Dannemark tw konunga sönner, then
Ene hett Frode och hade konugh Sivardz dot-
Vlwndt ter, och hon hett Vlwndt, then andre hett
Harald Harald och hade Göta konungs dotther, then
tegz hett Sigwrd Talar och tegz Dan-
ska Crönikan om en Sveriges konugh som
Frits K hett Frik, och then förde länge örligh med
Haldan Hallvardsson aff Dannemark, och ga tegz
Haldan K sista waan Haldan honom öfwer, vidt otto

tyo år

tohjo or och hundrade efftegr Christi bördh och bleff Anno 180
han så konungh bode öfver Sverige och Danmark
Och tå var här i landet en herra ma som Di-
vald hette, han satte sigh vy emot Haldan, och
vpvuxte medt sina sön er, hela landet til skyl-
no Uten Haldan vart honom förmertigh och
dray hans söner och hono medt, Då efftegr tigh
at han ingen vara hade efftegr sigh, bö togs ha
Vngwin Göta konungh sin skyldma, och sattes Vngwin
honom vy för konungh i Danmark Och bleff
så dödh Vgot tegr efftegr dray Rafnald Sve-
riges konunges sanna Vngwin Danmarks konungh
Och bleff så Divald Vngwins son konungh öfver
Danmark Och emot honom stridde förme-
de Rafnaldh och drogh medh ett stort taal got
krigsfolk vt i Delandh Uten tegr vart ha
fielft slagen, och tegr Svenske vordo förströ- Anno dñi
gradhe och tigh stedde vilt tuhundrade och 720
tiugu år efftegr Christi bördh, Tegr vart efftr
Inge konungh i Sverige, me aff hans bedreff Inge konungh
vorelh ma integedt meer, vtan i hans vidt
bleff tigh endrectelliga samtyckt, at konungs sä-
tilt skulle vara i Vpsala och ingen annorstädz Dedes regia
i Riket, bö tegr var tegerdz vnda Tempel, och Vpsalie
tith yfergade mästha vlsökningen skee aff Hesla
Riket, Bleff och thå Oil ä vinters Ting at alle ko- beslutat
ningar skulle hylla vid Ulora stenum
Inge hade två söner efftegr sigh Hiarrik och Hiarrik
frode, tegr regerade bode i Riket efftegr tegerds- och frode
fader och förde så got regemente, at tegr
vordo hollne aff then menige ma sosom

Hedar

26

Kunder Så offt tgå Ulærk Döder och Frode vart ko-
nunges aldna, Och Leggia tegr Svenska Crönikior thna
tegrs Froda tegre Döpter til, som tegr Danske skrifft-
na om tegrs Froda, Och kan Jagh tå vela om
tegr Danske Gastrå noget tagit tegr som tesom nl-
görde och nlegnat tgz tegrs Froda Eller Gastrå
och tegr Svenske skrivit tegres Froda inz tegz som
tegn Danska nlgörde, tgz seer ma ofta ske I
Crönikorne, at tegr tuå Gastrå Gafft ssf vanp
så offrer tgz tegn tna nlagnat som tegn andra
prort Gastrer, men vare tegr om Cuå tegett
kan, Jagh tror vel att tegr Gastrå vant fromt
förster bode, och hallet starck frid j tegrs Rike
som konunga ombets kräfter Och tegr aff Gaff-
ne vore forfäder hafft tu sådan ordsidh, att
Frode frid tegr plegade dusta Cuar anna frode fridh Den-
ne frode Lath så hordeliga straffa Öfverhetz
och åretz, at ingn dogh ellr lopp dristades
sigh nl at taga noget tuerg androm ifrro, under
sådana förstar plägo landh och Rike förhoff-
va sigh och plägade tgr Latiner kalla sodana
fromn förster Patres Patriæ, landzens fädrar
Cgerfors vart och tegne frode så kär, och j
sodana vördnigh gollen aff tegn nlnigo nn
som gan gade varit tu Gudz Och är tgz
offt (som Christne äro) tu står blygdh, at vj
tes Gedningar Gastrå tge. dygdsom vj inte
fichtfrå Gastrå

Verbar Efter frodes Dödz regerade Verbar han fyra
Gastrå Gafft tre söner, Östen, Uene och Dan,
om tesse tre hans söner vander nygbrt sarth

sez inte

som icke han sådh vara Therför rätteer mån
tgz bestå

Östen Vore Dioly Lönings Överkter

Aar Werar var dödz, bleff Östegen hans son kongz
efftegen egen; Oeg efftegen tgz tege i Nårige hade
slagit hans broder Vore ihiel som tgerå kongz
var, tegerför satte han tegen en hund ul kongz
tgen ul Gåån oeg sråt, Oeh lät öffuer Vorsta
Vnan steg sådan budh vtgå, at hwilken som icke
prouade tgen hunden sodana trenst som han
sinom kongz gjora skulle, hanom skulle
leedh frå led eyggen vanda / Vten tgen Dan-
ska Crönika säger at han heeth Hunnar
som fatt tgen Vorsson tgen hunden ul kongz
han han (ul endtyrs) hafua varit kongz
Östens hår höffuidzma Oeg så giort på
sin herrend vegne tgz han giordhe
Efter Östen, Diolny kongz i Överigtge oc
hans tienare skyes hafua dråpt hone vti eth mid-
dahar tgen Danska Crönikan talar om en kunungz
son här skulle hafua varit kongt tilförunk som
heet Hundinge at han dråpte hiss fiellt vti
eth Vlioda haar, han hände at tgz ena hyrhest
år komet aff tgz andra
Vtgå Diolny var döder bleff Överker hans son
kongz efftegen egen och han var en merkeligh
starck man, tger aff gick en sodana fabele vp om
egen, att han kunde stå sin nesta vti en hårda
Oxen vp ul dlunboga, tgz hafuer så varit vora
förfäders pläghedz at tge betrodde stora krafft
och marckt vm sodana fabeler Therför seya
tge om somliga kämpar At tge hafue vpkt

vp vm

28

Vy medt rööter stor tråd oreg slagit hela fiender
medteg, oreg amat sodan tegr står kraft tilgöfftes
til, som noreg dr medtbiander aff tegn Dansta
Crönikone tegr ful dr med sodana fabler, Oreg
tegr Moste han haffue arst veya som egene rätt
förstå vil, Man seer klarliga at vore förfäder
i Hedendome haffue mera lust hafft til fabe-
ler oreg förtenkt ordeg, dan vil klara oss enfaldiga
sanedagena
Vidt tegna tidt, etter nogot förr etter sidan, vor tegs
Fötar Som i fremande land vor d så märtipe, at
tegs slogo in i Greken med två fiennom hundra
de tusande folk, Oreg tegr slogo Keysaren i Hell
Dering Cesar tegn tegr Dering Hetteg oreg vände sidan nibaka
volgen in emot Vngern, oreg tegs skelde vidt
tu hundrade oreg två oreg femptijo år efft sri byrd
Valander efter Dererikes Dödeg bleff Walander hans son fa-
nideg i sin faders stades, om egono seyes at Maran
haffuer vilit egono til Dödz, Tegs Valander dö-
der var, bleff hans son Visbur konungr, oreg hol
brände hans dgna söner inne med alt hans dag-
liga folk, på tegs tegr skulle teste fraran få årff-
Skalic andra Qualoz, dna ria
ne hondy, Hvarfore är te vont vil alt enttz
orsak Do Carlstar hvarken skäl eller redlighet
oreg skonar hvarken vänner eller fiender
Visbur efftegr Visbur vart hans son Domalder konungr
Domalder I Sverige oreg i hans tid var dyr tilt i landet
så at Greken fruit veya kunde, oreg dr noreg
Qvinnl de- lat Regis plenderaffni, tvångfiandis at grides plogade tyss-
la landeth för tegen misswernogh som konungr
oss hans bröder giort hade, på tyers fader

Soz offta

som offta hända plägar vndersöttens för herr-
rens vnskyldel skuld, thå vi then menige
ma i Riket soges then plogen och nödes soz
then yå gick Kunde then (vil ändtligh) haffwa
hafft then meningen, at Gudanar voro förtör-
nade, aff konungen vnskyldigh, therföre tosso
the egenom och med egen vilie the blodha
Gudanar, offrade så genom then Gudinnone
som Ceres kallades, ehem vil äro bränd ifr
genom vpp, yå thz the skulle få korn och
fiärna Oren så skadde egen rättes, ty att efftir
thetta han vpbrände sin fader för pyz och Gud-
da skuld, så vart och hans sielff vpbrändh
för korn och fiärna skuld, dher var thz alt hedniske
Här Domalder dödes var, bleff Domar konungh eff- Domar K
ter egenom, han leffde fridsamligha som en yart
annen, och bleff så dödh aff wåldsa ålder, me-
ra haffwer man intet om egenom
Sidan Domar dödes var, bleff Attil konungh i Attil K
hans stadh och styrde mykit aff hans storz
manskap som han bedrifwit haffwer, han stal
haffwa vnnit Dannemark vnder sigh, som vora
Crönikor innehålla, och the Danske vil en nes-
se och blygd, stal han haffwa sat then sin gyld Rakka dan-
raaka til konungh för thz the hade slagit hans rim der
skyldma konungh Halvan i Gårl Alen sidan at Daria K
andra Gudar hade riffwit konungh Raka i Gådl Dario
satte Attil the Danske en konungh som herr Läs- Ladas
och tha han dödh var, satte Han then en arff
tiran til konunges som herrth Brioo, och gaf Brioo

åt så lössh

Sverring

Dagger

Alrik

Alrik

Höyt beſatt, ty teger aff ytterſta hat och aff-
rundt emellan fadren och ſone, broder och brod
ſom egen ſkiellig är; Då är och teſſutan farligit
at vara höyt beſatten, ty the ſtiffta tha offta
hans fiender ſom för vore hans bröder och vänner
Efftter Ulrick vart hans ſön Jngemar kommen, hans Jngemar
lath hans ſyſtrun vthangria mz en förgift Me-
dro, ya en liten Holma ſom Kallades Agnafit Agnafit
tegr nu Storholm höyt är; Ulen aff hvad ſak Holm Stor
hon tha förra latth vetta ma intyedt Ulen tha Holm
ma kant vel märkia, at the ſom egne the ri gaff
ne belegliga varit, gaffue mera Adelen gafft
ri egne än ri kommun, ty ſiuk tha och ſa mz
hono
Eger Jngetter vart Jngetter kommen och ha bleff Jngetter
i ett ſlagen aff ſinom broder för ſino ſyſtrun
onda vyrkte ſkuldes och hon egett Bera,
Ulen en vart mera at hans broder ſom hono
drap, ville ſitſſtter vanda kommen, ty drap han
hono
Efftter Jngetter vart Jerunder kommen i Sverige Jerunder Sverig
han ſeyrd daſſue vanitt Danmark vnder ſigh et Danmark
och ſom han tidt kongen hade tryggeliga vat
i Danmark, lat han ſit Svenſka trifſfolk
iffro ſigh Ulen tha han the port hadde
och wente ſigh vara vtan fara, toge the daſ-
ſe hono och hengde hono ey i oldaſunder
vidh limfierden — ther ſäger the Danſka
Crönikan, at vidt tha tidt ſkulle vara en ko-
nungh ther i Sverige ſom ther ſtiffter, Och Stiffter
tha han döda bleff hade han tre ſöner

efftter ſigh

efftter kong Olaff Trygg ores dogther, tesse tre
begynte föra örliges medt Harald Hiltetan, kon-
ger i Danmark. Men han vart tegn öfftermectigh
och dray Olaff ores frija, och grande så frid med
Ingelle ores gaff hono sina syster til hustru, och
tha Ingelle hade en tidt kongh komdes varith
Olaff han döder och hade en son efftter kong
Haralds syster och han eyet kongh, ores efftter tho
han var icke vil mogen ålder kom, therföre
lath Harald hans mäder broder hono så for-
mundare, och lath hono Olaffua vidt delet
efftter sin fader Uten tegn Svenska rybir
han säger at Ingelle hade en son efftter kong
som eyet Håkon kongs och han Olaff komdes
efftter hono, och han hade i sinnet hemprad-
ter öfftter at hans fader var så stämeliga aff
daga tagen, tegr för rustade han kong vil strid
med Harald Hilletan, hwilken tegr Danske sy-
sat hade för en komdes och berede tegr krag
mertelige mork ya bode sidor, vel i fin år förr
en starfvade skilde. Och hade Hakon kong
med sigh Götarna Norigis man och tegn aff
Hotlandh, med tegr Svenska Uten Harald hade
Tyska och Danska vänder och fresar i sin här
Och kom så bode härana vil haya samen
vederamt ya Granalla eyede och stridde ma-
neliga ya bode sidor, Uten komdes Hakon
vinn hade i sin här sodana skyttar at mykit
garnisk kunde vära för tegres pilar, tegr
för bleff stort sork och förstrackilsse i tegr
Danskas här, tha Harald tegr hördes tegr

Han satt

Han sat vti en vagn och var blinder, sporde ha
sin foderna til hvem striden hade sigit Ulen so:
dermanen var vredg och störtte honom vtoff vag:
nen och slogh hans hufvud sönder med en klub:
ba; Tha nu Hakon kunge förnam at konung Harald
Dödes var, befalte han sit folk halla vya; aff stri:
den; Och vart tha befunnet at tes Svenske hade
aff tesses har mistes tolff tusand folk Ulen
aff konung Haralds hær var slaget tretijo tusand
gott krigsfolk, vndantagandt annat ringa folk
som the Danska Crönikan inne haller och
hemmade i sa motta Hakon Kunges sin fadres
Dödes Ulef slaget öfverstot var, ginge the Dan:
ske tvedrettiga til, och togo hem til konung
och the vedt Olaff saaden förlijt och hem rill
ett gott vpslagh Och nar tha stretig var
vacht han vpsökia Harald hilletandz krop vblad
the Dödga och brende hem vp, Togh sa dsko:
na och lath theres begrafne som en konung bor:
de begrafnen vara Och aff then grund hon ha
nyligt i the Danskas hörlest, Ther efftther
voro the Danske begierandis at konung Hako
skulle latta then sa en konungsson benempdh
Hestha til at roda och regera öfver then, hvil:
ket och sa skedde, dock lath han Skana blifva
vnder Sverige, och satte the öfver en sin stvld:
man aff Ulef som heet Ole, Da tha sistnae
begynte the Danske förarte Hetes regementte
och togo sama Ole til konung öfver sigh, Men
Hakon Kunges Olaff sa dannal förre an han död:
dhe, att han moste trasteras som ett barn

I konungs

Dani spotti
ge dadnut
Ulfero

Hesta da:
nsk kon:

Ole Skå
nis kon

34

I konungs Hakon Kings tid, eller ock litet tilförende
wor otegn Götarne uti Bretten och slogo Kÿssaren aff
tegn tegr walens hest, och brandhe hono ey tegr han
sigles förstunget och grönugt hade uti ett torp; och gor-
de en dråpeligh skada uti Constantinopolen. Ke-
ÿssarinna pafft tegn hendar och så drogo tegr aff
igen, och tegs skelde uti tÿghundrade, otto och
fiertijo år efftter Christi födelse

Anno Dni 1008

Efftter Hakon kungs vart Egil vendelbroka hand so
kungh, och ey mot honom satte sigh tu skÿlder
som hest Tÿnne och slogh hono aff otto hästum
strider Och tha hafuer Wisseliga stoth itta til j
Swerige aff sodana inbyrdes örligh och krigh, och
ar tegs jamalt med Swenska mån at föra örligh
inbyrdes hesla dödet til förderff Var nu Egil
hade j otta strider affslagit warith, fick han öfuer
handena j then mijonde Och tÿnne vart affsla-
gen och hans folk blefft nedertagit Och Egill
som nu fulla warit igen Och nogot tegr efft
vart han stangat j hal aff en galin tiur, och tho
war en ÿrterligh affgongh för en konungh En
sodan endelÿt affgongh fick ingen fridgod konungh frode
j Dannemark tÿ hono stangade en galin thå
j hal, Så kÿna monge tiure oss stort wille icke
förtaga oskÿrbona thå hon komer, tÿ hon drab-
bar så snart tegn höga som tegn lofa. Thå Egil

Orktar. Dödh war, blefft Orktar eller Wetgar konungh efft
honom, och ja tegr tidh war en konungh j Dan-
mark som hest Öÿvardh, hwilken tegr hadhe

Öÿvard i Danm. thå dogelige fÿsser Era aff then war konungh
Orktar begrafwen. Sigh til Hÿstern Och sände för

thenstulth

förtegenstill tu̇ssin trå man som Doct Xbbe till
konungh Sÿwarde, han fick godes swar och kom til
sin herra igen, Tha sande Oktar sama Xbba an-
nan gongh til Danmark uz sodana fölk som tem
til hörde, at han skulle föra Jungfrun hem j
landit Ulan tha han kom til Hallandt och togh
them war en til herberge, blef han aff sin
vand förrodder, så at them med hono voro bliffne
slagne, och han vnkom sielff uz står nödes
Thär nu Oktar them förnam, meenthe han
att them skulle vara sket aff konungh Sÿwarde
rodes och giffuandes, hulket icke mÿket kunde
olikt vara, anthe att Danska Crönikan säger
them mÿ till, förty swar them hade varit honom
emott, hade them vel vordet betaskadt, at them icke
hade komet til fÿnde Therföre fiorde Oktar sigh
redo vndt alla vartes och drogh nu j Danmark
Halland, them möthe hono Sÿward Danmarks
konungh med sine marth Ulen han blef aff-
slagen och gaff til flÿrtena, och miste så hodet
Halland och Skona. Och ehr them sista tha Skonia et hal landia fol-
han ville hafwa tagit Halland och Skåna ifr dit Sÿerl
blef han sielff slagen, så kan the Danska stär
fÿnde vnderstundom vthoma aff en litzen bÿnelse

Efter thet at ehr almenligit rÿkte och mendes är De pestig Gotland
Oer i vort landt them om at Götar skola vara them
vtgongne, hÿntes mich befalningh skola, noget
litet tala them om hwad the j fremade landh
bedrifwit Hafwe the som märkeligast är, och
är tilförende omtalat, hwn the lade mich tha

Kelÿsare

36

kéyssar i Greken, thz vest Deruss thz andre Va-
rend orch vidt thz tiden thz sa regerade i Greken, th
en thzy affthzend in j Asien thz thz Keyas den nä
boandis vara, vidt frä orch tretijo år efftter att Keyssar
Valend nederlagder var Drogh en Göta kömungh
Rodgast vo thz rec som thzet Rodgastz in j Valstland orch hade mz
sigh tä sinom hundrade tusand folk Uten thzan
orch thzans folk vant nederlagt Rogot thzr efftter
kom åtter en merthigh thzy aff Götar dragandis vp
j Valstland orch thzeres hemdoh thzet alvrik tha
Alrik obsedit Romam fick framgongh orch kom för Room orch belagde
Staden. Orch efftter trä år fick thzan thzens
Anno 410 orch thzs stedde efftter Christi byrdh fyra hundra
de orch tolff år, Doch förderstädes staden icke
nyttat i thzen gongh, ty hondy alvir drogh
fvart thzr et igenom, orch lefde sidan icke länge
efftter thzan Döde tho Götarne sigh en hondgh
Adolff Wolfo- som thzet Adolff, thzan drogh åtter til Rom, Ille
rimi rec thzan skonade staden för Keyssar honorij syster
skuld, thz thzan togh sigh til Christen Hulken
thzr Clarida hette orch sa drogo thza thzr Götar
vtoff Valstelandh igenom sidan thzr thzade varit
thzr tijo eller tolff år, orch komo in j Gallien
som nu kallas Frankerike, Orch drogo sa ofter
thzdhen in j Hyspanien orch thzer blefvo thzr be-
sittiandis alt in til thzne dagh. Orch thzerfor hem-
mar thzade thzr Regementet thzen tre efftter thzen
andra orch hafver sa varit alt in til vår tidt
Carolus & Sa at Keyssar Karl orch hans broder Ferdinandus
sar re Gö- äro aff Göta homga starkh komne. Orch desse
thoz Götar som först voro j Valstelandh orch blefvo sa

besittiandis

Vestgöter

Zeno Cesar

Tidrik rik Botor

Tidrik van Bern

Östgöt

Justinianus Cesar

Vitting

besittiandis j Hispanien, tgr. kallade vestgötar, och
en tha at thet gade skilt sigh ifrå thet Götha
som gade tegrö rikgod, ya ehin sidor Wngerne
in emotth Greken, sa wor thet som quarne wor
kiffne dorf inertiger norg. Och vnd sex och sex
tijo ar, sidan Vestgöterne vore dragne vtoff
Walskelandig Hand keysar Zeno en hoy wz
Götar thet thet quarne vilt Greken vore, wz
j Valskelandt ighen nil at nederligga thet wo
ra tyranner Och tesse Götarnes konungh sett
Tidrik Han grorde wndt sit folk thz keysaren
honom befalt gade och blaff sa rodandis
öfwer Rom och Valskeland j tiw och tretijo
ar Och war han en wanskeligh forstelse
Och gade sit nil gald j en stad som Gretig Vero
na, thr ya Tysko kallas Bern Therfore
kallas han och Tidrik van Bern Ofwer
gand stora bedrefft aro mogh fabeler ofwer
dirtade, thet ehuar wra nogh vesth skriva aff hans
kempar och Jamnidgar Desse Götar som
wid Tidrik van Bern komo in j Valska-
landt thet kallades Östgötar Och thet gade
gafft representerat inne thet i landet thet en
kondgen efftter thm andra mera an j fyra
tijo ar Och voro panske merige vordne, tha
Wilde keysaren Justinianus, gierne gaffwa ra-
dit ighen vnder keysare Dömeth och bewinte
skedda wz thet Götar som i valskeland boro,
och vant thm öfwermechtigh, sa at han fick
them komplet beremd Wittirh sompe wz all
thers basta adel Och thet fordes for fongen in

j Brcke

38

Totilas, Rex Gothorum Romam expugnat

Anno 1548

Effter

efftiger then andra hade öfwer alt regerat i sextijo år
Hwirfft de wore
ehr. nogot mere och thetta vare nw norr sartes
om the Götar otlendes varit hafwa thw vilie
wij kona til vora Julendzka Crönikio igen
Tha nw för de Oktar en til longh had varit kommen
I Öfwerige flogh hans äghen broder homo i hel then
Faste om:
dit frem
the faste hest, Effter som the Öfwerska Crönikan
säger Men the Danska Crönikan säger at ha
lät slå en i hel som Gybbe hest för thz han ha:
de bclägrat hans fäster och förthenskuld fulle
sanna Gybbes wänner in I Dannemark til kom dogh
Fremer och hulpe homo ther til at han fick Öfwer:
gif ze Orlo i then förgiorde bleff Oktar slagen
Ther effter bleff Adiles Oktars son kom dogh oft en
Adils
tid tha han skulle fara vorthz och giöra sinom aff
fridhom offer, störthe han dödz widh aff hasten
Adiles had en son som hett Öster han bleff kom dogh
Öster
effter homom och homo hrar han agne wänner
wt wz hans daghliga folk, ine hwi sa skilde wecth
ma witherr,

The Danska Crönikan säger at I Dannemark war
Hwio wr
Danoz
en kom dogh som hett Dwjo han röfwade wort
kom dogens kristen I Öfwerige (Uten then Öfwerska
stor och skadeligh fägde then emillan, och stundom
tayyade then ene och stundom ther andre, sa
moste tha mange tusende Lata liffwet til, för
tes manz ökyldigt skuldz

Ehr nw förutnempde Dwjo kom dogh war, bleff sodan
Dör tidt I landet at folket icke kunde be hielpa
sigh, ther för nödgades mykit folck draga utaff
landet hwilke ther först kome til Gotlandt, sa til
Rygen
Rygen widt Stralesund liggher och sidan wy I Öst:
landt och the kallades Longbarder, ther aff at the
Longobar
di
hade lenge skeggh Dama Longbarder komo ya

the sysla

40

tegz sysla ri Walskalandt, oc̃ blef̃n̄ tegr besitiandis
oc̃ tegerd. land Gallas rn̄ Longabardia Oc̃ tegne
första vtgongen skulle hafna. sedh efftegr Christi byrdh
vidt tw̄ hundrade oc̃ ottotijo ar̄ som en part mena; Men
om tegz longbarder skola vara vtgongne aff Skana,
Danmark ell̄r flere teste Norlanden besynnerliga sa̅ tog
tidh efftegr Christum, tegz han sagh ey fullelliga skya
efftegr tegerd tegz hafna longt nfforende bodt vy; Oss-
landh, som en part aff tegz latinske Historie skrifft
ware syras. Sidan nlkn̄a Domblige mena at
tegz skola hafna varit Saxeske Tyster Ulen̄
tegz kunna tegz val vara, den tegd at tegz hade aff
Danmark oc̃ flere teste land vtgonget. forty teste
tw̄ Riike Sverige Danmark oc̃ Norig ave fw̄ besat
med Saxeska tyster Ulen i tegz oc̃ sodana flere skor
ther hafter egnar oc̃ en sin frij dom.

Jngemar Dan̄ter Darig

Tha Osten kom̄dgh dodh var bleff Jngemar hans son
kom̄dgh efftegr honom, han seyes nyttat hafna be-
drifwit i Danmark oc̃ vnnet tegz vnder sigh. Da
bleff han ya̅ tegz fiista dragen ya̅ Lagunda i Veltes

Brente Der

Efftter Osten vart Brente vnder kom̄dgh, oc̃ thr̄ bar fas
broder affn̄ vildt thn̄ thr̄ Sverdh thett, thrfor dray
Her thom i Norrike ya̅ en stad som Kalader Go-
talandh tegz noste vara eth farligit stodt thr̄
then ene brodren han ey vara satter vti for̄ thr̄ andra
Ja ju̅ hogre stodt ju̅ hogre fare oc̃ ju̅ hogre fall
Her er nw̄ nil att besynnandis. at en tha at om forberor
da kom̄gar som her i Sverige seyes hafna regerath
ar̄ Litzet skriffwit Da̅ ar̄ tegz dog intheet tw̄sflandes
at thr̄ en part mera bedriffwit hafna an skriffwit
ar̄, Oc̃ ar̄ nogh marckandis aff tegerd aff Gongh
then thr̄ jemkeligh nogh nedh storsta partegen varit
hafwer) then̄ her i landet hafwer tilstot, tw̄st
oc̃ tw̄dragt hafwer her altitt formykyn varit Bo-
ner hafwer icke varit nl fridz med fadren̄, then

Then bro-

Editionis ex
Upsaliensi Cod
rorum

ene bröderne Hafftöer dragit tegn andra Hünsk Hafftöer
förgiort bordan, och annat mere. Tha nu Konungar-
ne äro i sodana motto affdagde tagne kan vel märkias
Hvem tegs Hafftöer tilgoot i landet. Wtgan storlig
Hüller och owäderlingh kunde tegs icke ske, ty the
som så dragne wordo hade ju nogra efftegher sigh sogh
icke togo tyckt til godzo at så skredde, tge the sidan
antingen vedergiorde tegs, eller och kunä the öffter ug
så skada och förderff. Man weet wal Hwad soda
herra skifftes plägar efterfölia, och Hwem tegn kond-
gens vnder som nederlagder varder plägade efter go-
ng trakterade varda, the Jnbyrdes twistig och twedrät
föder stoff. Ty tegs är ingel så at Han Hafftöer ju nö-
gon wän som tegs tycker illa vara at Hono missgår.
Och tegn same Hafftöer och nogra wenner som Han
drager til sigh. Och så Hafftöer tga Hoyen står på
tegs sista. Och komer så stort obestond aff som alltid
Hafftöer varit Här j Rikket inbyrdes, vdan tvang
tegs obestondes, skada och förderff som aff Vtlendsk
örligh och krig varit Hafftöer. Han ma ock mer-
kia Hwem tgä Hafftöer ilgoot nar Konunger Hafftöer
sielff worden slagen i Ularstena som ug sombliga aff
tegn skeet är. Och tegs är sanna sidan at mykit ons
Hafftöer Här altidt varitz.

Vdi skal ma och märkia at tegn Wendeska Crönikan
talar om en Stad som skulle Hafftä legat vidt Östra sioön på
tgn Vonerska sidone the Odron vtlöper som heet Vinet, tgn
Staden var metta stor, och var stor seglatie aff mongh landz
och Riken the til, och skedde mykin nikiöbunge til samma Stad, efft
tegs at Han var tgn yppaste köpstad som på tgn tid logs vidt
Östra sioön. Och Han var besat ug alla handa folk Göter, Tysker
och Wender the som på tegs sista stär twedrett iblandt Bor-
garna, ty tgn tva Nationer ville vara öffter tgn andra.
Therför hade the Göter som the bodde tgerd bodstap til Konugs
Harald j Sverige, efftgr tegs Han var Konugs i tgerd sadulss-tad

och begif-

42

och begiterade at then skulle koma tegn til vndsettning, at
the icke skulle förtryte varda, Til hwilket the inted nödigh
war; tegn var (ok sändtyrs) gott böte för handen; tegn
före togh then konugh Henrigh j Dannemark frijh ok
frij, the foro så bode tijt med tegnes mart och förderff
wnder Staden j grundh så at the ylat ödelagdes. Thå wn
tegne Staden Wisset nederlagder war som tilförende
hade hufwudh kiöpstaden varit och soson en Stapul
widt Östra siön, thå vart Wisby ydh Gotlandt vp-
tagit icken efftegn som en yard wnna, hwilket intz
olikt är, tij at Wisby skal vel vara tegn ælsta Stadt
som är wid Östra siön och tegn hafwer j förden-
tidhe varit stor nödsundigh til att all land och tida
hafwer wnna foot Kiö rätthen har i Östra siön ty
moste han och vara ælst och yard förberörda Vi-
sset nederlagdt widt otte hundrade år efft then
herd och om förda konugh Harald som the gior
de vard ylat intigt omrört j vora swenska Crönikor
Aff hwilket noga märkia nödh er, at swenske konugar
hafwa icke alle vptekrade verdet The Danska Crö-
nikian talar om två konugar som vora wid then
tidh har j Sverige, The ena hett frööe, och fep-
dade wnga konugh Hwarf j Norie, blef hono öfwer
mechtigh och drap hono, och bad vrpå at alle ædele gu-
nor j Norige skulle hallas nakne ett skamligit och öpe
bara löfwerne The andra konugh regner aff Danmark
som var konugh Gyrwards styfbrodher, hörde hwad
konugh frööe j Norige giort hade, gaff han sigh
in til Norige och stridde wnga hono, fick öfwer han-
dena och drap hono Och war frö vel värdigh en and
affgongh efftter the han war en gudrs stamdar
efftter frö vart herod konugh j Sverige, ha hade tua dot-
ter som hett Thora och Ingeborg och konugh regner aff
Danmark nakne Christ och hade monga söner wnga Ing
iblan hwilka en hett Biörn the andre Asur

Thå herodh

Thå herod död var bleff hans dotter son Biörn kongh efter
honom Ulfer om nogre aff the kongar som här efterfölia
voro förre än thne Biörn bleff kongh han ma icke rehtliga
veta, Thet Biörn Jerns Gastra varit kongh thå Otte dess
garing först kom hit och predirade Chri trå här i Riket
Och är thz vel vårt at ma nogot vidare talar ther om, Hu
ru Christendome först kom hit och på hvad tidh
Chet begaff sigh at kongar i Sverige (vtan twifftwil) för de
Biörn hade sin sände bud til Keyser Ludowick then första aff
thz namnedt Och ibland annor verff som tha hade,
var thz ethz, at han begierade nogra predikare här in
j landet, Hvilket Keyseren ganska val behagade, th
han var en from Christen förste Chyrkiorne förstrikade
han så at then Främe mand dess garing som Biskop
var i Bremen, skulle taga sigh thz omark vthå, til Hvil
ket tha och intet nödigh var vtan han giorde sigh
redo. Och vidt otte hundrade fem och förtijo år kom
han til Byrkiö, och kongh Biörn vndfongade honom
vel och gaff honom loff til at predika, Hvilket han
och intet förtömade vtan med sine predikare omvi-
de manga til Christi trå Och thå han hade här
varit j halfft annat år foor han hem igen, bleff
så Erchebiskop j Hamborgh och sände then gode man
hit igen för predikare som heet Ansgarius Och thå
han en tid lengh hade varit här, satte sigh en hop
af trost hemma och förnempte honom vtoff landzins
igen. Och stodh så j fyra år at hans fögo vart pre-
dikat Ulfen så giorde Ansgarius sigh otager redo anna
dagen och kom her in j Riket igen. Ty han var
som en Erchebiskop öfver desse Riken. Och kom till
Byrkiö thz han förre varit hade. Och var thå nz
stor nödh at han skulle koma til at predika igen
så var folket förvent. Bleff thz thå på thz sidsta
tillatet at then motte christna Christen som ther ha-
de lyst til. Och thå Ansgarius hade en tidh lagt

predikat

Biörn K

Otte, den
Gamle, kgr
Sverike

Ludowicus
Cesar

Anno
845

Ansgarius sän
des för Ot
te Sverikes

44

Bierkö predikat i Bierkö som tegå kristnad Staden war ett och
tyr om krönogh så mykyt gorno nödigt war, såår tga
gerna igen Och efftyr tgz at gar Jugo vorit som
predikare vtgolle kunde och Arbogarig bleff dödz Så
vart tgz til intgedt som förr war giort mz Christi trå
Och folket vände sigh åter til sina Affgudar igen, är
tgå at tgz war mykit derlen aff Kyrkor som nogon
vredra gört gade, ty at Sverige är så vidt at tgz
icke stå til vmiendarnä mz så ysom i kort tidh
Efftir konungh Biörn (som tiden styrde) giffua sigh bleff
Jugeller konungh, Hanam som ärligh vrå aff trom som det
Jugeller
Jnar vil Bare, hwilken tyr styrde vaffua varit konungh
Biörns broder, tgå som gorno sodane förbyrelsse vrå
at gan lat skiäll bränna sygh mz alt gans Hwsfolk //
Och gade tgz varit gorno ärligare, Döö i Ularkerne för
sina fiender Ulen gan styrde vaffua varit ett löyon
i friderom (som ma styre plegar) och ett lamb i stridena
sancti dussarij tidt, antingar mäda gan war gär och p-
dirade ähr och nogott vlfförende, som war vnd otto Hundra-
dhe och förretyo år nogot efftir Christum, slogh sigh
en warta gor folke til sanna aff Sverige Norige och
Danmarck, vilt sanna sät som Göterne gade giort
tilförende, Tgz gingo gar vtg med en vellyssa
market och vnderkuffrade sigh först en stor deell
aff tgz Vendes Landz och brände vp Hamborgh
och gade S: dussarius tgå nar vordet slagen medtg
Och vndhom gan, och tgz folk bleff kallat sidhan
Nordmän Och som noch twandz är, skal tgz vara
tgz Klubbo garen som styrde vaffua gängeth gar
Klubbo gär
vtoff landet Efftir som ett gamalt taal och rytte
vaffuer alt sidhan vorgot gar, Kunde Ulen gan-
rest tgz förste begynte försambla sigh vaffuer ma
icke är nu kommat förfara, tgz är doch klart noch
aff fremade Crönikior at tgsse Nordmen äre komp-
Nordmen
ne sanna aff tgre tre Kyster Och är tesslikest noch

troendis

45

troendh at the en sodan Loor her haffuer slagit frisk sa-
man, haffua the icke alle hafft sa stract fierd, boar
ock sywnes, the for haffua the wndt thz första bro
hat klubbor sa langre the andra verior foot haffua,
Ock the aff tallades the klubbo haer vtan thz en yt
slya, ock aff the ganalt wyrte, at hwne haer skal hafft
na, goot haer vtoff Drerige, thz ar icke santh, forty
hwne haer ar vtgongen aff Rysslandt, therfor hal-
lades ock Rysland fordomdags hwne gordes the aff
at hwner bodde the, hwilke the vtgongne voro me
an halfft femtte hundrade ar forre an thene Nord-
man vtfingo, Thz nw same Nordmen hade wy-
brandt Hamborgh ock giort en dryghs skada nz
brand och mordh i landet the om kringh, Dreffo
the en att fristandes och plundrade thz Dreffo sa langer
wy, och komo sa til starkendz wed the Bager och fingo
offuer handena Ock the slogo ihe mesta Tyska forstar
ock bisshoyar i hal Ock i same stund wart slagen en
Saxesk forste som hette Brun aff hwilkom Brun-
wick namnet hafftet Dreffo sidan alt fram ock
fram och fordarfuade manga Stader som ar, Colne
Lydike, Ytrect, Treier, Aken nz mesta andra Stad
ock the land the om kringh ligga Ock sidan at the
sa mange land och stader fordarfuat hade i Tyskalandt
Dreffo the en i Franke Rike, stymade och rofuade
the vel i fyratijo ar forra an the finge ya thz
lystae ock styrke land, the en part aff them bleff
bisittiandes som nw kallas Nordmandi Ock wndt
tilsagen gaff sigh en part in i Engellandt ock
orde the star skadae Sidhan nz tilsagen Dreff
en hoper aff them in i Valskeland, tapo Girliam
och Aquitanien je, och driffue the Greker the vth
in ifra Jerusalem The orde the Venetianer bra
storth troendh war och en part aff them i Room

och fordersth de

Hwne gader

Brun af Brunswik

Normadi

46

och förderstrade en del aff Staden nyttet vare den Göter
ne tilförende giort hade och ville thess vara förlenght at
alt besterffua i thenne Crönicke som Herdman bedriff
nit haffua Men thet om ar thess norg

Olaff Tretelie konngh

I thet konngs Ingiller döde var · bleff Olaff Tretelie
konngh efftter honom han regerade fridsamligha och
dödde i godom ålder Han hade twå sönner efftter sigh
En hett Halsten Gutbeen och Han kom til Norige
och bleff thet konngs aff thenom kom konnga slechte
i Norige som sidan i then konngs tidt vorade then andra

Ingel

konngh Olaffs son hette Inge och han vart konngh
efftter sin fader ther i Sverige Han togh konngh Reg:
ners dotter aff Dannemark sigh til hustru Och ha
fick en son medh thenne som kallades Erick

Erick vederfat konngh

Efftter konngh Inge vart hans son konngh och kallades
Erick vederhat, thet aff at han fadres få aff sina Bröder
thedan efftter vader som, han vande sin haat At så
offtra han ville haffua veder then vande han sin
haat ther efftter, han vel kunde at han nogo disse
wels konst brukat hafver, ther sodant rörte affko-
mett der Ty at med Gerdrudgar haffuer Dessse
nyttet bedriffuit, ther aff vetth ma en nu nyt-
tet tala om Rimer, Runa kastar och anna trolldo

Rimer och Runa kastar

som Gerdrudgana brukade, så ger sig i annor landh
Ther efftter vart konngh Erick sägersäl konngh

Erick sägersäl i Victorios

Han kallades för then skull Sägersäl at han hade
stor lycke och framgongh i örligh och krigh, Han
föres hafue vunnit Findland vnder sigh, Estland
Liffland, och Curland och behallet them i sin tidh
Han förde och örligh medt konngh Sven i Dan-
mark och vann honom först Halland och Skå-
ne ifrå och sidan fick han hela Dannmark nu
Och konngh Sven flydde först til Norige Men ther
vart han icke anamat, ty får han til Vngerland
och bleff ey heller ther vellkomen Therför moste ha

Gifftta

Dissa Sigis til Gothland tyr wart han tyå anamat
Orlogh blesk tyer alande i siw år til tess konogh Erick
Dödes war, sidan kom han til Dannemark igyen, hwar
stal ma nw marckia, at in til tygna tid hafwer Da-
nmark vordet fem ehr sex gonger wunnet wndyer
Sweriges orlogh an flere om ma tyr gambla Swenska
Crönikior i all stycke fylla skulle Testikest hal-
ler orlogh tyw Danska Crönikian inne, at för tygna
tidey tyr Erick segersael konogh ar, hafwer Swe-
rigis sin gonger vordet wunnet wnder Dannemark aff
Gutisket mork merckandis är at tesse tw Kunke haff-
na icke offta stoot fridsamligha til sama Rota alnd
hafft örligh orlogh krigh sigh emellan, nedan tyr
är Hedniske voro hwar hafwer ya bode sidsor
varit hort emot hordä, sa at Inge vanligt kan
sija at han hafwer nyckt förbetradt sigh ya
tyr andra, hafwer tyw ey nogot wunnet aff tyr
andra, tyy hafwer han sielff med döda man
orlogh sora, dobbelt betalat Tyet är tw altid bättre
tyr, tyy sa stee kan at skona sin fiende, an att
lata doma sin vdan om halsen Tyer är fögha
vel krögslagat tyr ma kiöt sin fiendes död medt
sins vapn Dödh Ulan hafwer vnderstundom
forbygh or nedra Skada orlogh förderff aff en ma sonin minster,
an ma hafwer gladi orlogh dagh tyr aff at tijo
tusende hans fiender nedrlagda vanda Doch ma
artgar intyy sodant förre an ma hafwa tyy handom
röön Ad erhöffua nw tyr Swenska fögo dröma sigh
tyr aff at tyr nyckt vunnet hafwa i Dannemark
sosom tyr danske orlogh fögo kuna prüfa sigh aff tyet
tyr hafwa vunnet i Sverige, Skada orlogh förderff haff
na boda parterne hafft Ty vor tw altid bättre be-
ster som altid hafwe stoot tyr efter at frid motte
vara emellan landh orlogh Rike, tyr hafwa nedra

äro in-

48

äro nlagt, än tegr tegr med örligh. orgh kriigh nyttyt be-
driffuit egaffua Dorgh tegr äro tÿ morgr som sodant
artega, tÿ at ma ylagar. bessotta en barnhärligh Kriigs-
man

Efftter Erick sagersaal vart hans son konogh thum
Erick orsak sombligs falla Erick orsak, Men almeliga kallas
konogh Sterkil han hin milde konogh Sterkil han egadhe
bodh (som e yart meta) til Biscopen i hamborgh
ethr Bremen, orh begerade nogra predikar egit in
i landet, tÿ thz var nu alt författit som reltörende
i konogh Biörns tidh egade affS. Ansgario predi-
rat vordet, så at här i landet hade nyligha nogot
predikat varit i sextijo ethr ottotijo år. Tegä vordo
tuä dode men egit sände, thuä ene egat adel-
wardes thz andre Staffan orh tegr kome til Bir-
tuna tegr konogh Sterkil var orh vordo affk
kome vel vndfangne, tegr predikade tegr, orh kond-
en vart sielff Cegristen orh nyttyt folk mz ko-
nom, så at yä e tidt thä Adelward höll maslo
blisk offrat thr til sin tijo mark rhart silff, offt
thuskt nok markwardigh är, at thr voro manghe
som thä egade tagit vidt Christi trä Orh efftter
thz at här vardr berört om Birtuna, så vil ma
orh nogot tala om thr höfstäder i förtiden egär
i landet varit egaffua Orh skal ma först vetta
marckia at efftter thz at folket var fordom dags.
så här som i annor land ganska groft orh fal-
digt orh egaffua föro kindstrap egafft mz frema storafrös
de folk Therför egaffua tegr orh ingä||städer kafft
Vtan ethr landzände egafftr egafft sin besynner
liga marckiadz stadh hwilken tegr kallade Kiöpingh
afft som gambla lagböker vtwisa, Tegr egaffua
böndrne bonlt til egoya, orh byt thrdr varur
thn tul mz tegr andra Orh egafftr ma yä thn tidh
ikke nyttyt brukat fremande varur nogra få vnda-

tagandis

tagandis som fördh. af Jrmands landz Tyer före
Voro ey Galler mongc köpmen orlz få köpstäder //
Bonden drofz sodant rlade som han sielff pionde
Var ey Galler sodan Vrasligheet orlz öffuerflödigheet
j landet som nw är, ty bedöffdes orlz jrke så mycka
framande varw efftersz tyz tyr jrke voro j brukuss
Ulen tyr varw som Gar Jwrkes fulle orlz pionde
tyr köpte tyr ya tyerö // aff Gwar aman // köpmen
orlz Gossw varw för varw orlz voro varwrne satta
ya marck öre orlz ortugh (som tha ottugz dalader)
sosom nyntedt, Gwilket mogh märkeligit är aff
tyr östgötska lagboken, tyr talar om öre
vadmal orlz Marck vadmal så at tolff alna rebna
der ya en öra, tyz är sex orlz nyotyo alnar ya tva
marck Da haffwa orlz andra varw Gtan twiff-
ne) varit vördade ya marck öra orlz ortugz, orlz
tyr haffwa tyz giffwit varwrne vt efftersz, så attz
marck lärefft för marck vadmal, ehr annat sodat
efft som marck aff gangar haffwer varit orlz soda-
na bodstaga stedde ya tyerö köpingar ehr
marknadzstädr Ulen tyr Städer som noget
kunde rättnaz för köpstäder, voro tre Byrkiöö
Birkna orlz Osara orlz fyrsd Byrkiöö haff-
na varit eghst, ty at tädsom haffwa andra stä-
der sot tyerd Stadzlagh orlz kallas den nw some-
städs Byrkiöö rätes, tyr O Ulen Birkna haffr
varit tyr störste Staden, Gwilket med mang fyr
ke norr brwkas kan orlz haffwr j longh tidh va-
rit vndt marck sidan Christendom kom Gyt j
landet Da skal ma orlz vetta, at fordomdagz
var Gder liteet nyntt j landet, men tyz var
ock fleff nyntt så nyttyt tyz var, Så at en
kördrig marck sleff (tyz var en marck ynd-
dar) Gwilket orlz nw brwkas kan med Birk-
na nyntt, tyr fyre fwd xtnigr Gölle eff fmit

Dz Ulonela köpmen
Öre, ortugh
sex ottugh
Marck
Öre warck
Marck vad
mal
Birkiöö Bir
kna
Osara
Nota dz
Ulonela
Halfft
in fleff

50

tin fiilff Uten tegedt mynt som större var, tegz höldt oc
mäter, efftter som ordinantie j myntet vard pläger
Engelsk mynt var gär oc myckyt dedfft gängsse
Oc finnes offta i gamul breff, oc Register talas
om etc mynt som kallad Sterlinger Uten Sterling
störd tegz war vetz mz virke Så med tiden bepy- större mynt
te mynttet förnärde oc sattes koper tegr til
medt, oc blefft så åtskilnadt j mynttet, at tegz
gamble kalla dee marck, öre, oc ortugg silff, Uten
tegz som koper var med vti, kallades marck, öre eller
ortugg, vägnads eller talde / Sade oc gamble lagböker
om dubbel marck karlgille oc höygille, oc marck Marck karl gille
karlgille, fynes dasse varit sättes du marck höy- Marck höygille
gille, Ja, marck karlgil kan (til andtyr) dasse
varit marck silff, oc tegz andra mynttet dasse
kallas höygildt Oc vare nw norsk talat om tegz
yrke

Gåsforemelde Adelwardt oc Stayhan hade en tidt
lang predikat j Sirtuna oc tegr om Kungh oc
Komugh Sterikis var frelst Christen vorden, för
sant Stayhan jo j dalstuge land Oc om-
wändde tegr mange til Christi tro Oc blefft
ya tegz systa tegr öfwer slagen (som en yent
mena) Uten Adelward blefft qwar j Vpland
oc predikade j Sirtuna Byrkiö oc annor städ
Oc var endeles förhastigh at nederslå tegres Bedris xr
affgudar Oc vpbrände tegrs halge lundar vmkring
Oc rodde komugen egenn tegz, at han icke skul-
le slå nedher affgudarne Ty at tegr kände
Cyrer etoff, bode trost egenom som komugen
var oc sodane predikare hade kallat in j lan-
det, oc tesslikest trost tegr som predikade, Ute
tegz rodes som Komugh Sterikil vtgaff, vartth
mtget attadt, tegr före blefft etth stort vprorr
oc komugh styres siellff hastue fallelt vfwer gri

tra igdgen

trä ifrå, vthandh skoff ther med vilkia skilla skolett
vthe tesz skiönde vthesz Gielsa Gono, Ther för blesse
Gan orgh slagen ther öffuer. Vart tesslikest Adel:
vardt orgh slagen orgh begrafftin i Wyrkiö, ty attf
folket vart alt förmycket bedröffuat vordet, ther
aff at theres stora affvndar vndt vrsaka vor
vnder slagne, Tesz dode mån Adelvard offta:
gen Gade sw godha vnderstöd, Vthen vtegen de:
stedeligest. Oresför ther skuldt föll tesz ofth
hwart vnder, som ther vm theres predikan vpbyrt
vnder Gade, Ther Görer de stedeligest vil atf
predika för oförstendigt folk orgh handla så vm
then at ther vanda ther aff förbätrade, ty aff:
omdaget skal förra tagas. aff Gierttat, dr:
vtoff Altaredt, förmedz Staffan skyes. staff:
na vandat slagen vå thom skogh i Gästrina
landz som Lyster Ödemarden, orgh begrafft
ther vthe stor Vlorola Kirkio, Oresdr tesz vorff
klart vå taga, at Christi trä ihre Gastter myc:
kyt vtt vtgongit Gar i landet i Konungz
Sterkilz tidt, efftter tesz at predikarna voro
så få, Vnad Konung ther vträtta i så stort orff
vitt begripit Landt
Efftter Konungz Sterkilz döde blef Hans sön
ther som en part mena Gans broder Olaff Olaff Skot
Konungz Org kallades Olaff Skot Konungz ga
Gade sin bodt til Konungz Mildredt i Dugel: vec Christi
Land at egen skulle förskaffa nogra predika:
re Gar in i landet, Hwilken orff så bestälte
att S: Sifferedt: S: Vskil, S: Dauid: med no: Styg: Gro
ogra flera komå Gar in i Riket Org blef Olaff
Olaff skotkonungz folck döpt aff S: Sigfride
j twa Kållå vidt Grufaby j Vester Götlandt
som kallas Siffredz kålla Org tesz skilde vidt
nijo Gundra de ottotijo år ehr nogot mer efftter
Christi

52

Christi Tijd, tha Olaff stod Kongh vander vår-
rud för the förste Christen Kongh som Går i
Landet varit Gaffuer Ty är tha at Stenkil var
Christen worden, så föl Han dog oregor ther effter
ygn, ock tha Olaff blef standandes Ors
i Hans tidt vart öffuer alt rillatidt, at Christi trå
motte allestädes i Landet predikat vardha Oreg
Gaffuer at fulgan Offuind Går vidt marty, dog
Var tha icke möyligit, at Gyla Diuret Kunde
Christna Christedt öffuer alt i Hans tidt, förth
Går woro alt för få predikare til så vitt Land
Org är noch tråandis at tha Gaffuer Wel stoot
i nogot Hundrade år, förre än ma Kunde
Christna så moga prester som ther nu Erfoff-
des öffuer Gyla Diuret, Org tha affgudarij
som Går var Kunde intha lätligan eller Gaf-
thgan nederslagit vanda, Tha Gaffuer vissth-
ga så Goot til, at the vart Gaffuer varit Chris-
then Org i vart Gedsken, eller org vissth-
ga Gollet tha Gedniska affgudarijt vid mart
Org tha är noch märkiandis vtoff Kirkio bal-
Kin i Göteriche Dagbok, Hwilken vta truffuit
nogra Hundrade år effter Olaff Skot Ko-
nigh Gaffuer giordt varit, Org i sama Kir-
kio balk vander förbundit, at ma icke skal trå
på Lindar org annat sodant, Så är Ju klart
at tha var the tha i Brukendh, annars Gade
tha Varit forbudet at göra ther förbud vpå so
Lugen brukade, Hongsamliga Gaffuer tha
gott til oz Christendome Går i Kiöpt
förra än tha Gedniska affgudarijt Kunde
Ok plat nederlagit vanda, Org är the alnut
Lijk wenigh at thes Kongh Olaff skulle
för ther skuld Gaffua vordit Kallat Skot Kongh
som skot at Han pålagde tha Roomskatt som Går i Landet

Gaffuer

yldgat vtgå Hendrick nk Rom sändas skulle yo-
uenom nil vndsettningz emot tegn Baracenier
Christenlgeterels fiender, tgz Gorn (vtan tuiffuel)
Gaffuer vanit ingiffuit att tegn Engelsche y dia-
re, Ty at wogo tidt nilförunde, tgå var sanna
sat Lud Rom skot vptagit i Engelland affen
Romdgs sonn Gott Adolff Gl skal ma ofvesta
at thå Olaff stotRomdgs bleff dodanch Gdr i
Rudolt, tgå Regerade tegn sanne Romdgs Gren Brem dano
i Dannmark iglgen, sonn Erick Segerstadt fört
driffuit Gade Orez tegn sonn Romdgs var i
Vtrigc Gan egct Olaff tryggeiss, Hendrick tgr
i sinnett Gadez, at fördriffua Romdgs Gren
aff Dannmarck Orez ga tegz Gan Rud
tgr nil Vare tess vertigare/// Gade Gan sit Rud nill
Romdgens moder i Gren (Gon ån thå icke
myckit gammal var) Ock begerde Gene nill
Gustaf, ock Gan sick Ja tegr nil Tgå Ko-
nung Gren tegz förnam, frurtade Gan at
Gan skulle få tråå Romdgar emotig sigh
Tegr för brukade Gen List, ock lät affuende
Olaff tryggesons sinne ssfro tegz ofter mål
Gonon så Gdmyckt vkketenes Christi skulle
obemurt) at Gan vel skulle få Gang dot-
ter sonn en dygdesam Jungfru var, Tgå
nu Olaff stot Romdgs moder kom nil Mori-
Gan tegr ille vndsonger Ock moste for nu
ygot Ock sine tiden ingo, Bå Gade tå
Olaff tryggesson sin Rud nil Romdg Gren
Ock begerade Gang dotter, nu tegr sick Gan
Rud Ock sank Romdgs Gren, Gade så sina
så Gan Gerne nil Gustaf Ock efftegr tegnade

Gene sodä

54

Sigrid hin Rikka regi:na danor

Kunt hin Rikt da:or

Haffue sodana wesse wericfftaren war i Norige / tha fan war
gor icke nödigh tha til / ya tha at hon wolde fa kompa
na tha öfftir som hennes skrest war Da fore hon tha
til Dannemark Och hennes name war Sigred hin
Rikka Ulfd hennes fik Konigh Öre E son tha
tha efftir hono dodde Konigh i Dannemark och Kal:
lades hin Rikt Kunt

Vi ha nu kompen i Norige hogh fridh befriket vara
grande ha redo oc begynte fegde mz Konigh Öre
Ulfson han hade tha kompen i Sverige medh
frigd / ty vart Olaff tryggeaff öfftirwunnen oc
fangen i frida och fördrewde fridh at ha icke
skulle koma i sina fiendes hender Och Olaff
stot konigh dodde och sa konigh i Norige Sa ok
gor oc marckiandis at vinder förmenda Konigh
Öre dodde Christi tro stadfast i Dannemark
Dogh hade tha mykit mere an hundrede ar
vordet yr dirat ilfarande uten tho gick aff och
til mz Christendome sa tha som nar / in vill
tha konigh Öre som mykit lagde fridh tha
vt for at Christi tro skulle forundgas / tha han
dogh i fin ungdom mykit fortört hadhe for
an hedan fördriffuet vant Och i hans tidt
kom en marckelig yrdirad til Dannemark som
Gud Voya / han bar mz bara hender (fridh oc
stadhom) och olodande Jern i kondgens ord
hans yppersta medz oskyn til at bewisa sina
yrdirar sanna vara / for hwilken skuld
skuld Christi tro fick stora frankonigh / som
tha Danska Cronikan sager Och tha aff
togs tha vy for en lagh / at trifftisk artickle
saker skulle utspanas mz eth olodande Jern / som
hade efftir skal mera omtalat varda Da skal
Olaff tryggiasson war tha forsta kondgh som i Norige war / ty
Christen
at i hans

Gud

55

at j hans tidh kom thz förs predikare staff Engel-
land som hett Bernhardus, han predikade thz
en tidh longe oc så togh honom siälff dey oc Christe=
dom aff hanom
Bernhardus

Erfahrer dr hdr märkiandig at före den Olaff tryg=
giasson blefft konigh; war en konigh för hono i Norige
som hett Harald grönske, han vart drapen dar i Harald grön
Sverige, Drötning Sigrid Olaff skot konigs moder
lätt bradne hono ey vid Vpsala Ulen hinn thz
rike vetsa, Sanna Haralds gade en son efter sig
war dogter thå hans fader drapin blefft Oc nidhan S: Olaff S: olaus
Olaff tryggesson hade regementet, ercte han oc
oc blefft med tidzen en välding ma, hono mischa=
nerliga hade han i sinnet at hemnas sins faders
dödh Tegerfot förfambladt han sig ett stort taal
med en stor ecoy Skep Oc vnder vnsyn ska
da vdi thz Svenska som bodde vidt Biörö sidan,
Han kom oc teslikest in i Mälaren oc vnder
Olaff skotkonigs grund sin skep redha, Vaff han
sidan ifften som hans anlöpten var, Therföre lät
han vdi Agnafitt (thz nu stor Storkholm) graff
ströng Oc så kom han sin veg Oc vaff sig Södra Södra
in til Botlandt, som skotkonungen nu hörde Oc Ström
bestattade thz hele landet nu en stor summa pnd
blefft thz Vintren äfter Oc löy så nu sin skep
in at Engelland Oc hade thz sit nogh j
tre år Iår så återer thzdan in til Norige oc
slogh thz nogra aff the Svenske höfdingarna befalningsmä

j Gödh

56

i theel, besynnerligh dray han en som hett hartigh hoko
ock togh först wärkin in; hallade så sina vänner rätt
hoff ock begynte hölle landet hoff til honda; förböd
siffna tegn Svenska skat; ock vilde ey tilstädia att
Norske män skulde gassna nogo handel med the
Svenska; Tha nw Olaff stot konogh tegn för-
man, församblade han myckit folk ock lät tegn
draga in åtta Norige Men tegnde Capitener
blefft dödh ya vagnen, tegnför dheff then vnfan tha
togat til inttegn Da efftter tegn at tegn Norske befruchtade
at theett företagit var skulle alla bekoma tegn
ty at konogen i Sverige ock konogen i Dan-
mark egn Rike skiut, tegn giorde bode ettly
Tesskest hade tegn icke Haller vare the Svenskes
handel förtagan, Tegnfore goffn tegn almwnelige
Olaff Garaldzsons fo sodana vndy, at han skul
de förlika hoff mz konogenz i Sverige ock be-
gick hans dotter til ehsta i hustet han
ock sa giorde, han bade sin bud til Olaff
stotkonogh, ock brwkade mykit i tegn saken
som ehett härtigh Raynald, Alle konn-
gen i Sverige var sa vred vnder ya sama
Olaff Garaldzsk at han icke vilde sla til nogo
vänskap med hono Doch ya tegn sista, ladde
hoff sa manget tegn emillan at han giorde vän-
skap med hono, Bade hono sin dotter ock
sände hono mz vlbördeligit föhe til Tönsberg
Och da tha at stor trist var emillan Dike ko-
nogh i Danmark Ock konogh Olaff Garald-
son, ty at same Olaff hade vilfwnnit hollet mz
tegn Engelske ock fegdadt mot hono Da be-
stalte doch Olaff stotkonogh tegn sa at tegn vart
frid emillan sa länge han leffde, Ty at Rike
Knut var hans broder ya mödernet ock Olaff
Garaldzsk var hans moge, Efftter tegn nw Olaff

konogh

Konung Olaff Haraldz war fulkomlega vodandis
i Norige, Tesserför vinlagde han sich thz om, at
Christi tro skulle hafua framgongh thz i landet
Lofuom konungen i Sverige ock giorde
Tha Ar Olaff sitt konungh död var bleff hans
son Amund kolbrana konung efter honom Och ha Amund kolbrana
var mera Christen konung i Sverige Oen hallas
Des förtenskuld kolbrana, at han hade giffuit
thz vt för lagh i sit Rike, at ennliken thz grode
thz andra nogo skada eller Oratt, aff hans ehuo
skulde vtradas, vtandom ett hvar ehuar, skulde
ett halfft eller en fiärdingh, mer eller mindre
efftersom skadan (som grodes) var stor vil, och
thz ehuar som sa vttnemdes skulde bradaga och
hafua han (vthan tuiffuel) sin hafft nogher
skat thz vil, at ha sodana lagh vtgaff, efftersom
mera vel, at konungen toch sielff sadone hielff vthan
Det gior honom skade ey brand som skada giorde
Doch ar noch tranandis, at Wolfsgander sik vell
vprattoch för sin skada Och medhan han var Det ligger
der beredt om lagen, och hynder vara nyttigt att indirabus
tala thz vidar om, Och skal ma vetha at for- Diveris
domdags vore icke sa mange saker vtrattsadhe
i bestemdhe lagh som nu ar, Ty at meste sakerne
stode i konungens vilkar han thz straffa vilde
Ja i förstone lade thz mer lagbok, vta konungen var sielffuer lagboken, sa at hvad honom
hynder rat vara, thz var lagh Och thz ser man
vel ey thenne lagen thz han ehuar skulle bra-
nas som skade gorde Klagar ma och den nu
sa sayt, at thz konungen ey skalom vil thz ar
lagh Da vorde doch ey nogra sa stadgar
bestemdhe, men ganska enfoldhiga Och thz kan
noch markias aff the gambla lagböker som vm

hadho för

som brukades för tvij eller fyra hundradhe år sidhan
Tijder are ganska små och tvifvelachtiga vt sätte at man
må draga så snart tijdt mz förstondt tijder vt som
tijdz andra; Ullin vncht tyden vart lagboken mer och
mere förbättradt Och hafwe vora förfäder j forth
den hafft mz da handa sätt j tijders rätt gan-
gar; först hade tijder tijdz sätt, at tijder två hade
ena sak sigh emellan och icke kunde mz skäll
ordz vrtue vtspanas hwilken partte rätt eller ort
hade, thå skulle tijder slå tijder i kamp om
tijdh som thå öfwer handena fick, hade hade
vunnit saken; Ordz halfter tijder Danska krö
nikan inne at kong Frode skulle frid gode
skulle hafwa vtgifwit sodana lagh; same sätt
seyes de nw hallas j Ryssland j twiffuelachtiga
saker Om sodana kampar tijder två hafwe
kämpat och slagen om tijders rätt äre mange
gamble vijser, fabeler; och finde eller knutet dyr
tat Sidhan hon tijdz sätt oft och vant j sama
stadz vytaplt ingen, at tijder samtidigt icke kunde
vtlestas mz skal och retue, thå skulle
tijder som saken gaff bära ett glödande jern
bara hander hunde hon tijdz giöra så
at hon icke brände sigh, så gaff hon rätt
men hunde hon tijdz icke giöra, thå felte hon
til saken Ordz finnas än nw gamble lagböker
som sodana sätt vnne holla Om twiffuelachtige
saker stände til Jern och gudz dom warder
han står åth Jerne, vare frij, bränner ath
Jerne, vare fälter Dådanne ord the tijder
stå j lagboken, giffwa klarligha vthtenna at thå
saken var sodan, at tijder som domarene voro icke
kunde vträtta tijder, thå wilde the at Gudz
som all sanningh weet skulle bära the vittne
om, och icke låtha them brännas sigh. som

ofskyldigh

Vtjrabilis mo-
dus dijudica-
di causas di-
catus.

Klins modi
decidendi rat.

Stände
til Jern och
gudz dom

oskyldigh war, tegerför skulle tegr tegz til Suÿdz dom
och ginge tegr icke så många edsar som nw steer. Ther
sidhan vart tegz sådz affsagt som vÿ så höra sär
efftegr, förthy ma han icke giffua tegn lagh mÿsz
rät, efftegr tegz at Swÿd vander tegr försörter medt
Swÿd vest vell alla sammadz at ma skal icke för-
sökia egond Ulemÿskian skal bruka annor mi-
del i sin rätgangh, och hör om dr norsk talad
Tegz nw Olaff skotkonungz död var, begynte hans
mogh Olaff Haraldzson kunga i Norige så
mykit motstond, tÿ at tegr ÿfferste i landet sattes
hoss vÿ emot egonom och färo til Ryka konungz
Knut i Dalmark och berlagade hoss at tegrs ko-
nungz tridgde tegn iffro tegrs gambla lagh och
sedwänio och tog tegn tegrs godz och ägodelar
iffro, Tÿ han plagade läggia tegrs godz vnder
Kronona som icke ville Kristne blifwa och
gofwo tegr hoss vnder sama konungz Knut och hÿl-
lade egond för tegrs egenn. Så bödh han kö
nungz Olaff til at egan skulle koma och anama
Riket aff egonom, ehwilkt han icke giorda vil-
de, vtan gierde förbwdt mz sin egenn brod
konungz annadz i Sverige emot konungz Knutz
och tegr fegdade så bode emot egonom. Doch tog
tegrs Örligis höfdo godz anda vtan hinge stor
skada vå alla fädor. Ute konungz Olaffs ovenner
förstörde hoss med och mer, och vordo egond äff-
ärmerligt, så at egan wolde vÿna landet. Och
gaff egan sig först in til Sverige, ther latz
han blifwa sin egenn vnder egenz gråder, och
han for sidhan til konungen i Ryssland som hade
hans Syster, och blef tegr en lengh tidh Ute-
konungz Knut satte en öffuer Norige som egent
egotom, ehwilken tegr en tidh lengh regerade.
Och så drunknade egan. Tha han dödh var

Hade ko-

60

Anno dñi 1028

Bloodsöne

Annundsle-ne

Alienatio Gothie et Halandie a regno Suecie

hade konung Olaffo vänner || 6ud efter hono at han skulle
koma igen igenom Efter tesz at landet var vtgan
herra, han gorde redho, och drog genom Jempte
land igenom och kom til Strikla Stadha, tesz
nötte honom hans fiender och slogo hono i hiel
år efter Christi börd tusandhe, tiugu och otthe, Här
skal nu och vetta, at forutnempde Anund kolbrana
seyes. hafua varit döpt aff twom predikare i Nori-
ge som hetto Berusfardus. och skulle aff honoz
vardet kallade Jarok, Dorf bleff han vidt sitt
förra namen Anundt Da varder och berört i
O. Vstils Legenda om en konung som vidt tesz
tidt eller nogot ilfördhe skulle hafua varit här
i Sverige och hetedt Jngo och han skulle
haffue vardet fördrifuen aff twom som kallades
Bloodsöne, Ulfe tesz talar tesz Svenska Crönika
intesz om och vetta nu icke nögkynnes
nartha nu sama Legenda offua skal i tesz styr-
ke, tesz kan vel hända at förberörda Ingo haff-
ver varit enyndigh nu i Rikit aff dorf icke
konung — Han gaffuer gollet Christi tro vidt
marcht, ennikka blodsöne högliga förfölgde
tha Anund kolbrana Dödh var, bleff Anund stem
konung efftir honom, han var tesz vnder Christe
dom och seyer hafua fot vetternamn, tesz för
at han stemm oss oförstondigh var, Han hafde
medh tesz Danska Rådh och Röfver tmillan Skåna
och Sverige och skulde tesz så här effter Rikit
tesz hade ilfördhe lijf Sverige vil, ey at söka
landet seynes hafua rafft ni vil öraskind, dy
tha at em Hallandt och Skåna hafue Swe-
ske och Danske offta fört örligh och krigh, stun-
dom hafue tha varit vnder Sverige, och stundo
vnder Dannemark, och Leste bode partenne seyg
så tyrkia at the hade ther rätt till och han be-

hölt han:

Ehuru landen som öfwer hondin hade Ut-
tryck Arnäs skrifwa sig wil och lett läggia Romer-
ske wällan Sweriges och Gothåna Och lert så gå
bort tyer rätt som swenske nu hade tyer wil, hwil
fik ehono på tyes första begynte storliga ängra at
hon så dorliga giort hade. Therför wille hon så
tage tyes ny wäriandr ehond in igelgen som hon
hade så onyttige Latit gå frå sitt Men ett got
ord är snart förseet och swent ryske ehemytädt
hon giorde redo ny en mertich stär hon och
drogh in i Gothåna och tyer nötte ehono hon
dyrke hondes hwit och vant ehono öfwer mertigs
Då at same hondes Arnäs blest selft slaget ny
största partegen aff alt sit folk, wid ena bro sog
hallar Stongaryälle, och tyer finge swenska
men en dryglich stadga för tyerde hondes ofor-
stondigest skuld En förstondigh förste är en
besynnerligh Gudz gaffa, och en offörstondigh
hond är en landz plaga Då ser ma ofta wil-
gott vara Offörstondeliga Lutt hon gå sin rät
fort och offörstondeliga wille hon taga ehonom
igen, tyr ehrela landet ehafwer hafft stada
och förderff utoff Och tyer för är ey under
at Swenske hallar ehono Widgen Arnäs skrif
ty tyes ehafwer så wanit wora forfäders sedh, att
tyr plägade giffua tyerde hondar och förstar wed-
ramyn aff tyerde wasande och giernar Då halka-
de tyr tyn första hondes Erick hon wäse, Ro-
mdes Frode hon fredgode, Erick wäderhatt,
Erick sägersäl Stenkil hon milde, Olaff
skot hondes, kolbrenna, Ladulos, Anund, och
annat sodana Då hallade och tyne Arnäs hon
skrifwer, eftr hon så skenliga förseges kiss
Lyr efter blest Goka rödge hondes, han war
födder i Westergötland i Wista harde, i en by som

Gerthrijom

62

Hetteger Lyom elle Lämm, tegr bleff han orh begrafft
sidhan egan i trätthe år regerat Lhade

Sterkhil K Effteger Lyoker röda vart Sterkhil tegr yngre komdgh
ha- var Olaff skotkomdgh Lyösterson Orh var en vel-
digh orh starkt ma, egan älskade Wisgöthar mera
än nogra andra sina Undersotteger, orh var en godh
skötta, egan seges egastä fört örligh mz tegn aff
Dannmark orh stal egastä slagit tegr i tre strider
mz för egnad sak egan segdat egasster orh egnad
komdger i Dannmark eget tegr egan segdade mz
tegz är integz bfstridit Ar tegz dogh mest trändh
at trätthen egasster varit om Skåna

Jngel K Effter Sterkhil vart Jngel kost komdgh egan var
mstr. et dbg en from orh rätvis förste Orh alle rätfärdigast
regerade egan sit rike Ja Land orh Rike bör så
regerade varda, Lhnad ära förstadöme, tegr rätvi-
san är bortte; annat är mordkäler orh Röfware
mästegz; orh domer så tegr nl, som ma sägia
plägegar, Tegr är ontt at bygga orh boo, som
öfftermold är landz ratth, Tegnt komdgh Jngel
förde orh årligh mz tegr Danska om Skåna,
vaan tegz, orh egade tegz inne i try år, så bleff
han thå på tegz sista mörder i Skåna, tegr
egan lodh i sina sårgh om nattena, Ndr vel-
gödne tegz fingo Lära, foro tegr tilt som egan
slagit var, orh förde egen egan, orh begroffs
gemen, som en vart mena, tegr nu är van-
ren Orh förgde Swerike mer storliga egan
dödh

Halste K Sa komdgh Jngel dödh var bleff han bröder
varietas et ptas Halsten komdgh, egan var en from orh dygdesam
ma, egan regerade sina undersotteger fridsamliga
mz goda endrethe orh lagade alt tingh til tegz
bästa orh öfter egans dödh förgde sig sielf
mer sosom öfft tgerdt äger fader, Tegz är

Anna abas Regni Dotris sub tribus regibus agit annos

konungen är stor ära, at hans undersåter, begrotha
hans döde, oc tycka tess illa vara, at han them
frofallen är. Ther tess är förstens största skam oc
skyldh, at hans underdåner oldrig öfwir hans dödh
Efter Halstens döde blef hans son Philippus
konungh, hans företrädis alderles på sin fader, oc war
mild oc gudz, så at alle dansske mån vänthe
honom gott, oc hade honom kärh hans tidt
vidt thsande ottotyo oc sex år efter Christi börd
var O: Knut konungh i Dannemark, hwilken the
hade för dotter som eget barn, oc vart fast
kar sägder, oc fick e aff tess ärfwerske här
i landet, som eget folck, hwilken tess fick
andre knut, oc same knut war hertigh Wir
ges fader, dåt tessa folka, hwilke thes folk
de sterken vara kom, som folkungar kallas, eder
efter mykyt omtalat ær
Efter efter vart Herre tess Herre Philippi bro
der, konungh, han war oc en mektigh from oc
rättfärdigh förste som hans fader oc fader bröd
der för honom varit hade, Hals höld stor
fridh oc rätwise i landet, så at landet stod mer
tigh wal under honom Oc tess lagde han
stor åro in uz, dall örligh oc krigh skola i
thet arket fördt vara, så fraumt tess skall
så rät wil, at ma tess uz kan så fridh
Då at en troger wille vara bullersam oc wrke
tiga honom tess wil, at han skal halla fridh
Tess tess nw så föra örligh, at tess thet
widh som ofrid oc orät göra wilia, tess lig
ga stor åro oc wrid in uz tess örlogh
Men tess tess så säger all tingh wil tess bästa

at han

Hertigh Philippus

Anno dñi 1086

Knut, Hans sons

Folk

Folkunga slächt

Hertigh Philippus

Lagen

at Han frijdh orgolla kan, vtgar örligh och krigh/
Han hafwer lagt störd åro och prijs in, förr/
then frid ma skal intaga ny Döda mån och sårag/
Han vander Jert köpt Men then frijdh ma får vta
örligh (om then allers i ogon motto sker Han)
Han är fast bättre, och tegerför är then Frijdh
soson och Hans fader och broder stor åro och prijs
verdes Och hafwer then vant att te köp mer:
Lijs Cunst och nåde som Gud hafwer hafft
på then tidh til thz Rijket, at Han hafwer
giffuit then sodana frona och gadha med til
regenter, Dy at iblund the timeliga offrar
som Gud menniskone giffuer plägar, är thet
er med the yppersta, at Ha giffuer then goda
och Dyrdesama förmån Ja å är thz och tiert
nutidh; er med the störste plogår som land
och Rijke på kona kan, at the få e tyrann
til första och äfterfort, Och sker wisselige
att Guds vrede och ogunst, Så stod nu Dre=
rige Hanska wel på längre then Jungfr och
Hans starcka hörade, Vnd wisse at the,
ther then Gade rath noget längre Ute, och
bättredt Hade fick alt för snart en ända
och blefft Konung Jngr förfisten i Vretha
i Österjötlandt, att then (til ändtlig) som
ibl fungo gifra så mycket onth som the wil=
le, ty Han plägade straffa then som orätth
giorde, Han och wel kunda at noga hafft
warit i rodet ny som selffue wille vara i
Regementet, Then konungh Jngr. drot=
ningh Ehrst Dagmild, the na nu kallar
Salige Drot Gotha Dagmild, som ther sedh begrafftes vara
mild regi= i Taliga Orig Hade the tu dotter sang fet
na Gnetre Christina then Gl. Erik fick til Gemahl
Hoger och then Danska Crönikta at kom

ger i da

Drén i Dannemark Nicolaus fick tua aff konungs Nicolaus
Ingefädöttror som hetet Margareta, och at en hest Dux Danor
skrämde tigna konungen Inga til döds, tog han
hennes med foten i böglone, Uten vor Svenske
Crönikior sägja tydesteliga, at han vart förfiftat
i Wretha Orlog war tegs Svenske uden en drog-
lige skada, at han så snart aff dagt tagit vart
Och tog förgde hans döds sasom efftegr tegrs
fader.

Dgå nu konungs Inge döds war, vnnalde Östgöte-
ne en til konung sem hetet Ragnwald Knaphöffde, Ragnald
Hwilken fast annars ilfärnes war, an tog konung- Knaphöfde
gar som nästs för honom varit hade, Han war temeratig
en wäldigh man, högmodigh och stolt och som
mork märkiandis dr, han hade stort sinne
och liteten förnufft Tesserför dristade han
sigh på sitt fielff, och ville alt höge regnom
ens enstunder Orlog förattade andra, Han får i
sit stolta sinne in i Vester Götland och förasta-
de Gudz orlog Ysland, an tgå at en samal
Konung orlog landzrät för honom vant hadde,
At tgå konungen ville fara krigh om sit Rike,
skulle hwar landzmande möta honom ens Gudz
orlog Ysland, tgs dr, tog skulle för honom frid
orlog säkerhet vil, orlog fordre honom honom tegrs
landzmanna Uten sådana säkerhet förartade ko-
nungh Ragnwald, menandis at alle skulle så
frukte honom at Gudz orlog Ysland icke skul-
le bekrigas. Tgå Vestgötherne sage, at the
ens tegrs landzrät så förartade vordo, försam-
lade tog sigh emot honom, orlog slogo honom
i gill i Karlaby vidt Skara, år efftet Christi Anno domini
burd tusende hundrade tretijo orlog nijo Goda- 1139
na endaherket förde tog stolte manen Gud
plägar underligs handla i verldene emot hog-

modigh

66

Hogmodiger förster, sätter han offta öfwer dohiges
Underfoter, både partterne, eller doch wisselig tw
partterne til förderff. Derföre wnde tegr landt
tegr som öfwerdohigt folk woer wti, offta wnderstuf-
+ unda nadt affTyranner, förster och Regenter och
twert mot, tyranner plägar fa tyranners döff,
och tegs sker ju mäst aff tegerß ägne tienare
eller Underfoter, som med alle Trömarkior wel bewis-
ligit är, Doch kan ma icke giffwe wnderfoterne
tegr rätt medt, at tegr skl tegerß egenn offko-
mingar, giftl[a] hänn wnde tegs are, ty tegs are
icke tegeres Donare, sodane motthe, at tegs skole
Dräpe tegn, tegerföre pleger tegs Underfoter som
tegeres egenskap i giftsla, tegs dyrt werk betale,
Men ond som all tingh dregerar, plägar straffa
tegn ens skalken wz tegn andre, Ja at tegr
tegr arger och onde willie vara, skole ju alid saff-
ne tegs förmode sigh, at ter annar skal finnas
som tegn skal öfwermetthe warda. Derfor pla-
gar almenthigt wara herrers och förstens förderff,
at tegr wilie medt vare fruntade an alskade aff
tegerß Underfoter, ehwem tegn kommer Ragnald gior-
de. Tegerföre sirk Homo illa, ty at ty är annars
mögligit an at wntwstiar ju gatar och gaff
Ultor ti- ner, en ond wilie til tegn hon fruntar och redes
mere debet, för och wanter sigh onth stoff. Tegen nu
quem nulti- monger are som gata, och ingen som alskar, tegr
ment moste tegs ju slå til en ond ande, ja tegs sista
Efftegr kommer Ragnalz döde, strälde tegn me-
Ditmarsker gamble dige i Örsterjötland tegn gambla Ditmarsker
til kommer, efftegr tegs han war en adelman
medt tegr bästa i Rikett. Men tegn Danske
Crönikior talar der om en som hett Ulagn
föde i Danmark tegn tegr vidt tegne tidt skul-
le gaffwe sanit kommer här i landet, Hwilken

dogh mäst

Dorg mäst vistadz i Dannmark, org bleff tegr slagz
Men efftter tegz egen rike varden ofsat i vora rik-
nichior ibland andra kondgar, tegerför lätegr ma
tgedt bliffua ey gomo, tegr tegr lust egaffue
at vele gans vdsände, tegr mogr last tegn Dan-
ske Crönnichior, Vå tegr tiden var te adel fut-
fru i Norige, tegn kondgr i Dannmark skulle
Gaffue gafft Men kondgs Dreerber war gonom
förfuar, org fick gens frog nil cristen org otte
te fon ey egenes som egt kark, Tgens ko- Fundatio mo-
nungs Dreerber stretade Alnastra klöster, org nasterij Al-
lät koma mudkar aff fremande landz bode tüt nastra
org nil Varnam, vidt ellosstue hundrade org femtijo Anno dni 1150
ar efftter Christi byrd, Då bleff tgå kondgs
Dreerber slagen aff sin stalbroder om Jula
nat, mellan Odabärk org tolfstadg, tgå ga
skulle fara nil ottgis songe, efftter Christi byrdt Anno dni 1151
ellosstue hundrade femtijo org ett ar Org gan
vart begraffuen i Alnastra vid gödz altardt
I tegne kondgs Dreerbergz tidt ar efftter Christi födel Civitas Lübe
se tidt ellosstue hundrade org fyrtijo, tgå bleff Lyber crpta Anno dni
de stad förste begynnat Org i förste hundrade orem 1142
gade gan mongs egrever, Vear org vel i tüsen
org fyrd ar vnder kondgr i Dannmark, nil tesse
tgr kristelige förrasstade egono gans slot iffre
sidan grände ett smartmudka kloster vtoff Org fin-
ge så stora fridzgeter org frünilegier aff kejsar
Frederick tegn andra
Efftter Christi byrd ellosstue hundrade fyrtijo
org otte ar vart ett Concilium gollet i Lüneburgk
Org tegr var nilstädis te Cardinal som gest Vi- Vitrolanus
trolanus Albanensis, ten Engelske ma, tegr tegr Cardinal Alba
sidan bleff Pawe Org kalla des Adrianus tgr nensis, postea
fierde, Then same Vtirolanus gade Som te vart Papa, et
vocatus Adria-
nus 4

vnder

68

Henrey Vpsalen

nera) S: Henrik Henrik hiit med frost vtoff Engelland Orlz giorde honom til Biscop i Vpsala Orlz var ifrå an thå Vpsala Ärchebiscops sate vordet, ty at thr voro fem Biscoper förr än thr kom nogo ärchebiscop; then förste Gretth Åsetin, then andre Nicolaus, then tridie Åsen then fiärde S: Henrik, then femte Kopma Orf dr vorth tråandis at tesse fem, hafue nast alle varit fremmande men, ty at j te lenge tid fida Kristi tro hafit i landet komen var, vore ädre näste Engelske orlz andre vtländske Biscoper orf Prester, förty vort Åsenske folk kunde icke så fuart lära vardha, at thr tiene kunde (besönerlige så mange som beköffdes) för Biscoper orf Prester, hulfet orf myket haly then nil att Tyske orlz Engelske troff mykit ja then til öfuer end i tunga mokit mere then Åsenske Så bare orf then mange Engelske tilgerdz böker (som ädre fremmas i landet) vinne styrd mark then til, at äfuen hafue mange Engelske Biscoper orlz Prester varit. Engelske klosther bygdha thz orlz, att the aff Engelland hafue äfuen hafft mykit vngemelse

Hans Erot Jon Fredrik Lars Lund Erik Jsg

Ja nu komdz Erserker död var, skyro Östgötarne hafue vtualt hans son Karl til konungz Vtter sams vtualis: bleff om intet ty at then mektige man i Vpland, togo then til konungz som eget Erik Jedwarda son, then man nu kallar S: Erik, orlz then skedde ellofue hundrede orlz femtijo år eftir Christi bördh

Erik fot

Anno 1150

Orlz han gadt komdz Frijes dotter till Upsal Orlz otte med dhem en son som het Kenut Orlz skyro hans fader: hafue vanit then rikter konde, Domkyrkie äre orf vidt then finnes at han var födder aff konunga slächt

Jn the

Om tegr liggen höge marsk vyå land starff egan
var stoff, tegz var honom sagt vaandgedr
at han var en bonde sön, stan tegz var so:
nom hallen en stor ära, at han som offt vin:
ga slärt födder var, sturkade sig så vel, at hvar
ma skolt ego o tegr ood före, at han motte
vara tegrds hundgs, Ehu ma är adel norke
som för sit Dödesamt lessture vander adel rak
nadt, Oreg tegz är höge ärr, Ja, tegz är stär
skam, vare född offt höge slect, orf inte stir
ka sig tegr efftegr. Tegrdt är ära at hvar
ma för sin Dögd skuld vander vysat, Oreg tgz
är stär nersa, vare högt vyböre, orf blisse
för sin ödögdt skuld, nedersat, Dögden giz
manden adel egnad han är yå börderd
vegne höf offr loff

Adelig est al
le qui nobi
litat sua vir
tus

Om tegrs hundgs Erick är nijkligt skrifftat
hem årligt oreg val han sig starkat gaffn
i sine hundga ämbete, Ja, tgz är inte vnder
at om tegr hundgar orf förster vander vel talad
som stalle sig vel tuot tegrds Vndersotegr, the
äre morga som nüta thn nijkt til gode, tegr
för dre tegr orh morge som tale vel om the
orh bliffue så tegrds gode rörte efftegr morge
manh vitnesbörd, Crimikorne vptekuadt
androm til efftermelsse. Så han tegt
orh inte annars vare, äre at thne hundgs Erik
moste ju haffue varit en from dögdsam ma
nedan han aff så ringe slact vart så te:
drätteligt vtvald til hundga stoot, orf retkuadt
bätter vand den hundgs Sverkers son Karl soz
Östgöterne vtvalde. Orh vander i hand legista
nor förgiffue om hans gode vngdomelse,
besömerligh vander tegr berört at ha nijkt
heller ville vare sine Vndersoter til kattilsse.

an til dga

70

11

Expedito hinc Eric contra finnos

Henricus Ericus filius

Anno domini 1151

I. Ericus sanctus

Henrik stöttlare

Östra Aros i Wpsala

Sighty

sigh, ty hade han icke heller sitt folk tilstädes
Ther slogo the honom rådh, och satte så förberörda
Magnus henrikss til konungh igen, liksa som Magnus K
then ther rätt hade til Riket, efftter thes hans
moder Ingerdt vid namen, var konung Ragnalds
dotter aff Øerige Ores bleff konung Erik sla-
gen efftter Christi byrdt Tusendhe hundrade ore Ano domini
sextijo år, Ores han vart begrafften i Upsala 1160
Uten når thes rörtet kom kringh om landet, at kun-
gen dödh var, vart stor sorgh och ongest blandfol-
ket, Ores hwar i sin stad tenkte til at hempnas
ther öfftter. Ty församblades mykyt folk, först
aff Helsingaland, ther konung Erikz ägett folk
med var, Ores sidan aff monga andra landzändar
Øfwes och konung Karl Øverstes son Gastua vann
medt, utte förtenkendh att han ville hempnas
konungs dödh, ty hono tyckte wel vara at han
död var, utgan på thz han allena motte blifwa ko-
nungh, Thå nu ther aff alla landzändar sigh församb-
lad hade, sloge ther tilförende förnempde Magnus,
som sigh för konung vptagit hade, Wondo honom
öffuerwinna och lagde hand och hans hoop widh,
ikke longt ifrå Upsala, ther nu står Danmarks kirkia
Ynkelen som kunes Gastua fast nampn ther aff
at Danske vorde ther slagne, så at miste thå sina
Magnus thz honom sweerd som han medt förde
intagit hade, ty thz pleger ofta så hända at
thz som man wäldeligha med swerde intager, thet
moste ofta aldt ny swerde försuara Ores på thett
sista dhen swärdt skiljer ther ifrå
Thå nu Magnus henrikss var tagen aff daga, bleff Karl to-
karl samblet konungh sweriker ifrå konungh, Han ref-
rade sigh sammodiga ores hade frid ny Danmark
Han stiftade Vreta Closter år efftter Christi byrdh Vreta Closter
tusendhe hundrade sextijo ock tw, Thå hade ock han Ano domini
1162
och han vlff

och hår vlff hertoge i Sverige vnder honom tegers
bud til Rom, och bestalte tigs så med Povåan Hom
Alexander tredie Var Alexander den tridie) at vidt Vpsala kirkio
Vpsala fria sedes ärkesäte skulle vara ärkebiscops sätit, hvilket sanct Peter
och så stadfäst, och bödh vpå at tegr Biscopar soz
Voro i Skara, Linköpingh, Strengnes och Westerås, skulle vara vnder Biscopen i Vpsala, såsom
vnder tegers rätte ärkebiscop. Om Biscopen i
Vpsala vnder intet berört i Povåans bref, han
sände at han egaktar den tgå blefvit vnder Biscopen i Lincke, såsom tgr andre Biscoparne och voro
stord den ärkebiscop blef i Vpsala, I dho var vrke
den tgå Biscops säte vordet. Tegen förste ärkebiscopen i Vpsala egat Staffvan, och var en Munck
Primas Sveriæ Vpsal. af Clareastra Closter, och blef ärkebiscop, efft
Anno 1163 Christi börd Closters hundrade sextijo och två år
Så efftger tigs egår nu blef brört om hertigh
Valff, förtes bröstfras, at noget talade vorde om
hertogar, tv skal vi vetta at fordomda os gaffvå
De Ducibus Sueciæ hår många hertoger varit i landet som vi hår
efftger noch förmanar vander. Och såsom kon-
garne egaffve skrifftir sigh för Sveriges Konungar
Så egaffve och hertugarne skrifftir sigh för Sveri-
ges hertugar, Och efter som tegs lyxth afgå-
Le lagh böker, egaffvå tegr vordet kallade Jerlar, dess
Jerlar i Sveriges gior tegr Norska laghboken åtskilnad emellan
Jerl och hertoga i Norgeland och Skotland, är Jerl
så mykit som Greffve, Tegr nu tigs Konungh
kark i sin år eller noget mer regerat egade, föl
B: Erikz son Knut, egade öfver och Draxegode
vål Vpsala öö, för tegs at egan egade varit i rode
med at egans fader blef slagen. Och egan vart
begraffven i Clareastra I sins faders Konungh
Anno Dni Sverkers graff, efftger Christi börd Closters
1168 hundrade sextijo och ottio år

Tegr efft

Thet efftter bleff Knut S Ericks son konungh och
gade ulfönende varit i thry år landzfliyttogh i Norige
och kom så vil mast at thet slogh konungh Karl ihiel
som thenne vil andtyr) aff landet vt Driffvit hade
och hade varit i rodh med, at hans fader dragen
vart, Slogh samme Knut och två andra konungar
i thet, Then ene thet kool then andre Diesleff, Me
gnad konungar tesse haffvo varit kan ma icke fvl
tthiga seya, Tess är doch vanska likt at thet kall
två varit konungh karls söner ettr och hans vänner
som stoch efftter hans dödh, hvar efftter anna haffvo
verchaffvit sigh för konungar Men konungh Knut
öffvervann then och med stort arbete och Swerdz
slagh kom then vil Riket, thy the voro mange
som stode then emot, Doch vick then tess egne
och the haffvo vesterlanz stot vlla vil then i Lan-
det, teger, så manga konungar vordo slagna, thy
the haffvo varit slagne vå bode sinder, och är noch
wandh, at konungh Knut haffver hafft then aff
Vpland nz stoch, som hans fader hade tagit vil
konungh, och konungh Karls slätt, som stode gö-
rom emot, haffvo hafft Östgöterne och vil andt-
tyr) fler landzdar nz stoch, ther ehe merkligt
mord moste vara skett aff, Swar inbördes
Riket) Och tess är doch tess fatiga Riket som
stridhe om och skadan lider, Men hvar the
som hvffvnden äre, ville rätt besinna hvad fa-
ra och farligest herradöme haffver inbära och
hvilken en hord rakenskap then ihlstända vil
för theris Regemente, tess skulle vil mindre stri
dha om landt och Rike än the göra Ty the
moste jw emgongh giöra Gudh dheknskap hvar
the hans almoga regerat haffvo, fölsset hörer
Gudh vil och Riket then, Och är tess ehe
merkligt tingh at en dödelich och ströplig menniska

skal begära

begära herradöme med så mongts blods och lifftoor,
Doch tegz är en plaga tegr Gud straffar land oftaske
medt, Tegd nu kondgs Knut alle sina friender öffuer
vunnit hade, regerade han medt frid j tiugu oc
trij år Oc bleff så dödd oc begrafftin j Vad
efft Christi byrd ellofft[e] hundrade Nyotijo oc tu
Anno 1192 år, Oc skal nu här märkia, at O. Erichs
och kondgs karls stärte, haffue j te kongs nidt
hempst referat, stundom tegr ene oc stundom
tegr andra Saz vy förmundis varde eger effter,
han höndga at bode partterne haffua i så motto
vordet förlenade, ettr tvegde tegr sigh och tegr nu
gar om annan Oc tegz egoffuer tha icke skedt
vta nz stort obestond j kondgs Knuz nidt bleff
Aerche bisop Stapene dödd som förste Aerche bisop
var i Vpsala, och vart begraffuen j Alwastra, ellofft
e hundrade ottotijo oc fem år efft Christi byrd
Oc tegr som efftter egono bleff Aerche bisop
Johannes archiepus Egett Johannes, hans sloge Estar j Gutel vilt
Almarstack Oc brende vy Birtuna ellofft[e] hun-
Anno 1187 drade ottotijo oc siw år efftter Christi byrd Ellof-
fue hundrade oc femtijo år efftter Christi byrd bes-
te klostret befästas vti en höystades Oc segton
Riga år tegr efftter begyuttes Riga j Liffuelandt
Tegr kondgs Knut giorde och mogeter besynnerlig
lagh soom egans fader för egono, huilken vtland
Östgöta laghe finnes beskrefftes
Vnge Buri- Efftter kondgs Knuz dödh bleff vnge Burizlaff,
slaff kondgs karls son, tagen vti kondgs, han war en
dogelig, smill och förstendigh ma, och regerade
fridsamligha j longe tidt Men ya tegz fiista afft
tegdt gaat och affuund som war emillan hans
sterkt och O. Erichs sterkt, gick han vti och
slogh kondgs kuzsöner ihiel, j Gliaors, huil
het han vtsan tuiffuel giorde förtgerne vild, att sa

och hand

och hans start skulle blifwa fritt widt rike.
Doch kom en aff kongh Knuts sönner emellan och
stydde til Norige och war der i halff tridie år
och hans rampar war Erik Ule- aff then
owilda ostridh som kongh Sverker orsak, vor-
do vpländske man ganska vrede och illa nöjde,
så at the ya theis tista satte sigh ey och hiälpte
sigh mydt egen; och then egaste Erik ko-
nungh knuts mydt warit Oles son vthan
andre dy komet theis ärligit på ong, Then
konungh Sverker theis förnam höll egen sigh
en tid konungh Waldemar i Danmark och begynde
strida aff egen. Doch vore alnid bätre så skie
som sages at främmande strida inthen behöfdes. Då
sände then konungh Waldemar egen om ett stort
taal folk til vndsätningh Oles Capitenerie för
folket egest Ebbe sonason Oles så kom then
konungh Sverker mydt sit ganska folk, nilsagh
ny the Östanska i Lygna i Vester götlandt och
bant ther afftlagen. Och the Danske vordo
ther så slagne och förstingrade, at barn efft
barn diüste seya ther aff. Ther blefwe Ebbe
sonason och egen bröder Laurentz slagne och
konungh Sverker flydde ny then höge folk som
han ighen egade: the stridde tolff vnidrade
och otte år efftir Christi bürd. Då förstärkte
sigh ya mycket, och efftir tre år, kom åter
til slagis mydt the Östanska ya Wästergöthe
bleff han hulpen slagit med Hartoghe folka
och mycka andra. Oles vart konungh Sverker
begraffwen i Alwastra, tolff vnidrade och tjo
or efft Christi bürd. Then konungh Sverker
der aff Clerkerijt egde i Sverige the frigher
att the icke skulle stå til rätta ya tingh och
stämnene vthan för theris Biscopar. Och han

sönes

1208

1240

1 Privilegia
2 min Cleri-
corum

76

och hans syner vel hafftha varit förste ibland Svenska
konungar som thz ort hafftha Efftter Christi börde
tolffhundrade och tiu år, bleff han hertogh Birger
Jerls förste döder, Ärchebiscop vedher bleff döder
Anno Dni M cc vij, Ärchebiscop Olaff Laumbard=
Olaff arch da döddes Anno Dni M cc
Eps
Tegner efftter vart Erik konungs (som var konungs Knuts
Erik kon son och O: Erikß sonason) egen regerade vel och
fridsamliga, och egn egade konung Woldemar dotth
aff Dannemark til ähustru, och egn egret dr=
öttha, som tu part mena) och var mektigh och
tilh i landet så länge egn regerde, Hun yhlegar
Jantes latha sin vellighnelsse på öfftter landh och
Erik för froma förstes skuld, som noch är tråan
at ther skedde at thå konungs Erik i sin år regerdt
hade, bleff han döder vå Visingsö och vart begraf=
Ano 1210 ven i Varnem i sinß faders graff Efftter Christi
Afrolesund börde tolffhundrade och sexton år Efftter Chri
fundat sti börd tolffhundrade och otto år, bleff Strole sundh
Ano Dni fundrat, Ano Dni M cc cx döde Valerius
1208 ärchebiscop i Upsala, anno Dni M cc xx bleff
Valerius Ano hertogh Karl och biscop Karl i Linköpingh slapne I
Domini 1220 Lotala aff Gudmundsson Och skal nu ther
Vetha at i förtiden yhlagade, ther ingar Estar, och
Tareler och nu ähndtre i Prygger och Vender med
grova stör skada hade i vyå landet Och vor
Österjöö allthit ful med Diöö röfftare Ty at
the Vender och vthan tuifftell fler ther ingar
som Kringh om Östra jöön bodde, hafftha hafft
ther menigh, at the losliga motte ägha allt
thz the hände röffta sigh til ifftre frelmande folk
Therföre vor the och alnidt på Diöö och grorde
inffall både til Sverige och Dannemark och
förd åu Storkegoly vart bäst yhlagade the
ny thetes Buerkior Löya Jn i Mälarn och jö

ra them

ra tegz stor skada som bodde tegr om kringes orlz
som vilkörende berört är, at Esterus slogo derigh bistop
Johannes ihiel. Då slogo tegr orlz en hertoga ihiel
vidt daska nas yå Arter öön, hvilken tegr egen
hertoges sons. Orlz hade egen vtegr varit I
tijo år orlz strit uz Rijssber orlz Jngrer, orlz tlor
förste nat egen egen konus var, bleff egen aff
Esterus slagen. Men egen egnstu kom vnda Esterus
in vil Sundegamar. Orlz församblade uz egnsk
ett taal folk vil egya. Orlz lätt skalla Esterus
öffuer yå Este sker, som nu kallas Esta skiyra
tegr bleffuo tegr alle slagne, Tegetta egäller the
Svenska Crönikian vnus Men egen öffuer vrke
vilkenna vndr egnad konungh tegz skedde, om thz
skedde yå samma tidt derefz bistopen bleff slagen
eller orlz sidegan, ett förd tegz kan ma icke vete.
Woldemar j Danmarck konungh, lätt bygga kyrk-
le Anno Dni M C C C iij Orlz tilgade Esterus
vnder sigh orlz bestälte tegz så at the anamade
Christi tro orlz lärdom.

Efftter konungh Ericks döde bleff konungh Everi-
ke, egen daff Clarsteryt of nogra besynner
liga fruchter soson gang. fader för egno giort
hade. Men egen var ey konungh mer än trij
år, orlz bleff egen döde yå Visingöö of bestraff
uen j Alnastra, vilkz tolff egnadre tingen orlz
två år efft Christi födelsse tidt.

Egen efftter vart Erick lesse konungh, som var
ason konungh Knutz sösson, egen var födder aff konungh
Erick orlz drottningh Rijssa, konungh Woldemars
dotter aff Danmarck, egen bleff Crönttger
til konungh tolff egnadre tingen of trij år efft
efftter Christi byrdz. Orlz var egen Walter of
lisser, aff egnatet egen of kallades Erick lesse.

Anno Dni 1222

Erick lesse

Anno Dni 1223

Egen var

Han var tå from och rätfärdiges ma och skaffade hå-
rom och tom lages och rättes i Riket Och ha gade
tree söstrer Tå ett Tån och ena ma ett kunt
och var tå snil och förmögstoges ma Och han var
aff folkunga släkte, Then andra ett Ulvetha
och ena ma var här Hils aff toffta Ulf-
the folkungar stode mykit the efftiger at thera
skölna förmente kunt, skulle varda kondgh
efftiger thz han var bode färdigh til alla sina lem-
mar och vel talande, Therföre begynte the
storliga föraria kondgen och kom på thz fiistha
til ta openbara fejde, och skedde ett stort slag
emillan then och kondgen i Oslaström, år efft
Kristi byrdh tolffhundrade tiugu och nijo, ther
blefft kond gh Erik affslagen och flydde til Dan-
mark Och strax egoffue the folkungar ther
ned här kunt ey för kondgh i Øfverigt Uln
hand kondga dömt vorade icke länge, thy at
kondgh Erik församblade sigh mykit folk i
Danmark, och kom snarliga in til Sverigh
igen, och kom så til slagh med sina fiend
vilt Gyarsatagher Och fick the öfver handra
thy här kunt (the folkungars kondgh vart
ther fielff slagen) vz alt sit bästa folk Ulv-
Gotinger hans son, som och en var aff the
ypparste ibland folkunga släkt flydde in i
Östringa land, Dog blefft han fangen, och
kondgh Erik lät hugga hans hufvud
aff, och efter som han fielff begitrat hade,
vart han begraffven i Skog Kloster, Och thz
rörtet gick sidan ett at stor Ferteka skulle
ske vilt hans Dratt, som thz berätta skulle
at han var en ärligh ma, Dog vare the
om thz vara kan Sind de hans
Domare, Ulv thz är Gu openbart at han

Anno 1229

Var en

Var tz vpproriſk ma emot ſina rätta öfwer-het, oc
förde ovo[illegible] ſkiöld emot ſin rätta herra oc konung,
för hwilket hans och (ſom tz borde ſich) ſtraffat
bleff. Tha nw konungh Erik hade ſå öfwerwunnit
ſina fiender, ſom han til roligheet igenom Oc gaff
ſå thz tridie ſina Syſter wnga ſom heet Birger
aff Biælbo, thz ma nw plägar kalla Birger Jerl, ty
han bleff ſidhan härtogh i Swerige och egnade napen
war Jngeborgh ethr (orſ ſom ſumblige böker hollo)
Ingerdt ylffua. Thenne Birger aff Biælbo war ko-
nungh Erikis ſtörſta beſtond i Rijket emot alla thz
ſom olydige voro och ſtod Regementet näſt i hans
händer, ty at konungen war ſielff enfaldigh och lu-
de icke mykket wel tala. Men Birger Jerl war en
förſtondigh och weltalande ma, therföre bruktade
konungen honom näſtes i alt thz konungh Erikis
tidt wille tolff hundrade och fyrtijo år efter Chri
ſtj födzlo, kom ett owanligt ſtort Gilde i Rijket ſom ſände
Herr Wilhelmus Sabinenſis Biſkop thz nyfy
Reformerade och förandkinge Biorn med Clert-
krönte i Landet, och hans Biorn thz förbudo
wyd at preſterne icke ſkulle icke vare i artzeſkap
ty at alt in til thenne tidegen hade thz tilſtatt bleff
nw, at then preſter ſom then hade luſt til, motthe
giffa ſich i artzeſkap, hwilket aff then Sweri
ges Lagbok (ſom tha brukades i Nyland) noch
wärkiandis är, then then ena preſta och Biſ-
kops Aff ſå Jnne holler ord ſtrax ordh ſom ther
efterfölger. Döör Swenſker preſter, taki barn
hans dräkt och ärft, der ty barn til, taki then ärft
och ärft ther näſt der, och ſyny Cumaſter,
Döör Vtländzker preſter Tyſker och Danſker, ta-
ki Biſkopar dräkt och ärft. Döör Swenſker Biſ-
kopar, taki barn hans dräkt och ärft, ära ty
barn til, taki then ärft och ärft ſom hans är näſter

och ſyny

Birger Jerl får taxt i Örebro

Anno 1240

Dan reformatio Clerum & Wilkel- mum Salmet

then yngſte

Interdictio memorij ſacerdotij

och Konungdomaster Döör vtlendzker Biscoper, stonde
arff och orff vndir staff och stol. Teslikes berörer
Biscopars Biscops skap- — och then gambla Östgöta lagboken om Biscops skap=
derffuar, thz är Biscops brystharffuar Bekenner och
Brystarffuar — för(de) Bulbeling, the stadga och forbod som tha giorde
om prestas giftermol at the gofftuo sich openbarliga
i ectesskap thå han kom hut i landet. Anno dni M:
Archiepis Olag basatömer — cc. ccc iiij blef erchebiscop Olaff basatömer
dödh, hwilken ther var konungh Eriks skyldma och
strax efter hono wart Jerler Erchebiscop, then the
Wismar Ano dni 1248 — rimelt Jaff Svart vnderkom til Clöster i Sictuna.
Anno dni M.cc. xlviij begynte Wismar varda bygdt
Sama år blef hertogh Wolff dödh, som var Suerigis
Jerl Och om thet året wart och förbrända Ho-
linger Halsingen, Wid sama tidt var Lybeke
Libera obsessa p Danos at demum liberata p Suecos — Stad bestallat aff konungen i Danmark och Greffue
J holsten / Och thå komo the Suenske Lybeke til
vndsätningh, och löpo med theres skep sunder tra
kädie, som konungen i Danmarck hadt latidt gi-
ra öffuer Trauen at the aff Staden icke skulle ko-
ma vt i siön medt theres skep, för sama vnd-
sätningh skuld haffua the Suenske altidt warit
tolfrij i Lybeke, eft som ma aff ath gamalt rytt
offta — ~~altidt~~ hört haffuer / Thå nu konungh Erik var
komen til rolighet, begynte han sättia sitt sinne ther ef-
ther at the aff Tauastaland, skulle omuende varda
til Christi trå, förty the giorde altidt stor skadha
in vpå the Christna, Therför församblade han
myket folk och giorde sin Mogh Birger Jerl til höff-
uitzman för alt folket Och lät then så (med them ther
tha som ther til hörde) draga öffuer til findlandt
Ther kom thå Birger Jerl til slags til slags medt
Tauästerne och blef them öffuermectigh, så att
the gofftuo til flyktene, nu han lät förfölia them
Dorf med sodana vilkor, at alle the ther ville bliffua

Christne

Tauasta ge-
nerad.

Christus then gaff han frid vthi all rijke och
the andra det ha inge fiend hafftha Och an tha
at inge han med Swerdz macht varda tingat the
til. at han skal bliffua en rat Christen aff hier:
tall som thz bör vara Tha Kunda doss herrer
och förster tinga them som ordnadhade ero, the
til at the moste tillåtadt, at predikt
vardet Och the som thz predikat vardet, bliff-
ua tha vthe samma predikta vthe Christne
Men nu Birger Jerl sa mort hafftet, at han
hafftet lutit koma vthe predikare til thz folk
som han med sword vnderkrisstat hade, tha
hafftet han giort som en rath Christen förste
Och vra thz at Tafftestarne skulle thess battre
finna Gollas i tröngh Efftet thz the vor stt
hardnackat folk) therför let han byggia thz
feste nar then Och kallade thz Tafftasta borgh
thz nw nw kallar Tauasta hus. Uten nadan
Birger Jerl var i Finlandt blesst komdh Erik
Dödz Efftet Christi byrdh tolff hundrade och
femtijo ar på Kyndermesse dagh Och var pa
then tid gödt i landet en mentheligh och höpe-
lijkat nar som eyett Her Joar tha, och bodde pa
Abonneborgh, ifra borgt ifrre Erikspijnge, hwil
ken then högt raknadt och mykit hörd var
blandt then menige na i Riket han gick til
Tz flera gode mandz rodh (som i then sak borde
tilfordt varda) Och stadfaste Finnkar Wäldemar
Birger Jerles son vthe komdh, efftet thz han var
framledes komdh Eriks systerson Uten tha
Birger Jerl fick the tidande til Finland at Kö-
nigh Erik dödh var, vant han ock the med
dhem vore storliga bedröffuade Och tha alt
var bestalt i Tauasta landt som then stridh
skulle för han theem igen Och kallade sama

alla the

Tauasta borgh eller Tauasta hus Anno dom 1250 Her Joar Blos Waldemar Konigh

alla tegs yppersta, Riket oc skorde tegen til Håå
tegs Hade, Hans frenar[e] så dristeg varit at ega
Hade tagit Hans son som den nu[æ] tes barn var ikke:
medeg egen sons fadren var sattsorteg Oc[h] varda
Danska illa nögd med tegs som giort var, ty ega
ville sielff egasina varit konungs Thå svarade
Gar Joar Blå, at tegs som giort var skedde ikke för:
tegenskuld, at tegs i nogo motte förartade samma
Birger Jarl, ty at tegs ett viste egen vara skyl:
dighet[æ] mot til konungs Ulen efter tegs Han nu
var framlide oc oldersstige ma[n] tgenför togo tegs
tgeds egna son til konungs, förstemeg tegs tegs mod[er]:
bro[dh]er egen nogo neste som fadren var, at tegs
togo Hans son til konungs, Oc efter tegs at Bir
ger Jarl icke den tså ville giffua sigh til nögd, sade
Gar Joar Blå ytterligare til egen, Hvar[e] ikke
ost til nögd nu tegs som giort dr, så gior ass tri
son egnad tå torftig, vy vile förste oss om t
anna konungs, Thå tigde Birger Jarl en stund
oc sporde tegen åter sidan til, Hvad tegs vilde
så sigh konungs efter tegt tge Jå icke Kunde vta
konung vara, Thå svarade Gar Joar Blå, Under
tegnat skorttes som dagh egaster på nigh vele vy
så en konungs Uder Birger Jarl tegs egnde, be:
fruntade egan sigh, at bode Han oc Hans son
skulle mista konunga dömt, tgerför gaff sa
sigh til nögd nu tegs som giort var med egan
son, Oc vart konungs Valdemar Crönter, Anno
ginge efter Christi börde tolfthundrade femtijo
oc ett år, Oc[h] egnade Birger Jarl fyra, söner
Tge[r] elste var Valdemar, som var vtnalds til
konungs, tgen andre egett Bent, tge[n] tridie
Magnus, tgen fierde Erik, Skulle alle så vän:
ge vor at tge imtegs respectge förstå kunde
Tgerför vart en gamal eidar stiftat tger

Anno Dni 1251

til, atf

thr til at han skulle tuta oc lära komma til thss
baste, så länge the komo til moge alder Ulefm
Birger Jerl skulle arta på Regementet i Rikett
Thå begynte åtteer folkunga slechter mykit för=
dieffra oc förstercka sigh, oc giorde mykit ouf
i landet, der thå at Gårtogs folke var en fro
och redelig man, thr the hade theres vrsprungs vt=
Aff Och theres öfwerste Capitener var en som hett
Junkar Karl, the the mäst satte sigh opp emot
Gårtigs Birger, för hwilken sak sköld han stodt
the offt i mycka handa motto, at han skulde
tagit same Junkar Karl aff dagha, Och kom på
thss sista til openbara örligh, emellan the folk=
ungar oc Birger Jerl, och the folkungar beklagra=
de sigh ey mykit stort tal folk vid thet
wada bro, The kom Birger Jerl emot them ey
mykit folck. och gadge medh sigh Biscop Col:
Och the som ställe med them, the komo the thå
til daptingan Oc Birger Jerl, Biscop Col oc an=
dra flere sagde the folkungar saker oc frij legde til,
the monga swora edhar giorde vpå, at the skulle ko=
ma öfwer broena medt them til ordha, hwilket oc
så skedde Tw at the folkungar förlestes sigh vpå the
lagde och säkerhett som them tilsagd vardt befrämer=
Liga för the swora edhar som Biscops the vpå gior=
de Ulen så swart at the kom öfwer broena, let
Birger Jerl taga them vid halsen och döggha
the så förlagd at the efter them dagh ahnigh
toge Birger var en merkeligh förste oc häffwer
mykit got stirkat oc bedrifwit har i riket
Så är han doch icke prisandis i thss stirket, the
Tw at wa är oc yhtirligh Holla sina fiender trå

Biscop Col

frihet edito
rius et exhig

R. fideo ser=
mandafos=
ti

oc sam=

84

orig samwetz Orig hwar ordig orig ara icke hallas skul-
le willan tegn som fiender ero, tegå voro Iugen wepp
ther middel ilmegan godes fridg ther wpskapp Ogen:
för moste ma Ju holla tegn trå orig ero Orig
Ju besynnerliga mar tegn på redgar willa— Orig
an tegå at så ar för thz almenneligit ordsprork wpp-
komet at ma plagar seija förradar skal ma ey
förredery winna Då moste tegz dom med beskedh
förstondet varda, Ty tegz dr Ju aldrigh lofftligit at
förråda nogo med falsta redgar Vnd haffuer thz
dome fort affsagt at ma icke skal bruka hang-
mangen fasangt hwarcken emot frijnt ellr fi-
anda, förradery dr en sodan odygd at tegn skal
göra mysket til om logen skal kunna blifwe
lofftigen, Ja, tegn göre konst til dt så förswa-
ra förradery, at thz blifwer ostraffeligit Orig thz
som redeliga aldrigh skee Ty at tegz ma seyer
fria fienter til ya frid ero, saminigh orig Christe-
liga trå, orig hallar: Vnd tegn ey til witterlygd
tegz dr ma wisselog, yhrigh at halla hono, a-
tegå egen wor wer förradare, dmor imidtel
moste ma sökia tegn, til at laggia wora förråda-
re midt medt, en falska redgar, ero orig saminigh
Man haffuer Ju icke tegå wel öffuer kunnet fa
förredar, när ma dr en sodan ma wonde som
han dr, Orig dr icke strax lofftligit at pröra
ordetz, at oss dr orätt skeet, Dogh ma icke för
tegen skuld stricka ifwra nei gramma, at han haff
wer stolidt ifwra mingh, Dogh skal sökia tegn
imidtel som ärligste orig förswarligste ero, tegn han
ma straffas medt, Dorg dogh plagar liggia i
Brynnstongs ändha, Orig tegn wil altidt erfolla
rättelse som marckens ergoller, Orig tegn mo-
tegz egaffuer orätt som under liggen Tegz egaffuer så
altidt warith werldens log Vtan Gudz warder dogh

I swi tidg

I sin tidt [illegible] Honom ske ratt som ratt haff-
ver Ores tegz giffuer och tegn til at vndare
besinna som med krigshandel vngå skola, hwad
tegz dro tegerde fiender flitiga Ores nu vile vij
koma til vora Vlatteri, ighelom ¶ Tegz nu
tegna folkbingar så vordo aff Birger Jerl forrod-
de/ var Junkar karl icke tegz med nöstädes
Ores tegz för lagde sich tegz monge twilla, att
han ores Jerles vordo förlitt Dorck blesk tegz
icke större vdrustar stoff, an at hwar tegz
dirk efter annars lyff Vus efter tegt at Jn
for karl icke kunde Bäter vara ehdr i landet/
Tegzför vodde hans vänner Hono tegz til, at
han skulle giffua sich stoff landet Så lan-
de bättre kunde varda Ores så gaff han sich
til forstadrarnar i Nyköp Ores var en tidt
med tegn i en skarmudz emot tegz lätto ofver
Ores tegz blesk han slapt Ores tegz var
tegz ridegende Birger Jerl gerna hörde Ores
efter tegz at konungh Wäldemar var så til oldz
komt, at han skulle på på Wisterwool, Tegz
för egade Birger Jerl sin bud til Konungh Erick
Danmarck Ores bestadt Hono hans dot-
ter Sophia til hustru Ores vart bröllöpt
ing sodana prål som tegz til höndz/ Gollet J
Danekoninges Ores de tegz at Birger Jerl, var
nu en gamal man Vorden, så vgtrade han doss
landet så längis han lesse/ Ores förnam-
lade han mongs störke i Sverriges Lagels
Ores mongs störke satte han i lagh som
tegz icke förd vore, han skrifvade tegz så at
Wistron skulle gå til arffs med brodren
Knuttson i Götalandet vthförande icke skulle/ han
skrifvde oss så/ at tegz skulle vara Biskops som
androm Jdr han försökdes/ han besinnade att

Correctio legum
vetat Brukir
af Birgero
Jerl

Biskops so
androm
Jdr han
försökdes

tegz var

86

at tegz war icke rattlig som nlförunde; ty longe tilbaka brukat varit, at tegn som skuld gaff, undfå orlig trätt[e]lartiga fader, egen skulle värie fri tegn med all egen skulle bära, utf egett orlig glömande Jer- som nlförunde omtalade är Tegner- för skrifvade egen ämnat sat til at utleeta sanningena, som tegn Östgötzska lagboken inneholler, Tegn tegn sägter at Birger Jerl lagde utoff Jer- byrdona Orlig mykyt ämnat gaff Birgerstadgat, som honar orlig en örtl fri nå som lds tegn Östgötska lagboken Orlig efftegen tegz att Estar, Lyssar, Ingrer, Karler orlig flere fremande folk, plägade altidt löga med tegnes skeg ock Underthier en ju malen göra tegn skår skada som tegn om Kringla dödt, Tegn förstör det Birger Jerl böggia Storbolig Storbokens Blot orlig Stadz som utf loos vara skulle för Mälaren, Sudkoren ock den i dagg så är. Dorch egaffuer icke Staden stor varit i förstone Uten två Tor- vorde förstlig bygd Ut vidt Norra ström, tegz nu är Blotstadt Orlig ännat tornedt vidt Södra Ström tegn nu är Juart undra Closter, ty at thet dant ey til sirk Södra ström ja tegn nidt ock så ginge två Mälstar ut ifrre tegz tornet foz var vidt Norra ström än nu tegz tornedt som var vidt Södra ström, tegn tuå mylen vdsta nu Orlig tegn andra östan nu Orlig twilla tegz två murar var Staden, tegz nu äro Huus mur- nu fallar Huus mura, Ut sedan med tidegen, är staden förörkader utan mura- nar som för ögonen är. Tegn nu Hertoge Birger hade ja sin fars konungz voldemars vegne, förrat landet i femtio år, dödh Orlig vart begraffuen i Almastra ett

ter Chri

Anno dom. mj 1200

Ulagnus Swerijs

Bent Ger-tosk, Sund landz

Estrija ui-kitum

Lonestag an liroz

Höinsk

Cher Christi byrd tolff hundrade sextijo och sex
år, Tegnade sig Birger Jerl dödh var be-
gynte konungh Waldemar selff stå vidh
sidh Ores tegn andre egna bröder, Vardh
dader foot egnar sin arfsådel, begynte
egnar rådha sit bästa Ores egnar tegn
sidh sin emellan del aff vidh / Ulagnus
bleff Swerigis hertogh, ores sidh Ujrö-
ringes med Södermanna landt Ores ämnat
Yngre sons egna besittande nil sit hertoga
Döme. Finnkar Erikssidh och land och
rådh Uden tegnds broder Bent / vart Här-
togh öffuer Sundlandt Ores åm tegnade at
Waldemar (som tegn aldste brodher var)
konungh öffuer Getha vidh, Då var dödh
hertogh Ulagnus nyligit skedd til
förstand och Regemente Ores egna förde sin
så stort prål och stoot / som konungen sielff Och
gölt mongs Ädelbiörn Hildebrandz / i sin gord
med tornej, stridande och bradande / Wredt hwil
het egna öffuade sina tienar / och diorde them
skickeliga i krigshandel / Ja tegn höfer en
vätt sinnigh förste nil / at så öffna och tämia si-
na tienare Ludiga frid år / att tegn vette sin
rätt tegn skola skicka sigh tegn årligh komer och
gaffua froma förstens höff / i förtiden va-
rit sedsam Bröder / tegn nu tegnas rätt
tuckt och goda seder Ores / i all ärligh styrke
vara skickeliga, Ores tegn aff är tegn komit
at tegn tegn tuckt ores sinne vänste / yttrigade
Pallas Hönisk / tegn dr / egna egade varit
i egoffret / ores lärt goda seder / Och giffte
Ädelmännerne mogh riktuna Hustrur egnade
och förster öffuade ores brukade tegnds tidre
i förtiden / Och tegn studerade thes dagliga

Lyåhu

88

vrå hvar tegh skulle nöttigh tegerdh fiender / Mar-
kene; sombligh finnas så flitigh gassir varith
at de gnaris tegh redo eller vandrade; tgo be-
skedh tegh J alla bläpligheter i Marcken
nz Bergh / Daalar / oz Slätter Oz gass
straz besinnat oz öfwerwägat hvar tegh skul-
le bäre hiss / / och den tegerdh fiender, gade sodana
bergh Daal / oz slät marck inne, eller
hvar tegh skulle försnar sigh / om tegh hielff
nz sodana platzar nödgade äff hvilke
Daglige betänckeligh oz öfwerwägeligh tgh
vorde så skirckeligt at de hvar da plaa-
tgz var som tegh kome nz tegerdh fiender
gade nil slags vrå / tgå gade tegh J tilförende
öfwerwägt / hvadh tegh giöra skulle Oz aff
sodana öfwerlags oz betänckeligh / blifver e ey
allenasteh skickeligh til att veeta / hvad ha giöra
skal / vetzan gan blifver tegr oz dristigh vtoff
tegr de J så alnde dristigar som veeth hvadh
gan giöra skal / nder om tredinger / den tegr
som tgz icke veeth Man varder vnderstun-
dom tredgder oz öfwerskalle / aff fiender / på
tgz platzer tegr ontt är nil at förwara sigh / hvar
tgå icke är gott råde oz förstond nedt / så vander ma
förskrecht oz faller i förtwiffla Therför giörer tgh
nödigt til at gan får vtwälia sigh selff vara e-
rätt stridzma / tgono varder icke alnde nlstatt
at gan får vtwälia sigh selff / hvad ytaar ha
skal strida vrå / gan moste taga tidegt loz
gan kommer Men tgz är konstigh vesta skicka
sigh effter legligheterne Oz tes-
na konst haffwa skal / gan moste öfwa sigh
tegr vrå / Ja / gud nå förbarma sigh öfwer
tegr / stridzma / som tgå först skal lära tegma
konstena Når gan kommer för fiendens

Omfiende

Om fiendher skal lära oss strida, så vil vort
kiärr bedr frända, Orh thz för giorde, thes har
togh Magnus som en rätt sinnogh förste i thz
stycket at han öffuade sina tienare i Riddar
spell, thz thz vordo stridheligr eghenom nl att
Manliga skog för sina fiender bruka, Ty at
thz drygge Konogh konsten at vara rättstridigha/
Draga godha vänner ar ricke konst, thz kan
orh en slaet bonde giöra, Uten kunna bruka
thz, thz gödr konst, mödo oss arbete nil/ Oss
skal i stridigha thz besinna at soson gonogh
ar swärder beffalat aff Gudi nil at straffa thz
ondt thz onda, oss förswara thz goda, Så ar
Gon oss visseliga thzt med befallet, at ha skal
hoss öffuat thz vrå eghen gor thz bruka skal.
Ty at thz som en a befalu oss gaffuer, skan
oss ju vetta bade tho kraffuer/ oss swa
gor bruar skal/ annars giör ha eghen
icke fölleist
Efftersom nu at hartogh Magnus völt sitt
hoff så stridheliga, hade mogor lyst oss vilia
nil at tiena hanom Oss förtrygt skuldrey-
de han under oss mere nil. Så at honom gre-
nom begynte thz misshaga Oss kom så
en ofstmio thz emillan, thz Drötzsens
Sorgia oss mykit ny nil galp, ty hon Sorgia
var hogmodigh oss storsinnogh oss stirka-
de hoss icke som en from förstinna bör att
giöra, thz thz al tingh skal laggia nil
thz bästa, Uthan hon förmodde så ho-
nungen bröder, at han aldrigh ville vörda
hoss nil at tala et vänligit ord ny them Oss
aff rät förachtelse, spoot oss grep, kalla hon
them Vedermanny, så at hon kallade har-
togh Magnus Kägla bötar, efftersom thz han

Var ll-ogot

Om fiende skal lära oss strida så vill vort kiärr frända

90

Var ogot stoortter orlig maager Och Junckar Erik
kallade then Jutiger tigr hatedt offuer all större
orh större stoff, Orh mogo vidt vilförnt
offuer konungh Erik i Dalmarck dröttningens
fadr i thil slagit aff sinom brodr dygh Orh
som hade två offuffta döttrör efft sigh, then
then eldre Agnis, then andra Jutta, then sama
Jutta begynte tränta orh åstunda tigr efftir,
at then motte komma til sina systir Dröttning
Borghia, Orh åm thå at then formögdare
vil stodo tigr emot, orh ville lätigr then komma
vil sodana skiffnoot som then then döffde Då
stoodo then dog vidt fut sinne, at then ville
fara vil sina systir, Orh sadi sigh vilia lessa
Junckfruedomb stadga Tigr förmoste tigr lå-
tha then Gaffua sin vilia Oc thå ko-
nung Valdemar sigh gotu then vilkomilse,
lett then vndfonga then som the gode
vanit te vndt ängil, Oc kom ra° thz lysta
i sådana kundskap, ij then, at han bå-
lagrade then Oc offuan ett barn ij then- Jutes regin
ne ett Gudlet gifwit Oc eyela kunde sigh
ett stort mishags vil koma Oc Dröttningh
Borghia blef tigr offt så bedröffuat, at then
förfull bode thz oc sägligh rigis, ty at then
sioot orh sies, Var thå komet then för then
döör Då plägar thz oc gå at sioot oc sett
konger för siottarens döör, Oc bräuter ko-
nung selfuan inne Dröttningen gade nä
fot tha dobbel sorgh Oc tigr vil te stora
wesse, bode aff af sin end oc systir Orh
gade then selff ra° tigr nä trij barn
ij sinom na kom Valdemar, Er
son som eldst Junckar Erik Oc två
dötträr Then tha eldst Ricliza oc then Ricliza

andra Ulla:

91

Ulrica

Anno Dni 1255

Ärkebiskop Jarl

Collega Canonicorum Upsalie

Anno 1267

Laur. Ärkebiskop

Folke ärkebiskop

Östergötland

Habitå Canonicorum Upsalie olim

Anno Dni 1273

Hälsingland

Salt i sjön

92

Sepultura vetera

odt, thet, kirkiogordar som nw stoer, Nta thar
stodt hade sin egen ättahaga i sin boolstad, hwil
ka ma dr nw noga seer för öpne Orh tegr som
Runostenar stå, tegr hafftha varit bestraffadhar, or
ya sama stenar finnes integh annat skrifftet, vta
tegnes namen som tegr bestraffte dre, oc thet
som stenen vtsatte Orh nogha stenar finnes lit-
terisi Oc tegr hafftha varit adelsma, Tr tegr
falladi forthomdags Resser, Oc tegr aff synto
Gast vara komet resendr oc rikigtigh

Litterisi adelsmen, Resser Resendr

Anno dm MCCLXXVI bleff dessi bister folke dod

Anno dm 1276

Orh soson nw forbenemde berört dr, at stor orsaker var
komne emellan konungh Waldemar oc hans brodr
Sa bleff tha hollet ett herramöte i Tram-
anädz, tegr var komdgen fulleff oc hans brod
nw stadder, tegr voro oc alle bestop oc alt Riddr-
skapet, medt tegr basta aff gretla Riket nw hoga
komne, Tegr tegr alle besluta sigh oc förarbe-
tade tegr om, at tegr skulle driffua konungh oc hans
brod nw radher ifra Men tegr var sa mj-
cket emellan komet, at tegh kunde integh
bijtha, Ihertogh Wenth tegrs broder som stodh
wel med boda parterne, bödh tegm alt sit arfta-
godz nw bytis, ya tegh tegr skulle förlijka sigh
wal. Dorh halp tegh integt, tegrför skildes
tegr aff openbara fiender, Oc konungh drogh strax
nw Storholm Mr Ihertogh Magnus, hafft krafft
Nyköpings Orh bestyrtte trotzsa emellan Wal-
demar orh hans broder Efftter Christi byrd tolff

Anno dm 1275

hundrade femtijo oc fem ar, Oc efftter thet
at Ihertogh Magnus orh hans broder Junkar
Erick, voro nidrigt norr nw at flygda medt
konungen, tegrför gaffuo the sigh nw konungh
Erick Christoffers son i Danmarck Oc giorde
förbund ey honom Oc tegr giordes starkt eff

ya, thet

93

Anno dni 1270

Vppå, Hwilke som vtgiffne vore på Swinderbosse Mcclxx år efftter Christi byrd, Orlogh förfa-
Lade Hertogh Magnus ett stort talfolk i Dan-
mark, både tyska och Danska, Orlogh komdes
Erik läte, Hans selff få hundrade goda Herrar
Och gade Hertogh Magnus och Junkar Erik
Lossår komdes Erik sex tusande löda marck
silff för thes vndsåtendes Han then siordes
Så koma thes thå dragandis nyy i gamsta står
Gäär, vt ifrå Danmarck, Och gossne sigh in
I Vester Götland Orlogh sade Härtogh Magnus
thes openbart ett, at Han skulle tgå Hasså
Gicla Riike in, eller Han skulle döö ther
öffter. Men komdes Valdemar talade och står
ordes Orlogh sade sigh vilia slåå med Hans Om
Danske och tyske rette tordt bida, Och Han för-
samblade alt thes folk som Han bekoma kunde
Och kom dragandis nidt til Tywreden. Men
Han var inthes så artsam, vtk heller så skicklig
Och i krigshandel som Hans broder var, tyy togh
Han ther mykyt förtyntelsse som Hans Lodz
största mattge vppå. Och lät Hga then mehr-
ga Herra aff sitt folk draga öffter tywreden
in til Gossrå Och sidst bleff Hga med basta
Stridzfolket liggiand qwar i Kommdaboda, ther
lagde Han sigh til att sossra med sodana sakker-
het som ingen fare Hade varit på farde Och
Drotz Hoffmestare Herre Blankstaffill Thy
mz konungen Hade var in til Gossrå Kom
Och ther var ån thså ingt som then Hgerade
Och stiskade Så Kom Härtogh Magnus ther
vppå then ofdrivarandis Och bleff then öffter-
mertigh Så at alt sonda valdemars folk vart
ther både slagit och förstingrat Orlogh tiz skedde
tolffhundrade femtyo och fyo år efftter Christi byrd

Anno dni 1277

thså slagt

Herr Valdemar
sitter vid sit
yppa fria

Thz slaget var öfwerstot som en hastigt sindade tilfö-
ringer blodigs orlz illa sargat orlz sade honom
tidzende hanum til gongst var Orlz gaff honom
för rodz att han skulle draga sig baka igen Orlz
förstercka sigh ypa nyt Men han bleff så för-
strärtz atz honom föl bade rodz orlz mooder
tyrför sydde han strax iffro thz folk som han
tyr ilstädes hade in at Werme[l]andt Orlz thet
hans gest folk sogs at thenne egenn tyn öfwer gett
nit hade, drogho tyge sig åt Werke Men strax
hertoge Magnus sick wetter at kongs war så
sky Ider, sände han efter sino sitt talfolk,
hwilke tyr hastelga komo ypa sino som ha sat
öfwer bordz Orlz thz fangade sino orlz förde
sino sig tegdo egenn Orlz gick egenn landett
hertoge Magnus sig handa Orlz inge war tha
som sigh satte ey emott sino Thz ha mönsgs
Valdemar fonge war orlz tog sig hertoge Magnus, beddz
han nådz att hans, Thz ha swarade hertoge honom
sattmodeligh orlz sade, hade i ledit mygh blifft med sin
orlz icke så myckit lät edert konstnus rodz efter som i
gort hafft, thz hade thz wil blifft ilbaka som nw
sterst dr, Dach wil iagh så sticke mygh emot eder at mygh
dödz ma skal skylle mygh Orlz så kalladhe han dagh-
fens rodz sig samt med sytt krigerskapet sig westergöt-
land orlz med alles tegdo rodz som tyr borde noget
vetter stoff, gaff han sino broder konungh Valdemar
igenom Westergötlandt, Wermelandt orlz Daale Öster-
Götland orlz Smolandt orlz tyr oz blefftho thz thz
förlickte Orlz wetne tyr en part at hertogh Mag-
nus skulle strax tyr efter vardet giord sig konungh
Ulagnus Ulf thz sönes lifvare, at thz icke skulle den thz strax
ertaga mogo nidt tyr efter, Thz nw hertogh
Magnus hade foot landt in, orlz tva sodana för-
lingh giort wredt sin broder som nw sagt dr, haffte

han lätett

Han lätt tegz Danska folket ifrå sig igen (ty
(som wark troandis dr) tegz gaffue icke alle vant vel
tilfridz stält om tegerß Bold mer tegz fore Heem) Oc
(han sanda) at tegz för tegen skuld haffua i tegerß
Hemfärde giort nogo skada i landet, tegz tegz fore
egenom tegz sidan te wij omilde begiärte stoff
mellan konung Erik i Dannemark oc Hertoge Mag:
nus. Då straffde oc konung Erik giort vrå tegz
sectande lödiga mark silff som gioz loffuat
war, Men tegz bleff vänskaps tegz med alla
Och bleff så tegz starke förbundet om integz som året
tilförende giort war på Jünderberge Så at ma sier
Och giua litet ma gaffue förlote sig på en-
nisters förbund, ee giua stark tegz æra Therfa
te wnge sak koma som oidell bresst och Jurigheet
ordz, och förplitilsse til Jntet Oc konter så tegz
osse til skada som vij artade osse til gagn, Ja, tegz
plägar så gemeenliga vilgå i verldene, at tegz her-
rer och förster giöra förbundt sig emellan, Oc gaff
te icke gud i rodes med sigo, så plägar förbundt
så vel eboma tegz, som tegz ar redeliga giort til
gudz lätegz ses at han roder med öffuer tegz som
giöras och bedriffues skal, än enigster som
förbundt giöre tegz vrå, Saar med vil ma icke
fördöma all förbundt, som herrer oc förster göre
sig emellan, Men tegz roder ma wil, at tegz ses
sig vitterlige för, at saken som förbundt galler
vrå, är rättfärdig, Då at tegz förbinde sig til tegz
som de nu gudz och icke emott, tegz bud vander
i förbundet ut skutegz, så at ma icke gaffue go-
nom för ögegon Oreg står icke i hans-fruetan
tegz tager förbundet te ondt, andra, än thå att
tegz sines vnderstundom emot tegz förste sijrksamliga
vilgå Efftegz ma at te står omilde var vpkomen
emellan Hertoges Magnus oc konung Erik, tegz

för för

96

Helena Regina

tgerför förstorbte hertogs fröss orgh artade draga ni
Øfåna ors gibre tgr / Dorgh gadt gan tgs ofå fordragg
tÿ gan gadt rogo til tilförende hafft sit bnd til
Greffns Birdt j land tå holstn om hans dotter
Fruerffn Hellenÿos, tgr fick gan ors fröss til hustn
Orls gölt Brollöp j Calmaren om D: Allortghens tid
Orls var fama hellenÿos t Dÿgde fan förstinna, få
at gnår ma j Rikit gaff gene gott nÿrte, tgå m
brollöpet öffuer stondt var, drogs hertogs med alt
tgs folk som gan til streffs forsamblat gadde
ni j Øfåna Orls giorde tgr, ors i Halland tesli-
kest, en dryglig skada ÿ brand ors roff Orls
vände gan igen vidt Skÿnabråå, tÿ landerne
de gan icke koma Orls drogs så egsem til Bre-
riga igen Men med tgns betalndgs var komdg
Erik icke nÿtkit vel betalat, för sina sex tusande
lödiga marck silff, som hertogs Hans skÿldig
var Dorgh dr nogt tråandis, at hertogs Ulfÿns
hafftes fru hafft nogo fak til tgs gan giorde, an-
ars gadt tgs varit alt för grofft, Tgrför dr nogt
likt (som tilförende berört dr), at tgs Danske Stats-
folk som icke gade fot sin soold, gade tilförende
giort nogo skada gör eyå landet, Dogs vare mn
tgr om gnn tgs vara kan, Saltige Underso-
noste fru aldt betala laget Dama årsdt tgå tgs
skedde, bleff Junker Erik hertoghs broder dödt
tgå kondgs Erik j Dannmark sodana drogligg
fot gade skada yå sitt land, tgerte gan til gnn ga
tgs vedergiöra skulle, Dorgh kunde gan tgr
Lantren nytgs giöra tgr til, Ofgan begyntte
draga kondgs Waldemar in til sigt, Orgh hafft
(til andtÿr) lossrad gions gisly at gan skulle
kond til Rikit igen, tgs ogs, hafftes gan ogs
gafft at soson hertogs Ulagnus part gionom
offuermektogs endt tgs Danskas til gisly, så vil-
le gan ors giöd gionom tgs sama, Tgerför

sade gan si:

sade han sinom broder thz openbarliga vil, at han
antinger ville gaffua hela riket igenom, eller han
ville nytiat gaffua Orlz gaff holz så vil konungen
i Danmark Orlz Pomare tegr iffue gaff han
holz in i Werie med tess Dainskas hielp, oc
gorde tegr stor skada, brende oc Wexiö Stadh
och Domkirkio, Dorlz för tegen skada som hen-
nom sick, gaff han egne Tollagarna vil ödet-
deliga egor, Orlz du thå at mykit folk var ime
i Warend, som tegr giorde skada, med roff och brad,
Så kom tegr du thå vil en stor egor folk, orlz the
voro Capitenere före, Och halne ödet, Orlz der
dött alfue, Thå tegr nu voro tegr i Wärendt,
och mesnit hiöf ingen fara gaffua Då kom Her
Volff Karlsson med Hertogens folk tegr vpå them,
Orlz blef tegr öffuermektigh Så at her hal-
ne ödet och eder dött alfue vorde bode fonga-
de Men ändt tegr efftegen kom konungh Erik
sielff och konungh Waldemar dragandis ny tu mot-
tiss står eder, in i Westergötland Orlz blef
han sielff på Axelwald, nidan hans folk foor
tegr om kringh Hela landet orlz förderfuade thz
i grund, orlz så betalade tegr i Warend orlz Wester-
götland tegr skada Dytt inom som Hertogen
Magnus hade gort i Halland och Skona, Och
så länge som konungh Erik var i Westergötland,
wille Hertogen icke draga tegr in, antingen
för tegr skuld jak han icke betröste sig at be-
stå ejenom Elle och at han icke wille att
sodana blodz otgiutelse skee skulle, som thå
i Wenion var. Så drogh thå konungh Erik
hem igen Orlz mogen dyrer tagde hiöf
tegr emillan at tegr vorde förlike imellan konungh
Erik orlz Hertogh Magnus. Wid så steel
at Hertogen skulle gifua konungen thz siöff

som han

98

som han hono loffuat hade. Och hade tegz warit
wyskt bättre, at tegz hade förlikt sigh förr än the
Gnär annars land fördärffuat hade. Doch när ok
wil ploga land och dyke med örligh och krigh, så
moste thu noger giffue tegz orsak och, nilfalles nil, Då
efftegz tegz at hertogh Magnus var en stirke-
ligh förste, och gölt sitt hoff årligs och stirke-
ligt, my alle honda riddersyel, Tegz före förte
mongs nil hono, så wel etlendzke som Jutsk-
ske, Då war en rymd effter Dännemark som het
Jerske yortze, tegz tegz och en war som kraffde
ya tegz sidst som hertogen vtloffuat hade
han wart anamat aff hertogano och fik ett
Slot i förlänigh Orlz en tidt gorde han odf-
tabndz Tegz han och hade hertoga med nil
käst Orlz som hertogs sat öffuer bord, togz
han sat vya hono orlz treingade hono efft
tegz sidst som hono loffuat var Ulfo hertog-
en efter tegz han vy aner rodz hade most
han göra hand vilia, Och dy tha bigolla
hono i samma wänskap som han war nilförende
Tha stola herrer och förster ske sigh vinstiga
förd nil honem tegz fara nil Westaband om tegz
dre wänner ellr owänner

Dem effter wille hondgh Erik aff Dännemark
och hertogh Magnus göra en fast frid och
wänskap sigh emellan, Tegz för kome tegz til
Gorya vidt landamäret my stort gwod ya boda
fridgor Och wart ett stort hoff holdet, och
öffuades mongs riddar skal, my stäkende orlz
bräkende, Och bleffue bode forsterne wel först-
tegz, så at hertogs stulle giffua hondgh Erik
fyratusande lödiga marck silff Colnesta wirt
tegz war först sextusande, så bleff tegz fyra
tusandz Och ya tegz sista bleff tegz wtk mer

an tw tu

ähn två Tusande Lödiga marck silff som betalas
skulle Ty Hertoge talade på stor skada galdt
therföre vordo fyra tusande afslagit Och skul
le konung Erik hafwa + Lödesblot i pantt, + Löös
så länge han skulle så silfwret åter betala
Riddare som dett här Swenske folk skulle hafft
nå Slottet ähn Och giffwa konung Erik
hundrade Lödiga marck silff hwart år, så läng-
er alt samma betalat wart Och konung Erik lag-
de sigh tå ther emellan at Hertoge Och Konung
Waldemar skulle varda förlijkte Ty at konung
Waldemar artade, sigh på i Danmarck Och ther fa-
de han Malmöhws Och Trälleborgs som han hade
sedt i brudaskat ifrå Drotning Sophia Och
efter ther at samma Sophia nu war död, begyra-
de han inthet regemente, utan allenast sit dryf-
na Gods Och tog han sigh tha ähnstun i
Danmarck som dett Christina Och under 10
Dödz war, sick han Breffwend dotter aff Pomern
som hett Katerina, Och wogot ther efter, att
konung Erik hade förlijt båda bröderne, konung
Waldemar vil Rostock, ther wplet han
sinom broder Hertoge Ulagnus, Ty allenast
then halff part aff Rügen som hans wilsagder
war, utan Och all then rätt som han hade
wil Gotland Rügen Och gaff hans ther wpå sit
breff i Roskild Rogs närwaru Och giorde
han samma wplotning aff en frij wilia sinn
Och otwungat Och förplichtade han sigh wid bån,
wil at ahrligh willia saka ther wpå Och skal na
Verka i then tijden Och wogot wilförunt, yttiga-
de then som wogra Contracter itt stå förplich-
ilsse giorde, Ochså wogra Bref war Befalningh
at baan lösa sigh Om the icke Gotland then
loffwade, Så giorde Och konung Waldemar,

Modus ferendi parta aut fædera

Och an

100

Och den tijd at hans fä vederfade Rijket, vilde doch Hertogh
Magnus icke giöra tagit sijgh konungs namen vpå,
Uthen efftersr tijd at Regera. Doch vore tijd så Höglige
affhollo begiärande, giorde han tijd, Tÿ at thes vart
förd giffuit at hans broder var för sit löfartige leff-
nerne och ostadighet skuld icke skickeligh nil at skiff-
na i Regementet, Hoffua och Regera. Doch tgerde
bref tesr vpå, at konungh Valdemar lect sine bro-
der Rijket frit ey Hanna vplotnigh i Astanäs
stadh efftersr Christi börd tolff hundrade fiuttijo
Anno Dni 1279. och nijo år. Och sidan vid Upsalatet vorder:
fadt hans Rijket. Och Hertogh bleff tijd hyllat
vthkonungh och Kröntter i Upsala, Ene reeso stad:
feste konungh Waldemar sinna vplotnigh i Stra:
ningh. Och den tijd han så offta vpfarder
Rijket, så stodh han doch ey länger vid ordh
ellr redgar, vtan offta vpreette obestond mot
konungh Magnus. | Och vorde tesr Jw åtesr för:
Magnus Lät. lijdt, Ordh och åra är i Herres ellr förstes
ÿppersta Ehrendijn, tijd hans storlige bör at för:
nar. Och den tijd at ostadigast (och icke bliff:
ver vidt orde och sanfärdigh) är en sodan odygd
Drotsta tijs. at han alle städes straffandes. är. Så är han
doch allra mäst straffandes och hans fiien:
skamt Herrer och förster, Tÿ at konungen ord
redhnas. höpt, Hetherför skola tijd oss vara sam
Och tijden tesr höpt är befästen, Han vard
aff mange beskodat och beseldher, tÿ skal ha
och årligen stirke sigh, annars bliffuer han aff
hans nä förartat som medt tijd konungh
Waldemar skedt är. Och Jw högre en är
Quanto gradu altior tanto casus grauior. befästen Jw större bliffuer hans fal. Efter
tijd mä som ilsförnde berört är, at mange fre:
mande mä vore i konungh Magnus hoff
Så hade han och en stoff Danmark som

Heet Jw:

som hæt Ingemar han varhonom så ker at han gaff
honom sin ägen syster Helena til ekt[e]; Thet
Ingemar som så högt besat var at han hade
konungens syster, begynte nyligt förhäfwe sigh
öfwer tegn Svenska soldan tegn andra vtländ:
gar och gorde, hwilket nyligt tegn aff kom, at
tegn fremande som konung Gade i sin Gord, vorde
i mongly stycke stridbligare än tegn Svenske
Tegnför förlossade tegn sigh öfwer tegm, Uten
tegdt mishagade tegn Svenska storliga at tegn
så förartade vorde, besynnerliga tegn folkningar som
än thå vor mestige i Riket Och tegn talade
konungen Gardelig tegn om til, at han icke skul:
le sättia tegm vtländgar öfwer hufwudt, än
thå (som noch mårkeligit är aff tegs som stöd:
följde) konungen tegnes klagomål följo antadege
talade tegn ot[h]ligast förberörda Ingemar til, att
han icke skulde så förarta Svenske mån soz
han gorde, eller tegn skulle giöras. Annat til Mr
han gaff tegm fort. ordes, och bad tegm bruka
tegnes bästa Då b: gaff tegs herr to tidt att
Drötning och Hellenigh var i Skara til tales med
sin fadr Presuf Brodt aff Holsten, Tegn var
och tegn Danske Ingemar medt Ores förmente
konungens vilkomelsse Då vore tegn oss mogne
aff tegs folkningar, som var Johan Pehrssson
Johan Karlsson Arnöd tunesson, och Ingar Pehrsson
aff Rydö eller Kampabö, Desse alle dingde til
och skoge förmenade Ingemar i skiel, oss Pryss.
Presuf Brodt til songa Oss förde Hans til
Örnsseborgh Uten Drötningen skylde i Closter
Ores i tegs spalet var Johan Pehrsson tegn
yngeste, Hwilken tegn oss strax lest bestalla
Junakröings Slot Och mesne to part at ko:
nung Waldemar Gasten varit i tegs spalet uz

på tegs ha

102

på tz̄ han motte koma til Riket igen. Tz̄ kom dz̄ Magnus fick tz̄ vetta, vart han ganska illa till frids, besynnerliga för sin Bröst skuld, Bref̄ vände sz̄ songen var Orz̄ än tz̄å han på alle sidor förstörtte sigz̄. Då gaf̄ de han dog Likwäl sin bref̄ och bud til tz̄ fulbyrdan Orz̄ gaf̄ tz̄m dock ordz̄, och sade sigz̄ icke mykit tz̄m förvända at tz̄ sodana skötte gort hade, tz̄ tz̄ hade tz̄ gort som rättst war: ske mer, tz̄ tz̄r icke ville lätta vtlämdan sittia sigz̄ öfwer huswärdt Orz̄ lagde al tingz̄ til tz̄ bästa Orz̄ tz̄r med fick han bref̄ Brödt Löös- och Lest hem före igen Och skilade sig tz̄m vtrom med tz̄ bäste middel han kunde Men sidan alt vart stillat, hölla de han tz̄m til hof som tz̄m vtrom gort hade til Bjara Orz̄ tz̄r Lät han taga tz̄m vid halsen, och sände tz̄m til Stockholm, tz̄r ok̄ sin bref̄ tz̄å Johan Philippsson Och Johan Karlsson Gahlstädius, Hör Philippus att rymby löste sitt liff med alt sit Jordegodz / Borgar Johan Philippsson broder miste och hufwudet Och tz̄r med skeff tz̄å all tz̄r rörore stilla der Tz̄z vander skulla — Hört, at vtroriske mz̄ mot tz̄rs rätte öfwerhet, så — vel vnda, förty hwar gäster selff skrifwat öfwerhete tz̄r för plägar han och förmår hem Och säger han at tz̄m som skrifwer til Brödz han skal dö för hedrd Öfwerhete der ver: det ofsagdt, hinde ingen anna til at tage tz̄z vta befalningz̄ / Men tz̄z skal dog öfwer: heten vetta, at hosom vnderskrifne är förbudit at skrifwa til Brödz, Då är och hem förbudit at misbruke swärdt Orz̄ tz̄å misbrukas tz̄z är tz̄r örs öfwervald med Orz̄ hosom vnder: skrifne är förbudit at || örd vtror, så är och öfwer

Gethen för

Geten förbudit at giffue tegn vthfälle vt vppror,
Oc äre the at tegne Folkunga grunde stär oskil
ne tegnd rämer, hwes dotz hundra gaffua giff:
Wit thet stort vthfälle vil, J tegz, han satte then
Vtlendske vnder öffuer Gutländer Bretzske vnder
Gaffue vil then art oc sätz vnd sich, at the äre
ghempartige oc grofue i tegnd ot gäster, så
äre the dotz likuel stär finade oc dristoge, oc
Wilia vthe varda förartade Oc tegr för äre the
offta komne på obestond med fremande vnder sog
then förartat Gaffua, Konungh Magnus skulle
vthe Gaffue vilstat, at vtlendske så förartade tegr
Bretzske Oc så gade tegne vppror vel blifwit
til baka, förty han var satter vil kongh för the
Bretzske skuld, de äre ghempartige the dotz
vore, Tegr för borde hone vthe vilstädie tegnes
förartelsse, han var en stirkelig förste oc gror:
de förty förbundt mz moge tyske förster, som var
Ular Bressue Johan Ular Bressue Otte, oc Ular
Bressue Conrodt Bå at giffue skulle konna the
andra vil vndsatt oc ey noget vpå kome,
Då gade han oc giort et nyt förbundt mz
kongh Erik i Dannemark, Oc Bressue fick
i Holsten, oc Schowenbergh var vp hans orlig
Gold, sic hundrade marck pendge huart ar,
Wilket ithe mykit mindre var än två hundra:
the lödige marck silff, ty så goot var mön
ter oc vpå tegn tid, Eft sodana frynt skap
som Kongh Magnus hade mz fremande förs:
mande folck mykit för öfwen, Oc tegr blesst
nu tegr Bretzske förartade stöffter, tegr sidan
the vppror begynte stoff
ter efter kongh Magnus et stortkar
förbundt mz konung Erik i Dannemark den til:

forde

104

förnäme ort var / Och vart begrepet ärligha swenska Junkar Birger / konungz Magnus son / och Junkfrw Meretta konungz Eriks dotter / hwilken ganska ung var vyd then tidt / Och tha samt konung Erik i hel slagen var / blef Junkfrw Meretta förd hitt in i landet Och födde här vyd / så länge hon kom til lagha år / Da gaff konung Magnus vyd then hyssta / konungz Eriks son (som oss heter Erik) sina dotter / Junkfrw Ingeborgh / Och tha ärligha swaret först vart begrepet swenska Junkar Birger och Junkfrw Meretta / tha skreffs ena år efter Christi byrd / tolff hundrade åttatijo och två Och vredt riksens hand Kristno konungh / lofwat konung Magnus at then vilia (efter hans dödh) taga sina Junkar Birger til konungs / Och then vore bref och Insigel vyd Dissen Da efter tha at konung Magnus hade nu fast godh frid i landet / Da hölt han ther Swertigt hoff i Storkholm / Och then skogh han sin son Junkar Birger til Nidaros / som nogot tilförende var utvalder til konungh / efther sin fader / Samt Junkar Birger skogh Hedrich Albert aff Brunswik til Nidaros / och andra förnäma män / och tha samma hoffwett stiftade konung Magnus S: Clare Closter vyd Norre malm / och gaff then sin dotter Junkfrw Rikiza, Ulmos ännor Closter stiftade han och här i landet / Han stiftade then Bro bröder Closter i Storkholm / vyd en Kirkia som tha kallades Kirkia Sta(r) / Han stiftade och Bromdrka Closter i Arboga / Desslikest i Linköping Och mykit annat stiftade och gorde han then han efther som hand sielf var vilde gierna förorsaka gudz tienst medt

Ano 1282

Kirkia Stadr
i: Bromdrka
Closter Gotl:

Sta Clar
Closter

Man seer i förtiden manga märkeliga förs:

ther

105

Stund pretatis
apud marcos, quod
Jan ronsz
est in oldinz
vid et religio
nid

tger orh andra nyndoga rudn haffue varit, sa
nyskyr tger om haffua beskitat sighes at Gudi
skulle skee tienist orh tger haffue tger nyskytt
kostat vyå Gud offuer tger hade alndt drabbat
tger rätte Gudz tienisten, orh för sodana tgerdo
skut haffuer Gud offuer tger velsignelsse orh
alt haffuer goot så hyrsamliga vil medt tgem, at
Ju mere tger haffue bort offuer, Ju mer haff-
#Godz mer tgerdt förökas. orh tgerdo anslags haff-
ne hafft er står framgongh, Ulen med tgem
som vtkom all beskedelighet, vilia alt rappa vil
sigh, fan Gud tess kunst, at sosom hanne soz
offuer icke skiffue tger, aff satige, så skole ir-
he geller tger som ordelige ighen tage, skiffue
tger aff rikit. Beskedelighet vil Gud haffue bo-
de ny offuer and orh vtgen tagande, Vredt
tolffemundrade ottotyo orh fyr år efft Christi
byrd, besynte konn orh Ulagmen giord god ski-
kelse orh ordinantie i Riket. orh grunde han
nogre besynnerlige lagh som konnogh Birger
Gregerss i sine laghbok, Att bönderne tger ar
en, att bönderne skole icke vara pligtige vil at
offuer nogre vtsenande manom kost, orh
tärinogh, vtgen för penninger, Bå at bode hoff-
men orh alle andre skulle gåste för tgere
penninge, orh han hade tger ny så stam-
han agha i landet, at ingen molte giöre
bönderne nogot öffuer mod eller tage tgem
nogot ifrå, vtgen penninger, orh tger aff
kom tgz, at tgen menige man i landet bygg-
te. kalle hono laduloos, Ty han befalthe
bondane giöre knapte för ladhen, at får
orh annan kostar icke skulle gå tgr medte
för tgem öffuer mod giöre vilde, skulle han
som konnogh war, varthe bondens ladhe,

han vilde

Nota

Anno dni
1284

Stund ordinis

Ulagmen ok
ladulos ap-
pellatur

106

Han vilde sättia thz sodana loff före at ingn skulle dis
ta sigh til att gå thz in vtgan tordans villia Oc
i thz stiörbet bruste han sigh som en rethfinnigh
konungh / Ty thz är öfwer gyldet landet at hwn
skal förswara sina vndersåter för öfwerwåld och
åratt / Och förthen skuld bär han wy stat och
skyld aff vnderdonerne / för thz stat som konu
gior konungins, bör han warda holle widt lagh
och rätter / Och med sama skal som konungh åstar konungh
wyå sin skatt / aff tordans / nå och konungh skräff
wa lagh och rätt aff konungen, Thz bestima
de konungh Magnus Ladulos. wal och thz förordnor
de han sodana lagh, at thz thz konu gåsta
skulle, han skulle giöra hono lika för sinn
hosth och tärnigh / Och är thz Magnus Ladu
los eth årligit skamp, Thz konungh Magnus
hafwer hafft störst heder och pris utoff alle
han hade warit kallat en konunglik Christ
Ja thz finnas icke mangt i werldene som sinna
kallas Ladulos / Ladu brodh hafwer altidt wät
i wärldene were Alment / Thz Ut konungh
Magnus hade kommit landet i got frikelse /
Så let han hylla sin elsta Son Knutbar
Burger til konungh efter sigh Och at hans son
som war näst then elsta / skulle vara härtogh /
Ty at härtoga valde / hade aff older / varit hår
i Swerige / Efter Christi bord tolffhundrade
ottotijo och sem år / Gifte konungh Magnus sina
brodhers Dotter Richiza / konungh Waldemars dotth
Och hone sielf en härtogh aff Polen som
förmelth eger / Men then andra hans brodhers
Dotter som heter Marina fick en herra aff De
rpholt som heter Rodolff, Anno Dni M c c lxxx
ij blef härtogh Bent biskop i Lindisnes Eff
ther thz nu at konungh Waldemar hade vederfa

fat alt

Ladabilz bonus

Lad brot

Anno Dni 1285

Anno Dni 1280

hat alt Rijket som förr berört är. Då var han stads
dom i Danmark, och stundom här i Sverige.
Men adelsmän han var tjä sforder fögo got
rätter att höra, ty at han bode förde itt ostrik-
teligit leffverne. Och ofta hom oberstond ostadg-
heet hendes Magnus, för hvilket han var
ofta med dråpa förmanat, at han skulle strida
sigz som en ärligh man borde. Dar han orsa
tesliket haardhyster, att tjz hundr alzinteyst fel-
ja, utan han giorde mz sitt orskeligha och
obyssa leffverne stor förargelse ibland folket.
Derför rådde hertogh Bent (hans broder) och
flere att Rijkssens Rodes, Hendes Magnus ifr
ån, at han skulle leta taga hat ifrå hom, och
sättia hom tjll han vore förnärat. Ore
dog hölla hom som drligit och försvarligit
vore. Ore gaffvo tjll tjll tjenes bref ifrå,
at tjll sodana rådz utgifvit hade. Tjerför
let tjå hendes Magnus gripa hendes Valdemar
Ore satte hom sonen ifrå Upröpings slott
Tjstlig Christi byrd tolff hundrade och ottotjo
och otto år. Tjå tjll tidhen var en Ridder
Vestergötland som hett här Algut. Ore han
var Biskop Brytts fader i Skara. Och han
hade mycka andra söner. En aff tjem som
hett här Folke, togh med vold här Knuttes
folkes dotter, Junfrun Ingrid. Och rände mz
hene ut Konigz. Och var samma Junfrun tro-
lofvat hvem Ridder i Danmark som hett
här Dauid Torstensson. Strax tjr efter bleff
här Algut gripen. Ore här Henrik Hans
son med hom. Men tjr andra herr söner
som var här Per, Kanzlären, här Bent. Och,
här Karl flydde til Norge. Och oin tjr gaffva
alle vant i Rod mz här Folka, ehr gaffvo tjr

och noget

och noget annat giort emot konungen, kan ma icke
vetta, Biscop Brynolff stodh och ganska illa med kon-
ungen, för sin faders och broders skuld Och gorde ha
stora förfarelsse tegr vpa, at han icke skulle va-
ra sinä bröder, som landz flyttige voro, i noglige
motto bistondigh, Var han och godh för sin
fader, at han skulle loos varda, Dama ar kom
vp en owillie mellan bönder vpa Gotland, och
Borgarna i Wisby, så at tegr tomä nl slogs nl
goya, Uthen tegr Rumor stillade konogh Ulagung
Och sakfälte boda partierne, Bönder goffo fö-
ren tusand marck ytterga, och hundrade lö-
diga marck silff, Uthen Borgarene goffo vtt
tw hundrade lödiga marck silff Och femhun-
drade marck ytterga, för tegs tegr hade bygt mur
kringh om tegrs Stad konungen oåtspört, Och
förfarit tegr krog vpa bode sidor vidt tyotusan-
de lödiga marck silff, hwar partie, at the ic-
ke skulle taga skoss anna ägerra, än konungen
i Sverige Anno dny Mcc lxxxix, blesk ar-
chebiscop Ulagnus döder, Tegs nä konogh
Ulagnus förnam at hans död stund nalka-
des, kallade han sit Riks Rod nl sig, Rodde
och förmanade tegm nl endrett, samio och ther-
lek, Och hade han tre söner, tegr älste
var Birger som nl konogh utnälder var, Erik
och Waldemar, hwilke alle än nä så unge voro,
at tegr icke kunde stä nogot the gremote för, Thr-
för keste och konadhe konogh, en ärligh Riddar,
som eget hade Torrbil Knutsson nl sine barn
för myndar, Och Riksens förstondare så län
at konogh Birger skulle koma nl Mogen ålder
Och tegd han alt ester sin willie bestält
hade blesk han döder, ester Christi börd
tolff hundrade och nyotyo år Och hade han

Anno dni 1289

Hotlandia 56 Regno Gothie

Anno dni 1290

Hic Ulagnus nadulos, vt nascitur et vlcisci nescit sui
gubernaculum, ita et sine vlla tragedia vita egredit

Kerst sin Lagerstad j Bremerka Kloster j Storkholm
Therför bore böndrena gons iffra vissinga ód
thr han blef dödes ore nil Storkholm, thr han
begraffuen dr, Thaa kom hoos Magnus Ladulaas dött
var, begynte Marsken, Lodr Törkil Knutzson föra
Regemente j Riket, vtaa kom hoos Borgers vegna,
Och ganska vall stod thaa nil j landet, saa länge
Regementet var j hans händer, Ty han var
en fruk och förmydsk ma, Och han let kom hoos
Valdemar (som an thaa lefde) saa störe vilkor an
han hade vtfördt. Saa at han aldeles vartt
Goller, som en kom hoos hade Gollar, doch motte
han icke koma vtoff Myröpings Slot, Ty at
alle hade thm fruntan, at han skulle koma vo-
got obestond j Riket emot kom hoos, som han offta
vtförde diort hade, efter thz han blef vtt
fros ordh ore lyfft. Saa blef ore Junkar Erik
kom hoos Valdemars son, gripen, oth han vart
Goller j fängilsen paa Storkholms slot, at han
och icke göra skulle vogo tilbrest j landett,
Och (som mork troandis dr) han dr blifuen
dödh j fängilsen. Doch blef han redelighen
Goller, soson tilbörligit var, Och hans thre
Junkar Erik j vogo motto hafuer vanit
besluten ver med, at han ville koma obe-
stond åstadt, thaa dr thz icke vnder at han vt
sodana fängilsse plogat vart, Ty om ja med
ingen styrke beslutet var, vtsan at han blef
saa sat j en enge fängilsse, allenast för mistan
ka och then fruntan skuld, at han vogot göra
skulle, Ma hvar förstondig ma öfuerwägha
om hans dr rätt skedt eller ey, Thr öfuer-
dete vogo straffa eller plogat skal, thr skal
vnderdogh förgaa, Thr ingen vnderdogh
dr, thr bör icke heller straff vara. Öfuer-

Törkil Knutzsons Regemente

Culpa dz bet yrcker yanan

Dette saff

Hetzen haffuer foot bestalidz aff Gudi at straffa
thz som gort dr, ors ikke thz som gort kan varda
Tankar plägge vara toolfrij / Men thr e- ondz
tanke brister et med ondz ellr giernogar, ors thz
dr benisligit, sa ligger thz strax under öffuergete-
ss straff, Tij at thr som breydet förr, skal ihe
straffa, med mindre, at then haffuer godza skäl, ors
benis för sig, förtij hans Bestalidz nil at straf-
fa, streker sig icke vidare den som skal ors beuis
+ Lönligit til seya, / öffuer thz som +lögligit är, vil gudz
selff vara domare, ors oc ey vil at thz skal
Bevita, sut reliquenda in Jud. Dei aff öffuergetene lagliga straffat varda Sa la:
thet then thz vel bliffua öpenbart ors hans
mistanke vore skäl mog nil at ploga den med
Aude scripsimus ess in scripturis at, pro niendig sarpilsse ors anat sodana, thz kunde inge vara
mz ell sker thz i verldene, tij at verlde
dr altid full med lugare ors larkar, som kunna
konna e se nil, at then mistenkt varder, ther-
för skal thr som breydet förr see sig vidare
för, ehuru then handlar i sodane sakker, at
then icke trodder nr i gudz Tienste, som ioo
intz befalat dr, tij at thet ey kan ofta thz
ploga varda, som ingen skuld haffuer, thr
gud yldgar straffa eyrder ors förster för, öff-
uergetne haffuer mog nil at bestalla ey thz
som openbarligit dr, dröd tij befoll, at han
bekymbrar sig ey thz som dölligit dr, Ther
ond dr selff domar öfuer, Med mindre thet
han med skäl ors benis openbarligit vardha,
Ors du thz, at then brotzlot vore, sa dr then
Dom: Status ma dock icke vnder öffuergetenes dom, förr dn thz
varder openbart, med skäl ors benis, at han brotz-
lot är / Da dr thz ors bättre at lätha then brotz
ligan ma bliffua offrasfat, dn at thr skulle
straffas som Jngen skuld haffuer / Doch skal

ma altid

Medlin Eduard
Ex Petri Mag
Ex Genera Get
Frequentia sup=
plicia parcor
odin reprimit
Multos irri
tant

Proverbium
Ire indo
omnia indi

Anno Dni
1291

ma altit vara mera benägen nl at hielpa, än nl at stiälpe. Orlo thz vare tegn som offuerlegsens gaffua, sagt nl en liten nättelse. Men theldr är troligit worlo at thenne Junkar Erick gaff=ver varit med sin fader beskaffe i vprore, skedd gade thz varit förgrefft, at fädtria skoo så i sin dröghe fädgilsse, dorf thz går icke alt trodz rätt til i verldene.

Anno dni M cc xc j var hord til oss stor pesti=lentzia både i Riket, thz blef'o döde erke=biscopen Johannes, Biscop Bent i Linköping Bis=cop Arnold i Strengnes, som tegr byggde dom=kirkiona, oss skenn vigde. Oss sama dagh tho vigd vart, bran skon aff, Bleff'o oss döde sama åredt Biscop Bono i Wexiö, Herr Arnd Karlsson, Herr Göstaff Tänasson, med moga andra friborna, både Inder oss qwinner. Oss aff Menniskiit bleff'o ganska monga döde. Sama år, stodh Motala åå stilla i nogra dagar, thz sama skedde oss med moga andra elliffuer.

Prodigium no tabile

Effter Christi byrd tolff hundrade, nijotijo oss tryy år, församblade Marsken Herr Törkil (soz=landet regerade) sig stort tal folk, oss förskic=kade in i Carelen, ty at the Carelar giorde altidt skada in vppa Tauestaland, oss finnland. Oss thz vorde the vnder knuffuade oss öffuer=vunne aff the Swenska, hwilk thz byggde Wi=borgs til at holla Carelarne oss Ryssarne vti=z i tröngh. Oss thz verket bedreffuo wasth Marsken oss Biscop yer i Westraad. Oss thz bleff'o Carelarne vnnende til Chri=stro, Sa vnno oss the Swenska Kexholm=uffra Ryssarne sama tidt. Men thz Gudh them latter swart uffuer igen, thz the vnder=stundom ringa kunne at taga Blot oss Fesste

Anno dni 1293

Wiborges

Carelij vnnd=ni ad fidem Chri=stianam

Kexholm

Non minor est virtus in, me=gn quærere pta tueri

Anno Domini 1298

...ni, Nw vil at betzollat, höver mera vil Sama år
...bleff konogh Waldemar döde, Anno Dm M cc
...cc viij, höllt konogh Birger sit bröllöp i Stork-
...holm med Jnwsträ Mereth, som efter sins fadhr
...konogh Erikes döde j Dannmark, hade vpsatt varit hän,
Äwerighe, och vart sama bröllöp hollet med stort praal som
...ther vl-hände, wz stekende och bråstende, och annor rid-
...der spel. Och thå bleff konogen broder härtogh Erik
...slagen vl Widdal, och moge andre wz egno. Och
...sadh konogh Birger sins förstinne j Morgo Gotfrs,
Erikögings Stadh, Fredrika land, och sin Nordh hw-
...sabÿ tröd. Thå nw bröllöpet vtte var, giordes
...wongo sferÿ redho, och mykit folk sandis til Ca-
...relen och Rwsland, Och thå byddhe ther Bretiske
Landzkrona ...lt Blot vidt Upsa, som kalladhe landzkrona
...och giordt Rwssarne stor skada, bade j Jngren
...och annor stadz ther om krinngh. Och thå landz-
...krona vel befästat var, och bemannat wz folk,
...fetalia, och anna drel, som ther vl hörde, Foore the
...Swenske ther ey igen. Men efft thz at Um-
...ren var liw, förderffuadhe fetalien på Blottek
...och folket bleff dödt på Blottek aff Skiör-bink
...Therfför sinde Rwssarne öffuer landena, och vn-
...no Blottek ifrro ther Swenska, och bruthe thenne
...redt. Och medan thz stodh j Carelen och
...Rwsland, förlöpe tidzen fast så, at thå the ther
...fore, som j then vtreste varit hade, logdo
...Drötningh j barn sengh efter hin förste soon,
...Jnrkar Magnus, Alogdo vl vlföre, för-
Reformatio ...baträdde konogh Birger the vplendska lagen
Legum municipalium Christie ...Orlogh giorde ther mykit stirkhoue du the för-
...re var, ty han hade nl the ya aff the
...laghe som för Home vor, thz som nÿttogast
...var, Och giordhe sa Nyalagbok, then ther thu hal-
Konogh Birgers lagha ...lar konogh Birgers lagh. Och skal ma her veta

at alt in

at alt in til tegs konogh Birgers tidt plägade trälar salias, så at tegn tegr hade en dagen träl
han solde göra, hwem hono tärtes, sosom en
häst eller annat diur, hwilket i tegs gambla lagbö-
ker wore wederkiändes är. Och plägade en träl
som stark och helbregdha war, gemenliga salias
för twe lödiga marck silff, eller annat som så got
war, efter som tegn Östgötska lagboken klarligha
tilkenna giffuer. Men konogh Birger giorde
tegr förbudes öyet, at inga Christen menniskia sä-
las skulle, ty at Christus hade köpt alla Christ-
na, tegr för skulle inga Christen salias eller kö
pas. Och tta förbudh hafuer konogh Birger
sat in i sin lagh.

Thå nu sjuttsst år efter Christi byrd tretto hund- Anno domini
rade och två, wart konogh Birger och hans 1302
förstinna drötnogh Mechtha krönt i Stock-
holm. Och så sanna tidt, blef hertogh Val-
demar konogh broder, slagen til riddare, stod
och thå hand bröllop uti Lindesnäs Christina
Marskens, eder Tyrgils kunungs, dotter. Men
tta artigt skapet wart sidhan ostridt, för andligh
ständskap skuld, som eder efftergifuit war der i.
Och när tta hoffuud stodh, kom konogh Birgis
bref aff Norige til hertogh Erik, at han skul-
le koma til hono til Aslo. och hölla tegr sin fulla Aslo
medt hono, ty tta war förmodandis, at sama her-
togh Erik, skulle hafua hand dotter. Då foor
thå hertogen med monga aff tta Svenska rid-
derskapet, til konogh Hakon, wara hand gäst.
Och bleffuo tegr ganska wel undfangne. tegr
och ythan twiffuel noget hafuer vardet hand-
lat om artigt skapet emellan hertoga och ho-
nom och hans dotter. Men thå at tta nyligha hafu-
er komet til noget ostånd, hwilket som aff thet

sidhan

114

fulgan ſtredde) mork merkandis ar; Orlog ſtod lyder
i Ryſſet garſſa vthi vil, ock var god frid ya alla ſi-
der / Ty at ſa langt ſom hondes bergher / ock gans
bröder, drogo öffuer rend / gick alt vel til i landet /
Anno dni 1332 Anno Dnj M ccc xxj Holt Marſken lyder Tyrgels
ſit bröllop i Storkegoly med Greffuens dotter aff
Raffuensborgh, ty gans förra hustru var död /
Orlog tyda bröllopet vtgz var / beſperade gan aff
hondgens / ock gans bröder / at gan wolde vanda
lüſadt aff tegs smak ock beskymber / ſom ya nu
länge gafft gade, Ty gan gade ſtot för Ri-
ket Orlog varit alla bröderne förmy dare i trät-
tyon ar / Orlog var nu en ålderſtig man vor-
den, tegr för vilde gan gierne koma til roligh-
et, Doch ville gans alridt vara redho mz ſin tri-
ſt / ydr gyno tilſagdes, Ute gan ſyrk ſyr
noghe ſul ſwar vya, vtgan at Gärtrogh
Erick och Gärtrogh Walldemar, (efter thz the
voro nu ſa nil olderdo kompne) ville tegr vel
ſin del eſft tegr res fader / Orlog gnad tegr
ſtulle gaffua för land ock lön aff Riket /
orlog troge hoff nil förmyndar / Gar Biörn ſom
Drotzſet var / Ock Marſken bleff mz hondgr /
ſom gan gade varit nilförunde / Ute ſudgan
tegr bliffue tua förmyndare, ſa bleffue tegr oc
et ſtilliclige erfot / ty at gnar partegr begge
te ſökia ſit bäſta; Ock hondgr troge nil at leg-
gia monga nya ſtattar ya landet / Sa at the
menige ma vart ſtorlige betrogat, Ock me-
na ſombligr, at Marſken ſtal gaffua komit
thz ofstadz / ty gan ville ſu at hondgen
ſtulle gaffua mogh / orlog vara mädrigh / En
Sed regia poti- del mena ock / at efter thz gan var me
tia, no- nare et arpeto bonde nil ty efterwol / tegr för ville gan fö-
ſtru ni fa- rer ſubditos ra ſtörre ſtoot an / gan nilförunde giort hade

ock thz moſte

Quem admodum Archiepiscopi et Episcopi, Ita et regni Capitale et primas arridet inter tres fres

och thz moste thz menige Vlam berala Dorf hu
dra thz om år, kan ma icke seya, Thz Jo vist
ar, at kan alnd sorkte konungen basta, Och år for
kans skuld i stor owillia komen, Så var och e
stor owillie vpkomen emellan konge Och Erk
kebiskop, ty at kan ville kasta skat och tiensk aff
kerkior, och klöstger, Och kade kan i sinet
at kan ville kasta vnder sig alle biskoppe, och tege an
dra Biskopana som kono stode emot, Och no
gon tid tilforende var Biskop Erlar i Westerås
drifuen aff landet, Och dodde sidd i Trondheem,
Gade och konge forbudit östfter all thy folk lad
at Erkekenit i Vpsala, icke skulle vpbara sotig
mandz deelen aff tijonderne, Och thz forbud stod
i see år, sida gaff kan thz loost, och, efter
the Priuilegier som konge Erik lesse, konge
Valdemar, Hartoge Vlff och Hartoge Birger
Clerkerit på sama tijonde, effter gade, Sama
år som Vlarsteen bröllop stode, vart förtkar
Magnus konges Birgere son vtnald til konge
aff boda Hertogana, aff alla Biskopana, aff he
la Rikesens Rode, och menige Adelen i landet
Så at kan tegde kerre och konge skulle
vara, effter kans faders dödh, Och ter giorde
bode ecdgar och breff vpå, befrömerlige for
ploitade Vlarsteen sich, til at vara konges Bir
ger i kans kastru, och bare biskop, Och loff
nade konge kono nyckt got ingen, Effter
Christi börd tratton hundrade och fyre år, effter
the te owillis emellan konge och kans bröder
Hertoge Erick och Hertoge Valdemar, ther so
dana skada och förderff aff kom, at menige ha
de sodana skade och tilforende varit kar i rik
het, Thz elgaff sich i sama år, at Vlarsteen her
Tyrgils höll sit gästabud på Stranda, Och tiill

Gadse Gardt

Thz multa ra
dit infra
Calix, fugre
mus labia

Anno dni
1304

116

Hade han budit konungen, och boda hans bröder här
påstabudet vtegs var, och huar skulle fara egenteligh
sin, hade konungr boda sina bröder öfwer tua sindo,
och sade nil them, at egono var tilkiemt giffuit, them
fortassis hic
Inuenitur, vbi
nisi et pili
Sed vide ff
oves et bono
vis teneant
Boves ancios
et solliitos
at thes skulle egha i sinnet, at giffua sigh vtoff lan-
det, och vilia sattia sigh vy emot egono, Men huar
thes hade sodana i sinnet, så var han begerandis
at thes skulle giffua egono thes tua redeliga förnar-
nigh vpå, huar thes och ville egha frid med
honom, så skulle thz thå strax giffua egono thes
sit bref vpå, så lydandis som han sielff hade
thz vtkasta låtit, Ath sodana konungz tiltal vorde
egentoga nyiktigt bekombrade, ey rethliga vtgang
enad thes företaga skulle, Dock var thå icke an-
natt rodigt på färde, än at thes fru moste giffua
konungen sodan bref som han begitra de Och
j samma bref lofwade thes vt, at thes icke skulle
fara vtoff landet vtan konungens villia och wet-
skap, ey skulle thes heller koma nil egono vta
thz thes vorde kallade, Och än thå icke starkare,
än som han hade them för, Och at thes intz
förwerken med bref eller bud, vtan landz eller
inwanare stempla skulle emot egono, vtan the
skulle i alla motto vara egono, hans ärfua
och barn, egnde och trogne, Bref wet var vtgiff-
wit på dorpt vidt S: Walburgis tidt, Anno Dni
Mcccciij Orde i sama bref skriffwar Erik
hoff för Sweriges gårtoga, och Valdemar för
gårtoga öfwer findland, Thå sodana bref
vtgiffuit var, skildes the alle åtz, och konungr
för nil Wisingsöö, och gårtoganar fore nil Narke-
by, Ath thz som nu förtalt är, begynte emillan
emellan konungr Birger, och hans bröder, Ute
om the hade nogo skuld i thz han them
förkastade, eller konungr thz allenaste ath them mistar-

Anno Dni
1304

hade/ath

ha athan fructade hans bröder skulle få göra
hono som hans fader hade gort sine bröder,
nå gudes vetha; Doch begynte Ju konungr först
openbarliga handla emot hertogana, Ulen om
tgr hadhe noget ohanligit emot hono, kan ma
tgz icke vetha / Nogra få dagar tgr efter, stempde
konungen hertogana til sigs til Wisingöd, at tgr
skulle koma, och svara til tgr styrke han hadhe
emot tgm / Ulen tgr Dristade icke fulleliga vyå
konungens breff, tgr han fade tgm til, frij leyde
athan trutte til at koma sigh aff vadgz / Doch lik-
wel, för hertogh Erick til konungs, nogra
få sina tienare, Och tå han tiit kom, var
han intgz vel vndfongen, athan konungen let
vtlåsa nogra artiklar för hono, som han kla-
gade öfwer / Then första var tenna At hertogs
skulle hafwa sänt athande Warin vtoff landet
emot konungens förbud / Then andre at hertogen
skulle hafwa farit nyo väriande landsens
nyo landet nyo konungens oneturder / och gort
nyökyn öfwervold Then tridie at en hertogs
hans tienare, hade slagit konungens Portender,
för han icke ville latha honom in / Then fier-
de, at hertogs hws hade förstort stoot, så at han
let sina tienare så nyökyn öfwrigh hafwa nyo
stekende oc brakende, at konungens gord war
nyo rätwandich emott hans Bord, Ja then
fiende artiklen war rättha orsaken til all then
owillia som konungen hade til hono, tij att
hertogs Erick war en Lustens och Drefwnat
ma, så at alle wrette hono gott / Oc förthen
öfwrigh oc Ridder skäl, som han alsid hade,
hade nogen lust, til at tiena hono och
sin then hastigh / Och thz förtyrkte konungen
tij at thz klagar vara en Swensckigh ploghsa

iblandh

ibland herrer oreg förster, at the ena fruntgar
för thes andras goda yrtes oreg bar the affundt
vndt Men hwad hartoges gastur fwarat til thes
som förkastat war; han ma icke veta, vtan att
the skulde openbara sinder att / Oreg hwndes en=
sade hartogarnar, at egan skulle gior thom ondt
aa egnar egan them bestrådga kunde / Oreg therför
hade the tha icke annor redes, an at the moste
rymma landet / Oreg giorde sigh sa til hwndes Erick
j Danmark, som hade theres Syster; förmodandes
at egan skulle vara en godh märklare i saken
Men the fundo the inge tröstes; ty at hwndes
Erick egde mera vn hwndes Burger, an medt
them, efftes the at bode hwndar hade egnar
annars syster tha hartogarnar hade giffuit
sigh vtoff landet, lect hwndes strax siemedt
vndt alt theres Bodz / Oreg egan toges the Vyrö=
dings Blot som hartoges Erick inne hade
Oreg alt thes them til hörde toges egan them iffra
komo oreg sa bode hwndarne nu tales vndt sagra=
daal, Oreg tha hartogarna förmodade at the had=
lade icke ya theres bästa, doctor the sigh iffra
Danmark in til hwndes dotter j Norige
Oreg klagade theres nödes för egne, egan vndfor=
gade them vel, loffnade them bestond / Oreg att
egan ville förarbeta them vtinna, at the skulle
koma tel theres igen / Oreg egan förlantes
them kungelle Blot oreg Stad, som ligger icke
langt iffra Lödse / Men hwndes Burger the för=
nam, frurtade egan, at hartogarna skulle gio=
ra / infall / mogot j Westergötland, The förs
lest egan byggia ett Blot ya Sulbergs heed
Men the kunde intes erhalla; ty at hartoga=
na hade dugeliger hoffuit, the the giordes
altidt skada j Westergötland oreg giip a har

Strand gr
gra rata
est Lingt
Oiidig

Strent

Dalaberg

Vlatz Ketel-

Bent som tegr lagna var, orh brände tööss Blot aff,
Togå orh Gyrtogans Daal in, orh byggde tegr ette
fiste, Gwilket som kallades Dalaborgh, Thå komdgh
Birgar tegs förnam, sände Gan ett stort taal folk,
tegr otte Ridar med vor, in til Daal, som skulle
driffue Gyrtogana tegr vt, orh taga in Blottedt som
tegr byggt var, Orh strax komdgens folk kom in
j Daal, goffue tegr frygh til dgna bröd, kastade bråå-
na, orh lägrade sigh tegr, at Gyrtogana icke skulle
koma vtoff Norige in vpå Daal, Tå Gärtigh
Erik tegs förnam, at komdgens folk Gade bruitt
vp dgna bråå, skickade Gan sin trå na Vlatz Ketel-
mdgh som til Gyffuitzna för sit folk, orh Dett tegn
om sua vat skida j alffuena, orh sände tegr, öffuer,
Orh dn tygh at tegs var ett farlegit anslagh, så koma
tegr dorg alle med tegrdgh Gästar Gyffuer, på en
fork när som borttu bleff, Orh strax tegs öffuer
komne voro, slogo tegr til komdgens folk, som ute
Loffo j tegrds bästa sömper, orh mytgs ontt förmod-
de sigh, Orh bleff tgå komdgens folk bode slagit
orh gripit, Orh tegr otte Ridar som tegr med voro,
vorde fongade, Tegr efftir församblade komdgs
Birger vel tyo tusande folk, orh kom sielff draga-
dis tegr ny til at beleggia Daalborgh, Vtte
Gyrtogana vorde sigh orh redgo ny tegrds folk,
Orh Gade komdgh Gotken sänt tegr nidbytt
folk til Vndsätndgh, Thå nu bode Gärender kö-
rnää nogot vär til Gorya, begynte bode nider
läggia sigh tegr emellan, så at tegrdt kom til ett
Vrslags Orh bleff så dagtingat, at komdgh Bir-
ger skulle taga Gyrtogana til Vdrustar orh Gafua
tegr koma til sit igen, Då at på alle sidor
bleff en afftalat sak, Orh dn tgå at Gärtigh
Erik Gade foot alt sit volck i Bergen, Då var
dorg komdgs Gotken tegr ny til frids, at Gan be-

Gustaffuedgh

Hallandia fb
Regno Dacie

Anno 130[illegible]

Virolag arcepiscopat

Lawentibg et
Arosen mdg
wsdir eccle-
sien

Hör vand
an fan tör
gils fin tro-
tienist belan
Dz mors autrid et de-
dit pin fin solent bea-
re amen

121.

Litegt för Jule / Ores i same tidt giordes ot skil-
else emellan Gärtog Wallmar ores Ularstens
dotter / Ores gaff tegs för skuld, at tegr war and-
liegs skyldgskaper emellan / ty at gar Tyrgelsga-
de Gallet Gärtiges Waldmar til Christmes da-
gen / Men tegn skyldgskap gindrade mtegt
tgn tidigen ortegs skapelt giordes / Ga gadge tgs
rike Gåller aff Gindrat / om tegr gade icke an-
nar omillis komet emellan / Ty Grunde Gåller
Ularsten vara ga klömpsker / at gan ylatt
skulle Gaffues förgätit, sigg vara Gärtogens
andfader tga gan gaff Gono sina dotter
Men tgs yldgar ga vare / at ndr mong missgar
ga emellan Gono // Ores om fastelagen tgr
efter Anno dni M. ccc. vj / blesk gar Tyrgel Anno dni 1306
affgick ga Göder malen / Ores tegr vart ga
begraffuen / ty at komde var ga vred ga
Gono / at gan ville icke vnne Gono rigda
Jorden, förr an gan vidt Pingsdaga ter-
nest efter / tga blesk gan (för monga Gorda
vndigs bön skuld) begraffuen i Brobrö Ins
Closter i Sterbolm / Lonad rätta Gustmundsdot-
ter Gaffuer vanit til Ularstens Godsgamor den
sone nu förordnere dr / kan ind icke vetta
Ga Gerkemer gan dog i sitt Testamentz breff
som den nu tilstädis dr / at gan i mogre stör-
re skog förseet Gaffuer / emot Gono / ille
tgs är stort vnder / at alle gans erbarnigar skul-
de ga ga snart förgettne varda / gan gade dog
i ga longe tidt / Varit alle Gröndnes forminndare /
ores ga skinkat skog emot tegn sone gan gade
vanit tegnes fader / Ores te skikkst nygt got
förstyllat aff Gesla Kibet (tgs gan ga vel förd-
stot org vegerat, gade) Dog tgs yldgar ga ga
til i Verldene / at alle godgs arvinigar varda snart

förgdt.

122

förgätna / Then Kunge wisserligh kan lättelige för-
gripa tusande wälgerningar / Thesse tre bröder
räknade sina förgiffningar, som then war emot, så
högt, at the förpätade all then faderliga kärlek som
Marsken then bröst hade, Uten the ydmygar
gant så vara, wz herra trenisten, at then som
bäst förtient hafwer, han vander wärsty löön,
Då ytkade the sig med then hår Tyngel, Dorg
förmedh Birger sin hand bröder, bestalade then sa-
mensvorne Dyrt mork, Dana år wenlige tradition Ano dom
sömdrade sig sex år efter Christi byrdh nogot 1305
för Mikelj massa tidt, gorde then tu gana brylloy
åt sina tienare i Wisbo medt stort prooff,
så at Kyrkie stulle nå then aff, at the hade alla
theres tienare then nar sigh, Uten the sände dorg
sin wenlige folket iffra sigh til Sundhamar, sina
sig sielffue sin wenlige efter, förde hastelige sig
i Medelpa så manga bootar som the besköffde
och dessa sigh strax til Hotuna til Kunge borde
then Kunge sielffuer war med hustru #Barn Of
sina nå the vpå S: Mikels dagh, tha Kungen
til middags moltidt satt öffuer bordh, The vorde
wel vndfangade, Sin then andtwardades hwss the
the med theres folk stulle vara vti, Uten emot
aftonen, beredgnade the sigh sin wenlige, sin fulle
medt hast til, sin gripa Kunges Birger, med hans
Drötning, sin barn, Bleff sin tha Birger Huit
i Wasteros fongne, sin med sin tu tusen Riddare sin
frälsses man, Uten en aff Kungens tienare satt
egest ärendt Swerige (Tha han sagh sin then
ya fardhe var) toges han Junkar Magnus (Kun-
gens älsta son) sin wende med sin nän sort vn-
dan, Sin bar then sina dyclar til Dan-
mark, sin wz grotande torar satte han then
i Kungens skiöth Tha nä Kungh Birger son-

Ole var

Jon var lät Hans Hertoges Erik Riket vp, oc
förre du orät var vngongit, tgå Gad Han all
Blot oc feste vnne, Störkgolms Stad sick Han
strax vt Blottedt vart Gons wogo nd förfol-
let, och belagde tess Watz kädelmudz sön, nd tesz
Han sick oc tesz in, Då förde tgå Kondgen
til Ayröpinge, tgr vart Han kallen i fängel-
se vgå Blottedt, Doch blef Han oc Hans dröt
nings nedliga Gollen, Tgå Kondgs Erik i
Dannarck tesz Görde, Gorde Han redo alt tesz
folk som Han ostad Koma kunde, oc vilde giöra
kondgs Biscop vndsätnigs, Men Hertogana
voro oc Redo, oc mötte Gons vidt Bonasund,
Doch kom tesz icke nd wogon skarmigs i tgn go-
dan, Oc sår så Hertoges Waldemar öfuer
til Tyskelandes, Oc Jasse så före at Han ville
fara sina pelagrimes ressa, dr. tgå at Han i sa-
ma ändelige forsamblade oc Boldrades, ottes
hundrade Tyska Gestum, Oc nar tgs Tyska
Gosfolket var komet in i Landet, drogo Hertoga-
na in i Gesna, och Gorde tgr mkl Brand och
storan Nord kyrkior skada, Oc i sama ressa, kom
tgr Gastelige nd Ödmalinge, tgr Kondgs
Erikes broder togos mkl hundrade Gästar, tho-
rom forgade tgr mkl tesz folk som Han nar sigs
Gade, oc förödde Landet alle städes så, at kondgs
Erik skulle ingen bärndgs så nar Han Koma
mkl sin Gädr, Och vart i sama ressa, bode Hal-
landt oc Westergötlandt, så förderfuat at tgr
föödes var igen, Ty at tgs Tyska Gosfolket
som Hertogana Gade, skonade ee kränkten
vänner eller swänner, Och sidan tgr Tyske vor-
do lagde kringd om Städerne, Gorde tgr altid
stor skada på böndern, som tgr om kringd bod-
de, bekymmerligha vidt Söder köpingeslogo tgr

Swenga

124

Manga bönder ijrick, för thz at ther hade dräpit nogra
tyffter, som them ville förskiuta och röffua, Och stod
tha ganska illa til i landet, Efftter theett fremandes dt thz
folket gorde theet ther ville, och intez straff giorther
efftter. Nw thz lyfta, kom Kondoz Erick aff
Danmarck dragandis medt mykit folk, och ho-
nom möthez Gärtogana med theres häär vidt
diwgez by, Dorez bleff ther ingen skartnadz aff,
Vthan ther vart tagit i dagh, och bleff sa handlat
at Kondoz Birger skulle bliffua lodz, och
fa in del aff Riket, och fiinas breff som ther ly-
dda vpa, at Kondoz Erick hade giort tna förlikundgez e-
mellan Kondoz Birger och Hans bröder, hwilkett
Ano 1307 som skedde efftter Christi byrdh, tratthundrade
och fio ar, Och efftter thz at öfftuer talat var om
Kondoz Birger at han skulle löss varda, sa drogh
Kondoz Erick medt sit folk tilbaka igen, Dorez
bleff Jw Westergötlandt platt vttärtth och förderfft
nat, Vnder ther efftter församblade Gärtogana alt
Riksens Rodz i Örabra, Och thz var efftter Christi
Ano. dni 1308 byrd tratthundrade och otto ar, nogot för Pos-
tha, ther bleff förhandlat medt Gnad vilkor Ko-
ndoz Birger skulle giffuas löss, Och Gnadz
förpliktilsse han giöra skulle, Och all the vilkor
och förpliktilsse som aff honom begiarades, ther dick
han vnder, Och giordt ther sa swora tedgar vpa,
at han swor vpa Sacramentedt, at alt skulle
vara in afftalat sark, och han skulle aldrigh
nogot stampla, hemliga elle openbarliga emott
Riket ellr Gärtogarna, Och medt theer vart
som honom var vtsagder aff Riket, var han vtfridz,
Och alle the artikler som i förlikundgene wptekinade
woro, stadfäste han medt Sacramentet och sodana efftr,
at gripffue ligit var, Men thz bleff intez hollet
Konung Magnus Ja, thz ylagar gemeneligha sa stet i verkene, att
Jw sworar

Jw̃ sworare redhar orh förhlitelsse med breff orh Jnsi-
gel, sw̃ wndre varder thz hollet, tÿ at han som
förhlitelsse giór, är en redhelogh orh stålogh man, thå
holler han vel thz han lofwar, äll thå att ha
ingen redh eller breff gorde thz vrå, hwar han
orh är owredhogh, så hielpa breff orh Jnsigel orh
swåra redzen ganska fögo, förtÿ man finner Jw̃
wogor orsark, aa hwn̄ da han vara kan, thet
man tager til fälles vtoff, orh säger sigh icke vara
plichtogh til at holda thz som lofwat är, Ty
mandz ägen inställa ära orh redhelogst giór me-
na thz til, Att orden orh hiffte hollen varda, än
monga breff orh Jnsigel, Orh Jw̃ mera redar
orh förhlitelsse, then ena begiærar aff then andra
Jw̃ mindre tror han hono, tÿ at om han trodde
hono vel, thå begiærade han icke monga redhar
aff honom, Ytterligare thz nw̃, at then ena Jngen
tråd fåtter til then andra, är fögo vndrandiz, att
hono en winga tråd hollo varder, Fordomdags var
tråd orh dra i verkenn, Orh fögo breff eller redhar
Ulen med tÿdigen förmistadh tråd orh ära, orh för-
storadh redhar, breff, orh Jnsigel, Då skal man
orh thz befinna, at Jw̃ sworare redhar orh förhlite-
lse som giorda varda, Jw̃ mera tilgår dresfwlen
sigh then emellan, at thz skal brwkadt varda, Orh
wz stora redhar offuer hanom står tilfelle nw
at blanda then orth emellan

Thå nw̃ konungh Birger hade swordt orh bebreffat
alt thz som aff hono begiærat vart, Gaff han thes
Orh hærtogana med Riksens Rodh, swore honom
hyllestag orh manskap til igen, Ulen thz som
konungh lofwade, blef icke länge hollet, tÿ at
om sommaren strax then efftes, for han til Gotland
orh så til Dannmark, Orh then blef han aff Ko-
nungh Erik vel vndfangen, Orh hono vart loff-

nat vnd-

Jw̃ swarar S.

Et deus tha ÿmit ystaz abnso nemj fÿj mors ret strijpl ept non hebit de nÿ fwnj in fonte

126

Anno 1509

sextijotusend

at vndstunge, at han frist skulle koma til sit Rike igen. Dideran hertoge Erik var kome så till mark igen, som förberört är, kom med tilgen månge manna konungs Hakon i Norige och Hans; tu att konungr ville hafwa vardherge igen, som han hade i goda trå och egna stora nödes förlatelse. Men milde hertoge Erik (så kallas han i Chronikone) ville icke skatta tegs han sodh hade, ther före fik konungs Erik i Danmark tilfalle at bruga tegs så med konungs Hakons Junkar Magnus konungs Borgers son, skulle så Junkfru Ingeborge (sama konungs Hakons dotter) til hustru (tegr hertoge Erik lange bespirat hade). Och så lofwade tga konungs Hakon Junkar Magnus sina dotter med sex tusande lödiga mark silfr i brudaskat. Och tegs skedde nar nu skrefwet efter Christi byrdes tusathon hundrade och nio år. Och tegr diordes stamk brefwet vpå. Men nogot tegr efter diorde konungs Erik sit störste flut tegr vpå at han skulle gifwa konungs Birger til sit Rike igen. Och han förssamblade ganska mykit folk, bade uth Tyskland och annor lands, så att han hade vtsatt sextijo tusande folk til hopa (efter som tegr Danska Cronika vill haller) Vtedt tegs foruth konungs Erik och konungs Birger Dragandis, och hade hertogen uth Ulekborgh med sich, och vel hundrade Riddare. Men efter tegs att haren var så stor och mektigh, wille hertogana (Erik och Walkemar) icke giffwa sich til slags med tegn, vtgaf hade tegs så, at tegr haren koma Dragandis vart fogo fruct til bergandis. Och om nogre dagar sich sidhan hände til att skempta tegn del tegs begiffde, så bleffwo tegr slagna och för

tegs skuld

Hertig skuld hade konungarnes folk stora ödhe,
dorg Lettes Hertig icke aff för Hertig skuld, vta konung
Dragandis vp åtte Holmarnen / Orlogh Her artadhe thå Holmarne
Hertogana möta Hem, Men Her Ulatzes hüst
(som Banerett förde) födde omkring / orlogh banerer sta-
kan gick sunder, Her för blefft alt folket förfärat /
orlogh aff til flyrtena / Då gingå thå Hertogana
til rodz at Her skulle skiliar åtes. Får så Her-
togh Erick ut Calmarn / orlogh Hertogh Walde-
mar til Storkholm / orlogh konungen konå Dragan
vp til Upröpningen / orlogh belagde Slottet / Men Her
som på Slottet voro, vorde sigh manligen / Thå un
Hertogh Erick kom vndt ut Calmarne, konå Her
två står skeep full med Tyska hoffmän som / bödo
sigh Hem til tienistes / Them togh Hertogen i sin
sold / orlogh for strax med sama folk til Henaröpings /
Stormade Her ut konungens Slot / Wann Hen / och
brände Hett vp / orlogh Her blefftt två konungs-
Riddare slagne, med monga andra / Orlogh så gaff
Hertogh Erick sigh in j Westergötland / församb-
lade Her mykit folk / orlogh blefft liggiandis vndt
Axelwald / attandis konan ut Blaas med konungh
Erick / thå Hen sine skulle draga vtoff landet / Men /
Men blandt konungens folk (som loogh för Upröpingen)
som en tredrett / så at alle Hen Danske Herre-
mannen / volde konungh Erick Her ut / at Hen skul-
le draga Hem ifrån / ty Her hade thå legat
Her effter Martelz natt in ut Jul / och icke kun-
nat vinna Hen konan Slotett / Var och landet Her
om kringh / så vttärtth / at Her inga vodh var ut
kommen / Orlogh (som Her Danska Crönika säger)
Her som Hegne tredrett aftåg konan / hade vp-
burit penningar aff Hertogana / på Hen
sodana giöra skulle / Hen är orlogh noch troandis
at Hen Danska Riddersköpet (som tredrettena giorde)

Hade störr

128

Hade störd vilia til Hertogana, att the hade til konungh
Birger then the stridde före; Ork at the ett att
strida med thz folk, som heller seer at friderne
vinna, an at the herre vinna skulle som the
äre vnder; Et vthwiligt stridzfolk kan nogott
got vtratta, Men är thz omilligt, thå giör thz
skada; Ork så gick thz här til, Thå 1te Danske
togo at konungh icke ville lyda theres rodh
efter, vthan gofvo the Gotom, ork foro ther
til Dannemark igen. ¶ Ork kom så konungen
Erik i then fara, at han antingh hade vår
vordet gripin eller slagen, hwar Hertogen i Mek-
kelborgh ey sitt tyska folk icke hade varith
Gotom til vndsättningh, Therföre moste han thå
draga igen igen, Ork hade med sit mykla
folk ork fwora dekostningh, giat mykit vträttat, an-
nat an landet var förderfvat then han drogh
fram; Ork plägar gemeneliga så handla my
herrer ork förster (som the vnder soter olagliga
beskattas) at the skola så ofrätt samligha bekost-
ningar, at sosom the haffwa beskattat andhra,
så skola the ork beskattade varda, hwilkit alla ork
förderfft. Så är thz med konungh Erik ork ko-
ningh Birger til goot. Sådana exempel ork
varnagelser, haffwa herrer ork förster nork för
höghe, the the noga rätta sigh efftir, ork taga
sigh vara före, Men sodana vil ma mykett
arta, hwar ork en vil sielff förfördiat, ork var-
da vår aff sin ägen skada, an thå at myc-
kit bättre vore, blifwa vår aff then anhars
ofredh. ¶ Thz med konungh Erik fwär herra
igen, möttes hans hertigh Erik, ork hand-
lade vänliga medh honom, begerandis at ha
skulle handla så med konungh Birger, at han
motte blifwa vidh thz som han lofwat ork sco-

redh hade

rät hade orlogh tegh med skibed ut herrnar ältf/
orlogh voro vdrüster / Men saligh vnderstorm sote
i sorgels orlogh bedröfftelsse orlogh voro plat vtar-
made / Orlogh Somare tegh efftegh vidt Vlagdale
ne / efftegh Christi byrdes trättiogh hundrade orlogh Anno dni 1310
tijo ar / kono hertogana til halfingborgs / tegh
förbitte konogh Erik hertoge i Vlfftelborgs
med andra egender orlogh förster // så / at konogh Birger // sakena.
skulle thå betzolla tridie / yartter aff Rikit / som til-
förende förbitt var /
Efftersom tilförende berört ar / at tu omillie var kone
emillan konogh hoken / Norige / orlogh hertoginn Erik /
Så / lethe konogh hoken belegria Kungelle / som her-
toge inne hade / orlogh loge tegh noghe tidt för / Ut
thå han förnam / at hon icke kuna tegh vinna / thå
lethe han byggia Bänalgus / orlogh antvardade hr
Bresse Jarob / Ader tegh stedt var / giorde hertogh
Erik sigh redo uz sit folk / vintre tegh efftegh /
orlogh drogh in til Norige / giorde tegh stor skada /
togh in Oslo Stad / orlogh belagde Akerskus / Orlogh
thå konogh hokons folk to vidt trij tusande
kono orlogh skulle vndsättia slottet / slogh han
tegh aff / Vogot tegh efftegh bleff han ganska
illa sark / tegerföre nödgades han at draghia
hegen igelen / Sidhan giorde tege Norske sigh
redegho / slogo in vtaa Daal / orlogh giorde tegh stor
skada / Orlogh thå konogh Erik var hedr inne
i Sverige / orlogh hertogana hade work til at be-
ställa / thå lett konogh hoken åtegh bestalla konogh-
alle / orlogh fick tegh in / Vtan thå hertogana ga-
de giort frid igelen medt konogh Erik / sände
tegh tegnes folk in i Norige / orlogh togo konogh hälle
uz mart in igelen / Bå bleff tegädt dogh ytt
fristone så förlikt / at konogh hoken / skulle gift-
na hertogh Erik sina dotter / then han ovedt

nästförnde

tilförende hade troloffuat Junkar Magnus konungz
Birgers son / Orlog tijs skedde eintz tijr efftir att
förlikningen war giord i Helsingborgz emillan ko-
nungh Birger orlog hans bröder, Efftir tijs nu
at hertogh Erik war kom til roligheet, så gaff
hans tijs tyska hoffolket årloff, oc fär så sielff
sina ytterligare ressa til Rom, oc annor stades / Oc
tog hans kon eyem igenom, höll konungz Hoko
hans orlog hans broders bröllop i Aslo, hertogh
Erik fick konungz dotter, Junckfrun Ingeborgh
orlog hertogh Waldemar fick framledes konungh
Eriks dotter, tijr tijr oc Junckfrun Ingeborgh
eghet, orlog var konungh Hokons broders dotter / Oc
Anno domini 1312 tijs skedde vidt trettonhundrade orlog tolff år efftir
Christi byrdh / Orlog efftir tijs at resse tre brö-
drene, konungh Birger orlog bode hertogana, ha-
de stifft Riket sins emillan / orlog alle ville tijr fö-
ra stort stoot, tijr för lagdes mykin tunga oc
manga Skatter på landet, så at bönder vordo
ylat förarmade, orlog för sodana beskatningh skiöl
blesse ofta vyler på Gotlandt emot konungh Birger,
för tijs at han ville taga tijm högre Skat vyå
an tijr vore vane giöra tijr vyå landet / Orlog
för samma sak skuld, togade tijr konungen en dagh
tijr vtoff landet, orlog slogo hono nogot folk
Smolande ihiäl / Tesslikest orlog tijr i Småland, hoffuå
sagh ey tijr konungh som kallades Bägge / the
Bägge tröttes skulde aff tijs stora tyranij, som
tijr lagho vnder / an tå at tijr gade tijr inget
framgongz medh, tij at konungh Birger let ofvär-
liga förgiöra samma Bägga, Ondha förstöra
Malmö ma- gistratus yla- ga dei dro landz plägar, tijr gud straffar sit folkmz
Tijrföre strida vnderfotarne alzmagh bättre emot
them, an vy en sann bekennelsse oc Jumerligha
öfvn ni för vndh, för ty gudh som tijr ylo gona

Gaffuer kapt

Haffuer lagt tegn vpå, Han kan och bäst taghe tegn
egenne iffrø ighen | Och oor tegz hörsamligare nu
förvnder sotterne, at tegz bidia tegers ondze förster
ighiel, än at tegz skulle slå tegn ighiel, ty ma
seer vel egnen tegz ylägar til gaå, tegz vnder soter=
ne vele sielffue fördriffue tegerå tyranner, tegz
sonna antingz sielffue tegz öffuer oss halffuen, #
ellr at tegz faå the verre ighen #Ulen tegz tegz
bidia gnåde, at egen ville vnnående tegerå sine,
ellr tuga tegnd aff vägen, saå gaar tegz hörsam=
liga nu, efftegz tegz gnåd kan giffua tegne fro=
ma förster ighen | Anno dnj Mrrr xiij
vando tegz vpå Gotlandt, saå öffuer eend oss kommer
Birger, at tegz bode aff Stad oss landt nu hopa |
skulle giffua egen örliga, hundrade oss tijo löd=
ga mark silff, sodana yaiment som tegz vpå
landet sirk | Ock vijotijo saådana marke ledhinge=
lana ¶ Tesuteft loffuades egen ock, at om the
fodnaå tegz nogo Ulaku bäre oss, thaå skulle tegz
giffua egen tridezunge aff tegz Ulaku som
tegz sielffue brukaå ¶ Anno dnj Mrrrxiij,
sade Riksens Rodes kommer Birger ett evigt hull=
skap oss mandskap nu, förty at sidhan tegz trät
ta var vpkommit emellan egen oss hans bröder, gior=
de tegz nogoss förpliktilsse paå huldskap oss Mandskap
Aff hvilket noga vnderkiandis är, at kommer aldrig
haar fara för sina bröder, än thaå at tegz voro för=
lurte, Dana år bleff ærchebiscop Vilks dödh,
Och var thå en ganska dyr tidt här i landet,
Och ärndt tegz efftter, var saå nyttjen Toordöön
oss hungerdh, at sodana hade ma icke hört nu för=
de Anno dnj Mi rrr xcj Rendde blodh vidt
Ringstadaholm, nu tegz folgde nyttjen blodz
vtgiutilsse efftter, som ma nu faar höra, Ader p
vil lostza nograa plodsor paa landh oss stadegz

Anno dnj 1313

Yaiament
ledinga

Anno dnj 1314

Vpsalensis archi=
epus obijt nono
Cal. Martij

Anno dnj 1310 pluit sanguine

Dirut et anno 1542, xvra festa Vlrici Epi Cal= plegar ha
narij. etiam pluebat sanguine admodu sanguine

132:

Sinir Hdigier plägar han gant lätta gå noger vnderlig tekn skee
tilförende, menistkonne nil en Varnagel, at tegr skola veta
straff vara för handene, om tegr icke bättra tegr rö-
ffuärne¶ Orätt tegr efftegr bleff Biscop Brynolff
i Drfara dödes! Da-na år begaff tegz sig så alt
egertoges Valdemar for iffro Calmarne nil Storholm
Orlz efftegr tegz hans vagn loos fram om Myrö-
pinges, får han tegr in nil sin bröder, konungz Bir
ger | orlz vant tegr mertigs verl vndfanger, Orlz
böd konungen åtegr egenom nil frolz orlz egartoges
Erick medt¶ Men egärtoges Erick bar sig fara
för konungenom, orlz vilde icke fara nil egenom
Dorf förtalde egärtoges Waldemar för egenom, eg-
rä verl han egade varit tracterat, så at tegr skil-
le sig Inogen fuare vara på ferdom, tegr för fo-
ro tegr tså bode nil Myröpinges, efftet konungs
begäre¶ Orlz tgå tegr komo nogot nar ni emot
Stadeñ, vorde tegr förnärade, at konung artade
tegm ontt¶ Men egärtogh Woldemar toogh tegz
illa vidt sigh, orlz sade, at tegr egade varit alt för
mongt, som egade burit ontt emillan tegers bro-
der orlz tegm | Orlz tegr före bloff tegz integdt
artat som tegm sades, vtkan tegr foro nil konun-
gen, orlz vorde anamnde som tegr egade varit gudz
englar, orh om afftonn tgå tegr skulle gåå, så nogh
lagade tegz så at egärtogenes folk skulle alt gaff-
na sina sängiar | böyn¶ Orlz tegz bredde sig Jo-
han grymbe konungz Drotzet så at egärtogana
vore allene på Blotfelt | Orlz om natten som tgr
logo | tegras bästa sömpn | tatt konung slå ey
dörena om tegm, orh let gripa tegm, Orsi tegz
fuller som tgå skredde, sporde konung egärtoga-
na til, om tegr drogo til nidnes Hätuna Leek, tu
var orlz en lek för egondena, som icke var bättre
än tegm vant egadhe | Orh tegr med kastade tga

tgm i

Lägar Johan Bu[illegible] hr refert Arfitopel Abfa- lonis verliot Gebit itagz pof- tea fimilem öj exitum

Jotan Bringer [illegible] fpra

thom i Tornedt och lett honderliga bebinda thom med
halss ieren och bültar, och bleff hertogh Erick
ganska illa trakterat. Sidhan lett hondgh gripa
hertogens folk som i Staden loge, och giordhe
hogh strax redo til at fara til Storholm, som här
togh Waldemars folk inne hade. Men tidende
voro alredo til hone, hvar han giort hade,
therför flogo the vtoff Staden och drifftho so-
nom tilbaka, så at han neste draga til Wyrop-
pen. Och begynte så hertogens vänner res-
pa landet the mot hondgenom. Här Matz var
hoffmestare för Vpländinge, här Karl för Sma-
landzmanna, och här Birgher Perstöterm, och
the församblades alle för Wyröpinge. Här hond-
gar the togh, begarade han tornet the här-
togana inne, så to) vel ny stark loos och boomar,
fastade så Wyklara i Ströme, bemanade skattet
vel, och får så til Stäkaborgh, och bleff så Wy-
röpinge Slot hart belagt. Och så fredtes här-
togana i tiell, tornet the the sootho. Och styres
hertogh Erick icke haffua leffuat mere dett tri
dygn, vthan maat, ty han var ganska illa
slagen och hemmerliga trakterat. Men hertogh
Valdemar styres haffua leffuat i alloffua dygn vthan
maat och drych. Och haffuer the vnderlige nil-
got, hondgh Magnus Ladulos bade sin broder
hondgh Valdemar songe på Wyröpinghe, the
sootho, och alle hans tree söner songe, förstes
hondgh Birger, och så bode hertogana,
Thet nu hondgh Birger sogh hvar mogit the
vore som satte sogh vp mot honom, sände han
bud til sin son Junkar Magnus som var i
Dannemark, at han skulle koma honom til
vndsettningh. Dana Junkar Magnus sirkaff
konigh Erick sex hundrade Reserär, och kom

draga

Exemplum diabolice inuentionis frees

Iuota illud de alijs scripta, alterius studium fercris

Dragandis ey til Österg̃tlandt, tgr mötte tgm konigs
Birger, Så kom̃ orlogs ẽrtogens folk emot tgm vidt
Skärkin, tgr bleff kom̃dr affslagit, Ors så gaff ẽa
sigh ått Wästergötlandt, tgr voro monge böndr
församblade emot ẽgom vidt Karlaby, Wtdy tgm
satte ẽgan dagh i tre dagar, Orlogs som tu part
aff böndm voro ẽgem farne efftir fetalie, slogh
ẽgan til tgm som qwarr voro i tu festigh dagh,
Orlogs vordo tgr ganska monga böndr slagne,
Orlogs tgå ẽga ẽgade vänner tgs slaggit, motte
ẽgan at tgs ställe nu inge nödh ẽgatta, tgr
före lethe ẽgan taggia sitt folk tringes om Stä-
derne i Österg̃tlandt, Men ẽgn kunt vorde som gott
med ẽgrtogens, som ẽgasteliga ga tgm som loge
i Söderköpingh, orlogs ors y tgm til fongar, Tga
tgs Danska folket som loge i Linköpingh ok andra
Städer, tgs ẽgende, Drogo tgr ẽgem ofver Tga
komdr Birger tgs förnam, flydde ẽgan medt
sina Drötningh til Wtland, Orlogs let sin son Jo-
han Magnus blifwa qwar ga Stakaborgh, tgr
bleff ẽgr aff ẽgrtogens folk strax bestallat,
Men komdr ville gifwa ẽgem endfallningh, ok
sände ifftre Wtland böde folk orlogs fetalie, Orlogs
tgs fingo ẽgrtogens folk alt bort, Ga bredde
tgå komdr anna gongen sin skeep, fordgar ok
Brudkior til, medt tgs nästa folk, som ẽgkunde
affstad koma, Orlogs tgr var ẽgr Johan brud
ke ẽgönizgma förd, Här tgr komo in emot Sta-
kaborgh, tgr möttte tgm ẽgrtogens folk, bra-
de ey tgeres skeep, orlogs vonde tgm öfwer mettige
orlogs tga bleff ẽgr Johan brunke gripin, ok
Wolff Grälebäck, Lyder foos ok Walram med,
Gotzow, tgr fördes alle til Storkgolm ok sättes
tgr i Tornedt, Orlogs nogot tgr efftir kom dig-
sing rodh til Hoya ok skickade här Mattes til

Riksens

Gär kunt vorde

Roggar orlogs Brudkior

Regsens förstondare / hwilken tegr for strax kringh
om Riket ordz hom tegz til stadga igenom
Allen tegr som bestallade voro på Wyröpingh, togho
Hertogh Erikz ordz Hertogh Valdemars döda kroppar
vpaff Tårnet, lagde tegm på borar ordz satte tegm
et för Slottedt, emedan dz wilia stilla tegm tegr
medz, som tegr vtan för logo, så at når tegz
skulle så set tegres Herrar döda vara, skulle tegz
intet meera strida för tegm / Allen tegr bleff
intet aff, ty at tegz som slottet bestallat hade
sade sigh strida för Hertogh Erikz sons skuld, ordz
tegr medt togo tegr Hertogerns kroppar, förde
tegm til Storholm ordz begroffuo tegm i Wyaskirkio-
ne / Nogot tegr efter bleff Wyröpingz Slot vy-
giffuit, ordz tegz vart så nederbrutit / Grundz
Allen tegr som Stäka borgh inne hade, skölle tegr
nogot dempter för komoh Birgers sonz skuld,
thy tegr tegr vppe hade, Dorde på tegz fristha nid-
dades tegr ordz att giffua Slottedt vp / Ordz ty med
bättre vilkor / den at Jnrkar Magnus mosthe gå
vtoff för en forga / Allen alle tegr andre gingo vt
off Slottedt medt bekoma hoffuor / Då bleff
ordz Stakaborgh med nogor annor Slott som Komoh
Birger til hörde, i grund nederbrutet / Ordz
Jnrkar Magnus förde til Storholm tegr sattes
han i kärtelsse / Ordz efter tegrd at tegr aff Da-
mmark hade varit ny Komoh Birger, tå på ha
skogh tegr monga bonder i Gestr i Westergötlandh
som förr berört de / Tegr för förambla de egen Matteo Regsens
Mattes Regsens förstondare / alt tegz folk som
han åstadh komma kunde Drogh tegr med in i
Skåna / ordz förderfuade tegr hela landet
i grund / ordz förde så egen med sigh ifrån tre
hundrade fongar / ibland hwilka voro manghe
Riddare ordz Riddere mäno / Sedan stemp-

Dehar

136

De her Matts. alla tegr bästa affrikt tilsegia i Stork-
holm, Oreg tegr bleffue ehär Jo egan Brunke
Wolff Oxalebeck, lyder soss oreg wahrau skytta
dömyde til Stägel, Oreg tegr sattes alle ya hiül
Oreg dr tu gamäl menigh, at Brunka bergsk,
fürk tegr manger stoff, at her Jo ga Brunka
bleff tegr steglat, Ega mä konigh Birger
(som d tegä var ya Botlandt) fürk tesz hörra
d her Jo gan oreg tegr andre voro stäglade, oc
at tegr Oxenske redde sigh til at tegr wille sökia
egenn, oreg artade egenn ortt, tegr för flydde ta
til Dannmark, Oreg tegä var konogh Erik dödh
oreg hans broder Christopher var konogh efftegr
konogh egenn, Men samel# Christopher, var icke när konogh
Birgers oreg Drotnigh Mereteg, sa ödmiugh som
konogh Erik varit egade, ty egan sade at Drot-
ningh Mereta hans syster, aldrigh hade varit
egenom godz, Dock anamde han tesz i teg-
res alendegt, oreg förlanade tegm en gond som het
Spitzeberg Spitzeberghs oreg tu egärde tegr under, Men
tegr Oxenske togo Botland in, oreg efter Chri
Anno domini 1320 sti burd tradtiughundrade oreg tiugu ar, vid tiuff-
hunda tusande Jungfru tidh, Tha vart folk-
let en egärradagen i Storgholm, oreg Junkar
Magnus, konogh Birgers son, togs tegä stoff
egärtilsten, oreg bleff sa almenneliga besluta, at
han moste dö för sins fadres misgerningh
skuld, Oreg versakade han sigh mork, at tesz
var egenn egögeliga mott, at hans faderbrö-
der vorde sa aff daga tagne, Oreg var vitter-
ligit mork, at han intesz var tegr voldandis vti,
Leo filius Virgerii primam vxorem duxit
efftersom tesz han sa tegr tidh var i Dannmark
Sa vart egenn oreg lofvat oc swora edgar,
tegr tidt han bleff konogh, aff egenn skulle
intesz skada nil sit liff, Teslikest hade oc bode

Quicquid sinistra Gens sperte, ar volubilem inclinauit fortuna, qua
tea omnes suffragijs vice declarate ar electus erat, qui minoso
ar flexibil erit supplicio

hærtogana med Rigens Rodz och, Gesla Adelen wogor-
ar ilfärde, ströalt ezono til konungs, och giort ezono
tegz sin edez vyå. Uten alt sodant kunde wintzel hiel-
pe, ty alle vore tegå så bathe vorde vyå kond och
Birger, at tegz ville frå ezdempas tegz yå sonen, mis-
dgan tegz icke kunde så fadt, Ty Ledde Junkar
Magnus (tegz tegz en dyrligz vngg wa vard
yå Gelser Andz Golma, och tegz bleff egan bal skug
gen, och vart begraffue i kond och Magnus lade
loos sinz fadernefaders graff i Thå kond och Bir-
ger och Drotning och Ulfesta singe tegz vetha, bleff
tegz forgz teste stord, och ledde sidan icke länge
och vordo begraffuen i Ringstada
Thå singo nu alle tesse tre brödrene en ströpelig
andahört, tegz tegz Riker ul stor skada och förderff vart
lade, och tegz dr ett Jemerligit tingh, at tegz skola vara ska
delige sonn til nytto och gagn vpfatte åro, Thz fader
konungs Magnus ladulos, met kogg villia vel beställa
om sin barn, at tegz skulle koma til stort Garradome,
och vara veldige förster efter Gans döde, och at Riket
skulle stå i frid och rologeet, Men tegz kom bodge tegm
och Rikena ul skada och forderff, Thå seer ma efta
then stor fiell menniskor vpsat och anslagh gasua
Mongz nesna kogg villia vel förse sin barn, och
giffua tegm tegz med orsark och vilfälle ul tegz sonn ont
dr, Omar tesse tre brödher Gade varit minder md
dr tegz voro, Gadge tegz varit tegm sitlstno, och me-
niga riket til mindre, ette och Jngen skada Men
tegz ma söker velle och Garradome, och icke står så
i Rudz fruntan sonn tegz bör vara, tger varder tegz
sällan vel bekomadig, Och tegz ylegar endeles
så gemenliga vlyå, at Jnå flera barn egerranar
gaffua, Jnå skadeligare dr tegz, Och ma tesse two
hærtoganer (Erik och Waldemar) frik Gärtogha
valdet en anda j Betrigt, ty alt sidan gasua.

Gdr Jngr

Lor illi nimi
rũdikatis od
Drundhtz nasi
ria rũdz, h de
ginit de tria
Hermen Dicun
et quarta gra
tione

tez Birgerus
Erimi et
Voldemarg

Notarii dign

Finis Diem
et Durandi
in Rubrica

Gär ingen Hertoge vare / Uten i lougs tid ulförde / vore gär alldt Härtoger / Orezsöres tegz kraffta vare ordfatte / Hvar[i] sodana Härskap vaderlagdes gav j Sverige / at tegar som ofta obestondt / trist ors tredwert vroff / som ulförde omtalar är

Anno Dñi 1319

¶ Thå nu konogs Birger var Kröntpl vtoff landet / orez tegz Brödre gade for all Skotte in / fallade gär Ulattes Ketalundzsöen Ingesses Rod / allan Adelen / med nogre frälsningar aff Gräfvio lagh sagdt / til Ulovatinogs / Effter Christi Börd tråt thon Hundrade vrpa tegz nittonde orett / på sti Johannis Baptiste tidt / Tlyer bleff thå efter longs förgandlingh Imarkar Ulagnus Hertig Erikz son / vtvalds ors Hyllat ul konogs öfwer Sverige / Orez var thå ey äldre än på sit tridie år / Orez vidt tegd tiden / bleff konogs Foko j Uoriges Dödh / Orsakade anna äfftirdags efter sigh än tegd sann Imarkar Ulagnus / son var Hans Dotter son / Tlerför tooke Hertig Erik och Hertig Valdemar sine / och treingade tegz landet Gaula Gardtoga aff tegz Holster / Teslikest vor tegz Brödre i stär trongh aff tez Skenske / förty tegz

Magnus rex Sueciæ et Norwegiæ

Post nubila Phœbus

Valdemarus Dacia

Gade icke

hade icke the tha vtoffnit tegn Bidna som the
ythriges vone för tegnes fängelsse, ty tegs vor tri
egnedrade fongar som egär Ulattes kierlundzh
hade fört tegr vtoff landet, som förd bröt ar
Effter tegs nu at tegr i Oslona sa tradgde pa al-
la sider, oc ingen mact var i Dannemark at ko-
ma tegn vtoff sodan nödh oc twangh, tegrföre
beslutades tegs sa at tegr skulle gessne sigh vnd
kondgh Magnus i Sverige, Oc egan skulle kö-
ge landet egär vnder Diket, oc latta tyska sa Magnus &
tegs tegn nil artens war, Oc tegs begynttes först vendrat
at handlas vid trdto egnedrade tretigh oc tre ar Oslonam
effter Christi byrdh, Oc tha bleff ärchebiskop Sverie
Olesf vtsatt dödh, Oc året tegr effter, togh 1332
kondgh Gulst parte aff alle Nordbo tyonden Olaus dreff
offuer egesle Diket, til egerich at kösse Oslona
vnnedt, Oc aff kondgh Magnus förstha
vtt fyra oc tretygtusande lödiga marck silff Oslonia tuncta
Colnisk virtes, Oc tegs sick Brens Johan aff
Holsten, Bidan aff egan vt tyo tusand, oc
sa tolff tusand lödiga marck, som tegr bresf
tegr vtaa offuen) inne höllo, aff oc sida
mer vtt, ytr (oc som nogh tradendis dr) vart
affslagit tegn Bidna som tegs Oslonisse fore-
gar vtgiffue skulle för tgerd fängelsse Ba
at egesle Bidna som Oslona Riktes ing, Ldr Bid redemptio-
vil fyratyo tusande lödigha marck silff, alt Coln- nis Oslonie
nisse virtes, Oc diendes tegr danske stora
förwarudgar oc förplichtilsse vtaa, at Oslona
Halland, Blekin med Skonelsne, skulle nil
evigheet blifftue vnder Sverige, Som kondgh Sverige
Waldemars bresf, oc Mongh anor bresf aff
Dannemarks Rosens Rodh vtgiffuen klarligha
bevisa Aff egnelke bresf vt skreffuerne, du
nu monge stadh finnas, Oc skedde fölgha

beslutend

140

Anno 1343

Blanka Regina Sveris

Anno Dñi 1335

Svartta Brödra Klöster i Stockholm

Birgir

Hagbarth

Petri ad Vincula Dñi

Här vilar S: Birgitte ma Dödh

Lagh at regera

Anno Dñi MCCCXLIII. Om sommaren medhan thå konungh Magnus från sine Sveriges konungz och Norna och stodh thå i alla motto ganska vel till, tyy här Matts Ketilmundzson stod för regementt och efter tygz at konungz var nu så nil oldres kommet at egan skulle gå vrå effter mool, thy förr vart denne bestält en jungfrw vtoff franske Rikes en greffue dotter och eyet Blanka, bleff och konungh Magnus Crönter i Stockholm efter Elgrims bord, MCCCXXXV år och ovett tyr efter gaff egan tygz Södra slottet uthr tornet i Stockholm tyr nil at tyr skulle byggias Svart-brödra Kloster aff. Och med sama Drottning Blanka otte konungz twå söner Erik och Hakon, och tre döttrer. Dama år thå konungh Magnus Crönter var, vtj egan sine Erikis dagh, och gaff Westgötegen tyre lagh, at ingh Christen skulle sökas nil trældom, som alt in nil tyre dagh stodh. Lagh och konungh Birgers sodana lagh vtgiffuit som förr berört är. Då finnes och an nw konungh Magnus widh Skenn egan Södermanna-lagh giffuit gaffuer Anno Dñi MCCCXLV, bleff denne vitter Petri Dödh, hwilken tyr hade vant en Svartbrödra munk, och vant begraffuen i Birtuna Kloster Anno Dñi MCCCXLIX, bleff här Wolff Sancte Birgitte ma Dödh

Thå nw konungh Magnus hade fruit fongsat Norna in, och var en vældigh konungh offuer Sverige och Norige och här Matts Ketilmundzson död var, begynte tha strax regera och så ny tider tyr nil, at regementet vant icke sodant som tygz skulle, ty konungh vaande sigh nil höfuitligest, begynte föraria tyr gambla och hålla sigh nu til thet unga och tyr för kunde tygz icke

Lagh at regera

Längis gå val nl, förtö, tegr got Regemete vard
skal, tegr moste förfarenegste vard med, Lönl
den med finnes, när tegr gambla äru the vnga
Tegr tegr vnge dn vnderstudom hastne vrka
godh, Så kunne tegr dog sällan giftä bestom
digst rodes vtf, nl got regemete. Men tegres
gamble sone aff förfarenegste förnumet hast=
nä, egnar bestond eller obestond aff kome rädh,
Tegr kunna bestendigare rodh giftna, efftegr
tho tegr med aldrdome förstond oc förfarenegst
fot hastne Dog sodana artade kond oc Ulagh
integt, Ty kunde tho ore inke länge gå retnl
Med tidegen tänkte egnar ore nl, at ostridger tegr
Rysser oc Cansler, församblade myket folk bode
Fotlendske oc vtlendske, så at egnar oc egade
Bretfrue egenom aff Holster mz sick. Oc drogh
så med en ganska stor mact emot sines fien=
der, Oc egade med tegs förste står framgod
Så at ega vaan Rysserne vtoff, tegs Blotted
Vesten sari, thå na skreff år efftet Christi
Födelse Mcccclxij, Oc egade egnar så bekre=
tat sina fiender, at tegr moste giftä sick egno
i gänder Men egnar lest bedrager sick med
en falk dagtinga, egnes Lossmades hilsster
oc Ööl öffuet vork, oc tegr med gaff egnar
tegn Lööf som egnar bekrectat egade Oc tho
fördrögdes oc förhaldes så länge mz egnes
at Rysserne församblade sick en ganske står
Gäär, aff Ledtogär oc Tattare Oc sitto go=
nom gastlige öffuer tegr egnar Lossmed
sin skeep oc Gäär Ore bestallade egnes
så, at egnar inke vnderwinna kunde mz nogre
egnar moste orestes sick mz stor farlighet
ett Nyt vtlop, aff Dna alff tegr egnar Oti
Lopes, så at egnar kom nl Biööp igiom med

sin skeep

Expedit Rex Ulagum to=
wa Lubecenses

mithe Borff
in tarf
Anno
1348

142

med sin skep, och moste så saara krem igenem med
liten pris. Ryssarne fingo så Olottet Perkenara
igenom. Och the Svenske som the vyå voro, vordo
semerliga ihiel slagne. Och the aff utræsa bleff
komdge Magnus wijsbyt nl arters, så at han nöd-
gades sättia tegn slot och land i pantz, för thetz
Sold som med hade varit. Dombliga Erkun-
hor halla, at Vresse Henrik aff Holsten hade
Calmare inne, kan hände at han fick thet i tesse
resse, och hade tez sidan länge i sit vold.
Till sama utræsa lät komdge vytaga all Kom:
slot i sin land, aff hvilket noch vndertiden
är at han hafwer hafft kna stora beswärnes
vant och landet swerliga helagt nz stora ok mo-
ga bestatningar. Så kom tez dock yå tez sista
tal stez wyslags och förbindz emellan tegne
komdg Magnus och then stora komdg Jörien
aff Vogorde. Så at vyttesnat vant kn dogt
emillan Ryssland och Sverige. The Ryssarne
alt sidan hafwer yå talat, Och vilia haff-
na bort kn del aff Carelen med sama Rogdz
Men tez kn hafwer med Sverd intagit,
ldter kn icke gerna nz dagtinga bort gå,
Effter Christi byrdh tradtonehundrade ok femtijo
och var then stora pestilentz vthr i Sverige
som fulladz Digtare dödde, thz är, then stora
dödhen, Dombligs halla hono swartha dödh
Samma pestilentia gick så goot som offuer heela
verlden. Och två år vthförd war hon bry-
nat i Judien, ok gick så offuer alt, ok dödde
så semerliga, at nijnde parten bleff kesua
dis i verlden. Mongh hus och Byar bleffwo
ylat öde, thz kn the nw mongestädz seenå
then stoor nw skog som förr godde folk. Sodana
ylogor skola lära oss hwäd gudz vrede hafwer

Finis Cära

Jnne bära Så förgifftigt var vadedt at tegr dödde bode
folk oc fee
j tegne konung Magnus tidt vart så besluttat at alle kÿg-
dan som sperrij förde egit ne i landet, the skülle
med ygaria el marka vardt föra tua lödiga marka silff
hwilka tegr på nÿntet bära skülle / Oc taga tegs
halffsempte marck, så got var nÿntedt dy på
tegn tidt / Oc tegs skedde på tegs nÿntet skülle.
förörkas j landet, Såsom nw vlfarende bewört är
at konung Magnus begÿnte wiffna sigh wl ottöf-
artigast lessterens, så ebbt han tegs oc så fram
Oc kom så nar, at han öfwergaff sina förstrÿnd
oc bedrest sodana obÿskegt, tegr obequämligit är
ey att tala / Oc dy tyå han ofta vart förma-
nadt wl förbätrings, så kunde tegs dog intet hielpa
vthan handa lessterens bleff mer oc mer openbart
tegr alle kÿgdes vidt / Therför sick tå Rosens rod
til med nÿnga adelen, oc vtualde Jnmkar Erik
konungens son, til konung öfwer Sverige / Oc Jnmkar
Erik til konung offwer Norige / En part mena at
tegd skedde med konungens oc Drotningens samtÿcke,
men en part sÿja at tegs var tegn emot / Då hade
oc konung Magnus vppfat en sin tiunare, tegn ad-
delss effter hans finne var (dog vnge oc aff rin-
ga byrd) hwad han hest, eller hwadan han var
heller Erkunnar icke inne / Aff ga mål bresst ha
na dog vnderstat at han hafwer erhelt hertogh
Bernt, hwo satte han vp för en hertoga eller
höffuidzma öfwer alle andra j Riket Oc sick ko-
rom alla bästa Slot oc faste in / Rigssens Rod
ootsport / Oc Jnmkar Erik ville han icke ok-
na för konungh, vthan för hertoga, tegr swilken
swilla konung oc Rigssens Rodz mer oc mer
förörkades vtoffu / Oc Rigssens Rodz höllo sigh
så illa in til Jnmkar Erik, tegn tidt för konung

vtualt

Birgitta, lib. Extravag. Ca. 80 vos Gothi pessima fama d toto dos Direct. vos retinere vbi rationibus fu Magnificis
Erich Reg

144

Fulbyrd ad=
skio prim

vtnalt hade / Orlogh kom saa til en stor fegde emellan
fadren orlogh sonen / Orlogh tegd förberörda konungens här
Som saa högt vpsat var / Dritte tegz Svenske vtoff la=
det til Dsona / Orlogh Drotning gaff blanka för hans skuld
til konungh i Dannemark + Waldemar / ock begerade hielp
at han motte koma in j Riket igelen Men tegz blef
intet vtoff / tij tegz Svenske slogo egen i hiell j
Dsona / Orlogh / i sama wisso loffuade Drotningen tegz vt
at konungh Waldemar skulle faa Dsona igen / om
han ville folia egenes vilia efter / Ock j saa motte
bleff först examinerat tegz om / huem Dsona skulle
koma ifro Sverige igelen / Ock konungh Waldemar
Oratio q̃ Drama abali= t ata fuit a Suecis
förfinnade tegz intet dt / tij han ville gerna haffua
tegz igelen Orlogh var tegz et stor nesa at Drotningen
skulle / i sådana verck vtsändes / Man folk och icke
quinn folk skulle haffua tegz kränckt vträttat / Saa
vm fygden hade the til konungh stoot emellan konungh
Magnus orlogh hans son konungh Erik (som Rijkens
rådh hade medt sigh) orlogh mykin skade och förderff
skedt var / saa kom tegz nu ett vpsatz / och vart
ett herremöte hollett j Jenetöping / til hwilket
möthe konungen vors herr hertogh Albert aff Mäkelborgh
som hade konungh Magnus Dyster til förstinne / och
Grefve Adolff aff Holsten / som hade hans Dyster
dotter / Tegz bleff tha saken förlijt emellan konungh
Magnus / orlogh konungh Erik / saa at alt skulle vara te=
afftalat fak hwad tegen the partten hade förar=
sakt paa tegz andra / orlogh tegz bliffue tha landen
skifft tegz emellan / Saa at konungh Erik fick
Skåna / Blekinge / södra Hålandt / alt Småland /
Calmar / Östergötland och Abo strikt / Men konungh
Magnus behöll Stockholm och alt Vpland / Öland
Botland / Westergötland / med Wermeland / Daal
och Nörra Hallandt Orlog i sama möte vart beslutat
at konungh Magnus skulle loffuerera ifro sigh all

tegz breff

tyge bresst som hölde på Skona, huru tyge vnder Sverige
ve höyt var; fyra Biskopar och fyra aff tyge yppers-
ta aff Riddarskapet, skulle gaffua tygn i förwarnigh
Men tyge kom intygdt tyge til, förty kondgh Magnus
fick icke bestäfuen iffro sigh, Thet dagtingar och
gärningbötte, skedde effter Christi byrd tråtthogundrade Anno dni
femtijo och sio år om Vorena widt sk Marij Magda- 1357
lene tidt / Och du tyge at kondgh Magnus hade fot sin
part aff Riket, så är doch nogh märkiandis aff tygn
stadga som kondgh Erick giorde med Riksens Rodh i
Storkholm på sk Catarine tidh om samma år, at samma
kondgh Erick gaffuer varit mertygare och mera aff-
gollen än hans fader, Annars hade ju kondgh
Magnus vordet i samma stadga med dombnyd, bestyn-
dige medhan tyge skedde i Storkholm som på hans
dest falle war / Doch tyge är klart på taga, at som
artades mett än fadren, Stadgen som nw omtalat
är, lyder / emot tygn som giöra sampnat emot tygn
Borgmestar och Rodh, och är, insat i Stadslage 7
Effter nw at kondgh Magnus och hans förstiuna
strundne, at tygerd som vexte mer och mer til, och
tyge vorde förtarade, Men tyge at tygerne som hade tygn
likuell för dygden, så tänkte tyge til huru tyge skul-
de koma dygnom om Gaffuen, på tyge at Riksens rodh
icke skulle gaffua sådana bystond aff dygn, kalla-
de så dygnom tilsigh, vnder tyge skin, at tyge ville
gaffua nogon vanligh handel med dygn # Tyge och nogra dig-
gaff tyge hans moder dygn en drick, aff hwilken dygnom
kom dygn sick sin dödh, så at tiugunde dagen tyge
effter, blef dygn dödh / Och tyge dygn Riende sigh
vara förgiffuen, sade hade dygn, at tyge som hade
fött dygn til wärldene, tyge voro och tyge som dy-
nom skilde widt verldene. Anno dni Mcccxlv. Anno dni
blef ärkebiscop Hemdgh dödh, Tyge nw kondgh 1350 ärke-
Erick dödh var, som kondgh Magnus otyge till biscop Hem-
dgh dödh

marth

146

mactig ygen orlogh bleff wåldigh öffuer hela Rikett. Dogh loffuade han tegz vt med stora edzar orsaker yttirlisse, at han skulle bätter strika sigh efftir, an han tilförende giort hade, Men ehuru står förgriplisse tegr skedde yå boda sidor, så log dog lithuet hatett quart, hiertat orlogh mgr parte vntteg tegn andra goott, tyy at Kundgr var illa til frids med Riksens Rodz, för tegz tegz hade satt hans son hono öffuer Bufftunder / Orlogh Rigsens rodz hade en ondz vilia vt ego, för tegz han hade förspiort tegres Kundgz, för sodana ondzverka skuld, begynte Kundgz Magnus (som nogh troandz är) hollda sigh vt til Kundgz Waldemar i Danemarck, yå tegz han skulle vara teste medtiare mot Rigsens Rodz, at tegr icke skulle hina giöra hono nyn så mer som tegr förr giort hade / Och tegå begynte vtan tröfflandz handlas om diff termål, emellan Kundgz Hoken orlogh Kundgz Waldemars dotter / Men Kundgz Waldemar var Kundgz Magnusse förklok, torkade oc lithuade, orlogh (til endtyr) trugade medt, så langit han fick alt Ryssen igenom, med all breff som tegr yå vtgiffuen voro, orlogh dr integz tröfflandz, at Kundgz Waldemar sy hafftar lossat hono nyn stort Bristandz emotth hans owänner / Och tegr afft at han lath så bedraga sigh, bleff, han Magnus fallat Swerck / Orlogh efftir tegz at han hade nw så bebundet sigh med Kundgz Waldemar begynte tegz rörtett vtgå, at bode Kundgarar skulle hafftha tegz i finnet, at tegr ville förderffua tgedz Rikes Rodz / Orlogh Kundgz Waldemar giorde så wredo med mykyt folk, föl in i Ryssen, bestalade Blotten orlogh togh landet in / Men Kundgz Magnus lect så bemödrha sigh som han ville vndsättia landet, Dogh orkade tegz så longe sampt til at

norgh mdr

wor̄ mærkias kund / at tz̄ ikke var hans alffuar Od
gaar oc̄ kondoz Magnus tz̄ saa bestalt at kond oc̄
Waldemar skulle fara til Gotland / oc̄ straffa tegn
tyr vyaa landet / Men ingin saken gaffuer vaat
tyr til / kan ma ikke vaal vetta / Dombrop seya
dorz / at gan let tz̄ giora for tegn skuld / attse
tyr vyaa landet / ikke ville giffua gono sodana skat
som gan begiarde aff tegn / Dog ad gin tegr om
dr / tz̄ ar ju klart at gan gaffuer gafft fu ond
villia til tegn / Oc̄ kunde skelft ikke saa straffa
tegn som gan ville / ty let gan tz̄ ta ama
giora / Dame kond oc̄ Waldemar forderffuade
Gotland i grundo / Tree vesor ya en dag vaan
gan tegn østfer tyr vyaa landet / oc̄ wordza
tyr slagne vm bondzer ya sti Jacobi afftan
Anno dm MCCCLxi Tha forderffuades landet
saa / at tz̄ aldrigh kom til sodana magt sidan / so
tyrtt var vilfarende / Tz̄ var i fortidzen ethz
merkia riikt land / ty tyr gade varit Stapu-
len i Østrasiø / Men nu blesk tz̄ forderff-
nat / Oc̄ let kond oc̄ Waldemar fora alla Riks-
domar tyr aff landet / oscyteligit guld oc̄ silfk
Dog som tz̄ gono intz til godo / ty skeyet blesk
borttaa som tz̄ var vyaa / Satte gan oc̄ su-
na fogder oc̄ Befalningsman tyr vyaa landet
Men tyr blifftu tyr ikke længe forre an bondr
slogo tegn i griel Da stunde oc̄ kond oc̄
Waldemar Oland forratt tyr Slottet wisk Oc̄ tyr
blefftu vr bonder igriel slagne / oc̄ landet plat
forderffuat Tz̄ bekiende Rigssens Rod oc̄ the
Svenska stora / Danska illa / at kond oc̄ Magnus
satt saa bortgaa Orgaana / oc̄ forderffua Cronons
land / gade tyr oc̄ monga andra saker emoth
gonom / hans sudha testimone var openbart /
mongom til forargelsse Da lade han oc̄ latidt

Anno dm 1301.

Skom bort

/

Dripa

148

Magnus rapta
a Xpo filia

Gripa Biskop vandes i Abo, med för vrsäkt sak skuld
tesz kan nw icke rätteliga vetha Therföre kom tesz
tesz nw, at tesz Svenske vände sigh nw at komma
Geboen, konungh Magnusses son, hyllade Göno för sin
konungh, som tesz hans broder nw förunde giort hade
och komo Göno tesz nw at han tort gripa sin fa-
der, och kan blef satt på Calmare Slot, Och blef
dorth så handlat, at konungh Geboen skulle gifwa
Gärtrogh Albrects (aff Ulfkilsborgh) frukto Jung-
fru Elizabet, Breffwe Gemwirke fölster afftholf-
sten, och öfwer gifwa konungh Waldemars dotter
tesz kan nw förunde trälofwat gadhe / Uten tesz
skal nw och vetha, at Historie skriffware Draga
icke alders öfwer eens, eller wedt tesz giffter-
mol tilgonget dr Domkirkio skrifwe så att Breffwe
Gemwirke fölster afft Holsten (Jungfruens brod)
skulle på tesz tidt gifwe kafft Calmarne i
vant tesz tesz giffermolet bebundet vart, och at
tesz skulle gifwa skett wz konungh Magnusse sam-
tyckio, och wed sodane förplichtilsse at om Jung
Breffwe Gemwirk, lectge tesz icke gifwa fram-
dogh Tesz skulle kan wista Calmare som
kan för tua stora pundge sölwo i vant gade
Och tesz nw skulle kan vara förfallen til skeptio
tusande marck silff, hwilka kan konungen
giffwa skulle / Uten konungh Magnus gade
på tesz andra sidhen så förplichtat sigh, att
om kan icke lectge giffermolet på fram, tå
skulle alt gans Ridderskap vara frijt iffro the
redo och huldskap som tesz Göno plichtoge vore.
Och the skulle tå wända sigh til Breffwe Gem-
wirk, til hwilket Ridderskapet sigh wed swora
edher förplichtadt hade Uten Domkirkio
skriffware, berörra intet om sodana förplichtilsse
Dock da hwar the om vara klan, tesz är Jw klart

nog, att

worh, at Ingefrid Rodes haffua mast bregdit thetta
Hiffuermolet, at the skulde warda teste mæntigare
emot Kongh Valdemar (som Orhona inkrætat
hade) Oc vordo monge aff them vtskrifade foz
Jungfruna inhampta skulle. Ute Kongh ho-
for vande sigh til ett annat sinne, oc gaff sin
fader loss igen. Oc sa begynte ater Kongh
Magnus handla mz Kongh Valdemar, om hans
dotter Junkfru Margareta, at Kongh Hokon
skulle sa egenn. nil forstinne (som tilforende be-
skrifuat var). Oc tha som forst bleff handlat
om thz Hiffuermolet, (effter som tw vart nemnd
hafuer) oc nogh tw andre dr). Tha let Kongh
Magnus Kongh Valdemar sa Ohona igen
til Norgis Hoffuo, sa thz at Hiffuermolet
skulle ju sa fram. Ute thz var alt forster
oc tw skadelige Norgis Hoffuo, Sodanne Norgis
Hoffuor plægade tilforende ikke Hiffuas. Tha
gamble Vestgotha lagde Holler sa nine, at ho-
nugens Norgis Hoffua skal ikke vara hogre
dr nil tolff marck ual, Marck ual plægade
rekenas sa leeij vngerska gyllene, hwilk thz
ratteliga til Hoot ar medt bodh thna Hiffuermo-
lan, dr ikke aff Cronikis skriffuarens sa lik-
liga forhiffuit, som thz vel dr hoffdes, Dog
thz kan ma ju klarliga mærkia, at Ingfes
rodes ville thz Hiffuermolet med Vestis hen-
riks syster, skulle framgaa, oc thz andra giorde
om inteet. Ute Kongh Magnus giorde
thz ogilt. Oc lat sin son sa Kongens dotter
i Danmarck. Sa dr ikke heller thz i Cronikio-
ne klarliga vttryckt, om Kongh Magnus Hoffua-
de Ohona vorit forre an nogot vart talat om
thz Hiffuermolet, vthr skedde thz oss alt vbyrka,
Troligast synes thz vara, at sa Kongh Mag-

Des Kepis
thz fedman
dz nil 804 m
Hersk gylde

nus vil

nu̇r ville förbinda sigh med konugh Valdemar at ha
skulle vara teste mertigare mot Ingefrid rody, thå
thå Gaffuer vordet handlat om thetta giftermolet
Orh konugh Waldemar (som listigh var) Gaffuer sål or-
kat orh lofuat för konugh Magnus, at Gan det på
bort Orhona | Thå nu sodana skude göra (som ther
ilh höffdes) vore förstrikat Gär otoft skiet ilh hol-
ster, at Gemple Greffue Henrikz Lyster som otlofuat
var | Thå Gade konugh Magnus thes få förstört, att
konugh Valdemar skulle förhindra thet bruda skaran
(Gulbet orh så skedde), Om höstegen thå the
seglade ifro Trafundne, försatte vådrat thend ni un-
der Danmarkz sidona | Orh konugh Waldemar
lät thy thend taxa satte Orh forstrikade thend om skiog
på sin slot i sa maliste | Men Hertigh Albert aff
Mekelborgh orh (som nock tråandis är) Greffue the-
rike nidt, gorde sigh redo nu alla mart, Orh föl-
lo ni i Danmarck orh gorde the stor skada, så
länge at konugh Waldemar (efter konugh förgand-
linghs) gaff thend lösa igen | Thå nu Hertogh
Albert Gade fot, Gnossterna lösa, nu the andra
som nidt Gemne vore, lyt Gan the Grenska
fara Gem til Grerige, at the skulle Golla kö-
nugh Magnus the, at förlyjerad motte nu
the giftermål som otlofuat var | Men thå the
Gem kome, vordo the intet vel vndforgade
ofhan konugh Magnus fördreff them otoft lan-
det, orh nu nya andra stora som Gonom plägade
de straffa, för the onda Gstuerne Gan förde, orh
för the Gan skade Gsåna så skamliga bort på lä-
get, så at the vorå fira oss tingu the bätsta
i riket som Gan fördreff, Bland Gulka vor
Biskop Otilo aff Linköpingh, Gar Ulfs Gmes
Riksens Drotsate, Boo Jönsson (som sidan blef
Drotsate) Gar Karl Anna | Gar Karl aff Wisbo som

Gar Erick

Hår Erich Karlsson / Hår Bent Ghilpensson / med andra
friborna mån til fötz och tingz / Hwilke alle mogte
ftz landet / Thz kom först til Botlandet och voro
tegz en winter öffuer / sidan gofftu tegz sigh till
Gärtog Albert i Ulfkelborgh / Hwilken tegz vnd-
fangade tegz wel / och behöll tegz en tid hongz
nar sigh / Men thz Drenske hade sind och dreff
til konungh Magnus / och begierde hans vänskap
at thz motte koma til theres dagh och ägde igen
Doch kunde tegz achtat Gielpa / Och så let thå konungh
Magnus thz giffte mot (emillan hans son Konungh
Erikes) och Junckfrun Margareta Konungh Valde-
mars dotter) Gaffua framgongh / Bröllopet stodt
i Kiöpmanahampn Anno Dni M ccc lxij Och vidt Ao 1363
tegz tiden wgot förre thz sidan, bleff Drotningh Blan-
ka dödh / Thå nu thz Drenske som landzflyttige voro,
togo at tegz integz var til förhoyandis, at thz skulle
kuna få vänskap igen, så vände thz sigh til ett
annat sinne, och skreffuo Konungh Magnus opreba-
ra fejde til, och höllade så Gärtoghs Alberts son
tegz vnga Gärtogh Albert, som var Konungh Mag-
nus Systerson, för tegz konungh / Men somblige
Crönikor hålla så, at thå konungh Magnus giorde
thz öfftermål (som vtskrifuat var med Henrikh
Systers affhollsten) om integet, thå vande Rigsra-
dh sigh ifrå honom, in til sama Drestne Hen-
rik (til Hwilket thz sigh med sworandes dagh löfte ge-
flutat hade) at han skulle vara thz konungh
Och konungh Magnus skulle sättias vtaff Regemen-
tet Så let Drestne Henrik storligha befesta sigh
på Calmare Men efter thz han var in gaanal
framliden ma, therföre ville han icke anamak-
nga vallet, än tegz thz honom tilstånat var, vta
bestalte thz så, at thz Drenske skulle vände sigh
til en affGärtigz Albertz Sönner Så vtvalde thz thå

Gang sin

152

Hans son nästh tegn ästa Orh fem sombliga Tronisko
skrifftare, at thå Junckfrun Elizabet, som konungh Ho-
kone fästh orh wolofftat war, skogh frogh varda förartadha
wille egen aldrigh annor offtermol hgifta, vta gaff frogh
til thess Uya ordes i Wasthstena, som sancta Birgitta thå
begynt hadhe, ther bleff egen orh dödh
Thå nu Rigisens Rodes hade vtvalt tegn unga Hertogh
Albrect til konungh, begynte hans fader (tegn gamble Her-
togh Albrect, tunktia nu genom hans skulle föra egen
in i diket Brandt så wide med sten oc folk oc all
tegn deel som ther nu hörde, orh förde egen först til
Gotlandt, ther bleff hon strax aff the Brenskie ni-
skrindath, annamat för konungh, Ther nast konung gaf
Hertogh Albrect med sin son til Stortheby, Ther bleff
thå en anuenliga herradagh i Hunskom Konungh
Magnus vart anuenliga affsat orh dömpd iffro konun-
ga dömetz / Orh Hertogh Albrect (hans fyster son) bleff
endrecteliga vpsat orh vtropat för Sweriges Konungh
på sti Andree dagh Effter Christi gurdh trettonghun-
drade sextijo orh trij ar, Orh vordo moga saker för-
dristne för enad skuld konungh Magnus dömdis iffro
diket, Orh ären tesse, förste, för hans stora diff-
erne skuld ther alle stogdes vidt Tesliket hade
han i longh tidt varit vaanligst, Daan äffter
daan, Ther egen förartade thz han lethe förderff-
a Gotlandt orh Öland, Tronoes Land, han be-
trugade landet med monga olaglica beskattningar
Han lett bortgå Halland, orh Skona, som vnder Dy-
ket så fast dygt vart, han lethe emarcken lagh
ther rätt gaffua dongh i diket, han hade i sinnet
flat förderffua Rigisens Rodes, han gaff så offta
goot moote sina sydgar orh Lyffte, han hade förbun-
dett sigh medt konungh i Dannemark til Rigisens skada
orh förderff Orh monge annor stycke vordo före-
dristne, för hwilken han laglica dömpdis iffro diket

Albrect K

Orh efftter thz

Orh effter tegett hand som konungh Birger war reng vil
sinnes med sin fader, tegerför ville tee Swenske icke
hallet betzolla honom för tegers konungh Dorff vart
saken på förlinteg, at konungh Magnus skulle hafftha
en del aff Riket sich vil vpehalla i sin liffz tidt /
Men konungh Albrect skulle bliffua vidt konungha
vallett Domligt syes at konungh Magnus hade sich
til Jnget förlikningh vp konungh Albrect, vtan
stod honom straxt vp alla mact emot, huilket hastelig
linkt kan, at på vlegenhett kan / förtij mogh Blot och feste
vorde i longh tidh hollen honom vil binda, somlikemedh
konungh Albrect icke vinna kunde, för thy Blot hade
konungh Albrect Era tunga bestallmogh och tee bleff
för Niels Stureson slagen / Då begynte thenne
konungh Magnus försambla mykit folk aff Danmark
Norige och tee landzmän ther i Sverige som med
honom höllo Och kom med sin son konungh
Birger Drageuidh vp ifftre Westergötzlandt med en
stor hop, i then orbt at han ytat ville förwinna
konungh Albrect vtoff landet / Men konungh Albrect
giorde och redo vp sitt tyska folk, och tee Swenske
som med honom höllo, och möttes på bodha
thenna emillan Tillinge och Östenstrå, på en
Bygh som heetter Hatha emillan Enskepingh
och Westeros. Ther fick konungh Albrect öfwer
handen, konungh Magnus vart gripin, och konungh
Birger kom noga vndan, han gaff sig flyttena,
och Rönnde vt Norige / Och tha stedde effter
Christi byrdt tretton hundrade, sextijo och fem år
på Måndagen nest effter första Söndagh i Faste-
en, som tha var Sti Matheie dagh / Och konungh
Magnus sattes i fengelsse på Stockholm Slott,
sidan han i fyratio och sex år hade konungh va-
rit, och sat i fiw år i fengelsse / Och konungh Albrect
lätt bestalla all the Slott som Höllos honom vil tho

Da dorh

A d. D 1305 Da, dorh kunde gan vinna tem, anno dñi M:ccc:bvj
Petrus de Rosenhane dd. [illegible] aerkebiskop vedar dödh, som biskop hade varitt
j linköping / Tesa nu kundes Magnus sat sa i
fängilssen, besluta sidhs kundes hoken med alla marh
at gan motte sa hans lösn / Orh vpwerte landet
mott kundes Albret / Orh gasfwer ganska illa
stodh til ya tem tidt ydr j Riket, Tess vil bönes
gasfwer nu ydr insat en Copie aff ett bref som
vplätningens gasfwe skriffwit til Östgötar orh Väst-
götter Orh är sa lydandis / Alle Clerke orh Leke
vnan Biscops Tidh, orh kommäärd goande, Sändes
allom tem som bo orh bygga, nedhan förnempda
Drotzsetza, hälsse med gudi, Wold orh oratt, trädom
orh omilde, som j orh vij orh aller Sverigis al-
me, toolt gasfwom, aff Tyskom nationom, sidan yd-
togs Merkelbergs orh gans son kerttogh Albrectz herra
som vär kundgiort skulle vara, orh vold öfwer oss
fingo, härom vij vorom gudi Jesu Christo orh
gans kära modher Sancta Maria, S: Peder S: pau-
li, S: Laurentze, S: Erik: S: Dorothe, S: Henrik
orh S: Estills som Rosserus patroner äro, orh allom
helgom manom Orh allom godom Christnom
manom, kundgom, kärtogom, höffdingom, herre,
orh stadom aff retta nödh, som vij kidrom ofwer-
gom bönsa gnar vij skolom, orh vij ofta kärt
gasfwom förnempda edhra Albrect som vorkund-
gor skulle vara, Hwilken som är en rätter arf-
ingar orh gans fader Drosses j Sverige rätta
förvodare Enga eghin ellr Lösa fongit gasfwom
som öpenbart är allom öfwer tesse landt, orh
öpenbart vara skal, sa vitt Christendome är, orh
edhra vederstyggom förnempdha Albrectz orh gans fader
orh allom Tyskom öfwer alt Riket j Sverige
Hwilke oss gasfwe vilia gunat bode til lyff orh
dödh, Wordh godz, frid orh fridlösse allahanda mis-

fat gasfwa

skal haffua Orlog viliom vij oss holda vnder gud ok hans
skära moder S: Ularia, ok vnder tess förnempda Kiöges- + hälga
patronär, vnder tess ärliga ok goda herre konungs
Magnus (vij tess fuller at han forge dr) skinskes
vij vtoff tess vonda ehielpa viliom, med alla vora
mart, ok ehor vil gudz haffua vnder ehom ok med
ehonom vnder rätt ok lagh bliffua skolom, os med
allom tess som med oss bliffua vile, viliom vij ok la-
dehga laffua ok döö. Ok tess oss emot stända os oss
vij ehielpa vilia, tess viliom vij vidra ok förderff-
na, ok lika ehalla vijder tess Tijsta, aa medhan
er vora liffua efter tess anna, tess se skärka ell
leekne, höge ell loge. Ok lätlod oss tess höra at i
dren vil, vrpa oss skal intess briista. Vel dr-osstens
rodz oss förstonda, tess tiggiom vij hna, vilia tess ij,
tha skal skilde tezera vara, dr tha at skadhan dr
bode tezera oss vor. Aff sodana almogens bresst i
Vpland, kan vork bemerkt varda, som i tess
tidezer, tha konungs Magnus konungs var, vilstodt
haffuer. Ok konung vilde tess menige man
som sodana vtskrefft, hade vil konungs Albrect, hans
fader ok alle tij ehärtigg Albrect ok vil alle tijsser
hafft haffuer. Ok konungs ehoken som konungs
var i Adriss, församblade all tezs mart ha ostad
skona lande, Til ehmillest konungs Waldemar (vtha
tröffuel) ehonom ehohet haffuer. Ok ehan drogh
ehar in j Riket. Ok bleff tha tess fista så me-
triss at han bestallade Storkholm. Ok Biskop
hemingh aff Abo (som sa vart mektug) som hans
til vndsittningh. Kan tha at konungs Magnus nogra
år vtskilde hade gripit honom or vrpa tess tidz
let konungs ehoken byggia ett slot, Storkholm
vil hinder. Ok tess kallades konungs Berghe, Os konungs brefft
tess fines haffue legat vordan för Storholm.
Da kom tess tha vil ett vpslagh. Os konungs

Magnus

156

Magnus moste lösse sit fängilsse, för tolfftusande löd:
öre marck fulls rehnisk virtz / Orlz tegr vor secktijr
Riddare orlz fruelsses mäne aff Norige, so sy före / Vtedt
sodana vilkor / at ome sama stiff icke ginge vt j
bestempde tid, tgå skulle tegr Roma til Storgohn / osf
vare Konungs Albrertz forvar, så länge Sudmanvt:
ginge / Tesslikest moste Konungs Magnus vtlätegr Ko:
nungs Albrertzs alt Riket frist med all tegr rätt
han hade til Sfona / Ty Konungs Albrert hade
j sinnet at tage Sfona in igen / Orlz förtegr skuld
skrefft han sig i sin breff för Sverige orlz Götis
Konungs, orlz Sfona Landz Herre / Orlz skulle Ko:
nungs Magnus hanss alt Sfona stirke sig vil
vrsälle j sin liffz tidt / vthan frälsset som skulle
lyda vnder Konungs Albrert / Ehr med sik tgå
Konungs Gotto sin fader lösan, orlz tegr följdes åtf
til Norige / Orlz tegns förlossnings skedde år efft
Christi Byrd tratton hundrade sextijo orlz ett, på Jyra:
Vorsnus affton, Orlz åretz tegr efter blesse Sta
Birgitta dödes j Rom / Orlz hennes ben förddes
hemm til Vradzstena orde efftergr hon dödes
var / Sidan blesse Konungs Magnus alla sin liffs
tid i Norige / Orlz på tegs sista dryckna de han
j sin fiärd som Kallas Vomilfärd / Vid hon Sfolma
som ligger Hungholma / Dar sodana endalytt sik
tegne Konungs Magnus / Orlz sosom han hade skrif:
ligit loffuerne, så sik han sin skrifftliga end:
lytt / Medt tegs första hade han ett got Regi:
mente / Orlz tgå stodes han vel / Men sidan tga
ofsynte sterka frogs illa, tryckes alle vidt Gonom /
Orlz så som en står onillig emillan Rigssens
Rodes orlz Gonn / Orlz kan ma klarligge märkie
at han hade lustge ginnest aff tegn menige ma
j Riket / Att tegn nidt at Rigsens Rodes förmot:
tge så offta sätta Gonom vtoff Konunga vdlott

Sfona stift

Anno 1371 Dta Birgitta dör som vid tgd tid föll tgå Kr Magg vadiles d 8 de

Ja tgr

Jaa tegh vaffuen fa fremmar som Drogen ynnest haff-
ver, Hans ville förstörkie sigh mz konungz aff Da-
nmark, Reken vil en dropelig ſkada, Men tegh
Gade vanit bättre At Hans Gade forstert sigh mz
sine Vendersoters ynnest, villia, och Krafft, åer mz
fremande förbündt, Orch tegh ſkulle haffue bettre
besomet Gons, Da ser ma och aff tegne Konungh
Magnus Eiriksons, at Rigetes Rodh och menige Ri-
dderi haffue sagen Gafft tegh aff, at the
togo Hunkar Magnus Konungh Birgers son aff
dagen, tegn tegh för tegnes konungh vtkorat och en
Christelig Höyde vilsagt Gade, Tegh bestegh Drotz
en vtnalt konungh Magnus, Orch togo en anna
konungh Magnus igen, sigh selffuom och menige
Riket vil tygo nyttaa, Dorch tegh var vissligha
eth openbare Gudz straff, Att Gunilla ma Lära
moste, Gholla redhar och löffte vidt marks
Men straffet var icke den tgaa tegh mz andgat,
tegh stod mer igen
Tgaa nw konungh Hakon Gade fot sin fader löff-
blesst konungh Magnus Han i Norige, och icke, tosst
tegh effter blesst Hans Dödes Orch Gade med sina för-
stinne Drotnigh Margareta, en son effter sigh
som arffuinger var vil Norige, Hans blesst och
fraat dödes, Orch saa arffde Ulofva Norriges
effter Honom, Tesliket sigh Hon och Dan-
mark effter sin fader konungh Valdemar, Tygo Margareta Regina
var ende barn, Da Gade tgaa Drotnigh Mar-
gareta bode Danmark orch Norige inne Me
tgaa konungh Albrect Gade sitt sett Deer igge in
med all Blot orch feste, förartade Han ganska
mykit tegh Grenska, Orch drogh Gar in sine Landa
Orch grorde landet fult med Tyster, Orch tegnd ant- Notabile
nardade tga all Blotte in, Orch tegh Grenske moste
lesse vidt tgherss ägher Oss tegh Hadde altidh

störa

158

större beskostningar, tÿ at konungen stridde offta på Ryssona och wille hassna tegs öfwer, du tegä tegs wille icke förbas för egond, förtÿ tegr Danske för sträcka tegs så hart, at hans wrsotth ingen framgongh hade Dorf kom tegr Swenske tegr öfwer på stor skadza och förderff, så at tegr nödgades bort sähä tegres Arff och godzit Och hade än icke annat än spott och spÿ för alla tegres bekostningar | Då lät och konung Albrect tegr Tÿska så alle bästa pifferno: ren bort | Dock än thå en part (ast tegr) woro födde ast ganska unga swärt | Dock hallade egen tegn sina ströldnä, på tegs tegr teste bättre skulle koma nä pifferno Och efter tegs egen altidt förgadr på Ryssona, lagde egen monga swora tungar och bestatningar på landet | Då grende ost tegr Danske stor Inskal j Westergötzlandt och annorstädes, landet nä en dropelijgh skadza och förderff | Och efter som wora Swenske Crönikior inneholla, hafwer Sweriges warit under tegna konung Albrect i sodana betrÿck och bedröffuelsse, at tegs werckliga nogzo tilt nästöd: de hafwer sodana lidit, egen war så wändt och swar til at bygga sina landzmz stora städerkiar, och förlära tegm Slott och festen, Land och tän, at tegs kunde integs rädha nä förgo: nom sielfwom Tegerför moste egen på altidt bÿ: tunga landet mz monga bestatningar Och på tegs ma mä teste bättre finna besinna hwadt tunga landet hade | Weil ma nogot regnä na ast tegr tungar och bestatningar som Swerke wäl hade först ostnä alle kyrkio landbo ar ost twa marck sÿ Swar tegra nä hästa kÿo, än twa marck skar landbo nä hästa kÿo | Och konungen och halff parttegn ast alla kyrkio tÿonder j thre ar Tegr

Wranningia Dsolita

nästa halfftan

näst halfft parthe affall Clerckerij / Biscopens och
kirckiors räntho, i Tyende och alt annat itt år / som
dr nu halfft parthen affalla kirckio tijonder j thn
år / Ok räntho han och affgiår Bothna prosts fyr-
a mark vil Hastakiöp / Item an räntho han affgiår
Bothna prosts och hans kirckio med fem mark vill
gestakiöp / Hwilket doch aldrigh betalades, Affthe Gist-
ye skatter som Clerckerit, kirckior och Clöster utgiordes
(thz thr doch så stora frijheter och prewilegier hadhe)
kan rikteliga bemerkt vorda, ehuad tunga tyd mening
ma / Rijket lidit hafft / Och äffter thz alt fal-
lade konungr Kopsens Rodh och menga Adelen vil hopa
och berlagade sina nödh, at Cronones räntha icke kunde
tilredhia, at Gotha konunga stoot vpe modt / Thersför
begierade han giår tridie Bondh vnder Cronona affgiår
fralsed mäno och kirckiors Landboar / Och
Gaff saken så före, at han ny Godh redh motthe
sodana begiera / Ty att Landboonar, vore fri så vel
plichtige at Gotha konunge vpe som thr andre i Rijket
Och var hu alt frelsset komet vnder Cronone, Ther-
före (vnder Crona var förswagat) motte konungr vel
kalla nogot thr affr tilbaka / Thå Riddherskapet och Bis
ropana sodana hörde, vordo thr illa vel fridh, och bade
konungr ödmiukeliga at han icke ville förkränkia theris
redt och frijhet, hwar han ville lyda theris Rodh / och
öffuergiffua the fremande vnder som han holt vpe
Gar i Rijket fick vil i swor Gotha stundh, skulle Cro-
nones räntha vel tilredhia / Och the frelsse ville vel
vara hennom så rättrodighe som nogher otherskma
Då ville the och teschiket giöra hono ena märkeliga
vndsettundh vil at löösa nogher the Blot och lån som the
Tysske hade affgiort i rent för theris sold, och
thrichia hono så, at han skulle koma fick för thn
Och hwar han en Gard hafft all frelsse Godz in vnd
Cronona, så skulle thz doch icke tilredhia, att Gotha

så monga

1460

fåå noga fremande mz eyge medt, Therför bad Richtes
Rod och menige Adelen, Komdhe ther om, at han ther Tyska
öffuerghiffua skulle, Men sodana theres Rodes och befiert-
de, intheet ehielpa, ty Komdhen sade sigh hwarken kun-
na ellr vilia öffuerghiffua ther Tyska, Och at han (vta
alt motstånd) ther ville haffua hwar tridie Gong aff alt
fralse, Hwilket han och så lat fulfölia, och tog m thz
han begierade, mer och icke mindre, och anthwardade ther
ther Tyska i hender, Hwilket them Svenska ganska illa
behagade, Therför sade the theå Komdhen, alfuer-
liga nil, at han skulle lätha them bliffua vidt theres
rætt, lätha ther Tyska ifrå sigh, och besättia Richtens
Slot medt Svenska män, ellr the nödgadis göra
ther annat nil | Men effter the ther inthen görde vordo
vthan plat förarfade, begynte the sättia sigh vp mot
Hoffuen, befästa theres Gordar, och sade Hon Hild-
skap och Mandzskap vp, Och effter the icke vore mer-
tige nock nil at stå Hone emott, therför begiradhe
the Dorn Ehelg aff Drötnd Margarete, som Danmark
och Norige frit och qwijt inne hade | Och thå the sagh
then nödh och trångh som the Svenske vti vore, och
at the begierade Ehelg aff Hennе, fick Hon vilfålle
at begiera Sverige medt the andra tå Rikenа, och gaff
the Svenska så förstar på theres begieran, at om the
ville anamna Hennе för theres Förstinne, så ville Ho
gifwa them Bistond. Hon ville och holla them vidt
Sverigis lagh och rätt, och lathas them bliffua vidt
theres Arff, och eghit frälse och frijeghet | Thå nu
Drötnd Margareta sodana begierade, vordhe the
Svenske mykit bekymbrade, Hwad the bäste fördtaga
skulle, förti the fyntd them vara ontt på bada sij-
der | Doch hade the icke andra vtwägar, vthan at
the moste thå antingh taga Hennе för theres först-
inne, och fölie Hennes Hildskap och Mandskap vil, ellr
the skulle i grund, varda förderffuade aff Komdhen

Albrecht

Albrect, thz för fölgde thz thå ägnade villia efter Orh
så begynnte thå i hand orh langsam fegde ther i
Riket, thz en ofrydhligh strid orh förderff kom ytterst, orh
Riket förderfftes i grunden / Ty at en part afft
Riket höll medt kong Albrect, orh en part medh
Drötning Margareta / Thetförsth förderfftade the får
andra inbyrdes, så at ingen viste sigh frij af thz ärigh
han var i landet, Anno Dñi M°ccc°lxxxi / Blef he- Ao 1381
rederp medh tha bestandil Carl nilsson, slagen i fel
mit för Höga Altarit i grundha Clöster i Storkholm
Anno Dñi M°ccc°lxxxij blef ærchebiscop Birger Brahe Birgers
Anno Dñi M°ccc°lxxxj blef then Boo Jönsson Riddere Archiepi
Drotzste Döden / Thå fyldes nw i lang tidt stat thz Ao Dñi 13
orh kong Albrect var mykit vil arlerd thz blefwe 83
gade han bål vl Forsthevra nar i grytzen effth som vo- 1385
ra Svenska Crönikior vtwisa / orh tog afft thz vil
land, thz thz thz vnd Vpsala / Orh satte then thz Rotlad
i sant före / Men andre Crönikior gölle annorlidh
vnne, som ma hör efftter förnimandis warder / Då
föramblade thå kong Albrect på thz sista sanska
mykit folk vl thz sa / Orh thz gade Swerike afft Rep-
pin, Orh Sverike afft holsten wz sigh, orh vissa-
de Drötningh Margarete, wz the Svenske som gölle
wz thenne tha openbara skattingh i Marcken Thz
grande verde på bode fyder wz alla marck, orh mötte
så bodha hären på Falwn i Vester Götland Orh
thz blef en hord strijd Orh på thz siste blef
kong Albrect seluff gripin wz sin son Junkar Erik
orh the andre herrar som med honom vore / Orh
the blefwo vnder afft thz Riddare slagne vn-
dantagandis annat folk som slagit blef, Men på
the Svenske sydho, som med Drötningh Margarete Crudele bellum
vore, blefwo otthe Riddare slagne / Orh vår som
Drötningen emot drogen var / Thenne skattingh skedde Ao 1388
år efftter Christi byrdh tusandh, tryhundrade, ottatyo

orh ottho

162.

och otto, tz̄ konungs Albrect bade, fem och tiugu ar ko-
nungs Varit / Ock blefft han gripin pa sti Ula-
tzri dath dagen, Ock fordz. fada nl loose titt Drot-
ningholm var, och sidan nl Lindezolm, Orsona, tzr sat
han med sin son i fangilsse, sio ar, Ock an tza
tzr Svenske vora i star bstyrk och vederm̄odse meda
konungs Albrect regerade offuer tzm, sa forbadz dog
tzerdz bedr̄affuelsse mykit mera, sidan han fangen
vart, fortij dyrla hertoga Domet aff Uerkelborgz med
Rostork och Vismar, begynte ny alla marty fryodha in
pa Drotn̄dz Margareta / Ock hade Storholm nl
hielp med sina sine sonn hollo konungs Albrect nl
handa / Ock sa offuo tzr konungens folk och tzr med
han hollo, vtaff Storholm vp i Ulfkar, och giorde
alle stadz skadelig brand, doff, Mordh / tzr brandz
vp Enkiöpingh, Westeros, Linköpingh, och moga
andra Stader och bonda gyar, och tzr fore alle stadez
i landet, tiuert och dr̄ftongt, at ingen var dez-
liga trygger hemawid sit agit / Blandat offuo frog
offta nl hopa och ville forfara tenk och hema tzr
tzr kunde dorff fogo skatta / Tij fienderne komo pa
tzz kun och tzr nidt tzr intzz forn̄odt tzm Sa
hande tzz e tidt at ganska manga bond voro pa
e stad forsamblade i Tiellinge Boke nidt Enkiöpingz
tzr komo tzr aff Storholm hastelig pa tzm och skopo
tzm tzr fenerzig ihiel / Och aff tzz tzr skedde, kal-
las tzz kunct / Bondabergz eller Skadabergz / Sa a
skedde och alle stedes skade vt ny sio sidone / for tij at
efftter tzz hertogs hans aff Uerkelborgz sinn myc-
kit lade sig tzr vtz om, at han motte fa konungz
Albrect loos / dogh frog intzz kunna ny dr̄tn̄dgena
vtrdtta, sa tog han tha sakene teste skarpare for
ny orligz och krigz, in ya tesse tij Riken, Dar
var Sverige som storsta skada ledt / han gorde
forst en hoy skey reedo, ny tzrd nlgiely aff Rostork

och Vismar

och Wismar. Men vader och storm förskingrade skeppen
så at ingen i theres resan mehra uträtta kunde, Åtskillige
gjorde ingen skiepz reede, och lågo så vallehiga in
för Stockholm, och gjorde theres undsättningh, at the
theres vthan före togelse icke förmodde stå honom
mott, Therföre fingo theze i Staden och all theres und-
sättningh som theze behöffde. Och efftersom theze at freyghe
fördröghes, Leeth theze aff Rostock och Wismar, uträ-
ya och förskriffua, at alle theze ther wille löya till
sios på theres ägenes endtyr, skada och froma,
och tasta vyå Dannmark, Ulriche och Sverigis.
theze skulle haffua frij hanss til at byta och sälia
theres Rosk i theres Staden. Aff sodanna förloss och
vtrop, församblade sigh så mychit folk, at theze stod
icke til räkna medh. Theze gjorde en dropelighe ska-
da på tesse trij Riken. Och theze hade Botlandh
inne. Och med tidegen blefft Siöen så full med
Siöröffuare, at ingen kunde driffua sigh ver nij
Siöö. Och ee heller theze fulle i landt så gjorde
theze then skada och theze kallades fetale bröder, ther
aff at theze lopo til Siöö och hemptade fetalie. fetalie bröd
Thå nw kom Hertigh Albrect for nogh var, och alt landet
sick Drottningh Margareta til hende, begynte koma
een mistanske emillan Swenska och Tyska Borgar
i Stockholm, som hölt konungh Albrect til hoda
förtade. Theze Tyske förtade at theze Swenske skulle falla in
til Kiogsens Rodes, och förroda theze Staden, j
hender. Och theze voro vel fee och fiortijo som ther
vtinna mistenkte voro. Så var och partij ther
i Staden aff hundrade manen, vidt hundrade
och fiortijo, theze theze kallades Hattha bröder, theze hätte bröd
synes haffua varit hollare i Staden, ty theze haffua
voot i theres harnisk nogh fulla värio om nättet-
na, om Staden. Och theze yttrade nyligt förmod-
dha theze Swenska och kallade them förradare. theze

stor tiusk

star thröist ock thördrett aff them, så at Rodegast mosten
Lätzke halla menigheetena yå sin Biatrüde Bildstugu
nl at affstilla alt obestondes | Tegå vart yå höst at in:
degen skülle giffua tegen andra hämsk ondz, ty thl:
ler tala illa om egenrär ock förster, frugger ock fiug:
frugger | Ock Düenske ock Tyske sworo sigh i förbundz
nl thoya: at tegr skülle lida ock vnpelle tegen tet nedt
then andre ad egnad yå hwra thunde | Så bleff tegå
ett hänra möteg i Täligheg, i tegn arkt at tegr skül:
le egendlas nedt Stockholm borgare, ute tegr Tyske
ville intheett beströia tegz möttt | Ock ondlien ock mista:
kan tmillan tegr Düenske ock Tyske förörsakade mer ock
mere | Bliffue ock så mogne Düenske satte i fängilsse
för nogot taal tegs skülle egaffua talatidt sigh vnd:
falla | Ock tegr aff dess ett vplop i Stadegen, Så
at alle Düenske komo ny tegnd fülle vdrior, yå Torgt
ock tegr Tyske toslogest, så bleff thå tegn dömer stillat
Ock nogre aff tegr Düenske (som fongne vordo) skos
löse ock, Vtan tegr Düenske sade sigh tu beskutta
at tegr skülle varda förrede, ty tegz hade så längie varitt
tegn skootte. Ock sworo Düenske ock Tyske yå
tegz sista sidh så til samma, At om Düenske egenner fin:
do rodega, thå skulle ingelen tingh varda tegr Tysska
förekastat, ty dåller tegr Düenske om tegr Tyske fin:
der rodega, ock tegr nedt skülle tegr vara förlükte |
ock tegr giorder swora eedgar ock löffte vpå | Men tig
stodz icke längre | Ty mistanken war så stor | att
tegr Tyske ville tu grene vara tegr Düenska vnder:
nårade, yå tigz tegr icke skülle haffua tegn fara in
at Staden vordo förrodder Riksens rodz i hän:
der | Tegrför komå tegr Tyske om ena natt nl
Gotha vå Rodzstugun, ock beslutade hän tegr ock
skülle kumma så tegr Düenska vndt halssen | Ock så:
dege så strax Rodz stoff om nattena efter tegr Dee:
ska aff Rodetz, Vår tgl kompne voro, Kom strax

Blotz Gerne

Bedito mid Gothing

Alota

Aar Hand med sidhes sitt folk aff Blottedt och blef
vplåtit ett Register, i hwilko besseffne voro tegr
tegr skulle taga vidh Halsten uff tegr Brensta, och
voro i sama Register vptekned som höra år tilfödu-
de hade dödegr varit, aff hwilko werk nedrakas kand
de elsnad tegr Tyske hade i sinnet mz tegr Brensta
longt förr dn konungh Albert fongr vart, tij som
nogh tråandis dr, at strax Rosstens Rodes begynte
sättia sigh vp emot konungen, ville tegr Tyske Borgare
giern vara aff mz tegr Tiska Brensta, nw konungh
Albert ville tegr ike tilstedia, Tha nw Registret
såst var, gaff han befalningh at taga tegm vidt Halsten
som vptekned voro, hwilket och så skedde, och tegr
ledes alle på Blottedt och satter i Hertilsse/ Dombligr
aff tegm vordo Fenerliga pinte med tråstogar, på tegr Grapplinder ser
tegr skulle bekienna sigh haffua hafft nogot hemligit
forrederij emott konungh Albert/ Mr effter som Ord-
nekian inne eoller, ville tegr ingen sodana bekienna
Tha förde tegr tha alla forganar på en Litzen Holma
vtegm för Staden, som kallas Kiöpling, tegr vordo Kiöpling, sat
tegr bundne och stangde in j esles Hws, och brendes stord tyranij på
så vp med Hws och allo/ Men hwar tegr nogre
beskaffuelsse haffuer varit, ville och nogre klar bewis
til forrederij, så haffuer tegr varit alt för grofft, att ta:
de i egor med folk så Fenmerliga aff dagher, vthan
openbara sak/ Och tig skedde Anno domini M:ccc lxxxix Ano dm 1389
om sommeren, dagen effter Sti Egidij dagh, wnder tegr
tegr konungh Albrect fongr var/ Mr tegr fetalie bredr
(om hwilka tilförende berört är) vordo på tegr sista så
manga, at tegr begynte tasta til bode mz frynt och
fienda, så at alla Stadegr lidegs stor skada aff tegm
Och nödgades förtegenskild tig: til at stilla tegm/ Och
Tha konungh Albrect hade varit fongr j tw år, j hwilken
tidh e dropelig skada skedder var på tesse Riken. Så
blef tha så dagtingat, at han skulle gifftigs löse Och
konungen tegm

166

Dår̃ tegr dagtingat̃ tilsatt, sa̅ vel merkias aff ethsan-
debreff som Biskop Tord i Strengnes (tegr ya̅ Dagtin-
gane med var) sehreff tegnd nl aff Storkiøping, hwilker
sa̅ nu̅s egholler | Wettegen thz ärligs nu̅ har hawrik van
Brandis Borgmestare oc̃ Rodmen i Storkiøping, at tro̅ merk-
er egrenter aff Fryttzen̅, aff Hoffmestarens oc̃ Ordanen
regna tegr samastadz | oc̃ Borgmestare aff Lübeck Stro-
sasund oc̃ tegr andra Stader, hassa dagtingat en sanska
andza nu̅ Vora frw̃, Drotningegr, sa̅ at wår Herre ko-
nungh Albrect oc̃ hans sön, skola lössa varda för tna ye-
nngra sidnu̅, ethr Storkiøping, ethr oc̃ åtegr inkoma | oc̃
tegr om egaster egen trott otta städer nu̅ Rostork,
Wisemar oc̃ Storkiøping | Oc̃ åå tegr Dagtingan vore
gar̃ wernar dessto har helmolt van ylegen̅ oc̃
andre fem ethr sex Riddare aff Ulfsalborgs Landegr |
oc̃ skildes alle aff Helsingeborgs iffro vora frwẽs
Drotningens glade, fem dagar för Bartoldomej, oc̃
fore nl egärtogs Jolgan med tegr dagtinga, oc̃ egaster
tagit före en dagegr, sosom dr alle-egholne dagegs Tegd
skulle egärtogs Jolgan oc̃ tegr förutnemde egenter
aff Fryttzen̅, oc̃ Städer, mötha vora frwẽs Drotnin-
gens i Alagholm, oc̃ wissa tegr dagtinga, oc̃ tegr nu̅
en frwnd oc̃ soond | Oc̃ med sama dagtingan
skal tha̅ löös varda bretfwẽn aff Reppin | Oc̃ om
alla andra saugar dr wyskutidt wa̅ tegr förutnemda
dagh, hwad tegr skola lössa varda ya̅ boda sidor ethrgy
egtegr äro tegr Städer a otta, Lybeck, Hamborgh, Stroka-
sund Danzigk Torn, Elbinge, Kampen̅ oc̃ tegr nu̅
antingen̅ Stetin ethr Grypeswold | Ba̅ gaffz tha̅ ko-
nungh Albrect nu̅ sin son löös efftter sodana dagtin-
gan̅, at han inna trygh år, skulle antinge giffwa
vth sextyo tusande lödiga marck, silff | Oc̃ lätha
Storkiøping med tegr rattes egen egade nl Rwtket, drot-
ningens wy ethr oc̃ koma i sin fengilsse igen̅ |
Tegr nu̅ foor. han tha̅ til Ulfsalborgs | Oc̃ tha

Dagtinga

Dere är 720000 lodh silfr efter wår wicht.

Dagtingan stodde effter Christi bürd trättonehundrade Anno 1395
nijotijo och fem år / Men effter tess at tese Fetalia-
ner eller Fetalie bröder, voro på wrange vordne, öfstra-
sjöön at thes inga fäkerhet var, hwarken wz tesa
ena eller tesa andra / Och tese Gade Gotlandt inne
tesa tese Gade tesrö nil Gotland / Tesa för gronde och Or-
dnens tjenarar aff Prijtzen sich redo och togho
medt mart Gotlandt in aff tese Fetalianers Händer /
(effter som somblige Crönikior inne halla) Men tesa
Lord och Albrect (som tesa Lods var) tess förnam,
tesse dan ängre Borgmästare aff Rostock oc Wismar
med sigh och for nil Prijtzen och klagade thes öfr
at Gotland var them ifftro tagit / Men Ordnens
tjenarar sade sich hafftra tagit landet aff tesrös
fienders Händer som på tesres Städer och Slöpne
förargat Gade / Annor Örsaak lijste sich Lord och
Albrects icke, then tidtzen wisse / Doch på tess at
icke nogot obestandt skulle wpkoma emillan them
och tesa, besinnade tese sich på tess fijsta sät, at the
ossne them ett stört penge för thes rätt sa
Gade nil Gotlandt, Och i sät motthe skola orda-
nens tjenarar vara kompne nil Gotland, effter
som the part nemna / Men thes Wendska Crönik-
kar giffwer tesa icke sät för / Men tesa tese Fetalia-
ner soge at örligit sich the andra / Och tese voro
i the longe tidt sa waane att tasta nil, thesför wil-
de tese och blesta tese widt / Wossne sich sa the stor
part aff them in uti Wästra sjöön, skinnade Berge
i Norige och vondsa sa openbara sjöö röffiare i
Wästra sjöön / Och tesa wiarade the longe nidh
den tese Kunde plat nederleggias / Wiorde tese och
tychtest i mongas år skada Gör i Österssöön /
Ahogon nidh effter at Lord och Albert war lödz vorde
them Gans som Junkar Erich död på Gotlandt /
Gans förstinna Drottnings Anna sony var Gres Kus

Otto

Otthes dotter aff Reppin, var ors dogt nilförunde död Christe
Thorfore satte han sigh nu högo mera före at koma till
Riket igehen | Ores efter tess at tydesen besörnte kinda
som före tagder var, att han ethe aff förberörda vil-
kor fultgiöra skulle, the Stadzmen (som vore ther godes
före) fast påtraffde | Då lett han thå Drotzndz Margare-
the Storkezoln ores Riket vp, Ores blef i sin lisse
tidh i Merkelborgh | I så motto som nu förergifvit
är, skildes thenna kondz Albert vidt Riket | Ores
han var then förstel kondz Otthenske som (sidgamu
Chronikenere then tidh kom) öffuer Sverige regerade
Then thå at han var Svensk ya sine modhers regne
Hulken ther ther Euphemia, ores var hertogh Erikes
dotter, kondz Magnus Smeeks syster | Ores ehr
Liitades nu Bi Erikes slächtes som i Regementet var |
Liitades han ores Burger Jerls slächt, så nyckt som nu
kondz ga vallett kom | Ores haffuer then slächtes ethe
sälsynte vdsände gafft ehr i Riket | Ores tess haffua
nu ste hanthe haft en ond affgonge, kondz Waldemar
Burger Jerls son, blef dödes i fängelsse, han vant tigh
iffue Riket aff sin egen bröder kondz Magnus la-
dulos, kondz Waldemars son blef ors satt vti ethe
ligt fängelsse, kondz Burger (kondz Magnus la-
dulos son) stadte sina Bröder i hiel, han blef landz-
förtrigh ores dödh i eländeett | Hans son nu som nu kondz
Fadrat var, blef för sins faders skuld affhugge, ko-
nugh Magnus Smeek hade ores ett ont vdsände, han
vant aff sine egna söner tuå vesser satt aff Regemettet
han let förgifftha sin elsta son, ors dödde landzför-
tigh, kondz Albert ores sin moderbroder ya St
Matheis dagh, ors hade hono i siu år i fängelsse |
Han blef ors frelst oc[illegible] ya St Matheis dagh, ors
sath i siu år i fängelsse, som han grorde så gick kono
han troingade sin moder bröder vt at lätha sigh Riket
ey, han blef ors troingat at lätha tess Drotzndz

Calamitosus exitus Regis

Exempla notabilia

Impugnabam vitam sagacitas Georgica movet.

Margarethe

169.

Margareta dr Sodana Exempel skola vare Herre ock
förster vil en speghil, at the icke skola fördriste alt för-
myckit på theres stora valle, The skola taenckia, att
the hafua stadigt ock starkt härradöme, Ock at
hosom theres valle, är högre än andra menniskor
Ja dr ock the fal större än andra menniskors
fal, Ty Ju högre en dr besatt, Ju högre thess-
mer hand fal, Birger Jerl giorde sitt styrke som
icke mycket förswarligit dr emott the folckningar, dd Gu-
rudana the, Doro, The syned Gud hardeliga hafft
na straffat på hand barn in vil fiende stärte
som han sidra ynglingar, Ock efter som nu berört
dr, at Konung Albert var the förste fremande
Konung som Sverige hade, sidan Christen domen
hit i landet kome var, Ja see wi strax afft
hans Regemente, Hvad under fremmade herskap
förmodandis dr, Vthi fremande herrer kommer my-
ckit fremande folk medt fremande seder, The landz
sinne inbyggiare vanda förtryckte ock vnder kuffua de
med, Ock dr the sz naturligit, at herre hafuer
mera kierlek til sina egna landsmän, ock sätter mi-
ra tro til them, än til the andra, Ock therföre vanda
landzins inkomda medh förrattade ock förarmade,
Ock vthendzske medh vanda rycktade, Ja giordes
the Konung Albert, Han lade the Svenska skatt
öfwer skat vyda, at han skulle göra sina landz-
men klika, Han gorde mycka fatiga på thett
han skulle göra monga klika, Ja så mycket
gaff han androm at han blef sielff fatig ther
öfwer, ock intet kunde värkia til för egnom sielff-
sz, Han artade icke, At sina para är står rick-
dom, Ath monga olagliga beskat medgar plägar ko-
ma obestondt, som ogdr skedde, Ock Sudna sed-
naz Thett skiebar sig så vast (om the sz så stre
kan) at gnart landz hafuer sitt eget hanskap

Thz hand

Doctrina
Omnia sint communia filio. Et subito rapiũ sue valuẽ ere vitio

Quanto gradi altior, tanto ra pior grauior

Peregrinum et Externorum dominiũ nequam regno debitũ. ala ex subditis intolerabile ingẽs.

Hoc artic opus est

Prodigalitas in pecuniã ppe damnabilis

Magnus vectigal patrimonia

Nimij census subditos causa tumultus.

Thet hender ofta, at Jnländzske tyrke dro landen stadelige, Men fremande herskap dr gamske sälla Turkens så nyttoge som tesstbegärde, Orsak dy tyrke ta fremande egerne kan vara godes och from mark, så gaffler dan dock fremade säder och fremande folk som landen dr nu förtryckelse, Ty så dr verdzens lop, at ejnart och ett land vil blifwa vid sina seder och kan icke gitma linda förnämlighar, ny mindre at thet kommer buller och förtryckelse utoff, Så dr thet och vnderstundom bättre, at latta ett land gamla sina seder (ndr thet icke alt för mykit ondha dro) en att ta skulle med obestond införa nogra nya seder som bättre voro, Men— seer och the landz och Turke (:) Hulkom föga skrivelige seder dro) så vel stå vndt marth, som the ther skrivelige ni gär, All land ejdra Gud vl, han geller then all vndt marth, Dock gaffler dan icke all land ny lika förstond och skrivelighet, begrypt och begofwat, Ther för dr the bäste at ejnart land blifwer vidt sin lagh och seder, Och the skeer allra bäste vnder Jnländzka förstar, The dr icke fast fremade herrer vil förarbetta, ny ejnt land och Turke gamla stå vnder fremade herskap, gaffler ny lärt att förfara egenne, Dock Gud som landen vil föra han wyssäter för gärna ejnem herre tärkiey Jnländz eller vtländzsk

Thå nu Drotning Margareta hade fot Brorsohn Erick, i konung Albrecht tidt, The vorde förargade, och the fremande vorde wyssatte vl Blot och Lär dan the at fast annand vtlofwat war, thå the Swenske anamade egene för thera förstånd, the och manga breff och Jnsigel på vtwisen voro at Kejsers Blot och feste skulle vara j the Jnfod:

Den orsaken

Psalmista: Dñs quilibet esse potest

Dherd orsk ikke, fremandis hände, Ulen thz bleff inthz
Hollet. Orsz thz Riksens Radz klagade thz öfwer
orsak sade ath Swerikes Slot ok fäste ställe befalthas
med Swenske and Cesarer som thz ostridist hafwe
inthz holdet) Thz wordo thz med skry ok skott
afwunnit. Orsz bad then at thz ställe wel bewara
thz dz hafwe, then wille wel bewara sin Slott, sagde
then ok orsz manga nija skatter på landet. Then tog
de to Rimpo skat wpå, at bonden skulle giöra
skat aff all sin boskap äff ethwart Rimpo,
then sagde på at ethwar orsz e bonde som sin äyet
allstad hade, skulle wtgiffwa ena marck, Drötnigha
marck, wndantagandis enga andra tingar orsz
besatt ingar som then sade lagt på landet, på
at thz bode" afftogwit longa skrywelser ok klagliga
skatter (som på lagdes) bleff plat wtarmat. Orsz
alt thz ould, silfwer orsz penningar som then
hade i sithi öfwerflödige (thwilket thz drogh
til stora swarigher) thz förskrifwade the alt afft ta-
dit til Dannemark. Då at afft allet hemes anf-
lagh, wel bemerkiad Rikes, at then wille så wt-
ur ma Swerige, at thz aldrig skulle so mycket
marth wtur Altid skulgan blifwa under Dannemark,
then betrodde ingen Swensk til at hafwa samt
orsz lån, wndantagandis her Abraham broderson
som hade Hälland ok Wardend ok nogra så andra
Ty then hade thenna her Abraham mykit för öfo-
Då at then war ädeles förmykit klok, then loffwa-
de altidt got wtes, thå then nogot begynnade. Men
sidan then hade fremiat sin wilia, vant thz inthz
Hallet. Orsz an thz då at thenna Drötnigs Utarga-
reta, högst begrifwat Wander afft thz Danska, hwil-
ket icke wndrandis är, ty then stood alt thz efftter
hwi then skulle förhöya ok förbätra Dannemark
Dorsz hafwer then icke giffwit thz Swenska stånd

tilfalle thz

Responsum Lupi, quam ratione dignum: cujus promissa decet esse memoratu habilia.

Rimpo skatt

Drötnigha marck

Her Abraham broderson

172

Regina Margareta stadfäster dom mahs som Distod ah tgr efftter, egenn tgr skulle förwytte och ytarmade warda

tilfalle tgr til at tgr skulle prüfwa hänne, tw honn
nw nilförende at hon haffuer warit i mehrligh swil
ogh förstondigh qwinna, Men hon haffuer icke haft
all sin dehle likaklär, Ogh dr förtenyskull icke
wndrandis at egenneligh Crönika warder anwordis
besfrestinen i tgz ena fallet dn i tgz andra, Tho
tgr förtwyhla ogh tgn tgr wyhligh warder, tgr
tala icke bode rett ey hon som tgz giör, hon
lät skaa tgz mynt här i Öfwerigt, tgz ma saa

Inaudita imprudentia mulieris.

Moneta Reginæ Margaretæ

förarteliga, an nw plägar kalla Drötningz Margare-
tes mynt, Saa skulket mynt hon laat sättia tgett
Warpen som Naturen egenn tilfunit hade, j tgz ho
war ein qwinna, Ogh som en part mena, skal tgz
wara skett tgr Swenska til förarthilsse icke som hon
wille tgr med tilkenna giffwa, at tgr som letteligh
wara mehrligh maa, Wore dock wnderskiffwade aff ma
nimo, Ogh tgz skulle mynted bruka, Men hwar
hon saa giort haffuer, thaa haffuer tgett warith
egenn sielffwe mera til förarthilsse an tgr Swenske,
Tgz war witterligit nogh at ho war en qwinna, ha-
de ey behöfftes at hon skulle lathe tgz sedanmodt
koma för hwars mans ögon, som Naturen ogh egenn
naturligha förstond, lärde egenn ordna ogh förstyla,
Dock Gwad ware hon med sodana skörke nögd haff-
ner, tgr kan hwar ma döma ey Barna warp
gaff hon ett j Örabrå för ett Stadz mynt, hwil-
ket tgr dr i dagh ya saan ogh hisnar bruukat war-
der egenn til owinnelsse, Ogh sodana prüfo soz
tgz wardt dr, hon haffuer aldrit hafft ett behön-
nerligh agge til tgr Swenska, Hwilket othan twiff-
ell dr komet aff tgn owillia som warit hade twilla
framledne Gemeh ma komb oss hoka ogh tgr Swenska, Barna
agge ogh opwnsth skwlde hon icke bortleggia, an thaa

Dh dhn dhn fiktsiet och oförskrader Hoora. Alt solch ner, tgr han hwar ma döma ey Barna warp seie Ametho ovabo no. mere.

att alwilt

att alltid nyttigt gott vtloffnat vant / Ock thå Drot-
ning Margareta hade wogen tid hafft at trÿ Riken
inne, begynte hon tänkia til huru hon vpfättia
skulle för Kongh effter sigh / Ock effter hon sielff
icke hade ärfwdya, ther för hallade hon sin systersson
son (then vngh Hertoga aff Pomern) til sigh in j Dan-
mark, hwilken then tijd ehet Bugislaff, hwem hade tho Bugislaff
en tid tongh vder sigh, förmedst så hans namn Erik
och kallade hon Erik, Sidan lect hon kalla
alt trÿ Rijkens Rode til sigh at komma och redde them
til, at the skulle wtwälia ehnnen sin systersson Hertogh
Erick til Kongh / Vtan thenne vart fwarat, at the
ingalunda annan Kongh begierade, så länge hon lefde
Ock stode hon så hart the effter, at the jw måste Pertinax nimis.
följa ehnnen wilia effter, Ther för blef thå samme
Hertigh Erick kiest och borat til Kongh öffwer alt trÿ
Riken, och hyllat på all the rum och städer the
kongar ehgha plägha j tesse trÿ Riken, Har hål-
lades på Wordarstedh Dagen nästa effter Magda- Ano Dni 1396
lene, Effter Christi byrdh tråttonihundrade nijotijo
och sex år / Ock hon war thå omkring vngh,
Han blef Crönt j Calmare til all trÿ Riken / Och
j samma Crönings handlade Drotningh Margaretha så
med all trÿ Rijkens Rode, at the besvore sigh så
til hogha, the stat blef och befästadhe giordes vpå,
at al trÿ Riken effter then dagh skulle altidt blifwa
vnder en Herra och Kongh, på the at teste bättre
fridh och roligheet, motte blifwa all trÿ Rijken emil-
lan / / Ock skedde samma förening och bindelsse Conditiones confederationis inter tria regna mita.
vnder tesse effterscrefne Villkor, Först at Hwart Rike
skulle blifwa vidt sitt namn, lagh, dhat, pri-
vilegier och gambla sedha, sädhemon / Och ingen
trÿ lagh öfwerab vta then menige man vdj sa-
tyrike / Hwart Rike skal hafwa sin Drosten,
Marsk, Hoff mästare / Och en Kongh then öfwerste

Cancelar

1 Canceler / orlogs Fenningar skal vara i fyra manader om aret i hvart Rike, efter som Lagligheten begiffua kan | Och om tegst tua Riken komer mogen fejde mea, tha skola tesse andra Riken koma tu til hielp, lika som tesz vore ett Rike | Och tesz Rike som hielpena giora, skola forsoria tesses stridz folk (tesz ostad sanda) uz kost och tarigg sa langie tesz komer til tesz landet som hielpena bestaffuer / sidan skal tesz holla stralien vppe / Integot Rike skal sla mogen fejde mea, tge andra ostpost | Och nar Komungs skal valias, skola forsamblas i halm Stadger fyretyo tge kaste aff hvart Rike, sa at tge bliffue tiugu och hundrade | Om Komungs (som framleden dr) daffuer mogen son, tesz til Komungs storkoligs dr, da hvad han dr yngre aller eldre, tha skal han nasta vara, hvar och icke sa dr, tha skal ma forst laatta tesz om aff hvilket Rikes Komungs skal valias, pa tesz / tegst tua Rikit, icke skal fejen sigh vara forvartat mera an tesz andra | Och sidan lottes dr fallen pa ett Rike, skola tesz tiugu och hundrade giora tegsto ende och ga sa til vaalet | Och om tesz icke Riuna kona offuer ens om koort, tha skola tolff utnampnas aff tge tiugu och hundrade, fyre aff hvart Rikit, hvem the valia, hvar skal vara Komungs | Tesz are nu tesz vilkor forttekiga beslutat, under hvilke tesz forbundet skedde, at tesse trij Riken, skulle alnde vara vnder en harra och Komungs, pa tesz tesste stora fruntt och roligast vara skulle Riken emellan | Ms tesz goda ma forte, fick ma intesz, vthan tesz onda som ma vndfly ville, tesz kom offt offuer, fortij sama forbundt, blifft e rett orsark til Alt oberstondig, som ma har efter vel forminandig varder / hvilket tge aff kom, at all Rikes gade icke lika fordel och hwitto aff tesz forbundet, efter tesz atta tesz vilkor vnder hvilke forbundet giort var vorde icke hollen Sa at man tuidt tidsen begynte fejen til Komungs.

Sweriges skal

Dictum regina familiare.

Sverige skal eder födga, Norige skal eder rusta, med Dannemark skole i strida. Sodana ordzsprok giffua de klarligha tilkenna, huart vt tog förbundet ländade. Tog kom de tog nu, at i Sverige oc Norige skulle vara trälander. Och i Dannemark skulle vara Hanar nar. Och tog var icke lika fordel. Therföre ville tha tog i Dannemark holla förbundet vid macht och hölle sigh hart vid tog breff och förpliilsse som tog vpa vtgiffne voro. Men tog Svenske trad de ifrre förbundet och ville icke bliffua tog vidh för tesse efterskrefne saker skuld som i mongh breff och register befunne vorda. Först, tog vilde, vnder ehrlike förbundet ginder, vorde mteg hallne, cronones skor och fäste vorde besat mz vtländske mot Sverigis tagis och preuilegier. Therföre voro tog icke gallne ehrligt at bliffua vid förbundet. Dana förbund var Sverigi til ringh skada och förderff. om tog skulle länvis vordet gallet. Ty at all cronones räntta fördes ehr vtoff landet til Dannemark. Och al tog stat som foundgiua lefde efter sigh tha gaf dod bleff, bhefölo tog i Dannemark. Efter tog at Norige ville mera vara i Dannemark an i Sverige, therför förkastadis tog, och ville vara som ett christnad öfuer Sverige. Och tog Danska Ridderskapet förorsakade och tog Svenska förmiskade. Da at om förbundet skulle bliffua längre stott, hade tog Svenska Ridderskapet pa tog sista blifuit om mteg. Och tog the Svenske fruntade sigh för, tog seer ma m i vor tidt vara tog Norska Ridderskapet öfuergangit. Tesslikis begynte Sundgarne ofta fögda tog i Dannemark mz Holste och tog Tyska Städer, tog Svenska ätt sport. Dog skulle tog Svenske draga tog vtt mz sigh til en obotelig skada. För tesse och flere sodana saker skuld, ville tog Svenske icke bliffua vidt tog förbund, som i Drot[n]ig Margarete

Margaretha Laelius sui Senatus Consiliis ea Regnorum Daniæ Sueciæ ac Norwegiæ Senatoribus Danis b. Petrinis: rum Lectione volutis.

Ex hoc Svenonis tractatu ipsa fœderis

Violatis conditionibus fœderis, violatur fœdus.

Nobilitas Norvegia tyrannide et servitute Danicâ delecta.

tildiort

176

Confœderatio Trium regnorum tempore reginæ Margaretæ multos belloru[m] & tumultuum inter Danos & Sveos.

tidt giort war Effter tess nu tess Danske ville fort halla sijss vdt förbundet, os tess Svenske ville tesdt som nu sagt ar, tess för ano konne nyßtyr oberstondes, örligh oc krijgh Riker emilla | Tij tess Danske mena sijss gaffue rättz til Sverige aff tess sama förbundet, at tess Svenske stole gaffua tesd kondgh som tess gaffua | Oc tess för ar förbundet vorder ethe nlfalle orsaca nat orsaka nl alra störste skada os förderff riken emillan, tess os mijkyr inbördis tuist os tudrett aff konne ar, som una egar effter aff Trebrichons förunadh varder | Oc an tga at kondgh Erik var krönt oc hoorat nl all trij Rike (som förberört ar) sa stod dess Drotnedgh Ularda vieta sielff vdst regemetet före, sa tungt kondgh tol til vrogt, ollar som aff mongh störke nork mer thrandh ar | Oc effter tess forsgarrana gade Votlandh inne | Tesserför bestynte Drotnedgh thurtha nl Gutha skulle sa tess nyta | Oc gade först i sinn at taga tess in ny här skiold | Oc sände för tess skuld här Algot magnüsk oc här Abram tess in vya landet med ganska mykyt folk | Oc tu skedde effter Christi byrdh fiorthe ehundrade oc trij ar | Orsvnt S. Martinj tidt fingo tess Votland in | Oc bygde tess fem faste ya landet, bestallade vogbu oc bestantzade tess alt om kringh | Ulan tess Korshavet aff Pryssen kom tess oc in vya landet ny stora mart, slogo Drotnedgens folk vtoff | Oc brutho nedher i grund tess faste som tess Svenske vpbygt hadhe, Dock skedde tess stor skada ya bade sijdhen | Tha nu Drotnedgh sogh at tess ville falla för ehort om ehon nera skulle fryghda tess om, tenkte sa nar oc ville lossa landet nogre för yendyar | Och lagde en ganska swor skat ya Sverige, tolff öra aff hare stugu öffuer ehrela Riket och lösthe sa Votlandh nogre för tiyotusandh Nobler, an Dock at tess var

för tungh

Anno dni 1403 Gothlandh a manu rudgerorum armis erepta.

177.

för tiugu tusande engelske Nobler aff konnogh Albrect vt-
sat, Han sände at tegh konsgörer skolde at tegh icke
kunde betzolla landet vtan swara bekostningar, Tegher-
före toge tegh sände fä, och lätho så landet
fara. Och tegå konnogh Erik var så nit Albrects ko-
me, bestälte Drotning Margareta egen ena förstine
konungz dotter vtoff Engelland benympd Philip-
pa, Och nl at egenyta Junkfrune, vart vtsänd
aff Sverige Gör Turi Bengtsson och twå riddare
aff Danmarck mz sodana följe som tegr til sände
När tegh kom egen igen mz Junkfrune vart ko-
ningz bröllöp gollit i Lund i Schona, sama vti-
dige förde mz sigh effterstadher i Bruda stadt, en
yendels aff Bylde så stor at egen cynk til mogh
tusande gylden. Anno dni M cd xvij bleff Erke-
biscop egemik dödh. Samma ar bleff Gör Ster-
kenbergh dödh på sit Slot Marienborgh vid Emeborgh
Orett tegr efter Lett konungh Erik Galenbugga Gör
Abram Broderssön, medan Drotning Margareta
ån nu lefde. Men för gnäd stark skuld, diffuer
vor Swenska Crönika icke före. Ty moste gaff-
nä varit stor brot på färde, efftersom tegs at Drot-
ning Margaretes vänskap megh kunde gienga
ty Gan var egen danska här. Och egen lett
stirta ära prebenda efter egen, Nemligh som Kal-
lad Gör Abram prebenda. Efter Christi byrd
förttolfhundrade och tolff år, bleff Drotning Marga-
reta dödh aff pestilentia i sit slott vid Flensborgh
på Simonis et Judæ afton, vid aderttio år efter
hon hade fast Storkonung egen mz Swerige frijt
och qnit vti efter konungh Albrect. Och tå hon dödh
var, och konungh Erik kom vt sit exilio vtgenom
höll Gan tegh vt som Drotning Margareta för
honom gort hade, Han förlänte Danska och
Tyska Slot och lään, och artade integh huadh Gan

i sin vrö-

Prælectio Anni
Anfangh Aar
dij Anno 1408
Marienborgh
Här Abram bro
derss Drotsat
Anno dni 1412
Drotning Marga
reta dödh
Mortua regina
Margareta regnum
adeptus e vestigio
filium Regem Ericum
Pomeranum.
Rex Ericus non ser-
vat in tempore coron.
Hanus Sveci Jungerum
Danise.

178

i sin Crönogs vtlofftat hade | tegz Svenske vore hwar-
ke betrodde nl land ell fäste, vtan tegz moste läff-
na widt sitt arff och ägit | och tegz nl egaffna så
wnga swora bekostnadar, at tegz blisse plat för
dreffade, förty neda- Drötn: Margaretha an
Bellum inter Ericum Pomeranum & Holsatiæ Nobiles ejusdem ætatis tibi maritimis Sueciæ dotrimanbosan.
Affe, bigynnte en fejde emellan konung Erick
och ederaman aff Holsten om tegz hertoga dömett
Slesswik | ej wilde ej egen ville haffna ifrån wnd
Danmark. Men tegz aff Holster vrsb tegz icke
skeppa, tegz före bleff tler en stadelig och kom-
pan fejde vtoff, lest och så konung Erick fina fe-
tallianer offtha taga skep wp i sönn, som i Biörkstaderne
hema voro kom och så nl openbara örligh emellan gö-
rom och tegm. Desse fejder emellan konungz och tegz
Holster | och tegnd aff Biörkstaderne, warade öfwer sex
ell siw och tiugw år, alt nl tess at tegz Svenska fejde
te sättia sigh wp tnat konungen som nu ehder efftter var:
der förmandis | Men ehwru tegm fejde ehaffter sigh
aldeles förloget, artar ma icke widare omtala, vtan
ehnad ehär i Riket skett är, artar ma ij tessa Cro-
nirkis beröra | Tegn tegz wrdan förstond wil gaffna
aff tegz longsama fejde, han ma lätta Danska
och Tyska Cronicker tegz om, wnd ehnad skada och
förderff tesse trij Riken ehade aff tegz fejde, och
ehwru monge from ma tegz kom om ehalsstw,
tegz vore förlongt at skrifftia | Besynnerliga dogh ju the
Svenska största tungsinn wpå, tij tegz skulle altid vte
vara med tegnes skep och folk på tegnes ägnen kost
och täring | och hade tegz til singen ehiell aff konungz
Lothan på tegnes ägnen skada moste tegz vara vtegz
Aff ehwilket tegz nödgades gatsättia och bortsälia tegnes
Hades, til sälie
och partsija ifrån
arff och ägit | Och tegz tegz Svenske vnder forsagde
(som offta skedde) moste tegz sittia i mongh år i fängel-
se | och an tegå (så framt tegz vilde löse varda) sielff:
Ex: i Lengelsin sielfftit betala tegnes kost och löse tegnes fengelsse, så at tegz
tegnes kost

Ytat vtan wad vi

plat vtarmade vordha, soom tegit skedde med Hor Broder
Swenssön Gregers mongssön ock ganska moga andra soz
tegit Hibiske fougat hade, Hwilke tegit sodho i sin eth otto
ar i fengilsse / Ock efftet tegz at then fryden varade
sa langie, lagdes sa mange oskylige skattar ock tungor
pa landet, Tegz Swenske Ridderskapet moste altidt
vara vtegit for fiendne, tegit tegz vordo forarmade vt-
öfuer / Ock then menige man forarmades ock mosta
bestatningar ock gerder, som tegm pa lagdes / Ock sa for-
ordnades skatte at aff Vlandra land Iord gaffz tu saa-
mastz tolff eller sexton marck i stora skattell / on-
dantagandis tegit sma skattar ock gerder som intet
rekknas kunde / Tegz Swenske moste tu altid hafua
bekostningar ock vtreffor / Ock ehuad tegz icke Hielpa
kunde, sa betungades tegz sa offta med gamra nöötegz
(som tegz besökia skulle) at tegz fortände bode löst ock
fastes / Ock all then skat ock vtgiffder som aff lan-
det vtgick, tegz sandis alt til Danmark Ba at pa
tegz sysla moste ehuadz vore quand Oxar i landelss
vtan nar (Konungens befalningesman) Tystom ock
Danstberg / Ock tegit med Fortadet tegz, at ingen swensk
kunde vndsattia then andra / Vtgom tegit tegz sa
nödstalt var, at han moste salia eller vanfe sattia
Godz eller Gordar, löst eller fast han moste ga vtt
tegz Danska ock Tyska, tegz köpte then alt til sigh
tegz skiönkest hade ock Konungh Erick insatt i Danske
ärchebiscop til Vpssala, sa at tegz Swenske tu sköte
rodda skulle / Same ärchebiscop dogh Johannes ut-
dogh / Han insatte mot Capittelens villia / Uten
för sit ordna löfftorne skuld / vart han affsatt igen /
ock blef sa Biscop i Skalholt pa Island, tegit blef
han ock i mange ahra i Hogh agtat, Han skrifues vid
Vpssala Anno Dñi M° CC° tre ar then efftet var
sa starcker vinter, at östra sion var sa öfuer lagd
mz is, at ma kunde mz hast fara skepstedena ifra

Danske vil

Hallum confirmat ac
ecclesiis opes subdi-
torum.

Intolerabilis Ser-
vitus.

Johannes Ar-
chiepus
V

Anno domini
1421

Anno 1430

Danska vil liberke, och iffro Pomern vil Dännmark
Effter Christi börd fraktonehundrade och tre år blef
Drötning Philippa döde på tolffte dagh Jul, och
blef begrafften i Wastena, tegr egen och död blef
Hon var en from förstinna, och gosstrik alwisk bar
mz sin ma, Ordet tegr efftter blef ärtzbiskop
Johannes Haquini död, tegd tegr en munk wa-
rit gadr i Wastena, han blef spetalsk och dödde
gastoliga, Effter tegs mz (som förberört är) tegr
Dreenske voro i stor betryckelsse, Riddarskapet ut-
armades mz utresor, Och tegr mykngr ma mz
moga bestatningar och utgerder, Och Konungen
befalningsmå plogade böndne utan barmhertig-
het, Besynnerliga var en Dansk Bloty herre på
Wisseröe benemnd Jösse Eriksson, han bedref
stort tyranni på böndr, besynnerliga på tegn soz
Bodde ve i Dalarne, så at han let sonderbligha
exekutia i Rörk, och mogh annor obequemelich
och obarmhertigh förbe bedreff han vpå tegn
Tyrfor blef på tegs fasta e vpresning och rymor
emot Konungens befalningsmå, Bönderne så til sirk,
Tgå mz tegr Tyske och Danske befalningsmen gadr i
morgh år, plogat almoga och giorde böndrne myc-
ket orettz, Och ingn var tegn tegr kunde klaga
sigh för, ty konungr vistadis alt i Dännmark och
det sina befalningsmän, öfdanna mz Sverige, Och
den tgå tegr som orät lidha, hade offta tegrs bön-
der til konungen, så vederfors tegn doch sällan rätt, Alle
största klagamolet var emot förde Jösse erikss, hvil-
ken tegr altidt sgreff konungen til, och befrik tegs så
mz sin sgriffuelse, at tegr som egen verlagade vor-
do intgs betrodde, Då var en ma boandis på Kop-
bärgit tgn tegr egen Engilbrett engilbrittss, tha var
en lithen ma til vext, doch smal och dristigh or kunde vel
tala för sigh, han ömkade sigh öfuer tegn orät dalakarla-

Anno 1431
Archiepus Johannes Haquini morbidus et lepra.

Jösse Eriksson Tyranni insigno

Tumultus Svecor contra regias ffautor.

Engilbrett Engelbrektsson. Patrie libertatis fundator ad eggem Gr fcripturas, et rusticor gnerales dfponit.

— öfuer dirk

ne öffuergiik / Oc̃ tooc̃ sijc̃ tegc̃ före at han ville fara
tegnes clagemoł in för Konungc̃ til Hwilket ha oc̃ noc̃
sijrkeligc̃ war) tij Gan war j herra tienst vpfödder /
Gan for til Dañmarke oc̃ berlagade gaska storliga för
Konungens öffuer Jösse erikss för tegn stora ort Gan gior:
de tegn fatiga almoga i Dalerne / Oc̃ förphtade ha sijc̃
vpå sin Galo at ha icke ville annat sija a tegc̃ som
sant war / Han sijrk i tegn wesså tij ãnor skar ata
at Konungc̃ skreff Kijssens dodz bil, at tegc̃ skulle fara
vp j Dalerne oc̃ Rannsaka om tegc̃ ãrendt / oc̃ öffuer
hora tegc̃ sidan vlkkina, doc̃ skulle Jösse erikssons
skiffua j sina orfahdige, Tegc̃ skedde som Konungc̃ be:
fierade oc̃ Kijssens dodz skreff hora til om tegc̃ stora
öffuerwold oc̃ ort, som tegn fatige almoge lade / Gil:
bwert togc̃ breffuit oc̃ för tegc̃ otter med bil Kund:
gen igen / Oc̃ astade widt vpå Jösse erikssk, tala:
de oc̃ clagade så kristeliga at Konungc̃ bleff vredt
oc̃ sade bil hono, tw clagar alkidt / gark nu wesse
oc̃ kom nitte mer för mig / Thå gick Gan
bort oc̃ widlade widt kijc̃ sielff oc̃ sade Jag skall
Jagc̃ ens gongsa koma igen / Thå nu tegc̃ i da:
lerne kosse kijc̃ nitte kuna vträtta / Gwarken mz
breff ellr bodz / församblade tegc̃ sijc̃ ma aff ejste
oc̃ sade sijc̃ ejgaller villia dõ ãn längre lida så da
bedröffuelsse / Thogo så Engilbwert för e höffuit:
ma oc̃ drogo widt til Wästros / Ther mötte tegn
wogne aff Kijssens dodz, hwilke tegc̃ furo
sått oc̃ lanyå til, at tegc̃ stillade bönder oc̃ Kono
tegn til at gå igen nijgn i tegn gongo / Dosse hio:
te tegc̃ tegc̃ vpå at tegc̃ skulle aldrig efftet tegc̃ dagc̃
skiffua Jösse erikss stat / Oc̃ itz skedde Anno Dñi
M cccc xxxiij om höstem / Ulen thå tegc̃ voro hem:
dragne oc̃ allt var stillat, bade Jösse erikss sina
tienare vp j Dalerne oc̃ let vtskiffua skatte / Ther
bleff otter thå ett hundr oc̃ xxxx par Nijt, oc̃

Vidy mid:

Responsum regem: de anno Engelberti datum.

Mine Engelberti Dalekarli.

Dalakarli tamil: tuantes â regem Con: Sueciæ Johannem se: tui.

Ao 1433

182

Item vnder tiden Sadan tiost i Senaten regis parisse salute, ex Jösse Eriksson officio privatis.

Tvden Sahlitio agente, Dies vnsticke Engelberto mote.

och vndermisaste til Gyngo thes mich och bestarlade thet Pesstros Blot | Och thå hade the vel brutit Blottet nidt, Giar Thosens Rodz hade icke lapt sigh thet emilla, thå vart så handlat at Jösse Eriksson skulle affsattias, och thend skulle sker rått på thetta rlagamol, och Blottet anvarade thet Bressne Hans | Hans satte thet sin fogda vpå Mälchiar Börse, thet ny Gyngo dalakarlane hem igen och nemde then thå at komga skulle leta thend skee rått efft thetta rlagamol och tiken vodz strafskulle | Men thå the förnumo at thet blef dett vtoff vta at rörtet gick Gyrin the skulle få en vdre tyran igen | Therför Gyngo thå the endrelige vt och brände först vp Borgamär, Drogo så nil köpinghambn, Thå Heder Jogan vali (som thet var Göstrikzma vpå) thes förnam, öfvervann Hans Blottet och tvingde nil Stekaborgh Thå brände thå böndne Blottet vp, Och så bestämde Engelbrect Handla med almoga i Vesmanaland at the skulle vara Gyno behielpelige at fralssa landet vtoff vtländzskaa mana Hender, hvilket the och så giordhe | och thz skedde vid Midsomars tidt Thå skref han teskeda alla frelsmen thet om kringh nil, at the skulle koma til Gyno, och så drogh Han åt Vestrog | Och Mälkiar som fogde var mot the Gyno på vage, Thå befalte Engelbrect at tha skulde lata Gyno Blottet vp hvilket och dage the efter så skedde | Thå anvarade thå Engelbrect Hår Stiks Gösstaffs Son Erik pinkes fader, Blottet, Och handlade så mz fralsset, at the skulle hielpa nil, och fralssa theres fadrneß land, aff emillan mana Hender, nil hvilket the intz nödige vore, let och Engelbrect sodana bud vtgå, at hvilken som befunden vorde the the icke ville vnder Gond skulle giffuas nil skiöttsel och han sielff skulle inge frid hafua | Sidan drogh Engelbrett mz then tha hade mz sigh nil Vpsala | Och hölladhe alt Vpland nil sigh | Och efft thz at Bönder voro förmögit bet hade mz sivera skat, therför (mz Riddarskapsens vod som mz Gyno vore) skogh han tridie parthe vtoff skat

Ther, hv

tegn, ty skatte var i konungs Eriks tid alt för höp
Orsak när böndre sogo at tegn vore lösade i skatteno, vore tegn
teste vskülligare til at göra tegn som Engelbrett var begif-
vande | Då tegn tiden var Erik yngre då Korsholm, tha
hann inne hade på sins faders Här Nils Göstaffs sons
vegne | Hanns Erik var en mektigh herre, hann skref Fricus Olai
Engelbrett til, at hann skülle bönda hos som en Svensk vir strenuus et
man orsak vbegiælga tegn i Nord landen, at dher mot- armis nitidus cum Engelbrecto in nationalis stipendiis militans, ex-cepto dño Gocia Duce in Livonia pulsum fuit opera.
kom vtoff tegn nöder tegn vt war | Then befalningh
toge Erik yngre Sverea vidt | höllandhe straxt all Nord
landen til sigh | och med Helsingarnas vbegiælg i Lict
hann vpbrända Sanctholm i grund | Orsak förstiftade
Gudhet en qwinna i förlänings gade aff Konungenom
och hann giort frü Tha, hanns befalningsman giort hon
Otte yngre vnge, och var en stor prälare | Man skre
hann vart bestallat, fördagtingade hann sigh, och gaff
Blotadt up | Tha Erik yngre gade alt tegn vträttat
i Nordlanden, får hann til Engelbrett | Och medan
tegn bestältes i Upland, reste Radkona sigh up och
drogo til Kringsholm, tegn Blottat gade en inne sorg
giort Gastenik flögh, Som hann förnam, at böndre Hartvicus Sleg-
konus dragandis, let hann bära alt tegn bästa tyg var bannus ibidem.
til skogs, skiutade så elgh på Blottat och får, til Stork-
holm, hann var en stor Tyra, tyerföre torde ga ihop
bida böndrene | Tha nu Engelbrett hade församb- Holmia à vicinis ob obsessa.
lat ganska mykit folk, drogh hann tegn mz til Stork-
holm, belägrade sigh på brunka berg | Och kalla dogh Johannes Kæpelin
hanns krögelin vt til sigh | Och var samme hanns tunc optime ordo ac
verkligh och beskedeligh man | Hvar konungs Erichs sigh sedis regia Holmen-
och befalningsmen, hade alle sodana varit, hade tegn vp- sis.
rör vel blifvit vilbaka | Ondga sogder plägha sät- Jure putant
tia härra aff högsatidt, Tha hanns krögelin vt- primipes si-
kom, astade Engelbrett på Storhalms Blot och Stadh Horæ opera potis simul corroborat
Mkn hann förvarade, at tyg valle icke vel stå hanom

Allegatum Engelberti cum regni sententiis by Wadstena sibitum.

Salus populi suprema lex esto.

Kiöpt

Rätt motte fraelst vanda vtoff tgn trädom som tgdt
vti var, Och döma vti tgn frygt igen som tgs plägar
gaffwa / Thå swarade egno Rigsens Rodz at tgn stod tgs
icke til widra dig så träda iffro tgrds egenn och Konungs tgn
tgs egde sworet Hälsskap och wadzskap nil, tgs moste Hän
Holla tgrds redz / Swarade Engilbrect tgn igen / Att
Konungs egde sworet tgn moga redgar, och ings aff tgn
Hollett tig wörd tgs icke plitigt Holla tgs tgs egenn
sworet hade, förty tgr vpå hade tgs sworet egno Hälsskap
och wandzskap, at han hade först swört tgnd nil, atte
han ville Halla tgnd vidt Sweriges Lagh / och bestättia Rig-
gens Blot och fäste ny stiffölda mä, på sådana hang redz
som tgrds redz egende vpå, så war tgrds redz iny intygett
Med sodana stärke och annat mer, ville Engilbrect bruka
Rigsens Rodz at falla iffro konungs / Uten tgs sade tgr
swart mig nil, ty tgs ville bestå vnt tgrds Hälsskap
och wandzskap / Och mente at tgs war icke strax
tosfligit sättia sigh vp mot sin Herra och Konungh, at han
j nogo motte forsee sigh, dmärs. Hände intgs Härskap
bliffwa bestondandis, Hwå dr tgnd Herre som sigh icke
J nogon motte förseer / stille strax vnderstoterne sät
tia sigh vp mot Herr, tgd vore aldrigh nogot stadigt
Regemente nil / Ty dr Gälte Herr ma strikteligh tgr nil
at vara Konungens domare / och döma tgr om nar Konun-
gen bör vara affsatt eller ey, Jnga andre stior ma bliff
nä j vnngetelse ny Herr annan, med nidre tgndene
moste ty / lyda / nyttit och vndraga med tgn andra /
Moste ma nu nyttit lyda affsin vederlika så framt
ma vil ny Herr j vngetelse vara / Nyttit mera
moste ma lyda och vndraga med sin Herra och Konung och
så framt ma vil Hälla nogot stadigt regemente / Alla moste
Vndsidom lyda en tyran på tgs ma skal vndrycka mo-
ga tyranner / Tgr intygt Hädskap dr / tgr gior Herr och
en sön Herren lystgr / Och bliffwa så monge tyranner

Thorfæus

Responsum Senatorium regni quo Engelbertus ad sua iura allicere conatur.

Item Engelbertus postulat ut sententiam ad sua desiderium.

Responsum Senatorium ratificabile.

Auctoris opinio de questione: An regi exobitanti a suo juramento ea ad tyrannidem inclinanti subditi vim resistere debeant.

certè ea Gothorum et Sveonum consuetudo non ita dissona.

186

Therför är bättre lida orätt vm gälla med sin rätta härra,
än at varda vndköpt aff noga / Then grymde hins thi-
sens Rodg haffua hollet Engilbrett för, än the at the vo-
re vnder stor trälldom, haffua orätt giorna vilat vare förlo-
sade, Dorg hinter then icke än nw haffua redligh sak norh
Engelbertus vbi se- then til, at the skylde tralda iffro thz kunigzskap orh mädz-
ctatour regni placidis kap som the kommo giorat haden / Then Engilbrett
verbis nisi dan sexter- fan pallicedi non fo- tham at the stodo fast i theres finne, skogh the på tu an-
tur dicens eum stul- nan strangh, orh sade then thz alffuarligha til, at the an-
tum omnari incipit fingo skulle fria kommo kunigzskap orh madzskap vp-
Et ita tandem regi- ther thz skulle kosta then liff orh godz, Orh han valle
sua est reuocatus ad se. strax haffua tagit then vidt hallsen / Thär Birgers Rodg
thz hönde, sade the skog villia skia hans villia ssster, ty
om the icke thz giort hade, the hade theres bondar vandit
til skiöffuels riffue / orh bönderne hade slagit then rhjtell /
Therför hade the nw orsark norh, nl at skya kommo-
kunigzskap orh Manzskap vp; Then gramade the Engil-
brett bresfuit, ny kunglet the oppsade kommo theres fild-
skar, trädskap, orh Manzskap, The bistoglade thz orh
sände thz til kommo Kirke / The thz så bestält var, för
Engelbrett nl Kingstadaholm, thz sirk han strax in
med dagtinga, förty Hänrik Bök frutade storliga
för then flätta borgh som grand var / Thädan droff
Engilbrett nl strekaborgh then Johan Karls var / som
skylde ssyo kröpingo Blot / orh med första dagtin-
gan sirk han Blottedt in / orh thz antuardade han
Birger kunt i hander / Då kallade han Östgöterna
til Sunderköpingo orh handlade så ny then, at the ytt
ass then drogo nidt nl Stekaholm, hwilket the dansk
ma inne hade som gott lage rödes, thz bestallade the
orh lossa ther före i sex vikur / Men ssster thz the icke
kunde vinna thz, therför sattes thz i dagh nl S: Morten-
tidt / En part ass Östgöterne som hade herra Birna
til höfuidzma, drogo nl Kumblaborgh som hör Otte
knap inne hade, han svarade fort, orh ville icke giffua

ey Blottedt

ey Blotteedt, tegh för bare tegh eeld eyaa, ſaa at han mooſa vnd-
ſtaa med liffuet / oeg Blotteedt braa ey Baa droſſ thaa Hdr //
ma Brema ny fit folk til Trällaborgh tegh Hemioſ van
dancken var Hoffuidzma eyaa / Han gick aff ny bc Hol-
dna Hoffuór / oeg Blotteedt brandte ey / Sidhan droſſ
Brema för Pyhs-borgh oeg giorde ny tegh Blotteedt ſom
ny tegh andra / Men Engelbrt for ſelff til Örabraa /
tegh Blotteedt ſick han med ſodana ſtäl, at han gaff thetil-
Brooſ tuſande marck penga, Baa droſſ han för thet
vald, Schillet te Danſk ijnne Hade ſom eget Hdr the-
dero nilſſon / tegh Blotteedt bcſtalladeo, oeg Drink pa-
ke var tegh Hoffuitzma för, oeg ſaa ſchreff Engelbrt
til tegh i Norremelandt, at tegh ſkulle Bruſa ſich ſom
Brenſka mdn, oeg ſatte tegh Peder Olſſon til Hoff-
uidzma, tegh Swänno oeg Brande ey Ydzholm, ſom Her-
ma Bizelt ijnne Hade, oeg Agnachoim ſom Hdr Arnds
nilſſon oeg ijnne Hade / oeg Dalaborgh ſom yahne Fönk
te Danſk ma ijnne Hade / Men Engelbrt droſſ ſtiff
för Oppenſteen / ſom Mortegen Groba ijnne Hade, ya Oreff-
ne Hanſted reſne, Han gick aff ny bc Holdna Hoffuór
oeg Blotteedt vart opbrant / Sidhan artade Engelbrt
droſſ nil Öreſteen ſom te Danſk ma tegh Jöſſe Lauritz-
ſon ijnne Hade, Han toog tegh bäſta ſom ya Blotteedt
Var, ſtikade ſaa ſtiff elde ya Blotteedt / oeg Kynnde
nil Dannmarck / Daa tiz ſaa alt beſtält var, droſſ
Engelbrt ny mykit folk in i Hallandt, oeg alt Norra-
Hallandt, gick Hono nil Hanga / oeg emillan Här Pe-
er Pederſſon (ſom Wardbergs Blot ijnne Hade, oeg Hono,
bleff ſaa förhandlat, at han ſkulle haffua ſin loſſda tegh
i Landet, oeg Axel ſkulle plat integt bcfata ſigh tegh
nedt / Doeg ſkulle Engelbrechts folck latta Hono ſaa
Hallt vardte aff ſtatte, Baa brändo oeg falbin bcroſſ
ey, ſom Ake Här Apils ſon ijnne Hade / oeg Engel-
brit droſſ nil Halm Stad, tegh Hom Han ſtrax in,
Men tegh aff Boſona, förſambladhe ſigh mykit folk, oeg

k Öreſteen (gma arre ro the xmiſſ Regh volubelayra de
vexare Matz Kaffle vchoty; B tuiora virib Hor noſ aduo
ſt, Ideoq Hor ijnd ſtem x virib abiit, Et diratr de m-
ſolin hiteſt ijnnig inceyti, Dld Haffter ſaa godh Hörde tegh
til, ſom Matz Kaffle nil Öreſteen

188

belägrade sigh vidt lagaholm / Emot tegn dro sigh Engelbrect
m sitt folk / Doch war Elffuen twilla bode hänaman
tegr kom tigz tgå nl sodana vpsaatz / at twillan Sverige
oc skona skulle vara en fast fridt / tegr mongh breff
oc Insigle vordå på vtgiffne / Oc giordis friden
med sodana vilkor / at om nogon partegr ville tråda ifro
freden / tgå skulle gan lasta tegn andra tegr första tolff vil:
for vilfarande / Tegr Svenske skulle tegr om sända bud
til Lund / Oc tegr Skonske nl Wadzstena / Oc tgå
tigz så bestält war / Droch Engelbrect egenn igen / Oc
tigz som nw förtalt är / gnw Slotten vordo Intagne
Skedde efftr Christi byrdh fiorthonhundrå tråttijo oc
fyr år / Oc tgå handlade om frid twillan Kongh
Erick oc Biskoparne / Så gade nw Engelbrecte
mot nästa vartte in i alt Slotten i Sverige / Oc störs:
te deelen aff tegn hade gan nedbrendt oc vpbrånt /
tegr somblige grepne / oc somblige straffade gjorde före /
sosom tegr om nogh ytiagar disputeras / Hwilket like:
wa skal nyttogare vara / haffua mongh Slot eller få
Slot / Somblige giffua tegett så före / at tigz är icke
gott haffua mongh Slot / Oc desse saker giffua the
före / Tegr mongh Slot äro / varder almoge förmyc:
ket betungat / Oc tegr som Slotten inne haffue
fördriste sigh tegr vpå oc giöra nyttigen årett oc
offuerwold / sättia sigh oc offta vp emot tgerd tegr
gade så stegr / tegr tegr Kunde förlata sigh vpå / Oc
om Riksens sijnder så landet in så äre tegr teste bättre
befästade at tegr haffua mongh slot / Oc äre icke så gode
til at vdniffua / Tessa oc flera sodana saker giffua
tegr före som leya icke got vara / haffua mongh Slot
Men tegn andra vartte gaffuer tessa saker för sigh
Tegr få Slot äro / tegr Kunna sijnderna (som falla
in i landet) snart haffua framongh Ey kun hal:
ter en oblidigh almoge som nl Kunar oc vplop bend:

Anno 1434
Quæstio
Vtrum regno sit vtilius habere pauca vel multa
Rationes pro parte negativa.
Benevolentia subditi est concordia causa premissarum regni
Obedientia et benevolentia subditi est causa regni
Rationes pro affirmativa parte
Vulgus ad seditionem promptus.

Oss är

Sententia authoris

Principes civi popu: & subiti contra statu:

Probat exple regis Frid.

Cum rex sint ad justitiam et subditos conservandos constituti, ideo a tam obtinebit, ac custu.

Secus nihil Regi subditi nihil.

Thän är, wäl Hollar i tiwongh orig tydatigast wndt
mindre öffwirwgste Gaffuer mongh Blot oc fästese, oc
tegr öffwirwgste Gaffuer fa Blot oc fäste, tegr är ey
fuart affsat, Ty ikke nägra plägar wara en Dro-
lich stada, at offta ster Gamra skiffte; Therföre
ya tegz ma ma bröllia ett stadigt Regemente, är
aff nödene at Gaffua mongh Blot oc fäste, Tesse
förste orig flere sodana Gaffua tegr för sigh som sägia
Rikena nyttigst wara Gaffua mongh Blot oc fäs-
te, Dorf vare ng Blot oc feste Gum tegz Thet
som sina Underseter Goller widt Lagh oc rät, oc läd
tegn nytz öffwirmodh ehr ort skee, Är wälwillogh
alwog är bättre än mongh Blot oc fäste, Om af-
wog är wälwillogh, tga är tegz Herrans inge
stade, at Gan Gaffuer fa Blot Ute tegr Herre
stiftar sigh sa at Gan Gaffuer är owillogh oc ofögn-
ligh alwoga, tegr Gifter Gono icke nyttigt at fa
Gaffuer mongh Blot oc fäste Oc tegz för ma fär
ng Konogh Fricke, Gono Kund Ju Jutlez Githa
at Ga Gade mongh fäste, oc ingen Gylleste, tegz
skal Konogh räkna för tegz starkaste Blot at Gan
giör rätt oc skal, ty tha Gaffuer Gan Gode gud
orig nakunstior ng sigh. Ute giör Gan öffwir-
wold oc orätt, tha Gaffuer Gan Gode gud orig
mänskior knot sigh, oc Gifte sa gwarken borgh
ehr feste, Ba är oc nytz twiffla dz, at tegz
stora öffwirmodh oc äretteg som skedde i landett
oc i Longh tidt skee Gaffuer, Bode i Konogh Albrets
Drotning oc Margarete oc tegne Konogh Fricko
tidt, Gaffuer varit rätta orsaken Gwi Bönder saff-
e bröttit sa mongh Blot nidt, Sweriges är
ett sodant landt som med Mooser, Bro oc sko-
gar sa besatt är, at almoge icke längre kan ng
tiongh oc marck underhwffuas, ty the Gaffua stort

nilfälle at

tilfälle at sättia fräs vp mot thera Herre. Therföre Re:
gera Sverige mykit bättre ny ethwilligast, än medt
nykin stadugest Orlig om Konung Erik hade thz
bestinnat. Hade thz icke så fått got ny som thz
Erik (Tha nu Engelbrect hade förduisset alla vtlä:
ndgar som Konung Erik för befalendsmd vpsatta:
de, Orlig hade latidt all Blot som ifrån vore, medt
all Land oc Låd, komma i Sverska mana hender, til:
stadda han icke at mogo i hand hålder skulle i mogon
motto förarga in mya bönder, oc icke taga tegn ifrå
ny öfuerwold, så got som en Gömå, ast Engelbrect alre:
de bast gon hanskaÖnskig. Man tha Konung
Erik hönde erfar i Sverige tilstodig, församblade
han ast Dannemark alt thz folk han öfuerkomma kun:
de, förstrett oc nykit folk ast Tyske land, ther:
de en stor skeps flota, oc artade sig til Sverige, att
vedergiöra thz som tegr skett var. Men han fick
stor storm i Siön, oc medh ast hans skep för:
dingos, Orlig hade han nar fyllst blifuit bortta
medt, Dock ny stor nödh kom han ya thz fästha
til Stockholm. Oc tha Engelbrect thz förnam, reste
han strax landet, oc kom för Stockholm, Vpplän:
ningar lågrade sig ya Öxna mahy. Söder manna
lands inbygdiare ya Södra mahy. Men Vdstmän
nar sielff ny oc Närike, thr Engelbrect lågrade sig vidt to:
da hollma. Oc nar thz sa stodde, begynte Rodzmä:
nerna sig nl, at storma til östan Mars Blot. Men
tha fogden (som thr ya var) thz förnam, toge han
til skyld alt thz bästa tegr var, skickade sa elder ya
Blotstedt. oc fäär nl Stockholm. Oc tha Konungen
log at han var sa bestallat ya alla sinder, lät ha
sinara grannar Stockholm, oc sielff draga hollma, hanska
wal. oc sa sattes thz i dagh. ya thz han skulle komma
ny thr Sverska nl orda. Oc nar thr sama Koma
sporde han them nl sig. vi thr wille stricka honom vidt

Nota d alios ta:
ne Regios po
testas et pla
nis ejor fieri
posset facilig
him for neq
y

Nb.
Quomodo dux Beli
favoren. sponsi sibi
conciliare potuerit.

(ui parti Deus fau:
cissimum arbitrit vinut
facilime, quam latoribus
seculeis. Sic en nox
actam erit.

Engelbertus secretis
vrca Holmiam obsidio:
ne cingit.

Colloquium inter regem Ericum
Ebbesen en nuntios.

Rikets

Rikit, thå fiarade thes Brennske at the ikke artade sigh
hans plat aff Rikit, Lothen thes the giorde, skedde j
then arthe, at the ikke längre ville lätha tränge sigh offre
Sweriges laghe, och thes som j hand Erbiudz vtloffuat
war, och the bödhå sigh til rättha, och ville stå til fiärd
för alt thett the bedriffuit hade, Och begierade Domare
ther thes Rätte sättia theres sak i rätte före, Och lätha hö-
ra theres klagamol, the ville lyda och vergella ehuadh
rätteren giffua kunde, och sade ther Jw thes, at the vil:
de gifftha widt theres gamble frijheter och Sweriges lagh,
Men Konge ville ehuarken lätha then gifftha vid thes
frijheter, eller lätha saken koma i rättegangh, Therföre
vträtthade j then dombe inthes mera, vtan dt thes sattes j
dagh til Pinkstun Marie födilsse dagh, somare ther näst
effter, och skulle kondgiord fogther inthe befata sigh
mz landet, och skedde then dagtinga j helgha andz
kyrkia på S: Martini dagh, Och egade hans Krö-
ychii stadh inne, thes befalte Konge vpbrännia, hul-
lit och så skedde, at the ikke skulle koma i Swerike
ehänder Så for then Konge til Dannemark igienn,
och lätt gifftha sex ehundrade aff sit strijdfolk quart
j Storkiöpig, Men the Swenske bestämde sig förra-
samma koma, och ther vtnalde then endertedige Ep-
gilbert til Rigsens höfdinga, Andre gode män
stiftades och om thringh, som ehuar på sin tandzä-
da arta skulle, Then Rigens Rodh nu så församb-
lat var j Arboga, skreff hans Kröpelin then nest
och begierade vara my then nest vnda, Då gaff Beramat
en Ulöfse j Birtuna vndt hyndermässo tidt, Tütt
for hans Kröpelin och the forskärre aff Prijtzen med,
som på then tidhe var j Storkiöpig, The bestutade
sigh gode storliga ther om, at the motte koma til ett got
bestond twillan Konung Erich och the Swenska, Men
Rigens Rodh stodh Jw ther vpå at then var nijtzit

Östen Knutson

Ingelbertus in Comitatu Arbogensi in Vbbenbaren regis electus.

192

öffwerwuld oc orättes skedt, oc begierade at sakerna motte
koma i Rätzgongsz / Doc begierade hand thöpelin oc
Korsherre / at thz motte koma vil eth got middel, Oc
Articuli statuum regni Sogaid regi Erico oblati. thz sade thz. hogh villia vare gode mæn klare vil, Wondo
thz oc sa förstirkade vil kongh Erik / Oc gaff thz
Artiklar mz hog som thz Svenske förgriffuit egade /
Oc thz a kongh egade mz sina goda mæn vil vodz vat /
vart beleffuat vthi Lodwarnöte i Calmarstadt / Thz ko:
mæ thz a vil Gota Svenske oc Danske / oc som noc
troandis är / Dorgske mædt / thz thz handla skul:
le vil frid oc kosteligest / Oc vil sama nöthe var
Olaus Archiepus koma Archebiscop Olaff aff Vpsala / Hulken tho:
nd oc Erik i kongz vil icke lida kunde / förtij sam:
ma Archebiscop Olaff var kovat vil Biscop / kond:
Otenom 20 sport / thz för vilstadde han egenn icke
koma vil Domkirkione / vthan han satte en anna
i hans stadz som egett Arsenij / oc var vilförende
Biscop i Bergh / han blieff suart dödh / Oc sa satte
kongen i Norske ma thz in igen som egett Tor:
Lek / Men tha Engelbrett begynte Guldra i Lan:
det / rymde han vil Danmarck / Oc i sama Bul:
der kom Archebiscop Olaff aftenn i landet / Tilförde:
de vart thz egenn icke tilstatt / den tha at vonen
oc thz Comelinz som stod i Bastl / gaff skrifftuit
för egenom vil kongh Erik / Thenne samme Archebis:
cop Olaff lade sigh thz nöghet vt om / at kond:
en skulle koma fruit vil Sverige igen / Oc han
begrik tha sa nöghet / at Engelbrett antvardade
kongen Holland fruit igen / Thz nödde skedde
om vorena / vidt Philippi oc Jacobi tidt Efftha
Christi Byrd fiortonehundrade tretijo oc fem ar /
Anno Dni 1435 Ba blieff oc i thz same möthe vtlofuat / at kongh
skulle koma vil Stockholm vid S: Olaffs tidt thz
nast efftter / Tesslikest skal oc ina vetha / at thz
förbindz / Dröttnigh Margarete tidt giordes

tesse trij

tesse trij Riken emillan, sinnes skaffna vordet förnij-
at i thz motet som i Kalmarstad stodes, Gudh aff hiälp-
na oskuldt (som tegr vså beramat vart) mork mordhiaskan
Gudh beram dee nu sinnes, Oss dr sa vidandis, Wij Hans
Lagma i Lund, Olaff i Wpsala, Askagh i Nidrosse arche-
biscop, Axel pederssen Rigsens Radh i Dannemark, Christi-
ern Nilsson Rigsens radh i Sverige, Endret arlandzk
Rigsens Radh i Norige ok Swa stole alle sta som thz hil-
borda oss tegr vikomande vare, först at fördragas skall
thz drager en stor deel aff oss alle vel til mindre, Oss alle
val samteliga vitte, thz högborin förstinna Drotnigh
Margareta Waldemardana konungs dotter, konne tesse
trij Riken sanna, ok Gemes förmyndhugest, med alz-
konliga vnder Gudz hielp oss tillatilsse, alle til fridh, roplighetz
medh samio oss endret, Oss skaffne alle vdt at vndia för
skames skiell, som vij oss gerna giöra oss vndia vile, alz
mertigh under nädes egenes siel, tage egenne nu sina
vnder oss mistund, Oss kom ego thz astad oss hil-
dreff ok sin ödmiuka bön. oss goda viennogar mott
alvogan alla Rikernes, thz konungh Erick vår Al-
drigste herre som nu dr, vart suckenttat, valder oss
Rickster til sinnestigh konungh, til all trij Riken, som
vsa alle tegr städer tegr ma plägar Resa konungh, oss
samal sidhnemar skaffne varit, Oss vart erbiutter
j Kalmarne til all trij Riken, Sa ville vij egenz
oss vna skalla oss skaffna för sinnestigh konungh, att
bruka all konungz rät j alla egenz lutz daga, Or at
egen skal galla oss skaffna oss alla oss hvar rät sidh
vidt lagh oss rät som konungh bödr, Oss med som egr efter
skrifft stär, Sa sinner vår Aldrigste herre oss konungh
oss vij alle, vogar beseglat breff oss ett förram, oss ett
begrip, aff tegn samma adh förstinne, Oss aff tegr bäste
man som tha i Riken vore, thz tegr Rickste tha för thz
bästa, egen med tegn, oss tegr med egenne, Thz tesse
trij Riken skulle alldt skaffna saman til dugtigt,

/ alltidt en

1: den som owlt är. Orcus ipsam tenet: at: Jesuto ipsum cum cit: Ipsa in eternum perdit. Pestis erat dum vixit. Peste ob hanc causam mortua est. Et ita omnibus ipsis ex bonis gaudium simpathis v. dolorem et desiderium sui reliquit.

aldrig en konung ofta haffua öfwer alla tw̃ Riken / och skiö-
der tesz i tegen sama tidt, tesz wår Nådige herre konung wart
Crönter i Calmarne, Nu är wår Nådige herr konung
förfreyffuen och wij alle tegr om tens wordne, oss sam-
tört för tesz bästa, kiöpte han med oss, oss wij mz hono
menigheet til bestandt, oss almoga til frid oss Nådir, Oss
kunne ij bätter kunna än förlia tesz sama frij, oss för
tesz mengas bestond oss nyttelighet, som all Riken til go-
do komma må, och förbinde oss förpliche oss alle sam-
stadeliga til dagstidt, sama at blifwa under en konung
både för oss, tegr nu äre, och framdeles tilkomande vande,
som wij oss nu giörd i Jesu Christi namen / Oss esst
tesz som nu förtalt är, följer thå i sama breff ther
beslut, tesz artiklar som tilförende berörde äre atte
Gnart Riket skal blifwa widt frij lagh oss frigheter en
och nådan tesz så förfamnades, lät Engelbrect gräff
Engelberti fratris mei uterum dubitabile. nä tua graff ther dijtte vndt Tåliges, at skeer skulle
kunna komma tegr vtaför salt fiöre, in j mälem Nå-
thå tuden kom som förlagder var, at konung skulle ko-
ma til Storholm, och han icke kom, blesz strax wor
och rytte knot honom, at han inge ting skulle
ordna halla som loffuat var, Doch blesz tidegen än
thå förlengder til Wormässe / Thå kom konung Erik
til Storholm, och tegr Swenske förfamnades sigh j
Jönkiöpings hamen / och sände så tegrä fulmectige
til S: Clare kloster på Nörre Malm, Malm på hel-
gedags afton kom tegr til talz mz konungen / Och
war tesz tegres högsta begär, at tegr motte blifwa vndt
Swerigis lagh och frijheter / Och at Slot och länin
motte wara i Swenska mäna händer / Men ko-
ningen wille icke giörna på tegr vnder, så moste han
doch giöra, så framt frid (som j Halm stadt
funnen war) icke skulle blifwa om intet igienom /
Confirmatio Erici regis de libertatibus Sueciæ. tesz war wel märkeligt på all konungens anslagh
at ha wille giöra tesz swenska Rijkerskapet om intet

och koma

och koma ett nyytt fråsse här in i Riket, Therför
lät han fremade uden så all Slot och Lån in, Och
the Brenske lat han hassna sodana stresser och be-
kostningar, at the blesse plat starmade | Men efter
thy the Brenske vore nu så nøttige, at the hade mes-
te parte aff alt Riket inne, ther för hade Kongen
ey annor rodes, vta | dt han meste Fru Losse och sed-
via then thz the begierade, hvilkit doch icke annatt
var thz the begierade, vthan at han skulle lätha then
blesse vidt Brenigis lagh, och thz var han then
yttrigst | Doch var han begierandis at han motthe
förse Storholm, Calmarne och Nyköpingh, ny gård
uden hans tärestis | Och ther vore the Brenske nil
fridz vdt, Och efter theres begiera gaff han then
Drotzet och Marsk skom i Riket skulle staffa lagh och
rätt, här Cristiern nilsson blesse Drotzet | Och Karl
Knutsson blesse Marsk | Och når thz så skeet var
lith the Brenske Kongens all Land och Lån (med
the Slott the inne hade) ey igen | Och blesse en af-
talat sak, så at all owillie skulle afflaggias ya bode
sijdor | Men strax Kongen hade foot Landet fruit
in igen vantvar hade han slot och fäste i hä-
der egven hans tärtes, och artadhe intet thz som
etlosseat var | Therför sände Biskopen Rod the go-
da uden aff Dannemark som nilstädis vore, nil kond-
gen, och bedhe förmana hanom, at han ville hal-
la thz som etlosseat var | Och efter thz intet hiel-
ya kunde, ginge the dess fiellsse nil hans, uden thä
the fran komä, ginge the icke annat än Kort svar,
Nott och skeyn | Och han sade sig icke villia vara
then de ja herre, Tesliket kastade ja then then förd
medt, at Ingelbret aldrige hade giort hans then
skada som skedder var, hvar skedersskeet hade icke
kunet hans the nil, Aff hvilket svar the nock mär-
kia kunde, hvem han var nil sinnes ny then Och

fulle the

Dr. Petrus Jacobi Historia Gothorum Suionumque.

Responsum Tyrannicum Regis.

Ja herre

Abjurgationes regis Sancebuli auctoris sear: Petri regni Sodici.

196.

fulle tegr wongs ordes som tegn integs behagade, Thes
komdgs Erick reknadt tegn skada så höyt / tha hade
lidit stoff tegs fiendska, ock gaw wilde integs tänka,
thäd skada ock orettes gaw tegn i så wongs år giort ha:
de, Ty wille gaw gälter besinna thenn står nilfälle gaw
tha de giffuit tegn, nil at giöra tegs tegs giorde, Thes wor
gonn lidandtigest ydmiugs, tegs är wisst, ock tha war yd:
tigt holla tegn widt Sweriges lagh som gaw löffuatt
ock swordt hade, Ulåw gaw hade goot tegr wäst stöff
ock tegå swenske hade nw wel i trätyo år lidit stor skall
aff egnn, så at nw wel wänta kan, at tegs the gior:
de, thaffua tegr icke giort aff kädt, ellet hade tegr förr
tenkt tegr nogot til, ock icke lidit tegs så länge Ulå
Necessitas non habet legem. nw dreff nöden tegn nil, at giöra tegs tegs giorde
Ja Herre komdgs Erick sade sigh icke wilia vara tegr dr Ja her:
re Dock thaffuer nw ingr herra hört fara tegr il:
la stöffuet, at gaw thaffuer så giffuit swigha för
sine underseter, At tegr thaffua alstat egnn ock så
wanit e Ja herre, Ey Ja herre dr tryggiare, ock
nw bättre än e tyran, Ey from herre moste
wara e Ja herre, tegr skall ock rätt ya alstadt wardt
komdgs Erick wille thaffua stor troget aff tegr swen:
ska, ock gaw wille dock ingen trogett galla tegn
Nota diligenter. tegr, Gaw wille integs besinna thnäd tegs inwl bära
thaffuer At ett land eller Rike, sätter sigh en herra
Publicum anteponitur privato seu singulari. eller komdgs öffuer kryffuedet, Tyr tegs ster, tegr
sätter tegn menige nw står trä ock lijf wil honom
som wyssat wardt, ock sätter all sin wälfärd i thenn
particulare debet cedere communi subditi tegn, Ty tegr
subditos ock icke för sina skuld, Tyr före dr gaw tegn ock
stora trogett ydtigt, Dock sodhana arbete gaw tegs
Ja nw komdgs Erick hade alt bestält i Storkohn
som thenn tyntes at tegr bestälias skulle, giordhe
gaw sigh redho til at segla til Dannemark icke
satte så thenn Krögelin (som dock en wredeligh nw war

aff tegn bestalin

aff tegz befalningh som tha öffuer Storholm hafft hade
och vpsatte tegid en dansk ma som hest Eskil:
son, och sick egenn sen hundrade folk vnder hande:
na aff sit ägit krigsfolk, och gaff hos sa nil sidd och
tegz skedde vid alla helgone tid / Och ad Gwaris ha
fer fram vidt sidd sidonna, sa satte tha sin nya befal:
ningh na all slot / Man tegz Brötske vorde vill
Jnghe Blot betroddes / Skedde oc bönderne stort
öffuerwold och orät, tegz tegz dodde i stäri Jordana
sen hund oc fram fäär, Da sick egen och stor
i sidden och miste mongh aff sin stegmodt mykit
folk fore den egen kom til Dannemark / Man tegz bön-
der som i stäri Jordana stridde och illa trattrades
voro, koma nil Engilbrect, och berlagade tegz stora öff-
uerwold som tegm öffuergangit var, Och rörtet bet:
gönte ga öffuer Gesla Rydet, at hund oc wille icke
skiffua vidt tegz som egen kosstat och frowett ejade
Tegerfore stramade Rigsens Rodes ett gämna mötthe
i Arboga / tegz mogne fulmyndige aff alt landet skul:
le tilhopa at koma, pa S: fabiani dagh / ar efftegz 1430
Christi burdh fiorttonhundrade tretijo och sex / Tha
Rigsens Rodes and tegz andra (som til mötet falla:
de voro) sama stund / beskutade tegz tess sa, at tegz ville
skriffua kondgen til, och begära, at tegz motte minta frel:
sigis lagh, ellr tegz ville seya honom Huldskap och madz:
skap vp igen / Ba gade tegz ofs förmedlet, at kondgen
gade artatt koma til Storholm strax ifran vore bort:
gangen, och gaffua hartugh Borgenskaff med sick, hwil
ken egen i Sverige vpsättia ville för en kondgh, och
som gade egen alfredo tilförende, latidt Blotgiffuan
stä til hondga / Medan tegz sa förlop sick och Rigsens
Rodes var illa til fridz at kondgen ville icke lata sig
nöia egaffua Blot inum som Sverigis lagh inum fölle
Ba sände nogre swenske borgare hemliga bud til Engilbrekt
och begiarde at egen skulle laggia sin vinligh tegr om, at

egen motte

Venti et ea mare ty: rrano elvere sum.

Quia nouex tumult: sum in Grecia.

198

gan motte få Storholm in Tÿ tegr fruntade sigh at tegm skulle varda så gongandis, som tegr Svenska Borgare skeddes i Kong Albrechts tidt, Therföre begerade tegå Engelbrett at alle som i Arboga i Gärna möteldt församblade voro, skulde icke skilias åt, förr tegr hade endrettelige varit vil tala med Kongens befalningsmä i Storholm, om tegr skulle noget ontt förnäda sigh aff tegm eller ÿ, Vlan tegå tegr kome til Storholm, vordo pårterne tillbörte för tegm, tegr vndrade Rigsens Rodes storliga vyå, Oleg gingo tegå Engelbrett, Karl Knutzs och Vlarsten, Här Botskalk Grutzs och Johan Karlsson in för portegen, oppsatte Gatte och begiterade, at Borgmästarne skulle koma ut och tala mz tegm, Så komå twå tÿske Borgmästare ut vil tegm, Tegr spordes tegm vil, Hwij tegr slogo portine til för Rigsens rodes och tegres Borgare fore dorde fridt i landet, Hwart tegr ville, Tegå swarade Borgmästarene at tegr ville gå bort oc tala sin mz Erick vilsson som Blotz gärne var, Tegr gingo åstad, och komå igegen, bidiandis att tegr ville töffna en litegen stundes, så länge hans Kongelin Kome vil städis, tÿ Blotzgerne ville integ tala med tegm förre än Han vore med tilstädis, Tegr med gingo Borgmästarene åtegr in j Staden igegen, och vore länge borta, Och tegr swenske gödde medhan på tegres Gästar j frögd och skaggh, Så komå tegå oteger Borgmästarene vtt tridis ressen, och sade sigh ingen befalningh Hafftta aff Kongen at släppa tegm in, Tegå vordo tegr oteger tilspordde om Rigsens Rodz. Hwi icke motte koma in, Tegr swarade at i tegr Borgen skulle tegr icke, Tegå blefft Gatten Listeliga medh Overslagen, och Borgmästare togos vidt Halsen, Tegm var försäkringh tilsagdh, Och tegr vyå gade tegr twå åtte ester varit vtte och gingo in j igegen, Vlan tegm tridie gongo gingo tegr vtt, och togho icke mÿa försäkringh, Therför vordo tegr Gripne, Och så lucktes Gär Erick vilsk vel bewara och bemana portarnar, Vlan tegr swenske Borgare som j Stadhen voro, begynte fruchta Gnad tegm öff-

vergå skulle

offuergaa skulle, fullo saa endrethaliga til med yzar ok ham:
brar ok logo loosten sinder loz for portarne voro | Ok tgr the
vtan for voro, stormade ok fast til, aw thaa at tgr som j
tornett vore, stodo tgr fast emot | Saa formotte tgr dog
icke slaa tgm tgr iffre | Ok tgr med komo tgr svenskarne
wz volde, ok reste vp tgrd Baner paa som tongett
ok lctgaa vtropa, at alle tgr som ville staa fast medt
Kiirket, tgr skulle giffua sigh tgr ender | Saa sotthe
thaa alle Borgare tgr til, loffuade att tgr ville staa
fast med Kiirkit, ok giora thad tgm vordge befal:
lat | Ok tgrfore vart thaa vpaa budit, at ingr
skulle forvarga paa nogo borgar, Ok thaa staden var
gest bundit til Blotz garna Hdr Erick nilsse, spriar:
dis Gyllenstierna til, tgm j Gam stengde portarne ifor
tgm, ok motte tgm med piil ok lodg, eftgr tgst
att tgr icke vore komne vtan paa thz som finden
vtloffuat var, Vtan tgr fingo ingen lodg fiwar att
Gyllenstierna, vtan Gam sade tgm openbarligh krigde til,
Adr tgr kommo thz horde, Letgaa tgr strax bestalla Blot:
tedt | Marsken paa vaastra sidone, ok Erick yrike
paa tgn hoegra | Ok eftter thz kom nu otgr til en
openbar krigde emellan konung Erick ok tgr kra:
ka, tgr fore var thz aff nodenn, at tgr skulle for:
uita sigh om en offuinna, tgm tgr skulle lida
eftter, Ok fortgr skuld komo tgr Svenske til Gota
j Swerigh medtha troster, til at vtmaria sigh offuin:
na | Ok vpaa thz ingen swilke skulle skulle j nogon mot:
tgr vpkoma aff koget, vordo tretijo gode ma skic:
kade tgr til aff Gesla Gopen, som koget Gaffua
skulle, ok Gnar tgra Diffua Gdmliga fina roster
iffre sigh, Erkebiscop Olaff anamde rosterna, Gafue
so thaa fem ok tiugu roster paa Karl Knutzk Marske |
Tre Closter fullo paa Engelbrect, ok trea paa Erick

Jarka, tgr

etho fast
wz vikigh

Barra regnandi Cupido

pinka / Thy[r]före samtyckte the[n] alle Ularske för höffdz
ma Jw besynnerliga Clerckeryt oc Riddersskapet / Ulaf Ja:
gilbrect oc Erick pinke, vore mz the[n] icke nu[m] frich, oc den
Jne hölle mykyt mz them, the[n] en står emillan som ot:
off / Doc blef saken sa[m]dragit, at Ularske oc Engel
brect, skulle bode regera i landena / Ula[f] Ularske skul:
le blifua qwar i Storkegolm och arta ya[m] then Cristalndzen
Och Engelbrect skulle fara ut i landet, oc bekogga the an:
dra slotte som honom befalnde ma[n] inne hade, han
drog strac för Ayköpingh, oc lätt bestalla the[n] mal
them som boo i Södermana land / Östgötanar lest
han bekogga Stakaborgh, Twistakaboerna lade han
för Stekaholm / Och sa[m] drog han nu[m] Calmare, Me
ssther the[n] han icke kunde sa[m] staden in, lätt han
Utils stensson, hans Postasseet ta[m]dtzk och hans Gott:
skalk dentzsk mz ett stort tal folk blifua vidt Blek:
inge, at the[n] skulle arta ya[m] them aff Calmare / Och
vid samma tiden fingo Utils stenssons trenare Brunsbuss
in med förrasta[n] / Och Engelbrect drog mz sin här
in i Blekinge, och kom nu[m] Rotna by / Och all then landz
enden icke hade nu[m] honom / Then satte han Clas longe
för höffdzma, och drog sa[m] nu[m] lagaholm, the[n] kom
the[m] Westgötarne och Smolendzke nu[m] hem, han
bestalla de Slotten, och lät sine Boo och Swan, med
sa[m] myckyt folk som the[n] behöffde, liggia the[n] före / Och
drog med sin egen lärger fram, artandis tagha Sto:
me in, Men the[n] Skonsgar wesste strax up emot hem
och tende höffdzma then yedar ore / Dodse Gää:
rarnar mötte Dult Rynabro[m], Och som Engelbrect
förnam, at the[n] Skonsgar vore hem förstarcke, kasta:
de han brona / Och medan the[n] icke kunde koma the[m]
öffuer, Drogo the[n] nu[m] Tranor yarrad / Man the[n] för mod:
de Engelbrect wäl, the[n] förd var hem och the[n] för then
sa[m] at the[n] icke kunde öffuer koma / Ba kom the[n] tha[m] nu[m]
ett vpslagh emellan Skona oc Swerige, oc blef sa[m]

beslutat

beslutat, at om Engelbrect icke finge Blotted inna pos-
ta nästkommandis, skulle han så bestaludes lösa
och medhan skriva breffven Hindrer Christer som
skedde på skär torsdagen) Reed Engilbrect til Lagahalm,
fick Blotted in, och kom strax til sin her igen, dryg
så til Calmarna, och tå staden var hans handgå-
ven, drogh han för Wandberga, och lät Broder Pre-
son liggia tegr före med ett tal folk, och drogh så strax
til Elfsborgs, tegr bleff så förhandlat, at togden på
Blotted Matteus vann halfen benämpd, skulle skiffva
på Blotted, och intet befara sigh med vandt. Då gaff
tå Engelbrect sigh til Axevald, och bestallade tesso, oss the
bleff han ganska illa fiänk, så at han med stora
mödho lät föra sigh til Örebrå, tegr strax tå Riksens
Rodz breff, at han skulle koma til Stockholm, på the
tilegnen bodde en Riddar på Björkholm (icke longt ifrå
Örebrå) benämpd Her Bent Stensson, hvilken tegr
som Gade en son tegr eghet Ulofvus Benssk, Emellan sama
Her Bengt och Engilbrect var kommen en owillia, tå
han nu förnam at Engelbrect var til Örebrå kom-
ven, kom han tilsist och sporde honom til, om han icke motte
skiffva i Riket för honom, Och efftegr mongh ord
som tegr förföllo, bödh han sigh til at vilia stå honom
til rätta inför Riksens Rodz, och tegr gaff Engelbrect
sigh tilfridz medt. Och vorde på tesso sista så förrentte
Då at Engilbrect hade sama Her Bengt på Blotted nz
sidho til gästes, och bruste honom all åro och vänskap, Och
var ganska stor löfftes och förphtilsse giord på bodha sidor
at ingen parttegs skulle nogot förarga på tegn andra
och tegr med skulder tegr åttes. Och Engelbrect redde
sigh til, at fara med boot ått Stockholm, efftegr tesso han
nu var ganska kranck. Och mena en part at Her Bengt
rodde honom tegr til, at han skulle fara med boot, Och
som han kom litegt fram om Björkholm, lagde han
tegr til en litegh holma, til at gnida sigh tegr öffver

nattsena

Tragicus Engelberti dictus.

Engelbertus misere interfectus

Anno dni 1436.

Factus Magr. Benedictus inalienus.

mattena, Orlz strax kom Mongs benssk Björkia medh en boot ifrå Björkholm, orh kom på holma ul hono, Orlz Engelbrert stodh orh stödde hoss vid sin kiep, tij tha förmotte fögla, Thå gick Mongs benssk til hono, orlz sporde honom om tha inke motte blifwa i Birka för hono, orlz höll strax til hono med tua yxe, Orlz efter tlz Engelbrert bar vp tha andra medh thiggie, för sigh, Höll han honom tvij finger åff, orlz slogh på hono tlz i hiell, owy på hans hufwud orlz tinnare, orlz förde ul sin fader ul Björkholm, Orlz tlz stedde efter Christi börd fiorttonhundra de tretijo orh sex år vidt Cörsmassa tidt om vonena, Ader tlz skedt var, togh sämd Mongs benssk en aff Engelbrelz tienare benempdt Albert yttata tlz han fongat hade, orlz mante med honom vidt oc natta tidt förrasskat sigh örobra Blott til Mon tlz Birkades in: tlz för honom, tij fogden ville inke läsa vorthen vp om mattena, ac hans nytzt Albert tlzet begierade, Thå nä tlz så openbart blefft, hans skamliga Engelbrect var aff daga tagen, gjorde hans tienare stog redho ul at hempna tlz vtsiöter, singe manga bönder med stog, orh drogo ul Björkholm, Men tlz Bengt orh hans son rymde ul Ringstadaholm, orlz lictige tlzens tienare blifwa quarra på vordhe Så funde tha Engelbrelz tienare intlz meera vträtta, vta tlz brände trää husen aff, på Björkholm, Bleu husen aff funde tlz inke få, Tlzer med drogo tlz ul Mädhelsta kirkio, tiöt bönder hade fört Engelbrelz like, tlz togho tlz orh förde tlz ul Örabrå, orh begroffwo tlz i kyrkione, Dra sodana andahet fick Engilbrect, orhom tlz skal rättas för vrhgierningh, at han fresste dricka aff sodana trädom som tlz vti komet var, så blefft tlz hono illa lönt, orh så besömerliga i tlzen motto, Att intlz straff orsak efter hand dödh, Förtij Mongs benssk som honom stodh i hiell, vant höghetliga frid kallatz Orh Marsken lät ga vt brefft öffuer hela landet at ingen skulle i nogo motte förkasta eller förnöija

honom tlz

Ejr antta rätt
sa ära tanden
emrat, vare
Engelberts compravig
tlzstrigis sl ejnir in
hänsmationt parem
Offerat

Quid seditiosis tam
den despectarium.

Avaritia radix
malorum.

gono tegz Oiervolga, Thordt Hastuer aff somblygom vordt
räknat för sögo skada, att Engelbrect var aff vaglyten
Skal och Engelbrect varda räknat för en vgnorisk ma
enst sitt rätta Gerskap, så mågde alle vgnoriske nå seyå
Gonom, Gnad tegz sigis förmode skole på tegz sista Thå En-
gelbrect dödegvar, blef Marskin Karl Knutsson affal-
lon endrectelga vtnäld til sigsens Göfftingna Och strax
begynte han tänkia til, Gnen egan skulle egolla sigh
vdt mart, belgdt bästa länen sielff Och tegz andre aff
Riddarskapet, sågde icke så emykyt som tegz förmodat hade
Och när tegz klagade, at tegz icke förmotte egolla tegrés kar-
le aff tegz förlänsdg tegz Gode, och begiärade mera Thå
yrkade egan swara tegm, at tegz icke skulle räkia fotegz
Länge vt av skinfällen värtegz Och så förstörte Gia sigh
tij Gotfolket aff sigh alt mäst i Gans tienist, efftegz thz
Gan förmotte bätter löna tegnd än tegz andre Gerre-
män / Så gaffs och Gono skuld, at Gan skulle Gaffua
sin besynnerlga Gnäd tegz om vtgz, at tegz skulle lorka al-
la Gotfund til Gono, Thz stor ondia aff hon emillan Go-
nom och Riddarskapet, vtland Gnilka Erick yrkte en var
tegz tegz och openbarliga sade til Gono, Karl Knutzson, berolt
Gena tina stönare, tegz lorka bort alla mina tienare, ellr
Jagh skal slå tegm på näsana och vtsa tegm Gnen ifrån
Och nexte ondia så står, at Erick yrkte lade sigh
offta tegz vin om, at Gan ville Gaffua konst Marske
om Galsen, dn thå at tegz offta vordo förlörte igienn
Thå nå tidegn på fördrögdes Och Storholms Slott medz
mongs annor slot vore bestallat i Riket, kom tegz til ett
Vrslag, Och tegz förvinna sick Marsken Gyröpings in
Så skulle tegz stå i Dagh til Olaffz nästo tidt, Thå skul-
le Gliffua ett Gdrvamöte i Calmaren, tegr skulle Ko-
nd och Erick sielff koma, Gnilket och så skedde, Gan
kom tegr, och Gade många Tyska förstar med sigh
Teslikest och många aff Dannmark, Tegr blef tegthå
så bestlutat at konge skulle koma til riket igen, och al slot skulle besättias

my förnsta

wg swenska mä | Orlogh tygh före anträdde Hans tygå strax tå swenska Riddare Calmarne i Hände, som vore tygh bent stenst ock hade 600 stenssko | Orlogen midlertijd som tygh efter, skulle tyge swenska Riddarskapet möta kommen i Bünderöpning, Ock tygh för Kongh Erik effter Calmarne til Gotlandt, och tröffnade så tygh nu tess at tå (efft som beslutat var) skulle koma til Bünderöpning, Här tid var gaff han sigh til siöss wg sin skeppsflota, och så kom en storen på hans, at alla hans skep vordo förstingrat, och mongh aff tenn blisse borttа, Nogor aff tenn kom i Bünderöpning står Men tess skep som Kongh var siälff vpå, lidh står nödh, miste märsena, och kom wg stort platz under karls Karlskrona vid Gotlandt | Och inger aff tyge andra skeppe som bleffne vorå viste huarist han var blisse, förfogen ehr beholdin Men Marsken (tess swenska Riddarskapet) och alle Kongz fogdar, som slotte inne hade kommå til Bünderöpning, och fingo tygh inthe anar tidende, än at Kongh var förfogen Bå gingo the dogh til rodz wg the Danska Gierrand (oz tygh nu stadh komne vore) och vart så beslutat at tegen dagtinga oz i Calmar Grund var, skulle gå fram a thrå kongh var lefftrand ehr dödh | Dog skulle drotzsse och Marsken först hälla kongh, huilket the och så giorde | Sidan hölla de alle tygh tegen boda, på kongz vegna, Når the så bestält var, begiffue the Marsken ehsta på Slotte på kongz fogdar oz tygh alle nu stadig vore | Mån tyge swarade at the stod tenn inthe nu giörandis, atträdha så Slotten itfrå hoss wg nidre at tyge först fingo veta kongz wisseliga dödz vara, Thå sade Marsken, at vta tyge antwardade Slotten itfrå hoss, skulle the inthe koma nu baka igen | Och the före woste tyge thå fölioss hans vilia effter, Bå fick så Marsken Stekaborgh in, med stakargoly Axewald Elffuisborgh, Wadstros och Åbo Stekaborgh, antwardade hans sino Mogh Hils stesk som hade hand lyster, Och Hans Kröpelin (efftdy the hans förpliktade hoss villia stå fast med tyge Swenska) så fick han Åbo Slott | Och all the andra Slotten vordo besat wg swenska mä | Och vordo alla Slogilsfruar så förwandlade, at slot tyge skulle hallas Marsken och drotzsse nu hanga, Och the tenn nogot vederkomä | skulle the Hollas Ingsens dogh til gomsa | Och tha var mä tha the swenske hade längit

Johannes Kröpelin constituerades Episcopus ex dynastia Caroli Aboënsis ä macschulo tegn.

Erici xiv. tractio ad Fregiam Pasci.

stot effter

stot efftter, at regementet i landet motte vara i tyrdsh händer,
the ville vel holla hertig Erick för theres herra och konungh,
och vara theme med theres tienist redo thå han ytå kraffde,
thå ville the fielffue roda öffuer Blottem, efftter som aff åldir
i Rikit varit sade och frerigis lagh innehölle. Ytå hertig
Erick stod ther alidit emot, ther före kom the til örliges,
thå Marsken sade i the nästa foot all slotte in, kom här
til Storholm sielff och så the Blottedt in, Ytån thå Erick Fricius Kuba hofsti
ynkte hoff sinom Marsken i alla motto vrette til, och bleff Marschalci infesti-
hu mektigare och mäktigare, förtiente theme the storliga mis.
och begynte openbarliga plätta frihet vp emot theme och hål-
lade böndre allestädes i landet til frid och löffuade them sto-
ra frihet. Och vpmärte han bönderna i Adrike til at be-
stalla örebro Slot. Ytå the kunde ther intet straffa, ty Mars-
ken hade val bemanat Blottedt, Wästrow tett han och be-
stalla, Doch kunde han icke hållet fredmä|| ther sin vilia, förti
the som ytå Blottedt vore, slogo vt til bönderna, förstin-
grade them och gaff them mycken macht emot hans
ytå sitt folk, ther för drogh han til baka igen och

Stenby
statt
Anno 1436

Marcellus et Fri-
cius Kuba inter se
confligunt.

så bleff

206

på blikk tog efftir konog förhandlingh sat i dagh tegn emillan
at the skulle koma til orda, och sades Erik pükka stär säkr:
best til, tha Biskop Thomas i Strengenes och var Gudh för
at han skulle frij och frälsligh koma vidt til Westros, hwil:
ket och så skedde. Men efter tha at Erik pükke talade frit
grad hono lyste, lät han förfalla sigh wogor ord, ass hwil
ken Marsken, Ertzbiskops och the andre som thr när wor
togho en mistanka utoff at han sin mening hade ondt j
sinnet, och icke ville giffua sigh til frids, tha för togh Mars:
ken hono vidt hallstäm, och sattes hono i häktilsse, Intet
artandis tegn säkrest som hono tilsagd var, bleff och
en gripin med Erik pükka benempd Hans worthe som
the ther med hono altidt i Rodg varit hade, och mongh öff:
werdodigh ordh latidt förfalla sigh, Han blieff sat på ett sted
och för Westros. Men Erik pükke sände til Storkon
the Sin Drotzsetes Gär Christiern Halstugga Gonom
Sodana andahört sinne bode tesse wegrorisse mennene
Män Biskop Thomas med the andra som hade sagt tegn
säkerhet til, wendo the öfwer ganska illa til frids, tha
och samtyckte för na at holla sina stämder, Doch sinnas sin
na breff j Hulkäm Marsken förswarar sigh, at han icke
läät gripa Erik pükka j en festigh dagh, Men Biskop
Thomas och flere wij hono, sade fast emoth dess, Doch
vare nu the om hwem the kan, the äre nu alle under
Gudz Dom, the hwarke fast klagamol eller ordtuijs of:
fert gälla plägar. Wardt tegn tideren at Erik pükke sa:
de sport wegrestindz mot Marsken, ginge bönder j
Astorgärde til och togho fälte på Jässa crirkk som Dala:
karlana så illa plogat hade, tha han var komdz Erikes
befalningsman på Westros, som nlförnde berört var, Da
met Jösse crirkesson var j Wadzstena Clöster och fade
Marskens fridz breff, the komo bönderne, gripo so:
nom och förde hono til Motala tingh, the dömde the
hono, och hwgo hono huffwudt ass med en yxe,
the plägar gemeenligha så handla, at sosom en för så

Erik pükke Drotzsetes

Gudz ena Gosti Dutz hiända

11 the

Jösse Crirkesson a Dalakarlus scriei de collatric.

varder och

varder oc hans vongandis Thet Hösse erikss var en bo-
da ploghomastare, Da vorde oc böder hans ploghomästar
Man Marsken bestattade the böndrena ganska svorliga för the
vermods the gort hade, Icke förtegenskild at han ventes
Hössa eriksson så gott, Vtan för the at the hade förbrö-
tit hans fridz breff Oc at andre skulle taga the ex för-
strethilsse före oc icke så diöra Doch följde the icke större
förstrethilsse etoff, an at the i Dalarne slogho Marskens
fogda i hiel, The i Vermeland slogo oc en hans fog-
da i hiel, så lteget artade the an thå hand vrede, Thå
nu Erik vpbo rettat var, bleff en herredagh i Ore-
ryms, the förhandlat vart hvem the ville försvara the
the gort hade i Vnderröringh, the Marsken oc Rig-
ens Rode hade latit taga all Slotten in, oc förmand-
latt all Slotzloffuen, ty the var the vetterligit vorder
at bonda Erik lesse oc var vpå Gotland Oc
viste the vel att han sodana handel icke ville skulle
Oc the vart beslutat at the ville skiffva vidt the som
giort var, besynnerligha efter the hade i Calmarne
varit så bekleffuat, at all slot oc faste skulle vara i Ore-
ska mana hander Vtan om Slotzloffuen kan man
icke vetta, hvad aff konungen haffuer bekleffuat vorder
Vtoch dr marschandis at han ville Slotten skulle hallas
honom til handa, Da vart oc i the mötet bekleffuat, at
Johanis the nasta efter skulle hallas en herredagh i
Calmarne, the vidare om all svarande handlas skulle,
the kunde oc frelst ilkoma skulle, Och the herramötet
i Strangenäs vart hallet Anno dñi M.cc.cc.xj vid pal-
me Sndagh Och thå fick Drotzsete Vpröringz Blot in aff
Marskenom Thå nu tiden tilstodde at herramötet skulle
stå i Calmarne, ville integhe vidh Erik koma tit Då färo
thå ärchebiscop Olff Drotzsete Gör Christiern Biscop Mongs
i Ahlo och Hans Krögher, til Danmark, menadis sich vilia
laga all ting så til the bäste, at kunde skulle koma til frö-
rigs igen, och holla the som han så offta vtloffuat hade

Vtan vidr

Ex quod gus pecut
per idem Quietur.

Anno domini
1437

208

Inter Marschalkin & Drotzet treite myckin la minicabit. & truten in apert emper simultatem.

mån vår tegn komo fram / vordo tegn föga artade, tegnför voro tegn glade at tegn komo egenn ägn / förtö tegn fingo tegn sodana tidegende, at konogn begynte så skriba fogh tegn i Danmark, at tgz Danska Ridderskapet loffnade gomo gy dyrt, gan velle vpfdttia sin broderson Hartoghen Bugeslaff til konogh, toch så Slotten iffro tgn Danska, orsantnar: dade tegn tyskar i Hander / Då begynte och Marsken tdm: kia til, gnm ga skulle straffa Dalakarlarna, och tgem i Wermeland som gans fogdar i gitt slagit gade Mar: Drotzseten vodde tgn altidt iffro, och ville gn förfara bön: stena, så at Marsken gå tgz första vtl mardria kundge at Drotzseten ikke meente gomo nogodo, ty gan gaff gomo mongh skadeligh vode, gölt sigh nyttigt til böndrena och artgade skilia Marsken vidt höffundzmandz dömet, och koma sigh tgn til ifgen / Men Marsken lett sigh sodant intet komma bemerkia, vtgan gvordge tgz gomo sielff: iom gyntte nöttogt vara / Tgerför fåår gan och med nyckit folk vp i Dalarne och tindgade tegnd til gödno, skot gan och sitt folk fara in i Wermeland, straffade tegn tgn, som vprorische vore, och kom tegn til gy dartigget, och ad gnad gan sigh före toch, tgz gick gan vel egenom och tgz mischgade Drotzseten gansk storliga, så at tgz kom gå tgz gista til en openbar / swillis tegn swilla (an tgå at Marsken gaff altidt skiegga) efter tgz gan var vngh och kallade Drotzseten sin fader) Doch vexte gn gatedt större och större, så at Drotzseten och Hilo sens: son mz hand bröder, bunde band til gopa mot Mars: kén, och ville åtegn golla sigh in til konogh igen, tgå Marsken tgz förnam, gölt gan sigh an tgå för Drotz setens vån och skrest gomo til, til gans gord Re: rigste, tgn gan var, och bestrut gölde så, at om Drotz: seten nogot gande til at krstella, så skulle gan fin: na Marsken i Skendge, och efter gomo som krest förde, lett Marsken sin tienar Claes Longh föliga mz en står gop oda goffnne, tgr tgen gölle i skopt

vtgan för

vthan för Sondén, och bresthaftare gick ni, och vårff
wade sitt värff, och Drwaldes sa vå vordhen, och be-
ssöyadhe all Lechegest nil tess mönstet vant ¶ Thå Drotz
setzsten gick i fångh, Komå Marstens hoffman ni på gor
den, och togo honom nakot vp att fangene, ladhe
honom så i en sleda, och förde honom först til Werstro
och så nil Örebrå | Men Drotzsetens hoffman (the ther vor
öffuer ethe höndrat) vordo fangade, och nogre att them
slagne, tÿ the kunde intetz komma til Wadrå, vthan vo-
ro mäste vanthe drabne, och tha stodde vnit tiughundhe
dagh Jul | Anno dñi M cccc viij ¶ Thå Drotzsetzen Ao 1438
hem til Örebrå, mötte Marsken honom ther, och spordhe
honom nil om han ville vnlåtha honom ther Slot han
hade | Men Drotzsetzen swarade att, tår förstår sse, att
han ÿ allena ville låtha honom Slottet vp, vthan och
j alle andra motto, sålia hans vilia esstter | Ther för
får thå Marsken ind honom nil Ärÿrdhning, och sick
ther Slottet ni, Sidhan vordo the åter förbitte
rade, på at Drotzsetzen skulle ergalla Wiborgh, som
han och nilförende hafft hade | Och hans son Karl
Christiernsson sick Ringstadaholm, dem thå han the
irke längre öregölt, tÿ han hade tess ofrio sick igelen
Thå Marsken the så vträttat hade med Drotzse-
ten, begynte Nils stensson (som hade Marstens
syster) openbarliga sättia sig vp mot honom, The
hade vel offta nilförende varit send, och vondt oter
förlÿtte igen | Men Nils stensson stod vid nigt
förlÿtand of, Marsken hade förlänt honom Stekaborgh
Ther för hade han nilfälle, at bedriffua nÿtt vnt
ther j Österg̈ötlandes | Och begynte så vå thz sista
brÿta och songa Marstens tienare, och giorde mogh
annor störke som han viste vara honom vnder
gifne | Thå Marsken thz förnam, och sogh at
ingen godh nilbÿd ehtha kunde, lät han bestalla
honom | Men thå Nils stensson sogh att thz dalt go-

Drotz â marschalli familiz modri cognitus.

Nils Jonsson Marschalk sese opponit, sed inuito comite.

nog nil

Nils Stensson å nge Erico Marschallis regni creatis: sed frustra.

nom nil med alffuar / satte han ij dagh med Marskens folk som honom bestallat hade, och sände bud nil Marsken at han ville fölia hans vilia efter / Och medgen tess så stod J dagh, gaff han sigh vtaff Slottet och rymde nil Konungh Erick nil Gotland, och vart aff honom så vel vndfon: dat at han grunde honom nil Rigssens Marsk, sirk honom så tilgiundrade hoffmän medt sigh, och manogh bresst nill alt landet, så lydandis, att alle skulle vara Nils Stens son Österigis Marsk lydige och görige, hade Konungh och bestält tess så, at tegr Norske skulle koma och bestalla Elffuidsborgh som hår Thure Stensson Marskens Karl Knutsons broder vnnegade / tegr Norske komå och bestallade Slottet / och tegrdo ögonstundzmå vore, Jogan Vennese, och Claff Bork / Vlån tegr vordså snart slagne tegr ifrå honom, och singe står skada / Vlån Nils Stensson gaff sigh in j Österg̃tzland med tess folk han hade kost aff konungh Erick, sände tegr Danabroka, och gorde mykin skada, Och på tess kösta, sidan tegr mykin skada giordt hade, blef han i Marskens grepin aff Marskens folk emillan Norrköpingh och Söderköpingh förres så nil Norrköpingh, och så dagar tegr efter blef han Dödh / Och i vart aff hans tienare blef så halshugne i Söderköpingh / Så var och tå en marcktelige man här i Riket som heet Brodd Persson, han var mykit beryktat för en dugelig stridzman / och hade mykit varit med Engelbrekth och stort arbete och omak hafft för Riket, höll mykit folk, och hade lutzen och tegr til, han sirk nil Marsken, och talade honom nogot dristeli: da nil, och sade, att han skiffte vth land och län efter vald och wanskap, och icke efter som förtient var, Strax togh Marsken honom vidt halsen, och dagen tegr efter om morgon bitidha, lät han huggha honom halsen vtaff / Tå nu Marsken hade så Regementet inne j Riket skulle nogh

Broder Pedersson miles famosissimus & Marschalli secretarius.

Veritas odium parit.

Herradagar

Gärradagar Lår orlof tegz | komdoz Erichs sak, hwar
han skulle koma til Kiöbet igen | Orlof voro tegz
mongo sändebodz tilstädiz, bode aff Damarck oc Öst
städerne, oc sändiz mongo bwdh aff breff til komdgz, at ha
skulle vma tegz Brömska tegz tegz begiärade | Oc tegz ville
gärna hafft egen för tegz herra oc komgz | Men
komdz ville ingenwnde vara tegz med til fwdz | Ther för
re tgå stempde tegz egen til Mora sten, at han skulle
vma tolff vikur koma oc siära tgen til alt tegz tge ho-
nom tiltala hade, ehr tegz aldrigz ville mera gaffna
egen för tegz komdgz | Man arcebiscop Olaff (tgen
tegz en sin orlof förstondigz ma var) stod mykit tegz
efftegz, med mogra andra aff Rigzens Rodz, at komd-
gen motte koma til Kiöbit igen, Doch så at tge sin-
ne motte wnna Öwerigis lagh, oc tgz som så offta vt-
lofwat var | Orlof hade tegz saker noch tegz til, hwi tge
begiärade komdz til Kiöbet, Ehland Gwilka var vel
en med tegz högsta, at tegz sochte hwm Marstenderes
Gemete var föge annat, dy tge Jwbyndis kwig orlof
örligis, tgz mongz godz frencsk ma stemeliga kom
om halssen, förty hade skedd tegz ne vprore offt
tgz andra, orlof aa skedde tegz skade mz, Ja tgz sis-
ste hade dobbel skada orlof förderff, Detwiskes frygde
mz komdz orlof inwikes twistes orlof twedrägt | Då
at i tgen tidegen stod ganska illa til i Kiöbet | Så tgz
gästa, efftersom mongez gärnamöte oc beslwtningar, kom tgz
dock tegz til, at tge almenligit gärnamötte aff al thy
Kiöpen vart beramat i Calmarne | Orlof tgå ærcebis-
cop Olaff skulle fara til same möte | oc kom til
Hyröpungez, tegz vart egen förgiffwen i Mandelmiölk
oc blef tegz dödh | Der mog tråandis, at tgen som tgz
lat giörd, förtörte tgz at egen lade fogz mykit vt
för komdgz | Orlof tgz skedde Anno Dny M cccc=
Dix nogot efftersingesdagha | Men tgå tegz gästa
komo til Calmarne, möttes tgen tegz nogre Så aff

Dominicum Marschalc. li Tyrannicida et Seditio. sim.

Sueciæ regnantes Mar. scholc. bellum fouz et familiis doni.

Archiepis Olai venerd. memoriæ nece. tis Upsalie.

Anno 1438

Damarck

Dannemark som gotfrid tegn swar på kondgens wegna, att kondgen icke kunde halla tegn dagtingan som giord war, medes emidler han motte förlåna tw slott Hwem gono tärkter. Men Marsken sade tegr kort nej til, han sade sig wara til fridz, at kondgen motte koma in i Riket igen, och all Olof skulle hallas egono til gonda, dog skulle the wara under Swenska mana hender. Men wart icke i tegz mötett bestutatt, tegr nogot got affkona kunde, och war tå kondgs Erick steglat ifrå Dannemark til Gotlandt, och sade tagit medt sig all sin kondgsliga skatt som han tegr i Riket gade, och fört egono til Wisborgh. Men icke tidt tegr efftegr som kondgen til Stekaborgh och gade mogh bidt tillwarskr och sade egono stora sakerhet til, at han skulle koma egono til onda. Men Marsken wille tw Swa-lunda koma til egono. Och medan kondgs Erick tegr war, koma egono mongh bresst til gonda, tegr tegr Danske sade egono ey kondgskap och mandgskap, tw ha gade os nyligit öffuerwunnit och swät giort tegm tegr i landet, han wille sättia tegm en kondgs öffuerhoffwidet tegm tegr icke haffua wille. Och hadde han fort fört alt tegz bästa som han tegr öffuer koma kunde, och nyligit annat som egono förbastat wartt, Och efftegr tegz han intet kunde skaffa sin wilia medt Marsken, så får han til Gotlandt igen, och bleff tegr i mongh år, och giorde altidt stor skada på the swenska, tw han hade altidt sin stegr och stalianter til sioss. Och lät uptaga all tegr swenske skeppe som fan öffuer koma kunde. Så at Gotlandt war ey annat än ett köffuare nädste wordet. Men sidan kondgs Erick war skild wid Dannemark, fingo tegr swenske an ett större mood och sade egono så plat op kuldgskap och mandgskap, at tegr efter tegm dogs alldrig wille haffua egono för herra och kondgs. Och så fick tegr Marsken Calmaren och Stekeborgh in, och nogo tidh tfr efftegr fick han Borgholmen. Så bleff

och tgr

Kettorum Marschalli Dani Detin.

Dani regi Erico rebelles.

Gotlandia tempore regis Erici medium Domicilium Victuarior.

och tå Hans Kröpelin döds på Åbo, tå för fick Marske
strax Åbo Slot och kasterborg in, så at al Slotz stode
nu honom til handa

Mortuo Johanne Kröpelino Åbo ex Karolina Marschalle cessit.

Tå nu konung Erik begynte och anordnade sitt
rike i Danmark, tå gjorde och Christoffer af Bierett
som var konung Eriks fyster son, och skulde honom
för konung, lofvandis honom all tegna tro Riken, efter
tes förbund som Riken emellan gjort var. Men tes
svenske voro intet tes om nögde, och viste tes intet
utoff, förre än tes gram var. Och tå sama Christoffer
var inkommen til Danmark, begaff tes sig at Marsken var
i Calmare, och hade noga aff Rosses Rike medt
sigh, tes konung tå tes Danske sändebudh, ärkebiskopen
i Lundh och Claes Nilsson Marskens fröyster, the be-
gynte handla på konung Christoffers vegna, at han
motte komma här til Riket, ty han var en from rusk
man, och prisade tes honom öfver alla mo[dh]. Men
Marsken hade många ingagster tes vti, förty han be-
gröste sigh sidhan icke kunna stå säker här i Riket, förty
han hade många ondner som skulle vilia gå honom
efter, Rätta honom många skadagiäl til, och vilia
ylat fördärfva honom. Men tes Danske sade at tesse
skulle vara vtan fara, ty tes skulle återgifva soda-
na bref och förnärvingar vpå, som honom nogo vil-
legitra kunde, och tes han kunde vara förnärat nu
at han ingom skulle stå til rätta. Och tes vil skul-
le han få all tes landh och län, som han sielff be-
gära ville. Och efter langh förhandlingh, gaff Marsk-
ken tesz tes försvar, att han intet kunde göra
tes til, förre än han hade gört flera godes mändz
sinne tes om. Therför förskref han ett ahnehligt
härramöte tes om 8 dagar til Stondardis. Och så
gaff han Rikens Rodh tes saken före. Och efter

tes han

Mortuo Johanne Kröpelino Åbo ex Karolina Marschalle cessit.

Christophorus Danorum

Vtom ff nil nunc ergo nil scrit

Vel

Ulagnid primis ginz si modo ita ff poterit trans deo transigere

214

tegz Gan thå formane, och Gade tegz tilförende teskikes förnämet, at ärchebiscop Vilh och tegz andre aff Rodety, vore så tilsinnede, at tegz ville Gaffua Komdgs Christoffer Gör sin rå tegz Rikes motte bliffua vil Gorda (som vilförende beskrifuat var); ville Gan icke stå tegm emoth, vtgan begierade at tegz ville bestandtlia i Gemündana motto Gan Gade anamat Rikes, och Gnåd anbete, skatterij och liffgedinge Gan Gade varit vti för Rigssens bästa skuldh, och var kome i fiår gald, tegm Gan aldrigs kunnotte betala, och Rikett var nu komet vil stadga igenom | Thå sporde Rigssens rodh Gono vil, Gnåd Gan begierade vil vederlegmnigh Bå begierade Gan findland i sin lifz tilt, och Öland med Borgholm för sigh och sina arffuingar, så at tesst skulle lösas Gono ehr Gans arffuingar iffrå för förratijo Finlandiæ et Olandiæ Marscalli & laboribus meis debitis. promissa. stulle löses Gono ehr Gans arffuingar iffrå för förratijo mot Gandgs markes pendga | Och tegz vart Gono aff Rigssens Rodh så lofuat och bebrefuat | Sidan sände Gan bref och breff vil Komdgs Christoffer, at tegz begierade Gonom för Gäwa och Komdgs, Marsken skreff och besynnerlig tegz om medt, Och så beramadis ett Gäwamedt i Calmare vå sti Johanis tilt nästa Komandis tegz skulle thå Komdgs Christoffer sielff koma och tegz swenske ville tegz förnöta sigh med Gono, om tegzes Privilegier och anna desl, som tegz ville Gallas skulle Bleff och Marsken kallat vil Calmarstadha, at Gan skulle tegz koma vil orda med Komdgs Christoffer, hwilket och så skedde, tegz lofuadis Marsken mera got an Gan nogo tilt begiera kunde, och Komdgs sade sigh vilia vara Gono för en son | Och alt tegz Marsken begerade, vart Gono bebrefuat nu swora redhar och löfftes Och thå tilt var, församblades Rigssens Rodh i Calmare vti Mån för noghon ärrer som Komdgs Christoffr Gade aff bondrene i Jydtland, kunde Gan icke koma tilt för Midsommers tidt | Vidr Gan Gan thå kom, vart Gan med stär äre och vördugh intagen i Calmare Så drogs Gan vil Storbygdy, bleff och tegz med sodana

vrål och

prål och stoot intaget som tegr nil Hörde, och al then del som tegr nil Höfdes, bestaldte Marsken / Och tha Konungen införde, hedde ärkebiskops Hons på then tna fyo dona, och Marsken på then ändra / Man merket aff tegr Bröderska som tegs sago, sade at Marsken var myckit stridbygare nil at vara Konungh an tegr andre, förty Marsken var en resligh och vthvaret man, Sådant tal kom för Konungh och tegs mishagade Hons storliga / Straf får Konungh iffren Storholm nil Uppsalen, tegr blef sa effter som dagen förinan var hyllat nil Sverriges Konungh på Helga Corss afton om Höstin, och på Hälga Kors dagh vann han Crönten i Upsala, år effter Christi byrd, tusande, fyrahundrat fyratyo och ett / Och tha slogh han sextyo adlamen nil Riddare, stes= ska, Danska, och Tyska, och Marsken var then fremste / Men tha Konungh kom nil Storholm igen, befyntz stor klagamal emot Marsken, förty han Christinen nilsön Drotzsten, slagade svorliga öfwer sin fengil= se, och gick Hons fast effter, förtes och Konungen no= ga orsaker emot Hons, ty han fruntade för Honom at han stulle vpwärkia landet emot Honom, Och ther Marsken icke hade så wäsendiga seet sig för som han giorde, och icke hafft så goda vänner vid Handena som han hade, tha hadhe han kommit om Halsen, förty alt tha goda som Honom tilförende loffnat var, tha var nw förgätit / Thet yla offar sällan Gäuda, at then herre som landet tilförendhre= verat hafwer, kan stå saker vnder then Härra som effter Komer, Tha seer ma nw Konungh Valdemar Konungh Magnus Ladulosses broder, Tha seer ma her med Marsken, Tha seer ma och med gamble hår Steen sture som här effter följdher, förty then sor land och Rike vogera stall, han fåår monga ond= ner, therföre skiffua the och monge som på Hons efftegr tha Hang-marh vorder nidre, Så hade nw

Marsken

Carissæ simultatum inter Regem Christophe. rum Bavarum et Marschalcum Knut Knutson.

Christoffers 11 Bayar noro= natus in Regni Suecie Anno 1441

Marschallus regi invisus et metuendus.

Fidipides Solet invidia aduersil: lustres prosilire. Invidiam virtus gerit.

Promissa regis et regni procerum Marschalci fuit summa inuitis Omnia sient ingrata nihil fecisse beneficij est.

216

Marsken vil ske å hafft regementet öfwer Riket, och höfde
Prudentia in principe necessaria. roligga regerat, som nu nilförende Gört Haffuer, och hade
Han monga förtörnat, ty klagade monge öfwer Hans
och tess Hörde Kondes Sinna, och Han ville mongha
Ordnar respar Hafftua Gort sin anda med Hans, Hwar Han
Hade sig Kunat tess befrones / Uthan Marsken hade sig
altidt wisliga före, och höll nyttet folk, och befästade
sig wel på Weiborgh som Han efter Drotzsetten nu:
foot Hade, ty Drotzsett blef Död året efter Konungs
Chr. stoffer inkom war i Riket. Thå nu Kondes Ka:
de otrattat sin dräpande mot sig Hyllingh och Crönigh, vil
Eriks dater Han straxt wintre tog efter sina Eriks dater. Uthan
Kondes Erik war på Gotlandt, Hade tog befästat sig
och Hade mongh sterk med sina stalwarer til sióss och
Grunde står stada / Han lät wrtaga all tess stenska
sterk som Han öfwer koma Kunde, och Storhelig bor:
garen Grunde Han sin ofrytlighes stada, Då föl Hans
folk och åfsta i Land, stinnade och brände wid sió si:
dona alt tess tog öfwerkomå, besynnerliga brändes
tog ey Trosa och nyttet tog om kringh / Bodana ska:
da och förderst wart offta klagat för Kondes Cristoff
Uthan Han artade tess föge tingh, utgan slogh sig aff
medt sig stempt ofs sade, at Hans modherbroder moste
Pesperfum rege indignum
Qui est desertor sui
Et autor omnium
Malorum. Ad nutum omnia
Deo cuncta solute sollicitur ea.
Justo Deus: Salus populi suprema lex esto.
och Hafftua nogot til at Golla sig medt, och siódå
tog sinnesta allestädes skada, och fingo ingsen Hug:
svaleliste tog för, utgan spott och spey / och tså
Kondes Cristoffer i nogor år regerat Hade, och så
på Offtermål, fick så Margrefftinens dotter aff
Brandeborgh (Dorathea vid namn) Bröllopet wart
Anno 1445 Gollet i Fiskmarka Hamn Anno Dni M cccc xlv
Til sama Bröllöps kostig lagde Han en swår skatt
öfwer på Landet / och seglade Kondes sama åredtig
ifrro Sverige medt en dropelig skatt som Han ifrr
sama samlat Hade / Uthen tess steget som skatte war
wpå, blef Borttså, Thet illa sås medg sorger förgås.

Vtale partum, pejus delabit

och Hade Kondes

Orh Hadhe konungs Christoffer sanne sättet som konung Erik
at hans sattе Tyskar, tesse swenska orh Danska öfwer gyff-
wödit, tesse nyttin owilie kom aff. Man ga tesse
systa gingo tesse Danske orh tesse Swenska endrætteliga
til hopom, orh sadhe hopom alfwarliga wil, at hans skul-
le öfwergiffwa tesse Tyska folket, skulkit hans togh illa
widt sighe, dorh hadhe hans icke annor rodh, vtan ga
noste foliga tesses vilia efftter. Hadhe hans orh itth
besynnerligit sätt wil at förtryckia tesse swenska Ridder-
skapet, efftter tesse hans sogh at tesse drogho icke wel öff-
wer eens. Vtgan tesse ens gick tesse andra efftter, orh
giorde/ wille ga tesse andra hans förlofwadhe wndgang/
dogh hans wil wndt, at tesse som wille giöra tesse andra
skada, fick wilfalle tesse wil, tesse kondhe hafwer hafft no-
got besynnerligit wppsatt wndt, Orh war tesse ga ingen wiss
ga sin förlofwadh, tyy at ingen hadhe hanom lenger en
tilt tesse en annar kom orh besparade hanom/ Orh gnad
en begerade tesse fick hans, Dorh skulle hans dyrt nog
betala förlängens breffwit, Cancellerit/ Ga at
itth bresst kostade vnderstidom, tiogu Mo klar, orh stund-
om mera/ Orh tesse to orh kondhe halff parthe wtoff
Orh gingo förlofwadhar offta sa hastigt om kringh
at tesse voro see elder ottho som tua förlofwadh hadhe ga
itth ar/ Orh tesse voro sa som kona wil nogho wpbyrd
Orh efftter tesse tesse vordo ga tesse systa sa monge som tha-
gade öfwer tesse skada orh förderff, som kondhe Erikh
sitahimer giorde medh wooff orh brand, tesse förnöd-
gades hans at taenkia tesse nogot emot, grunde sig sa
wredo nu alla marck, hadhe Ularssen med sigh orh sig-
lade til Gotlandh, tesse war hans til orda med konigh
Erik/ Men hans gnad tesse galt wga ginge tesse Swen-
ske intet wttega, tesse förnimma tesse wel at efftter
tesse dagtinga fölgde sidho förbätringh, hwar tesse hadhe
warit kondhe Cristoffers alfwar, war hans tesse mer-
tigh norh at stilla konunges Erik, Dorh tesse war opp-

Vereor ne fraus
hæc res aliquid
simulationis
contineat et odia
quæ merito debe-
ant reformidare

Archiepiscopum regis Christo-
pheri familiam in captivi-
tatem nobilitate Sueo-
nem habitam.

parth norh

Christoferus 2dus rex Sueciæ Daciæ.

Sancta Brigitta

Christoferus Sancta Brigitta

Propter intemperantiam

Afsigundo enim fjsta Joël fili. Quibus malefacta vivos civis tas luit omnis.

Dein planum discipuli sanguinem antegnam ultionem exemplet.

Anno Dni 1448 Christoffer[us] Bonarg mort

hart mork hand ya forde var, ork tha han fepladhe
iffro Gotlandt, artade han fich til Calmarne, men
ftegat fom han ftelft var vya, ftötte ya tua klippa ok
blef borttha med mykit folk, ork alla hans Skeppor.
Dielft kom han i land med booth. Ork aa medhan
han regerade var ganska hord tidt ther i landet, fa
at mykit folk blef dödt aff hunger, therfore kal:
lade the hans Barnba Konung. Ork honom vardt
fkuld giffuen, at han forde ett okyfft ork obequem:
ligit liffuerne, ork intet artade fitt arbetfkap, ther
for plägade hand hans land, fom offta ftet plegar,
at landet vander plogat for konungs-mifgiernigh
fkuld, Dock vare ther inen hand then han, Man
moste ock thett bekänna at then mening vna i lan:
det, hade aff gudi well fortient fodana straff, Ock
lätt konung Christoffer optaga manga ftyg iffro
the Engelfka ork andra kiöpma, Ork hade hans
altidt en ondh agg til Lyberk ork the andra Stedh
Ork en tidt hade han artatt forra ska Lyberk, an
tha the ville Lybfka for hono, Dock hade han
j finnet at tynga Lyberk, Ork hade fortegenskuld for:
famblad en dryghe fumä penninga aff all fin landh
Ba hade ock the fienfka Ridderfkapet en viff mo:
ning om honom, at han artade then orätt, ork lat
for then fkuld forfkriffua then, at the alle fkulle mö:
tha hono i Jeneköping om Jula tidt | Men tha
han fkulle fielft fara tiitth, blef han dödh | ya
Gellingborgh, efter Chri
ftj byrd, tufande, fyrahundrade fyretyo ock otte; ock vart
begrafuen i Roftild. Ba blef tha qwart i Dan:
mark all ftrijd, byfser, ork wärior med then fwora fkat
konungh fama fanfkat hade | Ork tha han kom ya
fin fädha fangh, ork vtgan truffuell befinna the hans
han hade vant the fienfka förnar, ork fört fwora
fiender aff theres landh, Therfore gaff han ock fanfka

ftort Teftamente

Testamentum Regis Christoffer

219

stort Testamente til Sverige Man tegz som inthz fram
tegz Danske Krønike tegit alt stat, tegir tegz svenske Ko-
ningelige klagade öfwer. Och wärte tegä vel, som tegz og
ofta tilförende bewerit hade, hwad sagen tegz hadde
att tegz förbundt som Riken emellan giort warr förbundet
war inthe all Riken til Lijka fordel, Thä nw ärchebis-
cop Wils sich wetga, at konung Christoffer dödh war, bleff
han strax sijnk och dödh. Och war samma ärchebiscop
Wils en gantska lärd man, och hade på konung Christ
wesse wanit i tegz Comilitz som stod i Basel, och för
en han bleff ärchebiscop, war han Biscop i Wexiö
Man tegä tegz swenske Ständer i Jenköpings för-
samblade wore, begärdhe at konungen dödh war, stri-
fade tegz strax twä tegz til som skulle stå Riket före
så länge tegz wordo förfedde ny konung. Och the twä
woro hädr Bengt Jönsk, och Hans broder hädr Wils
hälkom konung Christoffer och plägade anttwarda
riket tegä han får att landet. Och war Ulf sten Karl
kunsk tegä icke tilstädis, Så bleff ärchebiscop Jöns
att Balista, förmenyde hädr Benitzson wtwald till
Ärchebiscop. Effter tegz nw at konung Christoffer
dödh war, wart beramat tegz almenlighit hädr i Stockholm
i Storgolm, helgz lekamz tilt, tegz kom marsken til
medt, och hade så mykit folk med sigh, at han togz
all östa gårdz in i Staden. Uten gär Bengt
Jönsson att Balista hade blottat inne. Wär the tegä
alle komo til Gorpa på rodgett, och begynte handla
the om, hwm Riket skulle förfett wardha, Hwilke
the icke koma öfwer eens, förty the wart war wist
tegit sinnet, at ma skulle icke twälia nogle konung
förr den all tre Riksens Rodes vore församblade
effter som förbundet inne hält, helsynnerliga effter the
vore så mange förnämlige sinde på samma förbindz
och vore för tegen skuld icke redelight at tradga the ifrå
Men then andre parthen (the Marsken oc med war)

sadhe at the

Ärchebiscop Wils
ädlitä motte regis apud Upsaliam
A. 1448.

Bengt Jönsson och
Mr Hans gåbrom.
tis commissa.

Ärchebiscop Joannes

Diser prater sententiæ
de Eigenti orge.

Sa blatt tegett förbundett war alredhe förbrutit, tÿ tesz war ena
Riketa til stort gagn, oreh tesz andra tää Riken til stor
skadha emot förbundzens inne Goldh, oreh tesz war för
sporen / Sa at ehnar sama förbund skulle längher hal-
las, vordo tese swenske förderffuade, Hade oc tese Danske
j tesz mottgo, tradt ifrho förbundet, At tese Hade tagit
konungh Cristoffer in för konungh, förre än tesz Hade ihe
frösökta nil rodz tesz om, Tesz för skulle ma nÿ för = strax
ser Riket nz konungh som tesz förswara kunde, oc intet
längher bidha tesz medt, oreh sa war thz Riksens Rodh
j noger dagar orsak, oreh tesz war sodana kiff och trä-
gha tesz emellan, at tesz Hade nar komet ut slagh
tesz om, Doch fick ya tesz sÿsta tesz partie öfwerhandena
som strax ville förese Riket med konungh / Tesz för sattes
tesz tesz i valet, oreh tää Biskopar och tää Riddare ma-
made röstarne / Oreh fulls sa masta röstarne ya Ularste
Karl Knutsson / Tesz för kleff och han tha foorat till
konungh / Oreh ya S: peders oreh S: Pärnalo affdagh kleff
han kÿllat vidt Uloraskin / Oreh ya S: peders dagh
kleff han krönt i Wpsala, oreh warfruus dagh tesz
nästa efftesz, fröntes Drottnigh, oreh sanna dagh
wigdes ärchebiskopen / är efftesz Christi bördh, fiorton
hundrade, fÿratÿo och ottha / Oreh giorde konungh i sine
Cröndgh tree oreh tretÿo Riddare / Oreh tha thz hoff-
vidt öfwerstot war, drog konungh strax til Stockholm
oreh befÿnte thenskia til, huru han skulle vedergöra
tesz stora skadha oreh förderff som konungh Erick
tesz tesz än nu var ya Gotland giorde hade in
ya landet / Oreh giorde han eder Ulofwer grefwe och
eder Birger trolla til höffuitzman för sitt folk oreh
lätt tesz segla til Gotland / Dÿlke tesz strax gori-
de landgangh, oreh slogo konungh Ericks folk (som thz
mötte) ya flÿtten, oreh bestallade sa Wisby oreh
varade sa bestandet in emot Tÿsken, oreh Samte
Barbare natth bestogo tesz Swenske Muren, och hugo

Staden in

Karolus electus et
coronatus in
Regem Datie
Anno 1448

Staden Gw, och hwar tegz the hade lätit bedraga sich
med konungh Erikh falska dagtinga, tgå hade tegz snart
foot Blotteldt medt, tij tegz var integrt bespisat Alle
tegz som Capitenerne voro, vordo bedragne med falsk
ka löfftegz och satte, dages med konungh Erik, och
så sinck Gan ulfalle at bespisa sich, Hadegz Gan och
bwdh til Dannemarck och begierade tegz vndsätningh, och
tosstnade tegz Danska, at Gan ville lätta tgnd Blottet
vp, om tegz ville gifwa Gono tegz att
Men nw tegz swenska dagtingade Gan så, at Gan skwlle
lätta tgnd Blottet vp, och Gan skwlle gaffwa Borgholm
och ålandt igien, Och hade tgå Nilder skapet, Da-
marck, tapit dresse Christiern att åldenborgh sich Christierno rex Danor
til Herra och konungh, Och vant, mongh gärrnaötegz
tegz om föregamlat, att tegz swenske och skwlle anama
Gono för konungh, Men tegz ville tgå blifwa vidt tgn
konungh som tegz vthorat hadegz, Same konungh Christi-
ern, togh Dorotheam, konungh Cristoffers efftarleff-
nerska sigh til förstånno, Tgå nw konungh Erik hade
gafft bwd til Dannemarck om vndsätningh, sände tegz
Danske bwd til konungh Karl som tgå på Olandt
var, och begierade at Gan skwlle kalla sitt folk ifrå
Gotlandt, tij tegz hörde Dannemarcks krono til, Me Jerogritas Gotlandie
konungh Karl sade, at tegz hörde Sverige til, som mogh
vetterligit var, och tegrför ville Gan icke kalla sit
folk tädegan, vtegan Gan antade fwlfölia tegz som Gan
företagit hadegz, Men tegz Danske sionde nogh tå ettez
mertigt tall folk, vorena tegz efftter, och lätgå tegm sesla
til Gotlandt, tegz lagde in för Blottet, togh så konungh
Erik tegz vtaff, och lätgo Gonom Koma til skegs medt
alla sina skiffwer, Bemanade Blottet med folk of feta-
lia, och sögladе så tädegan och Komå så vnder Borne
holm, Tegz vndstark konungh Erik sigh med sitt skep
Gemliga och sögladе til Rigenwold, och blef tegz i
sen tiffz dagar, Men sondrige mena at tgz Danske för-

de Gonom

de hörne, vthi liga til gouerna / Och an thå at the Dansk
ke hade foot wisterge en, så hade dess kondge karls folk
standen och landet inne, och gölle bestalndge fram
stär nödge och nyttjen beko stndss / Då församblade thå
kondge Cristern ganska nyttet folk, både Tyska och Danska
som han antadt sig til Gotland medt, och sände på sin
Olaff axelsson fram för sig, at han skulle giffua
sigh i handel med kondss karls folk, hulket han
och så gionde, och kom medt ett tal folk til versta=
garn / Ther kom han iblandt med nogra aff kondge
karls Capitemen, beströdliga medt här Alongs grein
Och bleff ther så datingat at the skulle stå i dass til
S: Johannis tidt, så skulle ther skiftas domare til, soz
om Gotlandt döma skulle, hulket rikett the vthö=
ra skulle, Ther förinna skulle the Danske hassua
Blotteldt fritt inne, och the Gröpske landet oss Stade
Ther med får thå här Olaff axelsson fritt in på
Blotteldt mz alt sit folk, och finde aff steppett all
ther del som han begiffde på Blotteldt; och bröllt
nogra aff the Gröpskes skantzer bort / Och thå the
Gröpske sade ther emott, frårade han att sodane skr=
mer eller skantzer integet belägffdes, all tend nig sake
var satt i Rettgongss / Och at sodana skedde, so oss för
Alongs grein genom finger nedg, så at noss markia=
dis var, at emillan hörn och här Olaff var no=
gor hämligh handel, som med tidgen noss vtröttes
Thå nu här Olaff Axelsson all thinoss effter sin
vilia vträttat hade, skrifft han kondss Cristiern
ut, at han oförtöffuat med alle marth koma skulle
Så som thå kondss Christiern mz en ganska står
skeps flotta, och ladde strax in för Blotteldt, Thå
the Gröpske sage sig så förrodda vara, hade ther sin
vodg ut kondss Cristiern och sporde hörn ut, om ha
ville bliffua vidt then dagtinga som var grond mz
här Olaff Axelsson, Han svarade them ioh, at han

ville halla

wille halla sinna dagtinga widt marcks / Men förr än the
fremste viste ett ordz tegz aff, tgå war alle städz elder
sirkat på Stadén, Tegerfore nödgadez tegz tgå at giffa
sigz i vgå tegz fastaste hws som tegz öffuerhoma hwnde
j Stadén, orlz orsa nl vorá, tij tegznez skemter och
skantzer voro tgå affbrotne / Orlz vände the fremste
sigz manneliga (som orlz nödtegz tgå skaffde) så
att tegz Danske finge på Baturne stär skada, orsnd-
gadez til at giffua sigz åtez Slottett igienn
Tgå nå Konungz Cristiern sogez sigz ikke kunna liggia
tegz fremsta nidez uz vndre egen skulle sielff på tegz
stär skada öffuer på sit folk / Tegerfore begynte egen
nl att dagtinga mz tegm, orlz kom så nl vgslag, att
tgz skulle stå i frudz, emellan Riken, nl vdstkoma de
Valborga mässo, tgå skulle tolff aff egnart Rikit
Koma nl Calmstada, orlz tgå skulle Domaz tgr ouer
Gudem Gotland skulle tilgöra / Orlz tegr med moste
tgå the fremste giffua sigz tegr aff landet, moste
orlz så teschest lesta sigz sker oc skutor, som tegr
skude koma egenn medz, tij tegr Danske Gudze all
tegerd skep borttagit, & så motto gick Gotlandt bont
j tegr Gongon / Orlz tgz skedde vidt S: Olaffz tidt
efftegr Christi byrdz fiorttonde vndrade fyretgo orlz
nijo år / Om sama Sommar egade tegr Norske
sin budz nl Konungz karl orlz begerade egen förr
Gärna orlz konungz öffuer sigz / Så grunde tgå ko-
nungz karl sigz redzlo vidt Ulitzels nasse tidz orlz
drogz in j Norigez, vlff tegr hyllat aff meni-
ga landet, vndantagandiz nogra få aff Riddar-
skapet som stode egen emott, orlz vant egen Rud-
ter j Trondegen vid S: katzerina tidt, orlz grunde
tegr tungen Riddare, Gatte så tgå höffuitz mån tgr
j Norigez egen dslagez tureson, orlz egen Enar
skog, tgr tegr egnariom orlz enom, Lagz oc rätt
skaffa skulle orlz så drogz egen nl Sverigez igienn

Gotlandz Bref
är ablata Anno
Dñi 1449

Karoli Regis
et rebellium
rte Norue-
gie

och kallade

224

och kallade strax sanda ett härramöte j Arboga, och
tog vordo tog tolff förstörbade, som til Halmstadha
skulle, efter som på Gotlandt utloffuat var, och
ibland desse tolff var här Mongs Bure en, och
bliffue tha mongs störke bestutat i Halmstada, som ko-
nungh Karl sade frigh icke lidelige vara, tog före ville
gan icke alt gilla som tog belefftuat var. Ty tog
Danske practicerade med sombliga aff tog tolff frist-
ta, at konungh Karl skulle latta konungh Cristiern
Norige ey igenn, Ja, tog stampladis alt tog
efter, hwru konungh Cristiern skulle frist koma
til alla tegne tre Riken, efftog tog förbund som ri-
ken emillan giort var. Och tog wente konungh
Karl wäl, tegerför tankte han och nogot tog emot
hwru gan skulle i Riken begolla vara. Doch
Magnus Abbetus a Vadstena ablatus et Episcopus Arbogensis creatus.
Anno Dom. 1451. blef här Mongs Gren, och antt-
vardade tog här Erick Arfwidsson, Doch han
och förlände sen ifrue Arfwidsbrorr och flere om tog
han wiste vara frigh emott. Men sidan blef
Magnus Gren Archiepiscopus Upsalensis creatus et Sibus capitis datus. Anno Dom. 1448.
här Mongs oren gade mist 260, att han frigh til fod
med nogor skep och togh ey nogor krigsmandz
skep, bleff på gripen til Lybeck, och tingade att
han tienare vordo enskylde i Danzike. Men
han sielffuen fördagtinga de konungh Cristiern
på at han bleff lös och kom til Danmarck och
giorde sidan offta insat här i Riket, och grorde
mongom stor skada. Sidan kom och konungh Karl
til Calmarne, tog vidare om all ärende förhand-
las skulle. Men ingen att tog tolff som i Halm-
stada varit hade, ville han haffua nr frigh.
Och konungh Cristiern var i Rotnebÿ. Doch bleff
Sade inter Suecos et Danos finis Anno 1451.
tog intet gott beslutat. Men frid skulle vara
emillan Riken, på at tog ena Riket icke skulle
förarga in på tog andra, och tog fridin var
giord i Halmstadha. Och tog skedde Anno Dni:

M. cd. lj

Vl. d. Lj vidt S: Johannis tidt | Om sådan tijd efftersom
komdoh Christierno folk aff j Storchohus sfer, skiöna
de och brände tijr manga Sokner emot tijd fuld som i
Halmstada grent var | Och var tijr Olff Axonsson folk
aff Götland tijr medt | Och alt tijs vosst tijr to88, för-
des til Gotlandt | Tha komdoh Karl tijs förmanz at fri-
den icke bättre gollen vart, förssamblade hans folk aff
Gestla landet och drog med en garsska står här in
j Skåna, brände och skiöndde alt för soot | Tha för-
de han aff Helsingh borgh ny all tijr sker som tijr
före logo, landzkrona skiönnade han och brende ny
sker som tijr före loffra, lund brende han i Röter
Och en dag med bönder hade församblat sigh emoth
honom vidt Dalby kloster, tijr slogh han manga bö-
der i gyel, och tu tusänd aff tijm grep han nij son-
dan | Sidhan brände han ny wäd | Uten i Åhus
gosstin tijr brandt skat | Och ad gångar han drog
fram tha lätt han skiönna och bränna ja bo dha sider
one sni gångar | Och grende han sodana skada i Skona
at tijr förvänto tijs icke i kongh sidt tijr efftersom | Desse
vresåk beskrifftar komdoh Karl sielff i ett bresst til
Storchohus Radt | Och var ja tijd tidt Öresund så
frält ny dresst ijs | at ingen kunde koma tijr östan
Och sk. dahge tu år efftersom Christi byrd fiortto hundra-
de femtijo och tu | Vidt tijd tidegen var komdoh
Christiern j Vedfmark til samtal ny manga tyska förs-
tar, och soldarade sigh tijr gåska nyt Rijt folk, och kom så so-
mar tijr efter ny, en stor gångar aff tyska och danska
dragandis. in j Westergöthlandt, sick lösc en och be-
fastade sigh tijr, och en står derr aff Westergöthlandt
dingo hono til händha, och skrifftis komdoh Karl hulde
skap och Mandzskap vy, och voro mange aff hans åp-
na fogdar som tijr nijt Rijt til Holya, thuilke tijr gott
nu sigh til komdoh Christiern, förtij komdoh Kåko
fogdeer voro en dehl aff tijm danska Rijke, och hade

ena bresster

Westrogothi â rege Christierno per tim army Jeroten Jollreitadamby sollici tati â Carolo tyede Fidem.

Jodex â rege Christierno violata.

Carolus rex Sueciæ Danos in expeditionem vocabiat ad Schonian deprædandam ac ferro flammaq; vastat.

Decennia regina vita esse.

Archiepi ac nobiles gloriæ Upsaliæ Caroli rebelles.

ena beschwerliga kost vil at bestatta böndh tegr förr vore tegr orf
svara til at fördagtinga sigh med konungh Christiern ya
tgz tegr icke skulle ya skada ya tegres godz orlogz
Orlogz mongz som blot innegade, lätya tegn konungh
Christiern vp, Jdland emilska var ehr ture turesön
en, som Arnwald innegade ¶ Tgya nu sa vtgirk j
Westergötzlandt, hon konungh Karl dragandis til Ö:
wedesen med wijkt folk, orlogz lät ya för yrtegz
at han ville emot konungh Christiern, dy tgya han
icke fullelogh dristade sigh tegr til, ty konungh Christier
var ganska starck, orlogz sa fik tgya konungh Karl
tidegende, at konungh Christierno folk var medt
sex orlogz fyratyo skep komt för Storgholm, orf tegr vor
för Olaff Axelsson orlogz ehr Morgens gresse göstridzman
före, emilke tegr orf gade fallit vti Storgholm orf dorf
inttegt kunnet skaffa, vtan foot stor skade ya tegres
folk ¶ Tgya konungh Karl tegr tidegende fik, at fiend
ne voro för Storgholm, Orlogz at ærkebiscop Jöns med no-
ra stens aff tegr Wpländzke egenner, ergiütte Latta
sigh bemenkia at tegr icke gade gott j sinnet emotgong
Tegrföre drogh han strax vp til Storgholm, at han ville
koma vthi tegr til vndsettningh, Men tgya tegr dansker
tgz förnumo, gofftu tegr sigh strax ifftro Storgholm,
orlogz konungh Karl bemanade strax sin skep, som han
gade nedse liggiandis för Storgholm, Orlogz lest tgn
tgya efftter fienderne, Men ögöstridzmennen (ya
skepen) voro intgz fullegosse, tgrföre vendte fien-
derne, orlogz seglade til Westerwijk, orlogz brände tgr sta-
den aff, Dorf finge tegr oss tegr skade ya tgrs folk,
Tgya nu konungh Christiern gade en tilbongh j West-
götzland, skickede han en hop folk til Tiwedenn sz
skulle ortza tegr tgya, at ingen kunne tegr öfftre in
j Westergötzlandt, orlogz drogh sa skiott til Jönköpingh
orlogz ætlade drage efftter Holmedgh, Men konungh Karls
folk (som j Udwicke var) lagde medt tgz folk som sa

skiptade

sſtrikade nl Twéeden. Då sſtrikade tgå konogh Christi-
ern, en gor folk iffro Jnnröyningh til Holmerede, soz
sſtulle beredhe vadgez för gond och gans häär. Mä
tgå tgz komå til Holmédeń, Mötte tgem här Enik
Trigerz med nogre bönder. Och sloogh tgem tgz vtoff
Och fick nogra aff konogz Christierno adelnå nll
forogha. Mär tgz sſkett var, fick konogh Karl stórd
rooder, kom så nl Wadzstena, giorde tgz här Tordz
bonde nl höffuitzma för en gor folk, och sände so-
nom in j Westergötzland. Men tgå konogh Chri-
ern förnam at gond anstagh ibe gade fram goos
Drogh gan nlbaka igen nl Halmstadha, och här Tord
bonde kom bitide om en morgo för löse, och förd
än tgz Danske vordhe tgz varsse, var gan in j
Staden, och fick tgz tres Rudare til. forgar, Och NB.
som gan öffuer ena Tasko, tgz (vland annat hö-
tez) for nogre breff vti voro, hwilke en part j
Westergötzlandt gade sſkrifft konogh Christiern nl
Och tgz fick gan vetgz aff här Ture tuesſpalt
standnelsz, Tgerföre får gan straz nl Arenald
och fick Blottedt för nedh lüst. Och owey här Tu-
re nl forga. Män gan tyngde sin stangilsſe, Och
gaff sig nl egen Lgord, Kwndik som gade Kwnd-
leborgh inne, på konogh Karls vegne, Tgz offue
sig sedhan, (bodhe här Ture och Lgord nl konogh
Christiern, som och sſtee aff Westergötzland tilförende
giort gadhe) Men konogh Karl giorde här Tordz
nl höffuitzma öffuer egetz Westergötzland, Brende
gan egen och nl Krogstad Mansk, tij gan trodde so-
nom bäst, efter tgz gan brwtte sig aldt troligha
Och gan var gans fiendtz barn, Då gade och tgf-
lest konogh Karl foot nogre falske breff, som skre-
ffne på Hamarstedh (som var här Oläff arckebis-
dotter) vtsſkrifft gade, för hwilken sak sſtall
gor vart j Storgohm dömpdt nl en eeld, dess vart

Gemme sſto

228

Gamle stonadt, Så vonde dryfft bestrafft med mogre andre so
my Gyno gölle, falladt til Storkyoby, Och blefvo the
förlikte my konigh Karl, dy thå at tegr förlikningh
Dn. Tordh Jonde regni Marschalk cum regia Christierno semper Secundo Marte Pugnat
icke länge varade, Men Gyr Tord bonde var alnidt
til slagh med konungh Christierns folk, bestymmelige lade
Gan sig nedh i Noriges som Gect Gyr skolbiörn, hvil:
ken tegr trost Gyno kom my tvy tusand folk, Gyo:
nom ouey ofs fongade Gyr Tord i Marstrand, tegr the
vore til slagz, Och var Gyr Tord, konungh Karl ganf:
ke mykyt til bestundh
Så blefft thå tagit i dagh emilla konungh Karl ofs konungh
Christiern, Och tit Gyrremödre vart gollit i Wadze:
stena, tegr mogt dansk med vore, Men tegr blefft
integt got beschutat, I sama möte hult konungh
Karl Gyr Tord bondes bröllop, Och gaff sin dot:
ter tegr i Clöstrett, Anno Dni M.cd: liij hölt
Gan sit Gyrremödre i Storgoka, Och reformerade
Anno 1453
Monata reformata à Carolo Rege.
Myntett i landet, ty Gyr var slogs annat än frema:
de mynth, thz slogs Gan alt tilbaka, så at tho icke skul:
le gälla så mykyt som thz Gade dryfftt, Och vyrdt:
Monata Albegis Ducis.
tade så mynt i Storgoka, Aboo, Sundrobyrnigh ofs Cal:
mare, ya thz at sydenskt mynt skulle förbytas i
Landet, Och efter thz schiftet icke kunde tilvärckia
Provisen Caroli in stitu: Anno.
til så mongh mynt, Tegrfördt lagde Gan vya, at
alle kiöpmen som Gyr sörde Gar in i landstett,
skulle my Guario fyrstyo marck wärdge, för tua
lödiga marck silff til at sälia ya mynttet vid,
sama sät yldgade skiff föras Gar in, i konungh
Albrechtz Och konungh Christi tidh
Thå nu snid Gade varit dryfven emilla en litlen
tidt, begynte konungh Christiern otegr fögde Gar
for ya dryfvet, Och Gölt så thz ene oredt efter thz
andra, så at konungh Karl, moste stundom två ref:
ser Och stundom tree, Och stundom fyre gonger om
oredt giöra ythgresser mot Gonom, Och Gade konungh

Christiern thz

Christiern tygz sätt, at han offte lätt sit folk vare
rede, liike som han ville dragha hem i Orig tygz
var doch intheet hans alffvar, Wthan han giordet
på tegdt, at konungh Karl skulle vttröttas, oc ledo
vidt regementet | Orig at tegn menige ma i Lan-
det skulle vtarmas Dett på mange vtnesor, orig
på sidan te wille nil konungh Karl, Hvilket
orig så skedde, förty konungh Karls folk, vrdo så off-
ta gen landet | orig lefde osthdige vidt bönderna,
förtände på nyg tegn, at tyge gade mdhre icke, Oc
war tygz ett almenneligt roop öffuer hela, oc hand
foygder. brstattade bönder osthdige, med parkore oc
anna Dett | Orig hand folk stiorte sich ordet-
ligt tegn tyge frame foro, Eger för sith han stor
vrillie i landet, så at alle bregynte ledas vid ho-
han var en frisk oc förstendigh ma, viste vel hvad
han tale orig fräre skulle, Orig var deoligh oc
manligh nil vesn Orig kunde vel retter sit dagit
wärck, Ty bröhte han oc mäst all Blott oc
löen seluföre, Orig dedes starest sith föghe för-
Ländh, tegnföre hade han orig flohe ynnest aff
tegn, Orig var han i Krigshandel mdre ykte-
lig än hans dnbrte Kraffter, Doch hade han
stort bestond aff här Tord bonde, som en rätfin
nigh orig hörkesan Krigsma var, Tyr tegn orig
hans störste tröste var, Orig kunde hand räd-
ner ingen franggongh hafue emot hone på
lange här Tord lefde | Tegnför blef tyz på
stedmplat aff konungh Christiern, ith hans vänner
at han vant förrodder, hans dogher togde
Stenmyl Jösse bosse, Blef hone husfrund sed-
der, tegn han loge på sin sängh, orig vände sida
nil konungh Christierns folk | Orig tyz skedde aff-
ter Christi bör M rd Lxj år | Dama år om
Höstin kom här Mons Brun ny Konungh

Christiern

(allibitas Finn. (Christiern vil:

Vide qd de defectu nitoris disciplinæ Segia tur.

Negnum (anoliæ regis Gothorum subditis, et ipse nobilitate ob nimiam tenuitatem uilescis.

Tord Bonde cum Nicolao victoriose Lapsi sic fidelis.

Proditio

Tord bonde a [illegible] ffecto, de- truncat in lecto.

Ao dni 1450

230

Christierns folk oc togen Öland til, sidh han oc
Borgholms in efter see vidhr | Oc tegade egär Enrik
erikssön konungh Karls moghen Blotedt sinne, han
förda stingade sigh til at gå Aff med Beholdna Gotfär
Men tesse egno Losnädes Olest egno integ Gollett
Om tiugunde dagh Jul tog efftegr, höll konungh
Karl sin Ulfs Stures bröllöp i Storkholm | Och tiit
var ärchebiscop Jönd ung skere sina vänner kalla uth
Tegä bröllöpet vtegr var, Begiärade ärchebiscopen vedher-
lagd aff konungen för sin sak, som egen so manen
tilförende för fiendernes mista egade | Men konungen mee-
te sigh icke vara pliktig at betala thend | Therföre sattis
saken i Rätta, oc Olest så dömpt at konungen skulle
vtgräfua ärchebiscopens sin skada | Oc tesz togh ko-
nungh illa vidt sigh, oc Olest icke vel nil sridz medt
thend som dömpde, oc så skiltes tegr åt ung föpps vän-
skap, tegr var altidt vthi stort agg emillan ärchebis-
copen oc konungen, oc gade begynnelsse tegr aff
at thenn konungh Karl Mansk var, gade han lätidt
gripa Hår Christiern nilsson ärchebiscopens moderfa-
der | Då var egen oc konungh vonder emot ärchebis-
copens vilia, oc mykit annat var thend emellan,
Oc gade ärchebiscopen storligit slett oc mykit an-
gansk | Men konungh Karl artade thess föga, tyga
gade mest Slotten all, sidst Gnm, oc egen var rik
oc gade vel tu thusände gotsmen, tegr för artade ga
föga Ärchebiscopens vrede | Så gorde thenn konungh
Karl sigh redho ung alla mantz at draga mid ut Cal-
mare oc taga Öland inthen | Oc thå egen
nider drage var, sidh ärchebiscopen til falle nil
tesz egen gade i sinnett | Sidh så til oc gref ko-
nungh Karl sin fogda benemd Hoken Grenssön. oc
satte egen i fängilsse på Gadstena | Oc tesz stedde
vidt S: Pauli tidt, oc dage tegr efter, skodde han
brest vpå Kirschiodönen i Vpsala Medh hulken

Han vpsatt

Similitas inter regem Carolum Carlotti et Archiepm Johannem.

Carlotti odij inter Regez et archiepm

Archiepis Joannis sedicionis contra Regem Caroli

Hic Archiep̄s obiit & illud fuit: Reges gentium dominantur eōꝝ. Vos autem non sic. Et fecit is Papa Gregorius ut iter gladiatorii, quam clericalis pe-

Nemo militans Deo implicat se negociis secularibus 2. Tim. 2. t.

Han vpfade konungen ẽnligh orlogh mandzstap, oc gick in j Domkirkiona, oc lagde vtoff sin Bispoꝭ stråd för S: Eriks stæn, oc sade sigh icke vilia draga sodana stråd för sin owerlodigh stodhe nil ; Riket

Tooge Garnesk vpå oc bant swerd vid sidho, lät så sidhona konungh Borde. Och besynnte straxe fara om Swinsund oc Hålla landet nil sigh, för oc nil Westros oc Halladz Dalerne nedhe nil sigh, och blef Han swart Hönd, förty alle vor sedz vidt konungh Karls Regemente. Och var

Nullum facinus inultum.

thenne ærkebispoꝭ stöld tegh förste bispoꝭ, som sigh vpsatte tuist sina rättha öfwerighet, Men Han betalade tegh sidan dyrt nogh, Honom var gånz ord befalldt, tegh skulle Han hafwa straffat konungh medt tegå Han owett gionde. Förrådet war Han integet bestallet tegh togh Han, sigh selffwom, oc mongo androm till skada oc förderff, Tegå konungh Karl sick vtsadd ærkebispoꝭ för Hander gadze, Drogh Han straxe vp iffro Östergötland, medt fiortonehundrade Gästhar, Oc tryehundrade folk sick Han tegh til iffro Storholm Hafft sigh så åtes Strengenes, oc artade öfwerfalla ærkebispoꝭ i Wästros. Men ærkebispoꝭ war Han för swar, oc öfwerfölt Honom i Strengenes bittida om morgho. Tegar blef tå konungh folk bode gripit oc slagit, oc Homo sigh icke til wehr, tyi ingen war som tegn stridhe, Oc flydde konungh Karl strax ått Storholm, oc war sidhan vordes. Oc tegna sägen, war ærkebispoꝭ på Cathedra petri dagh Och befalde förtegenskuld at tegn dagen skulle Pallas vara landzgeligh. Här i Riket som en part mena Men en part mena, at Han sick Storholm in på tegn dagen, oc bådes förtegenskuld vpå at ta skulle Pallas geligh. Tegå konungh Karl til Storsol Holm, brände Han vtoff oda Malmarna, tyi Han wantes bestandigh. Men ærkebispoꝭ Hom oc offwertöffuatte Draganditz effther Homo. Och bestallade

Archiep̄s Johannes Regi se opposuit

Exercitus Caroli regis ab archiepo destructus.

Archiepus Holmiam obsidet.

Homom

232

Jaroslaus rex Dantiscum fugit. A. 1457. Anno A. 1464 d. Elpr. Castellum aggrum devocatus fl.

Disceordia civium pertitio exoritur

egenom / Orig vore tgå inssa som egene ville giör endskat-
nogg / Orig efftger tegerdt han sogg at dreffebrogge org
tgr med egene vore, hade tagit sakena sa° före, at tgr
ville ga° tgs egenom, fruntade han org, at Borgarna
j Stockholm icke skulle sta° saste med egene, efft° tget
alt landet vende sig egenom iffro, Tgerfor bestalte
han om sitt gul org silff, tgs tga gamsta myckit
gadegs / tgs bäste han kunde, gaff sig sa° egenligga
Skeppen kan om natta tidg til sior, org trindie dagge tgr efftter var
skyldig til Danzigk / han i Danzigk, Togg tgr leyde, org bleff tgr / sio
org nar tgr i 7de år, org gade han en drogelig skatt med sig, Org
lonteg han tgr yrgsta gärvanar tra stora skeppo
gul, org sick tgr nogor saste i gant, skuldte han
intet bestalla kunde for tgn feygde skuld som tgr /
landet var / Org rymde han iffro Stockholm vid
S: Ulategr dagg tidt, efftter Christi byrd siuttio hu-
drade femtio org sio år, sidan han / tryo år gade
kondg varit / Org tga° kondg karl bort rymde
var, kome in j landet igen Petros Bent / Osara
Gor Ulonos dreen, Gar Ture Tureson, Gostaff
Olsson Gostaff Laurentzson, org moge flere som for
kondg karls skuld vredge nr kondg Cristiern skedde voro
Tga nr kondg karl skedder var, gade dretge bisto-
pen sogo nödig nr at sa° Stockholm sin, ty tgr voro tus-
dretige tgr inne / Org Olaff Drake var gossatz
man öfftir Blot org Stad ya° kondg karls vegne
Org i Ulonat tgr efftger sirk ertzebistopp Blotett
in Lade sa° strax body nr Gotland efftter Gar Olaff
Axelsson, tgr stirkade sa° myndogg body nr kondg
Cristiern / Org medan han gorde redo, for dreffe-
bistopp kringg om landet, org dagtingade mz bönd-
ma, org sirk all Slotten in, förutta Calmarne, soz
Gar Gostaff karlsk inne lade / Org let intgedt
ertzebistopp sig tgs erbarma for böndus, at han
ville gastra kondg Cristiern Gar in, Ty tgen me

nige ma

nigerna; Landett hade tegat integet samtyckt, efftersom tha
hade giort så mykken skada hoos the vså lander, och
var Riksens hätzske fiender. Men förnam en nogher
viste tegh, ette ordes vtoff, thå var then vidt ymgs-
daga tidt, j Diuralgaffn ny en ganska stor skerpsto-
ta, och lett så för yötte at Kongh Carl hade foldt
ganska mykit folk och artade sich hoos wi j Landt
Riket nil at skiuna och bredna. Och för tegen skul
var then kome at sodana affvärja. Men erkebisto-
pen och tese andre som tegetta ny Gono bedriffuit
hade, vptekuade nogra artikler, huilka Kongh
Cristiern befepla skulle, och så ville tese Gaffua Kong
för tegen Herra och Konigh, Artiklarne sandis til
Kongh och Nordo vthan all grenskyelsse straf
beskylade. Så för thå erkebispen til Kongen
och Lett taga then ny proces wi j Staden, ath så
then lutgn tilt vilfördne hade skoot yå Borgmestet
j Storkholm, och openbarliga vtlofuat, at then icke
ville taga nogen fremmede Herra hoos wi j Riket,
yå S: Johannis baptiste dagh, vtualdes Kongh Cris-
tiern j Storkholm til Sweriges Kongh, för straf
til Vpsala, Hyllades vid Uppsalum affthen som
thå Rikit tilstädis vara, Och yå S: Peders och
P: yånata dagh blef then Kröntter j Vpsala, och
hade then Sweriges inne så Konigh Kongh Carl var
j Dantzik, Och stod Landet vnder then Regemete
vel ny thz förste, sidan begynte thz förnamligh
then Twa Twesom emellan then til Kiepens Marsk
och antvarda de then Storkholms Slot, Och alt thz
bröl och Bilff som Kongh Carl hade sat Vpror-
narne j Storkholm til gömna, thz frik Kongh Cris-
tiern bort, Anno Dni M d Lxij var Jonas
Legat Mauritius benemd Her j Riket med Romar
Afflät, och forsamblåde Her mange prelater thå
nu Kongh Cristiern j nogor ar regerat hade, be-

Gönte

234

Auaritia est radix malorum omnium

Hvnnte han leggia monga nÿa skattar på landet, tegn ena efter tegn andra. Oleg alle tege som noge penningar hade, tege moste låna gemo nil stora summor, oleg fingo dock intet igegen. Oleg alle städes tege han förman instalta penningar vara, bade i Wadzstena oleg annorstädes, tegn lett han alla borttaga oleg förde til Dannemark. Han löste land på Holsteen til pfandh, oleg tege begöfde han monga penningar til, hwilka han vtan twiffuel förssamblade aff all sin macht, för sodana bestatningar skuld, oleg att han alt förde bort aff landet, begynte han så stor omillia gäre i riket, oleg hans ordenar begynte kalla honom tyranen Botwalösa Tasso, oleg sade at han var en Riksens förderfware. Så som ther oleg ette wärte i landet, at Konung Karl skulle gaffua förssamblad myckit folk i Prysseen, tege han ville giffua sig ther in i riket medh (som tha at tesz integ så sant war) Dock för samma wärte skuld, blesse ther noge misstenkte, at tege skulle villia vilgiffua, at Konung Karl skulle komma in riket igegn. Oleg blesse så Doctor Claes ryttinges (som hade warit Konung Karls Cantzler) Her Nitis Petersson, Her Örian Karlsson Atter Bentsson oleg monge andre tagne vid Halsstun. Oleg blesse somblige så grymmeligha pinade, at tege blesse dödde, somblige blesse ofwerdige, oleg somblige soolss länge i fengelsse, för tegna grymmes skuld förorsakades de nu omillien vtter i landet. Ba hade tha Konung Cristiern artatt sigh til Findlandt. Oleg hadde han tha medh Rigsens Rodz samtycke den tidh wÿan stat lagt vpa landet. Oleg ester tesz han ville sielff til Findlandt, befalte han drosten Jöns at gaa skulle dagtinga medh böndrena om samma skat, oleg lata honom vtbena. Ther tha han begynte handla ther om sade böndrena flort nÿ, ty tege hade så monga olaga skattar ilsömde vtpiort, at tege hade ditteget icke. Oleg ju så offta tege vorde beskattade, bleff then dosstat

Christierni tyrannis

Botwalösa Tasso

Regni perniciosus

Crudelia tyrannidis Christierni.

Claes Ryttinge

at sodana skulle

At sodana stycke ey vetra begiffuas aff tegn | Så kundge
tge nu vor mænskia at konungen ville ey lat förderffua
tegn | Tegerför sade tge sich nu gälder villia döö, den ste-
ne sodana skatter vtgiöra | Orlog begynte blifua ett stort
buller ibland böndern, Orlog sadades föge, at i Vpland
ikke skedde vpreesning emot konungen | Tha ærkebis-
ropen tge sog, förlossade gan böndr vtoff tgn skat-
ten, orlog gaff tgm tge sitt breff vpa at tge skulle vara
frij för sodana skat, orlog förkynnade tge openbarliga aff
predickstolen i Stockholm. Om ærkebisropen giorde tgn
förlosningen til at stilla böndren tge med, eller skedde tegn
förtegenskuld, at gomo mißgagade, så mycket skulle föras vtoff
landet, kan ma ikke rettelige vetha, Men tha konung
Christiern att tge förnam, kom gan otge til Stockholm
igen, orlog talade egort til ærkebisropen, orlog sade at gan
orlog gans rådmän orlog foglder, hade giort gomo alnoga
olydiga | Orlog kallade gan munga aff Prussen vdy til-
sya, orlog satte saken in för tgm, orlog förtrodes tge mz
at ærkebisropen moste sättia borga för sich, Orlog blef aff
tge danska openbarliga kallat en förradare, konung
Christiern hade länge vtförende hafft en agg til gonom
Han fruntade gan skulle giöra gomo, sosom gan hade
giort konung Karl, Orlog vordo offta mange breff
funne på Baner, orlog i synnerhet här orlog tger, som
så stodo skriffuit vti, ærkebisropen är en förradare
Ba bepönte nu gomo tönt varda för tge gan hade
giort mot konung Karl | Tha nu yrtet kom vt i
landet, at ærkebisropen kom var, församblade sich en
stor hop med böndr orlog kom på Mörrmalm, orlog
förre en mogen i Stadsen tge aff vistes, ginge tge
helge andz gotsna hus, orlog strac tge openbart blef
i Staden, ginge alle vt harnesk, Men så vart tge
tagit i dagh orlog förr en dagen vtge var på en
Sondag, let konung Christiern kortta sin skeppa
til Sandbrona Orlog skilde sa böndrena ath, så at en

part blef

Anno Dñi 1463

Biskop Kåre

Christierni regis excerpta ex Catalogo Lincop. Ep.

part blefft vpå malum, och tryy hundradt vpå Helge Andz holma. Och tesse som på holma voro, bleffuo alle bodes slagne och gripne. Och mosse aff tegen vordo stefiadt lätz och kongs Christiern mattzka Atakett. Och tess hyndo hafftua skedt efftter Christi byrdz fiortonehundrade, sextyo och tryy år. Tå Biskop Kåtil i Linköping alt tz egorde, skrefft han kongen til, at han skulle giffua ærkebiskops löss, och latha hono nytta Östrigie Lagz Ulen kongen artade hans skriffuelse integet, vta sände ærkebiskop kongen til kiöpmannaghafft, Vår Biskop Kåtil tesse förnam, begynte han hylla bönderne til sigz i Österyötzlandt, Nerike, och mange städes i Vestlandt, och giorde them vpreisning mot kongen. Och vore bönderne snart vpriette, efftter tess tesse vore illa nöghde med kongen, bodes för tesse monga ofskattnidgar skuld, så och för tesse bönder han lett gripa och ihiell slå på Helge Andz holma i the feligz dagh. Då giorde tesse kongh Christiern them eyes stedz redho, vtt ermanat. Och lät tegen löya vey i Nälerne, at tesse skulle stilla Nerike. Vår tesse komo til Quinkasund tesse komo tesse til slagtingh mz Biskop Kåtil, vordhe the affslagne, och miste mogor skep. Och Biskop Kåtil fick mogha aff tegen til fongar. Sidhan reesde Biskop Kåtil landet för fot och kom för Stockholm på Nörra malm. Tesse stedde mogre små slagtingar, dogh bleff kongsins folk nidhatta slagit, komo och the eyes mz bönderne på Södermalm, och alle bönderne roopade och begiärade tesses ærkebiskop igen. Vår kongh Christiern alt tz sogh, ermanade han Stockholm, giorde så sin skep redho och seglade til Dannemark. Tå han bortfarin var, för Biskop Kåtil kringh om alt landet och toogh vp Skatten. Men Stockholm fick han icke. Vinter tesse efftter fore kongh Christiern vp dragandis ifra Dannemark mz stora macht. Och alt tz Aresköpa Riddarskapet föllt mz honom. Medh Biskop Kåtil

til war inne

til war ingen, vtegan här Erik Nilsson och nogre
få andre / Och tgå konogh Cristiern kom, doffno tey
sigh vp i Dalerne, Hans dryff efftir tegen med allo
mart, och kom til Hellig skogh, tär voro tree brotar
gifne för gomen, och tey komo tey til slagtingh
konogh Cristiern / Tgerföre flydde han åttes
Storgoby alt tess egan förmotte, Och Biscop Hr Nil
droges efftir och bestallade Storgoby på bada Ual-
mana, Tgå bmanade han Blot och Stad, och segladhe
på til Dannmark / Alle sit vesligt tygh, lest egan
draga öffuir landet / Och tey stridde om vorna, Då
skriffno tgå Dalerne och menige landet Rigsens
rodes til at tey skulle gifua sigh ifftir konogh Cris-
tiern, och sände tegen nogra Artiklar som tey bestma
skulle, Ihland hwilka var tess en ny tege mercheli-
gasta At konogh Cristiern icke var rätt konst till
Riket, ty tey menige ma i landet (som tey om
borde ikke vara) viste tey intess aff förr än tha
var han inne i Riket / Och förmanade tey
Rigsens Rodh tey til, at tey skulle öffuergifft
sig konogh Cristiern / Tey sade sigh vilia gaff-
na konogh Karl igen, Ingelsta förstandare ethr
Hösthuzma sade tey sigh vilia gaffua, efftir tess
Sverige var ett konogha Rike aff ålder, och intet
förstandare dömis ethr Prestar vald / Tha nu
konogh Cristiern var til Dannmark farin, och
hela landet föll honom imot, sände Biscop Karl
med nogra andra som medh honom voro) bud til
konogh Karl at han skulle koma in i Riket igen
Han kom och så oförtöffuat, Tok Storgoby Jn, och
landet ork honom til händsa igen, Och tess
fyres vara stedt efftir Chri byrd fiortton hundra
de sextijo och fyra år, Och tha konogh Karl fick
landet jn igen fick han och ganska mongha

och nio dogha

Ipse Cabillis de Smeerus conflgit

Helles skoge

Christierus ab Ego plus vicit

Holmis ab Ego satille Christus obsidione cinxit

Christiernus signum adorat

Rex Christiernus illegitimus multo regnum Sueciæ adeptus.

Tyz är nu Caput mundi

Vulgus bene multos capitum. Hic vere illud: Horatij Virtutem incolumem odimus Sublatam ex oculis quærimus inuidi.

Notatu dignum

Sta Rame de spine sunt ar comitez Brabant trabez

Renouatio Regis sueoli

Anno 1464

238

myndoghes fougar som Biskop Hätil en står dehl fon:
gat hade oreds yart Riddare oreh Riddere vndz
wid, som konungh Cristiern hade låtidt qwarra effter sigh
j Storcholm oreh annorstädes, som alle vorde fongar,
Dama fongar gaff konungh Karl löösa, Biskop Hätil oreh
tes andra som nw ähro omalet gafft hade (at tes fo
gade blifwo) ootsport, Tes tes ville (som nogh twänii
dig är) vetha sigh bättre förnarat, förre än sodana so
gar skulle lööse giffwas. Men konungh Karl gaff fon:
garne löösa, oreh sporde ingen tes om til. Tesserföre kom
åteges en nij oenighe emillan Biskop Hätil oreh ähro. Om the
gaffwo varit nogre flere saker ml them oenighe, kan ma
icke vetha. Men tha konungh Cristier sogh at konungh
Karl var kome til Sverigis ingre, förlikte egan sigh medh
ärkebiskop Jöns, gaff ähro löss, oreh lätt ähro fara til
Sverige igen, ya tes egan nogot ondt stämpla skulle
emot konungen, förty egan wiste wäl, at tes icke skulle
bodde förlika sigh j ett rike. Ärkebiskop Jöns gafft
sigh til Biskop Hätil, oreh kan ähro vard icke ml frids
med konungh Karl, Tesserföre vodslogo tes tha tes om
wnd sine tesses vänner, At tes skulle sättia konungh
Karl vtoff konungen dömet igen, Församblade sa mån:
dit folk, oreh kome ey för Storcholm, tes, kome tes til
slagtingh med konungh Karl, ya Ösm offwan för Bro:
mohra holm, tes tappade konungen slaget, myckit aff
hans folk blefft fongat, oreh en wolst herremä (som
ähro hade folgt vtoff Prygsen) hetandis Gunnar
Hiele vart tes slagen, Oreh sidhan blefft konungh
Karl så trengd, at tes wor föga bättre än han moste
tygia sigh liff. Oreh moste han ya Swärdzprobett
j Storcholm, förswäria riket. Dorh blefft tes ya
lyst ene så dagtingat, at han skulle hafwa Rasborgh.
Men tha han kom til Finland vart ähro Slot:
tett förgifftet. Ty Biskop Hort i Abo stod ähro emot
Dan gölt oz konungh Christier. Oreh arta de föga hwad

Ärkebiskopen

ærchebiscopen och Biscop Karl beskutat hade / Teger ha-
dhe tegh Konogh Karl nær vordet reghet slaghen / och moste
så liggia i Abo hela somare öffuer på stor kost och tæring
förd än han fick Rasborgh / Sidhan han slottet
foot hade / blef han tegr i nogor ar / Men i hans
dana förtryckelsse han på tegr nu varit haffuer / Ka
Bemert varda aff ett bref som han skref iffro
Rasborgh til Borgmestare och Rodh i Storkholm / tegr
han berlagar sich ey förmå betala femtijo up som
han skyldigh var / Och iblandt annor ordh skrifftar
han / så / Ney haffue förstondit at hans helsoholt
haffuer part openbarat på sidhra Rodzstugen j monga
vardiga herres och goda mana nærvaro / och ochse / at
ney skulle haffua fast hous i Domars j Abo At ney skul
le haffue varit j Sverige igheen en fulmectigh Konogh
inna S: Mikels dagh som nu förlidhen ar / Hoo oss
tegr öffuer party haffuer / han ette e anna / han haff-
uer fast oss tegr med orættoröffuer som ingher godh
man ved / Och nogot tegr efftersöliger / bref ut
Ney drom tyskun så farne utoff Sverige / at oss kan-
ther aldrigh efftegr / så at fare trucke sinne ¶ Tegar nu
Konogh Karl affsatt var / hade ærchebiscops landet inne
så at ingen var / Riket tegr han framtade före / Uln
med egher Nils Sture / som var Konogh Karls gode
man / var egen icke ut fridh med / han fallade egho
til sigh / Och egher Nils dristade sigh icke at fara ut go-
nom / Therföre sande tha ærchebiscops fempijo Karla å-
stades som egho gripa skulle / Hår Nils vart för-
narat / och gaff sigh til Finland til Hår Erick axelss
Och ærchebiscopens folk skinnade hans Böder / Och
vndt tegr tidher / blef Biscop Karl döder / Och nogot
tegr efftegr blef ett Eghenmöte j Storkholm / tegr
som egher Nils Sture med egher Erick axelsson / och
klagade öffuer tegr vold och orätt som hans skedt var /
Man han fick intygdt vthan skott och skey aff

Tyger dr outs at byggia och bå / som offuervold dr landzrat Ærchebiscope

Ea vita hinanne vicis. Stenlinen ex fortiss. incertitudine.

Haris Helm holt

catilliy. Ejus Linco: genus mortis.

Anno dmi 1405

Fricus Axelli in gr: decretorem regni electus

ärkebiskops för allan sin skadha / Tegr wedt får han
frölff ottonde til sin Gord pinindgabÿ oc så til Wäst-
le oc Westringalandz / förramblade frös tegr noghot
folk / oc gwex så ärkebiskopens fogdha / oc togh mopa
Gästar iffro Gono / bar oc teslikest vr alla Bleute /
Tlgå ärkebiskops tegs förnam / sände han trÿ hundrade folk
mot Gono / Man hår Hils dross vr åt Dalerne oc hÿl-
lade Dalerne til frös / Norgis tidt tilförende som var
Mornässe tidt Anno dmi M cd lxv bleff ett storth
anstrÿ / Westros öffuer ärkebiskops / att han skulle
halla Stockholm konungh Cristier til handha / Men
han giorde sin örsettes med swora edhar för Stockholms
Borgare med sitt besegladt breff / at sodant nÿtthe ikke
sant war / Oc sade han frös hafftis anamat Stockholz
Slott aff Biskop Thÿl / sama år noget efter foskrÿa / medt
sodana skall / at han skulle hallat tend härra til handha
som aff Rigssens menniga adel oc andra / som tegr för när-
vara / lagliga korat vorde til Rigssens konungh ethr förste-
dare / Therföre bleff beramat ethz härramötes J Vadz-
stena vintre tegr efftes om S: Pauli dagh / Thr bleff
Tgå her Erik axelsson kosst oc korat til Rigssens före-
stondare / oc Gono antwardat Biskops Stockholm / Tgå-
nw her Hils Stura hade hÿllat dalerne figh til handa
oc gaff före / at han ville hafftis konungh Karl til Rikes
ighen / kom han wedt dragandis til Westros / Therför
moste her Erik nilsson / som höll med ärkebiskopen
oc hade Westros oc Örabro inne / draga wnda för sÿ
han wesste tgå Warnebe oc återbo härndt med nog-
ffer härede / oc drogh så mot her Hils Stura / oc
mötthes bodha härana vidt Kolbadzbro oc komo in-
tegt til hopa / tÿ Elffuen war emillan / oc hÿgdes
skantzer på bode sidor / Då kom her Erik Axelsson
tgr til wedt / oc lagde then på emilla / at her Erik
nilsson / Moste vplåtha her Hils Stura Westros Slot
ay tgå han giorde tegs nödtegher / Bleff oc så stär

emillis

Expulso Rege singuli fere proceres & factiones sibi progenitum restituunt principem

241

ärchebiscop emillan ärchebiscops och Går Erik axelsson Lydiker (ofta tilfäl) tog att kom, at Går Erik höll med Går Nils Stura. Doch förgdade sig almindelig Erik nilsson med Går Nils Stura. Och vor ärchebiscop, Går Trotte karlsson, Går Joar Bren, och Går Erik karlsson i förbund med Går Erik Nilsson. Men Går Erik axelsson och Går Nils Sture höllo til sorga. Då begaff sig Går Erik nilsson och tog med sono vore, komo offverwarandis på Går Nils Sture gosstne i arboga, och gingo till sängs, och drogo så strax för Stockholm, och beställde Går Erik axelsson, satte så i dagh med sonom, och sände lönligga tilsee Sveaner til Gälstinga sändh, och lätta gingo Går Nils Sture gosstnen som tog vore. Och var tå Går Nils Sture på sofwarbärgit, tå han sick vetta sinä ny hans soffnen sorget var, församblade han sig sin Berga drängiar til sig, och bade han nogo när til förbinda sått Går Steen Stura til sig. Och så gatt ha sig tätt som Går Erik Nilsson oc tog andres soffnen vore, som offverwarandis på togo, och gingo tog alla til sängs. Och tesso sämo hafwa skett Anno Dni 1504 Ard herr. Nogot tog efter kom ärchebiscopen och beställde Går Erik axelsson inne i Stockholm. Men Går Sveär axelsson hans broder kom ifrå Vpland med sin stor folk, och kom med Går Erik Nilsson til Skarstingh i Nerike, slogo sono af, och drogo så til Stockholm, kom och Går Nils Sture Dragandis, med tretto hundrade kopparberghs dräbiar, och kom til skarstingh med Erik karlsson och flere af ärchebiscopens part, och slogo tegn teltslest af, tå ärchebiscop som du nu logger Stockholm, alt tesz hördes, sinä hans vänner vore afslagne, och hans fiender komä dragandis. Dass han til flutten sig Erik karlsson, Går

Trotte

242

Archiepiscopi ni ista frigamoritur

Quo modo se peccat eadem pæna.

Trotta karlsson, orlogsman, och kom på thz bästa til Bornholm, thr blef han dödh, fögo bätter än the landzflyttigh ma han giorde sin rätta herra och konungh Landzflyttigh. Så vederfors nw honom thz samma, som han giordhe, så dirk hono Sidhan ärkebiskops dödh war, förstendhe fick Erik karlsson, hår Trotte, hår Erik nilsson och hår Swar Stare, och nesste mogha bönder med fick och komo så til slagz på Uttasker med hår Erik axelsson, hår Sten sture, hår Nils Sture, hår Bosse taff karlsson kunt yost och Storgoths Borgare, och thå blifwo Erik karlsson och thr nig hono vore, affslagne, och ytterer thz, så mongh inbönder sårligh sködde, han swar och i — vel tåndha swen hår stodh nil i Riket, thå thr the swe landzdenne skidde mott thr andra, och thz the gärde mott thz andra,

XB. Then thå nw så illa tilstodh, begynte thr menige ma i Riket bespira konungh karl igen, och han blef så åter installat uthi Finland. Och hår Erik axelsson vpsantnardade hono Storgoth, och landet dirk ther hono til handa igen, Erik karlsson fadt och hono Guldstap och mandyskap til. och flere soz hono hade vanit mott, Dog stodh thz icke länge fö förty Erik karlsson, hår Erik nilsson, och flere aff thenne parthij fatte sigh ther vp mot konungh Karl. Men aff thnad orsak, thz han ma icke vtsa, Dog dessto mer thz openbarliga för, at han icke kunde vara rätteger konungh til Riket, ytterer thz han ma gongsa hade openbarliga förhvorat Riket, at han aldrigh mera ville befatta sigh ther medh. Ther för war han the mere redare, och förargade ther så somme alt thz the bekoma kunde. Och komo Erik karlsson, hår Trotte karlsson, och hår Erik nilsson til Vadzstena, thr gre på thz frw Magdalene konungh karls dotter, hår Swar axelssons hustrw. Och hår Birger Trolla medh hans son Arfwid Trolla, och

flere godha

Anno domini 1466

stra godha mä med tegels tienar Oreb tess skedde Anno
dñi M.cd.lxvi ottes dagar efter Birgitte messo oreb dross
sidan Erick karlsson ältes Vpplandz Oc
förambladhe mykta bönder emot konnogh karl Då gadhe
konogh karl oreb mykit folk föramblat, oreb gär Bå
dyre var högfrätzma för hans folk, oreb skulle tesshaff-
nä komet til stago vidt Vpsala, Men Erick karlsson
satte i dagh med gär Boo i fiortio dagar, oreb terstörr
let gär Boo mästa partte aff sitt folk ittre siuk, Oc
medhan tess stodes i dagh, slogh Erick kälsson på hans
vidt flötegs frände, Ty moste gär Boo giffua flötena
Mogot tegr efftiger kom gär Steen stures ryttere,
Södermana landt oreb Stockholms län emot Erick karl-
son, oreb gadhe Erick karlsson dräffuidgen oreb fiedh-
landt ryggh, Thå mä bodha härana sama konä
bepönte nogre i gär Steens gärdh koya at ma skulle
slå vpå egnen, Thär gär Steen sodana forredery för-
merkte, gaff han sigh ittre böndrene oc dross vt i
Dalerne, kom oc ta stukest i konogh karls gär staff
hodgen emot Erick karlsson, Men tegr härren slogh
Erick karlsson vtoff vidt Knutabyrkirkio, Oc effter
tess han sodana framgongh hadhe, ville han icke
vända ifftan förre än han hadhe gretta Dibet mins,
oreb tesskull förambladhe han sin ryttare mykit folk
oreb dmo. dñi. M.cd.lxvi vidt trygunde dagh Thröll
dross han vt i Dalerne oc kom til Hedemora, Men vt
emott Falunum mötte honom gär Steen stures oreb
Nils stures med sinska liugt folk, doch slogo tesso
nom tilbaka, så at han moste rymma, med en sodana
skam, at gudnar oc ytter tess prygo mongha aff hans
hoffmen, Hödirk, vaxs vart aff ena lege ytter fon-
dagen Sidan kunde Erick karlsson ingen stadigh
tryggeligha blifftua i Sverige, Ty nödgadhe han at
rymma til Danmark, Men liuge tidt tegr effter konogh
konogh Cristiern med stora markt in i Wasterygtz

Anno domini 1469

Anno dñi 1470

Fricus Caroli à Stüre de cujus capitis sectione variæ variorum narrationes sunt.

Fricus Caroli amissa libertate nullibi in Sueciæ tribus Dalecarlis fit.

Landz oreb

244

Her wisthuus i Steenlandt orh belagde Oresteen. Då kom tegr thå hår Sten
Sture och hår Vtilo Sture vestgöterne til vndsätningh, och
Oresteen offuer atwerka. Vtir ugh Swigtir.
skoghs egnes aff, så at thaw moste gifftha sighe, och blefft
fielff sår, hår Eerik Hiipert (Eerik karlssons stiufadher)
blefft tegr slagen. Och kan ma noch vnderstå, hwrw stör-
ste liga hår gaffuer vilstot i Riket bode aff Vtländske och
Carolus Canuti de Gothia mortuus Holmiæ A°. 1469. Julendzske örligis Danna år j Maij Monat blefft konungh
Karl dödh på Storkiöpings Slot, och vart tegr begraff-
ner i Wremödha clöster. Vtan thå thaw kogh på si-
na sotha sängh, widdes thaw vint sina skille, på thett
thaw skulle ertiga sin son. Och gaffuer thaw hyla
Regementet högo annat varit dn ordligast. Och thaw
gaffuer endoch mere dn noch förfört Lyckoghunlett och
Sten Sture d. å. Carole regr Sture pfectus. Världenes ostadighettes
Thå konungh Karl kogh i sith yterste, anntwardade thaw her
Sten sture Riket i händer. Vtan effter tegs en part aff
Rigisens Rodes var nödh konungh Christiern j Dannemarck
som vod Eerik karlsson, hår Trotte karlsson, hår Thor
Oresen och mogh flere, Tesskyldh skrifftha thå tegr soz
hår j Riket voro, them nl, at tegr skulle koma hår
in j Riket igen, att tegr så endrechteliga them tukz
thes andhara, motte kora sigh en höfftzman. Vtan Eerik
karlsson och tegr andre swarade at tegr ville lossna af Dö
med konungh Christiern, och tegr koma hår in Riket, och
hade tegr forsamblat en stör hop medt bönder aff Norlan-
den Norland Söderman Land och Vaneke, Och
koma sama år, nogot för Magdalene nl Vnderstunss
och vore tegr med Eerik karlsson hår Eerik nilsson
hår Thwar Gyrsen hår Trotte karlsson, hår Johan sta-
neke och hår Vtilo faderssön. Desse alle skrifftha wz
böndernes sampthyrkie til Storsohy, at ma skulle kora
en sådana hårra som vor öffuer all twy Riken, eff-
ter tegr thes vanella förbundt som Riken emilla giordt
var. Och sade Eerik karlsson i sith breff, att ko-
nungh Karl hade ingen marst til at anttwarda

hår Sten Stura

Gär Sten Stura dikt, Hander, efftер tess han icke stifft
var rätt Konungs, sidan han hade förswuret rikettz
Men the aff Dalerne skriffue Stockholms Borgare vill
at the ville stå faste med Gär Sten Stura, Da skrifft
wi och the twar Arckesson, som Gotlandt innehade
och Gär Erick Arckesson som meste parttes aff Find-
landt innehade wil Stockholms Borgare at the skulle
stå faste med Gär Steen, Och widt then tidegen kom
Arckebiscop Jacop ifrå Rom, Sa förlop tess wek ett Jacobus Arciep
ar egenom sidan Konungs karl döds war, at Rigsens
Rodh war tridrectigt, ty en part ville gaffua Gär
Steen för Göffuitzman, och en part ville icke, Therfö-
re forsamblade the sig Bönder sigh stelffua i Upsala aff
Upland, Södermanna land, Dalerne, Hälsinga lag
och flera Landzbendar tolff Bönder aff Gnarp Gäwle
The beskiffuade ett Herramöte i Enköpingh, ther
alt Rigsens Rodh skulle wil Gen a Roma, och drapa
sigh wil endrest, ty the sadge sigh Jngalunde kunna
kuna lidha sodana twedrect i landena | Man i sa-
ma möthe vart före oträtfatt | Ty Gär Sten stur
och Gär Nils stune komo the intet | Och ith skid-
de vdh Galga bekame tidt Anno Dni M cd. lxx, Anno Dni 1471
Dorch sick ya the sista Gär Stens part öfwer-
Gandena, sa at han blef vndt Göffuitzmandz dömet
Man tha Konungh Christiern sogh at hans vänner
kunde före oträtta i Sverige, giorde han sich re-
do wi alla marck, och Rom för Stockholm wi sutyo Christiernus rex itex
sex tyondes dagher i Julij Manat, och fälte han Holmiam obsidet.
sin Ansar vidt Vagns sön | Och ya then tidegen
war Mäste parttes aff Rigsens Rodh i Stockholm Och
blef han liggiandis vidt Vagns sön i fio vi-
kur | Och dagtingade aldrit medt Rigsens Rodh Me
the komo intet öfwer eens | Tha han sogh
sigh intet kunna oträtta med dagtinga, Och feta-
lien gordes förtärdh förtärd för egenom, gaff han

sigh in

246

skög in på Nörrarnaken med sittfolk på O: Eghilj
dagen, och befästade sigh tegr med beskermer och kupår,
Och tå han sigh tegr befästat hade, drogh ha til Vp
sala, och begynte hylla landet til sigh, och viongh fåre-
dege och knaper gingo hono til hender / Och berlagade
han Rigssens vdy högeliga för böndrena, Tå ha
hade varit i ottå dagar i Vpsala, kom ha på Mal-
ens igehen / Och vnno Vestgöterne Skaffzborgh
offro hono vidt samma tidt / Men hon Sten var
vtegr i landet, och förssamblade folk vtoff Öster-
ögtland Närike och flere landzhöndar, kom och hon
Mats Stures tegr til medt Dalerne / Sände och tesk-
kesth trättiogo hundrade folk offro Storgolm tegr til
Då kom tå hon Sten dragadis med sin här til
Enköpa, som ligger en half mile offro Storgolm
Tegr skreff han Konogh Cristiern til, at han skulle
dragha sin vegh til Dannemarke igehen, Men kon-
ogh Cristiern swarade, at han var vbe i tegr arbt kom
at han skulle på gastigt tedsam, Tegrför kom
tå hon Sten dagen tegr effter dragandis in
vpå Malmen, Och hade konogh Cristiern skifft
sitt folk i tre partter / En part satte de på Öster
En part var vpå Brunkebärgh och en part i
Stt Clare Kloster / Då kom tå hon Sten til-
dragandis tå Clorka var vidt skoffna på dagzön
Och Storgolms Borgare föllo så hart til, at tå
komo selden på tt Konogh Cristiern skaren / skärm
Och vnda han bran, stodh striden hårdha
Då sändis och en hop folk vtoff Storgolm medt
Bredfötter och Bootsar, och tå hugge bråna hundr
som var emillan Kalpinge och Malmen / Tå stri-
den stodh som hardast, bleff Konogh Cristiern
hulff skuten i mundin med en gatebösse, så
at han miste nogra tändar / Och strax gaff
han sigh vtt Malmen / Men hans folk strid-

Cristiernus rex glo-
bo plumbeo saucitur

de manlige

De manelga på Bergen / Då at Hdr Sten moste tre
the före Sorger vijka aff medt sit folk / På thz fästa
Kom Konugz Cristierno folk widz aff Berga och thå vondo
thz slagne på flyttene / Och vilt Konugz Cristierno Gott-
vädbarer Danabroka, Lagå mera än femhundrat döde
vndantaganz thend som annorstädz slagne voro. Vilt
vijtalighdrade vorde fongade, och manga hundrat drukn-
nade / Och bleff Hdr Trotte Karlsson slagen på
Brudbadzhz / Och bleffuo thå fongade Hdr Claes
Könovis (Marsken i Danmark) Hdr Ture Turesso
Hdr Biörn Johansson, Hdr Finke, Hdr Ulfo Cristi-
ernsson / Hdr Ulfo Danmarsson / Hdr Anders Frijs
Hdr Ulfo Trolle / Hdr Erick Akesson / Hdr Dit-
erich Frijs, Hdr Ulfo Angelbrechtz och manga andre
frijboren man, Och stelde thenna slartinge efftir thz Anno domini
hindre fiorttehundrade fiirtyo och ettz ar Torsdagen 1471
efftir Birgitte messa, Thå gaf Sten thenna slar-
tinge vänner gade, för han hunge om alt landet
och fick alla Slotzloffuor Sw, både aff Svenska och
Danska, ty han gade thå intheet motstondz, och
så giordes thå frid emellan Konugz Cristiern och
thz swenska Swtgan tinstund för thz fongar skuls
som Hdr Sten gade / och stodh så i nogor ar
Men Anno dni M cd Lxxiij vart Gallet efftir- Anno dni 1474
ra mötte i Calmarne, Thär vordo aff tolff Dan-r aff
marks och Norigis Rikes Rodh, och tolff aff Sve-
rigis Rikes Rodh, tilstirkade til Domare, at thz
fora och tinga skulle döma om all klaga moll
som nogor i tesse trij Rike gade emot then an-
dra / Skulle thz och kenna om Gotlandt och an-
dra vittige saker, som vore Riken emellan, at frid
motte bliffua, Men thär bleff föga beslutat, Och
thz som beslutat vart, bleff intz Gallet, Aff för-
farenheten gaff man tit och ofta förnumet, at
thz Danske rike lenge Gotlandt gå stodh ifrå oz

sodana rätto-

sodana rätgongh | Och än thå thz stodh så i fridh emellan
här Sten och konungh Christiern, så var thz doch
※ vet fast ingen ※ ~~stadigh~~ fridt, förty konungh Cristiern vndsag-
de altijdt the Swenska, Och här Sten redde sigh al-
tijdt ther vpå, at stå honom emoth, än thå thz icke kom
Anno dni 1477 til openbara feyde. ¶ Anno dni M. cd. lxxvij bleff
Fundatio Vniversitatis Vpsaliensis a Jacobo Archiepo. & Direptio Rutenorum in Ruthia Anno 1479. Vniversitetedt eller studium insat i Vpsala aff ärchebis-
kop Jacop, Två år ther effter foor her Erik axelsson
medh thz folk här Sten honom tilskickat hade, in j
Rysslandh vel tiughu eller tretijo milor, och giorde ther
stoor skadha, tha slogh i hiel bodhe folk och fää, bodhe
män och quinnor til monga tusend, Nogher år ther
Anno dni 1481 effter som var Anno dni M cd lxxxi bleff konungh Crist-
Christiernus rex moritur. iern dödher ¶ Och thå han dödh var, hade Rijksens
Rodh j Norige sin bodhe til Rijksens Rodh j Swerigee,
och förbunde sigh med them, at the skulle alle vara vn-
der en härra | Men noghon tidt ther effter gick bodh
och breff öffuer all try Riken, at eth härramöthe
skulle hallas i Halmstada, Och thå tiidh var att thet
hallas skulle, giorde här Sten sigh redho, och skulle
med Rijksens Rodh fara tijth | Och thå han kom til
wadzstena, bleff han siuk i sin ögon, så at han in-
genstedes fara kunde | Om han retzliga var siuk, eller
~~giorde~~ letth han så gå, yrket för wenslaget skulle
kan ma icke vetha | Doch var han begirandis att
Rijksens Rodh skulle fara til mötett | Och han bödh
them sitt Insegel medt, men effther thz han icke för
medt, therföre kom och ingen aff Rijksens Rodh
tijth | Så vtualde thå the Danske och the Nor-
Johannes electus in Regem Danorum Anno Dni 1483 ske Junkar Hans (konungh Cristierns son) til konungh
effter Christi bördh fiorthe hundrade ottotijo och
try år, trättonde dagh Jul Och så vart thet
förbundet om intet som the Swenske och the Nors-
ke giort hadhe | Och höstenn ther effther, skul-
le åter stå eth härramöte j Calmarne, huilket

och så skedde

Calmarne rese

och så skedde vidt Ulvemåsso vidt. Och tegå giordes Calmar-
ne ressa. Och skreff Her Steen Borgamestare och
Rodes i Stockholm til sine bref så lydandis, om sama
möte, i Tenna dagtinga är så förlöpen, tess Högborne
förste Konungs Hans, skal förnöta sigh Her Konung
Danmarks i Sverige med så skal, tess Han tilförmedes
skal Upsala all tenn gald Hans fader Konung Cristier
skyllig är i tenne trij Rike, och vederlegga al skada
vål fatigheem och Riken. Och skal nu i Gomar
om Vorfruedags assumptionis nästa Komandis, stonda
Her i Calmarne ett Herramöte, och skal til tenn
tidh Gotlandt Skåndal och Ørantsöö stonda til rat-
tes, och Her med Rätte afsköjas på tess möte, e-
mellan tesse trij Rigsens Rodes, huad Rike förr Got-
landt Skåndal och Ørantsö skal tilegna. Aff tess bref
är noch mederkiandes, at Her Steen och Rigsens rodh
Hader sagt Konung Hans Sverige til, at tegå at thett
längre fördröyedes förr än Han kom til Riket, som
ma Her efftes förmanandis varder. ¶ I tenna tiden Om Finland.
och noger är tilförende, stodh Her Steen Hart teger
efter at Finland motte fritt koma under Sverighe
igen. Tess Gade så begifftet sigh i Konungh Karls
och Konungh Cristierns tidh, at Her Hade en dansk
Herre inkommet i Sverige, som var förste Her Olaff
Axelsson, Han frik Gotland aff Konungh Cristiern på
Orø efter Hans döde frik tess Her Thuar Axelsson
Hans broder. Och Her Erik Axelsson Hadde
fast Finland aff Konungh Cristiern. Då at Han
Hade Wiborgh, och Han lest förste inura Kring
om Staden. Wyaslot lät Han dog förbättra Kas-
borgh, Tawastehus och dbo. Hadde Han oss en tidt
longh. Och Gade Konungh Karl i tess förgor Gift
åt Her Thuar Axelsson sina dotter, at Gotland skul-
le koma til Sverigis Crona igen. Men thå Ko-
nungh Cristier vt drifftes var, blef Her Erik

Wiburgia munita Ulfone ab Exi: co Axelli.

Axelsson

250

Axelsson qwar i Swerige, War orlogh en tid longh Rijkzens förstondare som förberört är, Tå nw kom Carl den
war, orlogh Gör Sten blefft Rijkzens förstondare, Tå fick
Han orlogh alla Slotzlossvar öfwer eyela Rijket, Lossnadhe
förstkest Gör Erik Axelsson, at Ha skulle gholle thz
Slot (som Han förr hadhe) honom orlogh Rikit til Goda,
Men thå Han lopes på sina sätasangh, förfambladt
förmanadhe Han Slotzlossvarne nr verå sina bröder, Gör Swar Axelsson orlogh Gör Laurentz Axelsson
orlogh fick så Gör Laurentz Axelsson Slottet in j sind-
sand, orlogh gölt them mot Gör Sten orlogh Rijkzens Rodz
vilia, orlogh hootadhe med Rijssnar, at Han ville lätha them
så Slotten, hwar Han icke finge sin vilia, Då blefft
orlogh på thz förstha Han dödh, orlogh fick så Gör Swar all
Slotten in, orlogh hade eyer Sten stort platz nr att få thz
igenom, Han gölt offta Gärna möthe them om, orlogh war
dock lika nær, på thz första moste Han förlijff nr Gott-
landt nr Gör Swar, Them blefft thå så förkirkt, att
Gör Sten skulle så Finland igenom, orlogh Gör Swar
fick igen Ölandt, Stadhebergh Öreboo Gedredes Öst-
ringalandt, Ängermana landt Åsprenda Gärde, Hassa
Enköpingh Stadh, orlogh Swartsiöö, orlogh them nr skulle så
ehgolla Kasborgh, På att thz fick Han Rijkzens Rodz
brefft. Wardt them tidegen Gör Sten war nr Got-
landt skedde ett vpror i Stockholm, Hwilket så nr-
sam, Gör Sten Christierns son, slogh them in Borgare
ordeliga igenom i ethz Gemenskap, Them öfwer hop-
te Borgarne förfambla sigh nr igen, orlogh gingå så j
Brodhra Closter, orlogh togo them Gen them vt medh
Wolde, Tå frw Ingeborgh Gör Sten stures
thz förnam at sodana vpror war i Stadhen, Lopp so
Gastelige them nr medh, orlogh ville vndsättia Gör Sten
Christiernsson, at Han icke skulle i ehgen slagen war-
den, Men Burett war så stört at Gen intheet
Wart actatt, Vtgan i trongt blefft Gen dhel sin

Jämtkus Holmen: Sig.

them, Ass Swil

tegn, aff Hr Ulfbet här Sten storliga förtörnat vart, räk-
nade tegs högt, och ville hafftva tegr stora bot före,
Doch lagde sich noore aff Rigsens rodes tegr emilla, så
at Borgarene finge ventskap, och moste tegå Stork-
holms Stad offtva egno för sanna sak skuld, ett soda-
na förphtisse breff, at tegr altidt skulle stå faste medt
Gorom, ac Gnäd vpå koma kunde, Hulbet tegr och så
giorde. Anno domini M.cd.lxxxiij vid S: Martini tidt
vart hollet ett härramöte i Stockholm, och tegr var
här Swan Arelsson medt, Ij sama möte war står
twisth emellan här Sten och Rigsens rodes, och
ville tegr tå sättia egno vtoff höfftingmandt dömdt
och här Swan Arelsson ville hafftva dräpt trolla
tegr vil ingen, Doch blifftva tegr så förrettege atth
här Sten skulle blifftva tegr vidt, dredt tegr eff-
ter om hösten sändis här Nils trikesson vil Riga
ms ett tal folk, dregebistopenom til Gitly vndsät-
tdes emott Mästare i Lifflandt, Och tå egen
tegs vträttat gade som egno befalet var, Rom
gare med folket egen igen, Och stodh så i no-
gra år, at orwilie var emilla Mästare och tegr Götsk-
ka, Dock blefft tegs åter förlijt. Anno dni M.cd
lxxxv. begynte bondrene i Find och i Marck j
Westergötland, vardha här Sten genestraffuogel
tcfterföre får egen trijg med marck och tådgade tegm
til hiartigegt, och tegr blifftva en part aff tegm slep-
lade, fidegan fick egen godh frid i tegn landzlagda
Effter tegs nu at här Swar Arelsson gade Gotland
inne, och tegr vil så manga Slot och Lår här inne
j Landet, och war egr storliga befrijndat med
pijffter mål, egen Gadegt Konung Karls dotter, tegr
Sten gadegt egen brodrs Åke Arelsson dotter
Och Arnidt Trolle gadegt egen dotter, tegrför
begynte egen blifftva fast storsinnat, så at egen ar-
tade ingen, vtga giorde Gnad egno fiellt hijrtes

Egen lät taga

Anno domini 1484

Anno 1485. Gotci auxilium eg: ipso militante Archiepo Upsalensi adversus arma Gerardi Episcopi Xicalo Episcopo.

Inimicitiæ inter Regem et Sveciæ.

Anno 1485

Westro-Gothi Steen Sture rebelles ad obedientiam coacti.

Januarius Aprilis ad arrogantiam stimulatus. Gitte magt mitth mith might vber: mith.

252

Hon lätt taga vp morges skeppöstra siöön, Bodde iffra Hollenderne och Städerne, Och hade han på tröingat Hollenderne, at the moste årligha med två skep koma til Werby och tolla ther, Och thå han i nogher år hade så regerat i siöön, begynte stort roop koma öffuer the Swenska, Och the vordo alle städes kallade Siöö Röffuare Ty meningen var at hår Swar giorde the icke allena vtgan nogre aff the Swenska Kiöpskapet voro the j rodes medh, Och vart han offta förmanat ther vill at han skulle halla fridt i siöön, Dock attade han the inteet, The Swenska hootade han med the Danska, och the Danska hootade han med the Swenska, Och ther med giorde han alt the han selff ville, Ther aff begynte thå the står swerike vpkoma emilla Hr Olof och Hr Jöns, Dock ville icke hår Steen ytterma slå til frijdh med Hans, vtgan togh nogra aff Kiöpstens Rodh med sich och får til Calmarne vidt kyndermesse tidt Anno Dni M.cd lxxxvij och begynte at hår Swar som thå var på Borgholm skulle koma til Hans, Men han fadt sich vara swark och ville icke koma, Då fåår hår Steen til Stockholms och falla de Hansom tröt, tröt sich han nogre swar ifrån Hansom, Ther med får thå hår Steen in på Öland och sände Hans Åkeson och Arwidt Trolla til Hansom at the skulle vnderrätta Hansom til the bäste, Men the attade the inteet, vtgan begynte befästa sich, lätt och så gripa nogra aff hår Steens hoffuen, Ther före lätt thå hår Steen straxt bestalla Hans på Borgholm, Dock vndkom hår Swar Hanliga om natt, och kom til Gotlandt, Då lätt och hår Steen bestalla Stockholm och Kasborg, och sich the Slotte in, Thå konungh Hans i Dannemark förnam, Hvi the Swenske gingo hår Swar hart ifftiger, befruchtade han at the skulle få Gotland in, gronde sich så redo vp tyretijo skep til at segla til Gotlandh, Vder går Swar

Hucci ob facinus Swanci Stelli pro piratis habiti.

Steen

Anno Dni 1487

Quos Deus vult perire, aufert ipsis mentem, quo magis inimicitiæ malum accelerent.

Quomodo Gotlandia Danis cessit.

the sich etta

tegz fick wetta ffår han straz tiuot || och kom til Hernösand
i Drarkööx. Tegar läsz han tgå Konungen landet Drarkööv.
wy; du tgå han hade tegz i want för tua stora fu-
no gningar / Och wille han gerna hafftua wpnät
konigh Hans tiuott tegz Dönnska, Dock kundz
han tegz icke bekoma || Tgå konigh Hans hadegt
Vamit nl Gotlandt och tagit tegz in med Blot och
Stadez, seglade han nl Ölandz, fölte sin ankur wid
Alönna wlden, stgreff så han Ster nl och begiarde
Hernom nl talz / Och tgå han hade foot Biglan
för sigh, får han åt nl kommer, tegr förkintes wil
och giorde frid sigh emellan / Och wenna kn want
at han Ster loffuade och konungen tgå at ha
skulle lätta Hernom Riket wy, Hwilket norlz
tråandigz dr, efftegr tegz han nlsönende hade pigh-
nit Konungenom besegiat bresf tegr wyå, och blesf
i sama resse så öffwertalat, at han swär dz elsk
skulle wplåta han Ster Ölandz och Borgholm /
Hwilket han och så wtloffuade, du tgå han artadge
tegz intigt Halla, wtan seglade åtz Konungasamy
Men tgå kom oc Hans tegz förnam, bödg han Hans
strängeligga, at han skulle fara nl Ölandt och wp-
lata Blottet som sagt war, Hwilket och så skedde
Han Ster anamade Blottet fruit och gnidy / Och
swa Magdalena med han Hwars förenner gick afft
medt bekoldna Hoffnör, efftegr som kom oc Hans
emellan bode parterne dagtingat hade / Och seg-
lade så han Hwar åt Dannmarck, Och förmiste sigh
dorg Hwarken oss Blot eller Läm, Och blesf på
tegz sista dödz en ringa mad, så förtadez han offwer-
modigast || Widt tgen tidegen war åtgen Pomas Superbia raro se-
Legat han i landet med Romare affat och han licet sortitùr exitùm.
Gest Antonius mastez / Begynte och Kyssterne
tgå Pöra inffall i Finlandt / Tegerstore drogh Inceptio Lutheræ in Fin-
han Ster tuskt Inz mark / nl at bestydda then landiam.

Lamtzdada

Sten Sture decommunicatus.

landzändar / Ulfgaut haar tegr var, som Poiarne hanstreff på honom / Oc bödo Poiarne vpå, at ærchebiscopen med tegr andra Biscopar skulle lysa honom i baan, förtegdt haan hade Orabro borgha som var Drötzsk Dorpetegrs Morgon gaffua / Oc tegr stedde Anno dñi M.cccc.lxxxviij / Oc sama år stodh ett herramöte i Tälige / tegr stadgades at all tooll skulle giffuas i fiisk Oredt tegr efftegr lett haar Sten vpsättia tegr stora Göriam i Storgoluz öfwerflödis / Thå kom oc driffuadis the stär haardfisk här in i Storgoluz stär / Anno dñi M.cccc.xc Giordes ett förbund emellan Swerige / Lyberk oc andra siöö städer / Oc efftersom tegst haar Sten fast fördrögde oc icke ville latha komma hans koma til Riket som vtlofftat oc beramat var / Tegrföre begynte thå komma hans skrifft skriffua haar in i landet / bode til dn oc til anna / oc förmanade alla, at tegr skulle halla haar Sten tegr til, at fulgiöras motte tegs som honom lofftat oc tilsagt var / Men haar Sten giorde tegr likawäl intet til, oc aa hönn nyttet tegs vtlofftat var / Thå är doch klart på taga aff hans anslag, at han icke var tess til sinnes, at komma hans skulle koma til Riket / Ma gär icke giorna vtoff högfärdet, oc sättiger tegr tu anna vin ighen / Thå kom oc hans förmenskte haar Stens sinne, tänkte oc han tegr til, hönn ha sin vilia oc vpsat frömia skulle, oc hadhe alt sin breff oc bref haar in i landet til Oppsens Rodz oc förmanade tegm tegr til, at tegr skulle thå tänkia på tegs som tegr honom öfwerenskt hadhe / Oc wille så vthan twiffuel vpnätkia tegm emot haar Sten / Thå giorde han oc ett förbund medt Oppsterne (soz wärtegt gick) emot tegr Swenska, hwilket noch troligit är / oc Roma monge Bayorer til honom / tegm han lest tu part til siöös / oc tu part ytterom Stockholm eller hemj fara / Thå blef thå ett herramöthe bestämt

Anno dñi 1488

Effigies S. Georgij in templo Holmis erecta.

Anno dñi 1490

Fœdus inter Sueciæ Lubecæque civitates initum erectum.

Omnibus minatur regnum Lapido.

Confœderatio Regni Sueciæ cum Ordine Teutonico.

ramat /

Anno dñi 1495

ramat i Calmarne, oc blef doss kongs hans fiirk
oc fränckligh i sit hiifwudt, saa at hans tegn trodde (soo
bistodder war) icke konu kunde, Man vredt tegr
efftter, som war anno dñi M cc xcv kom hans till
Calmarne. oc all thz Riigssens rodes, oc loos hans ifre
en Monadt, oc bilde efftter hr Sten. Hwilken
vädret förhindrade at hans icke fram kona kunde
I tegr tilegen fick kongs hans stor skada, hans fa-
de i stor krafftuel som kalla dee Wrijgänd i tegr
hans gadd sin fatabur vtaa, oc all sin brefft som
wätelt skulle brwkat vorder | Tegr war i walsk
dortgor vtaa oc wijsk folk | Aff woda kom tegr
reddegen i krwtett oc stegst hans vt med thz an-
nor sker, oc thz sker konu aa grunden | Oc
thz stedde i Calmarne sundh | Men för sodana ska- Lex inter Johannem & Steenonem restituta
da skuld wdgadee kongs hans at giöra en wija
frindt med hr Sten, tegr hade alles icke gierna
giort gadee | Oc saa sande hans sin myndoga
sändebodh til hr Sten, som vore Biscop Thoor
hr Nils hork oc Sten bille | Oc talade drif-
tuga Jarop i ett sit brefft om thenna frideg som
nu giordes At kongl hanss sändebud ville gaff
en gott frindt Riken emellan i tretyo ar | Men
hr Sten ville icke giöra frijd nadra en ett ar,
tegr hans storliga förseg sigh vti, oc tegr foo de my Lex cum habeas potestatem ab hoste honestis conditionibus oblatas non rejicienda.
ket emoth efftter, förty at thaa kongl hans sodh
at hr Sten saa stiff var, bestämpade hans sa Lex optima rerum.
at Rijsserne skulle saa gora mog nl at bestilla sp
Dama ar om gödste konu Rijsserne in i find- Franciæ Rex
landh, oc giorde tegr stora skada | Oc bleff Knut not in Finlandia
Karlsson som gödmundna war för hr Stenos
folk slagen oc mange med gons | Thaa för-
samblade hr Sten ganska mykit folk, som ha
skulle draga at findland medt | Men tegr dirk saa
longsamliga til, oc drögdes langre in vtaa höste

oc mykit

256

orh mykyt folk fros förderffuat / orh vädret var gono
så knot, at han icke kunde koma så fuart öffuer vil
findland som tha togh. Therföre gadhe tha Rysse:
ne tesse bätter framgongh / Tha komo vil Vaiborgh
vndt S: Andres tidt, stormade tha vil, orh fingo the tom
in orh voro nedhe stegan mogestädis Koningen på Ut:
ranar, Tha kunt vose som Staden annegade, tha foll
stirkade han strac reddu i tornedt vnder Rysserne
orh brände tegn ny, Orh tha aff vordo the andre
som på vranar voro, förskrekte, orh doffuo thuetha,
Orh gadhe kunt vose vanskaligest folk med sigh i
Staden / Doch fiende han Rysserne stäk staden /
Didhan drogho the för Sti olaffz borgh, thet fingo
the orh stäk staden, orh drogho på egen vgen orh fade
i tegn nesta mista vijo tusand folk / Då kom
Sten tha ther vil findlandz sidhan Rysserne voro bortdrag:
ne / Orh ifftegn thetta folket var mykyt, orh kunde icke
vel hallas längre vtanföra på the stadh, Therför för:
skingrade han tess, orh lagde tess vnder Konigh i vin:
terlegher / Men vidt kunderne so tidt tha ifftergkomo
Rysserne igen, brände aff karelen orh Dalfar orh
en stor del aff Tauastalandes, orh komo nu vil Kron:
borgh, som nu kallas Tauastahus, så at the vel hade
dragit 8 mil vij 8 miler, orh tha the tha fraen färo brän:
de the alt aff, orh slogho alt ihiel som the öffuerko:
mo kunde, skonandis ingen, orh tha the ihiel
slagit hade, vart förslagit för sio tusand, Orh
förra än Sten som tha var i findland, kunde
komo sitt folk tillhopa igen som han förskingrat
hade / hade Rysserne giort sodana skadha, oc vore
vt dragne igen / Tha med för han tha åter vil
Åbo rige igen, til at försambla mera folk, attan:
sidhan dragha in i Rysslandz / Orh skickade ha
Gör Brantha vilkor vil höffuidzma för folket
som han lät skiffua giorde ifftergh sigh, med gaer

Finske trolla

Ianutus Dose. Vt:
Jürgum Wrihtes lesen:
thet advocasie impetrium Xti
thenge.

Banti olaffz
Borges i:
dij skootte

Jrruptio Vithenorum
alieta Stockholmiam.

Tradition in duce vitu:
Gerebis.

Et minimum
tarde post ibig
finere finis
Gör Svantte

Erik trolla orlogh Gör Sten tu̇resön Man tgå han
kom til Swerige förssamblade han mera folk, Dorp sik
tog så storsamblige til, at han icke kom så fuart igen
som vtlofwat war, Gör Sten hadde tu̇ biskop-
per, han ville gierna haffwa straffat Rysserne, Då
fruntade han orlogh at konungh Hanses tu̇ dömer skul-
le nogot oberstond befrija han ifrå i landet mot
honom medan han borttso wore, förty tegr wor
morgo som ville haffwa konungh Hans Gör en 5
Riket som tegr honom lofwadt orlogh gifwit hade
Tgå nu Gör Swantte sogen at tidigen förledt, oc
Gör Sten kom icke fram som vtlofwat war, för-
di han orlogh Swea post medt tegr andra, redo, orlogh
drogo nu tu̇ tu̇sänd folk, vidt Dyra wor frun
tidh, in til Hya Hartfwen, orlogh bestallade ett stärt
Slott som hetet Swean Sorotes / Tegit bestorma- Sorotz / Slot
de tegr, orlogh i sex timar wunno tegr tegz, orlogh fingo
tegr stora ogodelar, orlogh tu̇ hundra de fongar Oc
drogo så tilbaka til findland igen / Orlogh förlet sigh
så tidigen til Wiborg medt så / Tegtta skedde Anno domini
dm M cd xcvj / Orlogh medtgan Gör Sten war 1496
Gör inne i landet, orlogh förssamblade folk, Wore röss-
ter in i Norbot orlogh giorde tegr stor skada, Irruptio Kethenorum in Norbotniam.
Då efter Gör Swantte hade nu så länge büst
orlogh förtöffwat tegr i findlandet, orlogh sik ingen
vndstandh, giorde han redgå orlogh drogh igen
til Sverige igen, Orlogh i samma tidigen kom tgå
Gör Sten til findlandh / Orlogh begierade han att
Gör Swantte skulle bliffwa quar, oc så ville han
tgå gaffwa dragit in i Rysland igen / Men Swantte Simultas inter Ste-
ville ingelunde länger töffwa, vthan drogh nonem et Swantonem.
sin wägh, tegr aff kom tgå t stor owillie emil-
lan honom orlogh Gör Sten Då at Gör Sten skölt
tegr sidigan honom tegr före, at tegr intet oträtt
blefft, som athat war / Orlogh begynte Gör Sten

Kalla Gör

258

hella Lor Svantta faltstyrtligs, ors sade hono gassa
rymt sindan Rigsens baaner. Badge os teskilst
lig vilia teget vederföra. Ors efteger tegs. Han inte
mera i findland vträtta kunde, drogs han til Sve-
riges igen. Ors owillien var stor emillan hono
ors Lor Svantta. Om vndastå vid tegr nest
efteger bleff hallet otz Gärvanåtege i Storkyrcko
och så gaff Lor Svantte sig i rådet för Rigsens rod
om tegs skrend Lor Ste gadge kastat hono före at
han skulle vara faltstyrtligs ors gassna rymplig
sindan Rigsens Baaner, Men tegr dömpdis Lor
Svantte frij för, d same mötte dstade Rigsens
Rod på Riket ass Lor Ste, ors ville at han
skulle lätta tegn tegs vr igen, på tegs at konig
Hans motte koma til Riket, som bade han os tse
med breff os Insigel vtlosnat hade, Men for
Ste ville tegs icke göra, vtan hade skotzmol til
tegn menisa ma i landet, at teget icke var tserd
Lolig at nogor vtlensk Herre skulle draga Gär
in i landet, efter nogs vtterligit var hand skada
ors förderff, vrket offta vilförande för fremandse
Herskap skuld lijdit hade, Tgå Rigsens Rod
soffgat han icke ville vplätta tegn vrket, vsade
tge hono Gyldskap os mandskap, Os tgå
hade han icke sit folk vndt handena, Dors kom
han endeligs listeliga på Slottet i sit Lägolig, si-
dan han ass Rodet gongen var, ors han var
sagd ifra Riket. Men dagr tegr efter kom han
folk ifra findland, ors så strik han vtaf störe
modes, Os gölt sig sidan vidt Riket vndt
mark os gyllade landet til sig, Drey han os
Biskopen i Lunköping, os brände gå efter ar-
gelbiskopens argasta, förty Rosens Rod gölt sig
vnder hono sidan tge hade sagt Lor Ste
ifra Riket, Ors bleff openbara sleyste emil

Han Ste hade skotzmol til
sen menisa
man

han sind os

Lan[t] Rigssens Rodz oft[a] gong, så at tegn tue förarsade på
tegn andra; Orlz besserade tegz offta, somare tegr vast effl
at koma til Storholm, vnder Yorttarne slogos til för tgz
Orlz tgå Rigssens Rodz straffade Storholms borgare för tgz
tegz gölle så fast medz går Sten, svarade tegz at tegz göllo
med tegn gärra som Rigssens Rodz gadez befalat tegn
vara lydigga orlz görinna; Orlz besserade sidan Rigsens
Rodz offta vara til tals med Går Steen, Dorz ville gan
intget vara i handel med tegn, med vndre tegz ville
hylla gonom för höffdinna igen / Orlz kastade Rigss
Rodz gonoz före, at gan trädde iffro tegn, orz tegkyff=
te som fiort var; Vlan gan svarade at gan icke träd=
de iffro tegn, vta tegz trädde iffro gono; ty gan
ville förswara orlz besky[dd]a Riket[t] orz besstärma / Orz tgz
ville införa fremade hörskap, landet til stadga orlz
förderff, emot tegn trolegt tegz tegnds fädernes land Rike
plichtiglez vore / Så lydstone som tegz tegr til, at Går
Steen besvärte förarga på ärtzebiskopz som kyff=
vedet vaar för Rigssens Rodz / Orlz gan lätt vidt
D. Johannis tidt förderffua orlz vrbrämna Biskopz
Borde i Vpssala / orlz gade församblat myckit folk
orlz kom för Stakket tegr medz, orlz bestallade tegz
Dama oredt giorde komdz gansses folk stär skada
på Ölandz orlz Vidt Calmarne / Tgerfön stodz
Rigssens Rodz tegr så gärt efftegr, at gär Gär Ste
skulle vrsäkta tegn Riket, at tgz sidan motsäk=
ta komdz gans koma tgr til, at sodan skadza sez
gå skedde motte vtbaka blifua Vtan gär Steen stod
fast i sit stycke, orlz dagtingadez alindt med landet
Orlz efftegr tgz gan gadz bestallat ärtzebiskopz på
Stakket, tegr ofsterre affRigssens Rodz mz, vpps
vore, Tgerföre vorde gär Otto Bosson, orz för Tu=
re Jönsson förstirkade til komdz gansses vndsät=
nig på Rigssens Rodz vegna, mot gär Steen //
Tgz koma til kombelse orlz fingez vndstudez

Dorsith

Orig. i tegn resone kom konungh Hans och sin Calmar-
ne Her, och bortzohn, Her Nils Bosse och Arndt
trolle, hyllade honom på radhige Rygssens Radz vegne,
Och tz stedde vidt S: Jacobi tidt, Ulm Litegt tegn
efftter vidt S: Laurentij tidt, komo Her Nils Bosse
och Her Twe Jönsk wz konungh Hanses folk in i
Storzholm skiär, och nogot tegn efftter kom Han sielff
Och vidt S: Bartolomej tidt, bestallade Han Storzholm
Men Her Sten handlade med böndrene, och hadde för-
samblat myckit folk vidt Rotsbroo. Tegn kom konungh
Hanses folk och tegn med egnen gölle, och slogo på
Hans folk på flutten, och tegn vordo mogr bönder
i hel slagen. Then natten stadtingz stedde på S: Mickels
afftton. Och på S: Mickels dagh, bleff Her Sten
affslagen på Mörra Malm aff konungh Hans och Rig-
sens Radz, Och tha hadde Her Sten Storzholm
Borgare med sich. Och efftter tetz Her Sten nu in-
gen mera tröst hadde, orko Han tha på nesser affslag
för tegenskild begynte Han tha daptinga med konungh
Hans, och tha Han hade foot sodana förvar medh
som Han begierade, at tetz som giort var skulle vara
en afftalat sark. Då lätt Han egnen tha vt Stork-
holms Slott, och stad Hoyers dagar efftter Birgitte Mäs-
så bleff Han intagen i Storzholm, och så fick tha
konungh Hans then ena Riket in. Och på S: Cathari-
ne dagh tegn nästh efftter, bleff Han i Storzholm
krönter til Sweriges konungh efftter Christi byrd fior-
tonehundrade nyotio och sio år. Tha Han hade
foot Riket in, och bestält tegn om efftter sin vilia,
drog Han strax efftter Juhlen åth Dannemark igen
Men ärchebiscopen och flere som vore Her Stens anhö-
rige, tegn trattade tegn efftter Huru tegn kunde
koma tegn tilhanda Han skulle vyrätta tegn tegen-
skadha igen som tegn aff egnen och Hans vdnämn-
delse hade, Doch efftter tetz konungh Hans hade oft-

Johannis rosarii natus ve Bur nil Anno Dni 1497

Dnus tegn sin

wit tegr sit opna bresff vpå, at alt tegs sonn giort var
skülle vara en affalat sark, Eghersöre sände drotzbisrops
sit bödes nil Rom vther om, at paåven skülle dispensera
tegr vthinna, at sakn motte Koma vthi vätgongs, dn
thå at alt var nil giffuit, Tegett Kom ogs tegr nil, ty drots-
bisrops orlogsfolk slogade ifftegr skadagäld, Orlogs gin
en vant egn Sten på gart efftr, at tegr ville fasste
Galssen aff egno Då att sondhogs aff the Danske ve-
drade tegr vpå, orlogs straffade tegr Brennskes Gatzkest
Doch moste egn Sten vedrleggia drotzbisropen nogre
Fordh godz för tegn skadga gan egno giort hade,
Vtn tegn vederkegndes varade icke längre. Anno Anno domini
Dnj Vlrd prie Kom konungs Hans vg iffro Danmark 1499
ung Drotning Cristina Orlogs var om Distingen j
Vpsala, orlogs vndr Konungsmässe tidt, blef Drotningen
krönt j Stockholm nil Sverigis Drotningh Ogs sama
år dreff Konungs Hans sin Enkias Fatu, ogs Junk-
har Cristierng Hans son Kom tillbaka Vpsala Cristiernus
Sondagh then näst efftegr nil Stockholm, ogs blef klarg nil Re-
thå vtnämder nil Sverigis Konungs efftegr sin fader sten Brodir
Då förlöp hoff Regemetet vnder Konungs Hans, at j
landet var godh frid ogs godh vidh Orlogs var Hans
Nådh en godh, from, ogs redelig man, vnder en
vant aff Hans foster vore arnfe, Ogs grunde mj-
kyt öffuerwold, som var Sönge fahster på Öre-
bro, Gnükte tegr vthan redelig skäl, lät vp-
Gongia Harald Klätings, som hoffde var vpå
Norrestrogde, Orlogs nogre flere lätz Hans Konga
om Galssen, Mere aff tegs argh Hans Hade nil the
Brennske, den aff redelig saak, flere sodana fog-
der hade Konungs Hans ogs, som var Anders
Nilss, ogs andre Hans vederlikes, som tegrd flere
vore mere nil skade än gagn med tegrd tyran-
nij, som tegr bedreffue, Tegr nil vore ogs nogre
aff Nidderskaper som begynte fån eth mysbagh

nil Gonom

til Gono, efftegz tegz tgn ikke aldeles bleff goldt, som
tgn aff Gono Loffuat var; Ihr bleffue tez Gäller
så artegade som tez förmodgat gade thå tez Gonom
intoges til tegerez Gärre ors konigz; Dog bleff nå-
gre tingz förstagz mott Gono, vtga oüllien vegte
Oxer och Oxer, til tess Gan affslogz bleff; Detmanske
Tegz Gan fick stär skadga, ors bleff mygkt förswagat
Så kom Gan thå til Göterige, sidan Gan tegz skada
foot gade, och gick Gan ttt Gärremötez i Stork-
holm vidt fastelagzens tidt Anno dni M.D. i tez
bepyntte oüllien mygkt bristfelt, Vidt pingsda-
gz tidt tegz efftes, Komå til Storsohy Gär Bten stark
Gär Bränutte, Gämigz Bad, eleteds til Linköping, Gär
Kunt alffsk och Bent vyndig, med sin Gundrade
Gofmen. Och Konigz Gans med Drötniger var
var vrå Blottet, Wore ors nogr andre aff Rigzes
Rodh tegå til städis. Thå bepetrade Gär Bten, Gär
Bränutte och tez andre som med tgn vore, at ko-
mugen skulle Galla tez Antekter vidt marst som i
Calmarne vtrosk bestutne vore, Och annat mere
som tez Hoffue Gono bestrifftit, och ville Gan thz hal-
la skulle, Och Gandlades tez om i fem eller sex
Dibur, Dog gick Gär Bten, ors tge andre som med
Gono vore, aldrigz på Blottet til konigzen, med
medue tez Gade Bitzslan för sigk, ¶ Man thå Gär
Bten ors tez andre ikke skriger tez skar aff Konigz
Gans som tez bepirade, Lodde tez vare til skridz
med tez skar som tez footh Gadez, ors fore efftes
Stork Storsohn otta dagar efter vor frue dagz
Visitatioñ, Och komå tez så til Gorga vidh S: Olofs
tidh i Wadzstena, Tegz vedersade tez Konigz Gans
och skrefftue Gono ve Gandzskap ors Mandzskap
oreg tez bresstuen fick Gan i Storsohn på S: Lau-
rentij affton, två dagar tegz efter gick Gan
til skeps, seglade så til Dannemark medt tvij skär

Johannes Petri de Upsalia.

skep, ors sedh

steg, och lät Drötningen blifwa qwarra på Stolteck. Och widt 11 tusendt folk med henne. Men Här Sten och hans andre, lyste strax beställa Slotten, Jönö fahlster blef beställat på Öre bro om S: Laurentij dagh och dagh slottet vp vid Ulfsgi steg efter På wart Sten kommandt i Arboga, Thet komm Gyrald Skytting wänner aff Norrstrop och skop Jönö ifrå Bidgan inna kort tid sin Här Sten nästa parte aff Rigsens Rodh med sig, de tu hundrade stodh allrelängst med Konungen. Och efter steg Kommo the icke kunde så snart göra Jönö wndsätning som the beströdde, Therför dagh han Jönö loss, at Gylla sig in til the andra aff Rigsens Rodh, på the han icke skulle förderfwat warda. Och wid Wirgitte tid kom Här Sten uz Westgöte i Skara och Wretbo, och ehrleg til Linköping. Strengnäs och Westerås, och mange andre aff Rigsens rodh och Adherstagit, för Stockholm på Norra malm, och beställde steg Staden, och skogs Konungs folk aff som Jönö steg mötte, Noger dagar steg efter, beställde han Staden på Södermalm, steg mötte Jönö och Konungens folk, och bleff afslagit, så at mange kom döde och sårwe in i Staden igen, så dagar steg efter, wor noger aff Rodet, och menigheten i Stockholm vtegk på Södermalm, och handlade med Här Sten om frid och bestond, Men medan steg vtegk woro, stirkade Konungens folk ock vpå Staden. Thå menigheten steg sagde, gingo steg til, och skogs portarne vp för Här Sten, han kom in, staden til wndsätnes, dwarg Gudh han all wrbärdnett, Dock skedde steg stör skada, och manga gårdar brände i grund, Så motte kom Här Sten och Rigsens Rodh i Staden, och tu skedde Pindagen efter Candlemessi, och strax efter bleff

Slottet be-

Slottett bestallat thz drötningen vppe var Orig hade so
med sigh Hr Ture Jönsson Hr Erick Trolla, Hr
Sten turesson, Hr folka gregerssön Hr Christiern Gentz-
son, Hr Olaff raysson orig andres pedersson, med mycka
andra, orig wardt ett tusend folck som vaden kunde giöra
Tha nu konigh Hans sagh at Riksens Rodig begynte
så endrechtelige vara honom emott, bödz han sigh
i Raette för thz ypperste orig bäste i landet vore, at ha vil-
de stå til Raettes för alt tiltal som thz hade emot honoz
Men Hr Sten orig thz andre aff Rodetz sadze, at soda-
na tilbud var icke vtgan en förfalendigh så länge sa
kunde förstertkia sigh. Thz hade vorsz tilförende för-
medst at han icke artade Calmarne Recess
orig annat som han loffuat orig swret hadze, ther
före artade thz intet hans tilbudz, vtgan förfölgde
thz thz bergynt hadze, orig sade sigh vilia thz med
Swerdzslagh intagha, som thz icke förmodade så aff
honom med ratgongh, Orig iblandt thz saker som
Hr Sten orig flere aff Riksens Rodz, kastade hono
före, vore tesse thz märkeligaste, först Calmarne
recess bleff icke hallen, Danske fogter vpsatte
til Slott orig län, Monge aff Riksens Rodz hade li-
dit skada för hans skuld, then han hade loffuat re-
derligh med förlandgar, orig thz fingo dog intet
Hr Sten orig Hr Svanitte hade han nyligt loffuat
som intet bleff hallet, Silff orig Guld förde vtaff
landet, orig intet bleff bestalt om Riksens tresall
som vtloffuat var, Andra, fridgeter, besegh bref
Konungzligh ordz orig handgiff bleff icke hollett, Tesse
orig mongh annor styrke, kastade thz Swenske Konungh
Hand för Sanna är som förberört är vidt Marti-
ny, bleff Hr Sten stud ätger Recess orig lorat vill
Riksens förstandare i Storkyrkiu, orig så forsögde han
bestalningh för Storkyrkiuns Slot, Orig om vorena
ther effter thz han förmodde, at konigh Hans skuld

Cupita rauis defectionis Regis

Stura Stiri alteri dicti in Cyborumburg vyl oladus.

Se soma

Le konu, orlogh villia giöra Drotnigh Cristine vndsatnigh,
kunte han til hänne han kunde få Slottet snarliga
in, Tegerför begynte thå hans folk storma nil Slottet
fredaghe för helghe Torsdaghe, orlogh aff sama storm
vordo tege som på Slottet voro. så forstrette, at the
begynte strax daghtinga, Tÿ the hade icke moga för:
dogha som vänio giöra kunde, Orlogh mondaghen
för pingsdagha gafs Slottet vp, Anno Dñi M. D. ijo af
voro tege icke öfwer tÿo karle som rette halbregde voro
thå the aff ginghe, orlogh fögo mere du fiortijo lessmändis
Thå fick Drotnigh Cristina aff Slottet med beholdna ge:
ffnör, orlogh fryst hennes dagliga Bordz folk, Men alle
andre blifwo för forgar, orlogh tree dagar efter Slottet
vppgifwit var, kom Konigh Hans med på stör stegho
flotta, för Stockholm, til at giöra Drotnigens vndsät:
nigh, Men thå han förnam at Slottet var vppgif:
wit, seglade han åtf Dannmarkir igen, orlogh Drot:
nigh blef vidt halfft annat år; Stockholm orlogh fida
vorde Danske orlogh Swenske mykin skada hwar
vthan annan, orlogh vidt S: Marie Magdalene tidt ther
efftegen blef Elfzborgs affbrentz, som här Erik Ger:
sson innehade, och han blef sidhan efter få dagher
Jämmerliga ihiell slagen, aff Gudrens Klosset tege
efter vidt S: Laurentÿ tidt slogho Konigh Hanssens
folk in i Westergötzlandt, giorde tegen skada och bräd
de vp Örestein, Vidt samma tidt stände the aff hÿ:
berk sex swen skep nil Stockholm, Laddes med alla
handa vapen och wehrior som the Swenske behoffde
til then krÿgh som the förtagit hade, Men för
kunt dhesse bedreff mykit i Norige emot Konigh
Hans, han hade åtherkom:mit, orlogh tegen blef
han samma år om Bartolomei ihiell slagen i Ut:
than för Slottet aff Konigh Hanssen folk, Thå
gorde wy en Christeligh krÿgh nil sagdt, Gå förlop
sich tidegen, at här Steen sick all Slotte in, förwa

Irruptio Danor in Westro-Gothiam

Anno Dñi 1502

Fides et hostis seruanda.

proditio

Cathmarus orlogh

266

Calmarne och Borgholm, Och året tegr efftegr om höste
Sten Stüre
Pocilo toxico ne-
catus.
tått Går Sten Drotzsens fara egen til Dannemark igen
och han fölgde egen nidt til Swerigh, och i sama wesso
blef han dödz i Jenköping affförgifft, som en part
mena, och tegs stedde vdt Lörie tidt, efftter Christi börd
Anno Dni 1503
M: d, iij år, Allen Gud dödz vart Gåmliga Golle en
tidt longh, och Gud lück blef fört til Storholm på
Slottet
Anno Dni 1504
Efftter Christi börd tusand, femehundrade på tegs förde året
Quarto Interregni
blef Går Svantte Nilsk Sverigis Marsk, vtnäld, Rest och
Foorat til Riksens förstondar efftegr Går Sten, på S: Agnete
dagh, och på S: Blasij dagh anamade Gen Storholm Slot,
på S: Walentinj dagh tegr efft förder Sten Sture lück til
Wrinsholm, tegr blef tegs ärliga begrafftet, och Går Dra:
te förfölgde frejdene oz Gudz Gen, och lät bestalla Cal:
marne, Hemdz Bad ekertz til Linköping, arthade altid
på tegn bestalndz, och var tegs en passa togh bestalndz, ty
Gemdz Gansse folk fik alnet vndstundz aff Dannemark
Och efftegr tegs Gemdz Gen ibe Gade stor tilfälle at giöra
insat Går inne i Landet, oz vndre Ga Gu fik skada tegr
öffuer på sit folk Derföre lät Ga på alnet sina vthliggiare
vara vti siöd på all farvatn för tegs Svenska kidyne, och
tegr med giorde Gen tegs Svänska större skada, och fick
selffue störd vagn, än Gan giöra kunde vti Landet
och togo Gans vthliggiard ostridtiga anfäkt Godz effter tegs sied
Ga kidyne
Anno Dni 1505
Anno Dni M. d. vj Stormade Dotter Henrick Bad(eker)s til
Linköping) til Calmar och fick Stadt in, och orsak tegr
efftter Jan Går Svantte folk inne i Blekinge och brende
aff kirkå, och sama år brende Gemdz Gansse folk
Vy Casterholy, och grepo Går Sten tursen och Gans
Gustru til fongar Anno Dni M. d. viij vdt Fick Adj
Anno Dni 1508
Let Gemdz Gans vgbrenna Uxa löse, och strax tegr
efftter, sama Vintre, Lett Går Svantte sit folk fara in
I Blekinge och brenna aff Wää, och ogra Gerra

Bordsar Gå

Nordar Da giorder Hr stade ya alla fiskor Mr tgr skulle
dorh altidt mongs Harradagar, orh longst vdh tgr efftter wz
swora beskeedningar, tgr dirkt at tgrdt motte gasta
komet til vpslagz orh frid emellan Rikin, Orh forstirkades
offta sendebodes iffro Gar Brantta orh Ingefrw Rodz til
komodz Hans om frid til begieranda. Men Hans val:
le dorh ingalen frudt giora med tgm, med nddre at
tgr skulle antingen taga Hans eller Hans son til Komodz
eller orh giffua Hans arliga ena fodma pendga affRi:
ket Orh velle tgr Brenske ingalunde gasse Hans
eller Hans son icke, Man om tgm Brdma pend:
ga som Han begierade vard tgr icke alle vidt elss fin:
ne, Tu somblige vore vidt tgz sinnet, at ma skulle giff:
na Hans sodana pendgar, Orh tgz Gade val (efft
som Leohiolorte tha begaff sigh) varit basta radzit, forty
fridgen dr tgz vel warde, at ma giorer Hans for
pendgar, nar ma tgz bekoma kan, Man Koostar
offta stora pendgar fodmar ya tgz som Kungar ar,
Orh Gade tgz varit battre, at ma Gades tagit tgr yr:
rigar som Kostas skulle ya orligit orh giort tgm vota ttt
frudz medt, orh sa Gade icke sa mongs ma komet
om Halsen. Tu Gade Galler sa mongs sker Giffuit
dorttager i sid som tha altidt skedde, Komodz Hans
frik vnderstundom mera mera godz ya ells skeppa
an all tgr fodma draga kunde som Han begiera de

Nota bene: Et videant hic [illegible] gby directio belli Dacco Christierni est cognita.

Mer tgrres rosst som inga pendga giffua velde, frik
offuerhandena. Anno dm M:D:xc stiumade orh vpbrande Komodz
Hanses folk Nda Stades, orh samma ar, koma tgr
Lybeske Bandebud til Storholm medh adgerttgm
sker, orh giorde forbund med tgr Brenska, orh gott
no tgm sodana Rodz, at tgr ingalen frid giora
skulle med Komodz Hans, Nogso tidz tgr efftter
koma ater tgr Lybeske i Calmarne Bundz medz
tgrds Skep, orh da stinga de tgr sa med Har Brantta

At Har Ste-

Abegia â Dacis ex:
cusa.

Fridus inter Succos
& Lubecenses restau:
randus.

Succor ex Lübeccensium
receptio in Dania

268

At här Steen Brantesson, herres Sadh, orlogh no gresk-
aff Riderskaret fölgde tegne til Lybeck, orlogh frösan föl-
lo tege in j Dannemarck, orlogh giorde tegr nogo skada
Orlogh så hade thå komdogh hans kodege tege Wdendiska
Stader orlogh tege Brenska til siender, Orlogh här Åke
Hansk giorde mongh Insitt i Halland orlogh Skona
orlogh giorde tegr skadga, Då hade tegå komdogh hans-
vel varit benägen til frid, dogh kom tegs intet thr
til, Wndt samma tidt, som var Anno dmj M.D.
komå dyssa Landeböd til Storholm, orlogh giorde frid
med här Brantta i sextijo år, Orlogh ee så offta
tge Rysser haffua giort fridt med tege Brenska, thå
haffua tege sin altidt talatth ya tege rogoms som
komdogh Ulongs Enemeks tidt beskiffuat var, så at tege
aldrigh ville förtija sin rätt, Ey häller lätta tge fres-
ka komma til oklandrat häffde, ya tege landzlanda
som tege förmädga sigh så ighen medt Krogängen
Samma år blef här Åke Hansson slagen i Skona
orlogh samma år nogot för Ulonmässo, singet tege Brenske
Calmarne Slot in, som i mongh år hade bestallat
vant, Orlogh ya S:katerine afftonn tegr näst efftege-
fick här Brantte Borgeholm Man vintre tege eff-
ter, Lätt konungh Hans folk draga in j Vester
göthland, Orlogh tege komå til Skara, här Brantte
drogh medh sit folk widh emot tegen, dorlogh gaff han sigh
icke til slagtingh medh tegen, Tyger med drogo tege åter
til Dannemarck igen, orlogh vträttade intet annet i tegen
ressan, Tegå nw här Brante hade regerat Riket j
otta år, blef han dödh ya Wästros, efter Christi
födelse Tusänd femehundrade på tegs tolffte året
dagen efftege Ny året oc blef begrafwen i Wästros Dom-
Danmaren tege efter widh Olefsmässo tidt, efter tongaskrifwo
förhandlingar, blef här Steen Brantesson Rest
och hoorat til Riksens Höfwidzmanne

Adam Fida

Succor ex Lübeccensium receptio in Dania

Anno Dni 1510

Indicia 60 annos inter Succos ex Lubeck nos facta

Här Brate Dödh Anno Dni 1512

Strid på Fattevad

Man sidsan her Svantes döde war bleff stor tvedrect e-
millan dygnens rodes orsak flere aff Adelen om höfftzmandz
dömetz Ärkebiskop Jaroy vtz flere Biscoper och the aldzsta
aff rodet, ville hafftva her Erik trolla til Hofftzmän
Man the vnge aff Adelen ville hafftva her Sten Svante-
son; Och war detta rodz för sama sak skuld offta til ho-
pa och kom doch til intetz beslut Och om Erikzdagzsona
the näst efftet koma the til Upsala, Ofverste:
biskopen vtz the gambla aff rodet höll Vpsprok på
Torget, och sporde dhem ga til som the vilstädis war, hue
the vilde hafftva til höfftzmän Och sade ärkebiskopen (soz
orsaket förde) at the gode me som tha vilstädis vor aff
rodett, hade samtyckt her Erik trolla til höfftzma
och Rigzens förstendar, Men the svarade nogre som stode Virtutis segnitie
vthland böndre at the ike vilde hafftva thet trolla slekt- femina gez
na, Ty the trolla vor aff Danska arten, Om the, so sae.
tha svarade, vore bönder, ethr nogre andre i bonda rä-
der, kan ma ike vete, Man inget battre svar fick ärke-
biskopen, an at the sade mey til her Erik trolla, Tha kom
tilt höll her Sten (och the som vtz Upsala höllo) Vpsprok
vtz en stor hop aff bönder, vnder tha Rönigz ängens
och han fick the goda svar efftet sin begiära som han fra-
satte för böndre, Doch blef inget tinges beslutet i thenne
gongen, Man fram emot S: Maria magdalene dat the
nast efftet, kom alt Rikit doch til Stockholm och alle the
som vore vidt the sinnet at the ville hafftva her Erik trol-
la til höfftzma, the toge Vpsprok Stockholm in och dagrade
sig ther Man her Sten vtz Hamdgs gade och slöt som
vtz Upsala höllo, hade tagit sig i Stadzen, och vore the Timultus inter Archi-
dagliga i handel til Upsala och Runde doch ike drapa öfver epi et Stenonis assedes
seta. Och om tna nat bleff vplop i Stadzen emilla the Sedatis.
Sten folk och the vtz Upsala Holls, Och ärkebiskopens folk
och the vtz Upsala Holls Och hade nogre friborne nä
gade ike komet the emilla och stillat thet Rönove, tha
hade the Riksins eth stort mord aff Ty thetta folk som

på Holman

på Holma voro, stode redge i theres harnisk mz full[a] varior
oc hade stalt theres karre bÿsser alla promudka broo öfwer
emot Stadegen Man the Steno, Lydmoc gallis oc the
andras folk som i Staden voro, Rome löpandis oc pro-
mudka prändes then ena efter then andra, oc voro mäst
alle druckne, oc vor blotte oc narkne, Oc the hade
vthan twiffuel fatt skadha, om the andre hade komet
til then Man the vploget blefft thå stillade.

Steno Junior 3. Interrex. Man efter the här Sten hade monga som hölle medh
theno, beständiga hade han oc fatt then mz frijs som
Blottedt inne hade Då at han hade fat Blotz loffna-
nar in i Calmarne, oc the andra Blotten vt med fi-
ndne Storkiolms Stad stodh oc fast mz theno, Elle
för hadde the thå Rijcz Rodh inga andra vtnäyar, vta
at the moste taga theno, Oc dagx efter S: Ma:
magdalene dagh, vart han vtnalde oc hÿlladt till
Sverigis höffuitzma oc Rijcz Rodh förde theno strap
in vpå Blottedt Oc han hade then ther strap alla
til pästh sama dagen, Man som the fatto i päste pla
dsen, skedde ther på Blottedt oc ith vploy, Tÿ at här
Erick abrahamsson kom til trätta mz Böstaff Crister-
son, oc stark theno så illa, at ma vänte theno intigx
liff Ther aff blefft ett sodana soorl, at monge bestymte
fruta huart vt the ville lända, Oc Bistopa mz
the andra aff Rijcz Rodh ginge strax aff Blottedt ifra
mÿket val til fridz Man här Erick som skadan gior-
de, kom til Swartmunka klöster ther fick han fridh
Thå nu här Sten var kom til höffuidzmandz dömet, så-
dis offta mÿndoga sände bud til Dannemark, til at handla
om fridt och sättia i dagx Rikena emilla som offta tilfören-
de i här Swantis tidt oc strets war, Thå kom thett
for til ingt longt och stadigt fridz Tÿ kondgx hans oc
Hans son kondgx Cristiern, stode alt ther efter at the vil-
ville koma här til Riket igen doch stodh i dagx mogna
år Rikena emillan

Samma år ther

Anno 1512 Tartari
de Cæremoniibus et suæ
regionis primum in Suec
am venit.

Anno 1512 Tartari
de Cæremoniibus et suæ
regionis primum in Suec
am venit.

Vaticinium de clavis Hel-
mianis Falsum et mendax.

Johannes rex Daniæ
mortuus. A. 1513.

Ossa S. Hemmingii
ejus Abocensis ab Archiepo
Jacobo ex Ecclesia Strengnæ
Matthiæ ossa. A. 1514.

Christiernus rex
Daniæ.

Gustavus Troll
in Archiepo Ubsa
lensem ejusque
clientes.

Dänna år Ihær Steen war höffuidzma worde kom en partij
aff thz folk som fara om Kringh iffro thz tha landet til thz
andra (thz ma kallar Tatara) hitt i landet och til Stork
holm, förre hade thz aldrigh har varitz
Dänna år vnit Epistj wart prädikat i Wärtunska kloster j
Storholm, at Staden skulle sinnka, och mattse war förmygd
när thz skulle ske, Ther aff bleff stort buller i Stadse
och myckit folk rymde bort aff Staden, och togo theres matte
somblige på Malmarna och somblige på Holmanar, Man
then vroplegthe som thz vtroptade, vart öfslagen vtj lögn
Man åredt efftter Ihær Steen war til Regementet Rome, som
war Anno 15 13 aff Kongs Hans döde, Anno 1514
för ärchebisrop Jarop, och Bisrop Mats i Strengnäs medt
nogre flere til Rom, och prostin vr aff Jordene Haligha-
rings tiin, som Bisrop hade varit i Kongs Ulofs smeke mitt
Och sanna år bleff Kongs Christiern kl: Hans son Krönthe
til Dannarks Kongh, och nogo nitt thz efftter, begynte ärche-
bisrop Jarop handla vtj Ihær Steen och nogra andra aff
Rigers Rode om Bostaff Trolla at ham motte koma till
ärchebisrops dömet efftter Lyona, Ty ham paff före om sin
olderdom at han icke länngre förmotte stå stirktet för, loff-
nade ham och vtj Hands och mindes thz vth at same Bos-
taff Trolle, skulle vara Ihær Steen en trä ma, Besynnerligh
och ther för at thz vor närskylde til hopa, Och efftter
thz war så högliga vtloffuat at ham skulle vara sinom
höffuitzma och fadernes. Dette hövl och träd, Ther före
samtyckte Ihær Steen thz ärchebisrop Jarop begierades,
Bref och så Pawan til för same Bostaff Trolla, att
han motte få Confirmationetz på Stirktet, Hiorde Hans
och så testikost annor erich vtj, ther ham skulle vtrettha
sin arende medt j Rom, Och war ham tha sielff j
Rom, Då stirbade tha två aff Upsala Capitel som vor
Mästeger Johan Eriri, och Mästr Henrik Stedrom til Rom
til Bostaff trolla vtj Bref, och annan del som thz saken
krafftde, Han kom Heem en ordinerat Ärchebisrop Anno 1515

och tha Ihär

272

och thå Hår Sten förnam at han war kom[en] j Storkholm
stär, lät han kostliga mork bereda för sig j Storkholm,
och artade sedhå sig som thet tidegen nlsade, Man årche-
bisp Jacob Bösthaff vilde intet komma nl Storkholm nl Hår
Sten vtegan lät sättia sijn aff steget nl Bisprops tunna
och får så öffuer land nl Upsala, och lät thet strax bemär-
kia sinn han war nl sinnes ux Hår Sten Tå han fresst
sig strax nl at han wille giöra thet ändt som hade ga-
rit hans forfädher ärche: Jarop och flere hans wänner wn-
deges ögon, Man Hår Sten siwarade thet nl, om noget
sådant sinnas, skilde thet stå thom thet om nl rättha, Att so-
dana hans skrifftelsse kunde val merkias, sinn han
nlsinnes war, han wilde och icke bekänna sijn hatske
mogot aff Hår Sten, Swåan allene wilkes han kän-
ne sin herra wara, Och mange som vore widt then
mendoge, at kunde Cristiern skulle hafua lätit hand-
la ux sig; Vberke tå han kom frå Rom, och förnam
sig icke Hår Sten, men thet war gott förstå orsaken sij
han icke war Let nl frids ux Hår Sten, at han hadhe
trängt hans fader Hår Erik trolla icke Regementet Tij
mäste partte aff alle the slotta aff Rige nl Rodes, hade korat
Hår Erik trolla nl Göffuitzma öffuer Riket, the giorde
Hår Sten om intet, then hafuer val störste owillien
komet aff

Simultas ex odiis inter-
Stenonem regni gubernat-
tores ac Archiepis-
copum profecta.

Effter thet nu at kom: Bösthaff icke vilde komma nl Hår Sten ux
artath war, Tå sade han sig thet sådana skulskap ehr mandskap
nl (som aff ercht: Jarop vtlofuat war) toge Hår Sten
ella vidt sigo, och begynte så få then mistanka at han
skulle hafua noget i sinnet mott honom och Riket Of
om dismige then nästa effter, som Hår Sten skiff nl Up-
sala, Och war ux ercht: Bösthaff nl tals j Bakerstiffn j
mange pode mandz nämn, Man han fick sägo sodge be-
skedhe sijn aff sig, vtan han kastade Hår Sten no-
gre stycken för, som Hår Sten sade sig dog aldrigh kenne
bekänne, Therför wegte owillien och mistanka sig mer och

mer, Begyn-

mere, Besönne oss dröse: Bösstaff hafue nogen hemligh hadel medh nogre aff Adelen til sina vänner, efftersom ey almenneligit rychte vtgick, hwm tegr skulle offta koma til Hoga, på stäket, Tyer här Steen wal merkia kunde at tegr icke alt war på hans bästa, Therför om Somar Anno Dny 1510 stempde han til Hoga ett herramöthe I Taliga, til at handle tegr om Riget, oss hwm förtagas skulle, wz tegr ahnenligha herramöthe som kwndmässe tider tegr nästy efftter hallas skulle i Halm Stadh emillan all trij Rikena, Til same herramöthe som i Taliga Hollelt vart, bleff dröse: Bösstaff fler gonger kallat, at han skulle koma tegr til medt oss pära sin dodz redo oss leija här Steen Gulstag oss Mansstag til som hyr borde, oss dette sidhan sin gödha vdy wz tegr andra, Ma han wz wogra andra wille intetz sökia same möthe, så at klarliga merkias kunde at han hade nogot I sinnet tegr som skadeligit var, Therför wilde han oss ey leija här Steen Gulstag eller mandzstag til, vtan begynte at befästa sich på Stakket, här Steen Christiern som Vpköpings innehade sades oss vara i dodz wz derfor bisroptin, ty vilde han oss icke heller skära til mötet I Taliga Man tegr här Steen oss tegr som aff Riget dodz tegr vlstädis vor, hade vträttat gnad tegr pära kwndh fär gnär egem til sitt, Man här Steen gaff sich wz sitt folk hemligha til Vpköpings oss kom tegr så oförvarandis oss begynte storma til Blotzeet, sick tegz In oss här Steen Christiern sändis för en songer til Stockholm, oss bleff dödes i sängeleet oss tz skedde widh Dyra wär frwr tidy oss tha war Mårtka möt I Vpköpinge

Tha nw här Steen Christiernss songer war, bekände han at först: Bösstaff hade (wz nogre flere) nogen hemligh stämplinge för hander på konge Christierns vegna Therför kom oss tha här Peder Turk (som tha hade Stockholy gömt) I mistanka Ty toge här Sten

Blotzeet aff

274

Slottet aff Hemon, och antwardade tegz Johan Stensson, och tgå Gör Steen hade så fot Upköpings in, för han nil wäst-
ros nil Mormessa, och berlapade teg höpeliga för then mä-
nige ma, at ärske: Böstaff wz wopra andra hade i sinet
at han wille draga Konigg Christiern Gör in i Diket
så mongg ma nil skada och förderff, Waff han och tgz
för wz at Gör Steen Christiernsson som hade warittz
i Rodz medt ärske: Hadge tegz i mongh godz mandz när-
wäro openbarliga bekänth, Tgå nu ärske: Böstaff så
utroyat war för then mänige ma i Wästros, begynte ha
latse på sin breff at nil en och anna, teslikest och nil Rodt
i Storholm, giorde sin ärsetz och sade at Hemo war ort
sodant på fört Och begirade han wz sin skrifftelsse
at Borgmästar och Rodg i Storholm, skulle war godge
Mankand emilla Gör Steen och Hemo, Tgz sama begiä-
rade ärske Böstaff aff then i sin skrifftelsse, Och Gör
Steen skreff sidan Capitlet i Wpsala nil, at tge skulle ro-
da tgeres Biskop iffro tge anslagh som obestondt kunde
affkoma, Så skrifftå och Bipperne aff Byfara, Strä-
ngnäs, Wästros och Abo, ärske: Böstaff nil, och wolde Hemo
alffuarliga ther nil at han skulle förretna sich wz Gör ste
och ikke tage nogot obestondt för, tgr bode han Brieff
och Hesla Riket motte koma på skada och förderff öt-
öffuer, Så war och teslikest widt sama sinkt breff komett
iffro Hem nil Hemo, I hwilke yttre he wolde Hemon
til at sökia och stå efter tgz som fridegen nil Hörde, Hwarpå
tidg ufsände hade Biskop Hans i Linköpingh varit nil talz
wz Gör Olan på Stekeborgh, och hade wolth och förmaant Hö-
geliga (skrefft och Hemo sidan tgr om nil) at han icke skulle
begynne, giör noghen swärhe på ärkebiskopz, wthan at pode
man skulle begge sich tgr emillan och förlika tgm bodga
Och borde tgm wel förlika sich (sadge han) efter tgz at tge
vore så när skylde, Ty Gör Steens moder och Gör Brinck
trolle vor födde aff tth frenkarl samskyldan Och Gör Sten
gaff Hemo tgz förspår, at han nil ingen tingh så benäpe

som nil finde

Literæ Papæ ad Archiepp. Upsalen. pro Nicolao Trolle.

Responsum Principis ad conventionem.

som nil skrifft oss wanskar, Dråds han tegz nånta wotte
tegz sanna sade drotzbiskopen Och begierade han at godes
man skulle stalla all tinges nil goder swillan här Sten
och Gonom, Doch som tegz integt tegr nil, tyi tegen war
en ylogha för handren, så wel öfftwer tegn ena som then
andra, tegerför moste och nilstallen haffwa sin gonges //
Drotzbiskop Bostaff war en skiff och stesmonat mannen Pertinuia Archiepi
och han wilde ingen mandz rodg lyda, wtgan wilde Legrs a sibrigh. Gricia
alt giora efftter sitt egett sinne, och tegz war bode hans och sa.
menigha diossens fördarff

Efftegr tegz nw at ofwillis begynte wepa Jw skörr och skörr
och arske: begynte all bemana och befästa Stakett, och rytte
gick öfftwer hela landet, at han wz sitt anhang, wilke
drapa Konnd och Christiern här in j Dyrket, Då lät hr
Sten songa här Erick trolla, drotzbiskopens fadr, och höll ho-
nom i fängsle på Stortholms Slott, och nogot tegr efftter om Obsessi Archiepi
Gösten, lätt han bestalla Slotzlt Sterket, Anno dm 1510 a Stanislae in Dyrla.
Och blef offta handlat wz arske: j sama bestalning och att 1510
han skulle giffwa sigh nil förlikning, Men han wilde in-
tegt, utan skrifwte sina tienare, och tegn som wår medt
Gonom bestalladhe alnidt tegr wz, at tegr skulle så vndsät-
widgh iffro Konnd och Christiern

Dama tiost årske: bleff bestallat, lät Konnd och Christiern
taga wz ett skep iffro här Sten på redhen för Lybeck
skipart tegr wpå Gotz Jhesu matzh, han gaff sigh strax
nil Konnd och Cristiern, och bleff dett Gonom sida wijbröt gi-
fwat, och tz skedde en fridlighe dagh drijkon emilla, Tyi fri-
den war bestiutat emillan tesse trij Dikern in nil Gostha nast
komandh Och om thy mellan måste tegr förinna, skulle hafft
stodt ett harre möthe j Kalmarstadha, tegr nil Gotha Ko-
nna skulle fulmechtige affall trij Dikern, men tegz bleff
nw så brutitt och förspilt

Komare tegr efftter som war Anno dm 1517 Begynte
årske: begiera at komma nil orda wz här Sten, han fyr-
de strax redhe, och togh nogra affdeth Rodh wz sigh

och fär j tagett

276

org fär; Lägredt för Stekeet och bädy an tgå vanskap al
tÿ han fruntade tgz som sidan skedde, at konungs Christiern
skulle lata giöra gär nogot insal i landet orch giöra dröfs-
bijsen vndsätningen, Man här Sten hulit tgr länge
vtegan för Slottedt orch var begiärandis at dröfz skulle ko-
ma vt til honom, Tgå ville han intgz komma, tÿ han
hade tgå foll vndzkap tgr vtoff, at konungs Christierns
folk var för handen som han wantte effter Och tgz sked-
de vidt vndsomars vdz Nogot för Laurentÿ kom här Jarsim
trolle, Steuerin Norbÿ, och Karl Knutzk orch hade vid giöra
twå sandes gott krigsfolk vnz sig nl skips Tgå här Sten
tgz förnam sände han an tgå nogra aff sin Rodsil
dersse: orch lätt förmana honom at han skulle blifua ä
swänsk vna, stå vndt sit fäderues landz, orch skrifua
sin fader broder här Jarsim trolla nl att han intgett
skulle trösta på honom, tÿ han arbtade blifua vndt sit
fäderues landz Orch tgr vnz ställa aff tgz blodz vt-
giutelsen som tgå nlstudade Man dröfs: vilde nl Inge
dagtinga, vtgan hade tgå fot så mykit störr vndz
orch han wantte förlossning, Då kom tgå Konungs Chri-
stierns folk orch skiöt in vndt Stockholm, tgr giorde tges
landzfouges i tgn arbt, at tgr hade artat sigh nl Slottet
til at förlossa ärkebiskopen, Tgr kom tgå här Sten vndt Excubias Christier: in regis à Stecane fugatus.
tgn hart vtgan för Stockholm vidh Bodla, blef tgm
öfuermechtigh orch dreff tgm til skips igen, och blef tgr
mykit aff Konungs Christierns folk bades slagit och fougat
Mykit kom of i siön orch dröknade Orch tgr Danske mos-
te så draga vlbaka vtgen och kunde intgt vtratta tgr tgs
wore sände effter, Dock giorde tgr stor skada i Skarpgordene
besöndlega i tholy, Tgr brandskattade Söderkiöpingh, och
brande ey Wasterwerk orch Stekeholm, Tgr bram
Jorgan anderssons Systren ey vnz twå Hemls Döttrer, och
mykin anna skade giorde tgr Danske vtgh vnz sid sidor
Tgå nu här Sten hade vnnet sägen öfuer sina fi-
ender för Stockholm, lät han nogra aff sougarko-

na nl

ma nu Stetet at tegs skülle sija erkebiskop Bösskaff tidhe
gönn tegn var pongat som egno nu vndsätnügs sand
vore Thå dreg sogs sorganar, oc hörde tegres taal, för-
föl egno hans ögon oc mode, oc bessynte falla nu öd-
mükt, oc sade sig vile giffua Stettet vep, oc fara nu
sin domkirke oc bliffua tegn widt, Thå vart egnoz
swarat at han skülle tegz haffua giort förr, så hade
mange loffuat som för hans skülld dödge wor, Oc efftr
tegz han war så mangas dödes vskadande, oc war enn
mandrapar wordegn, tiente han icke nu nogs dreffuis
Thå swarade han openbarliga för allom, At tegz han Bella dixerãtis.
haffuer i tegn mottens giort, tegz hade han giort mz
pönang loff, ty han hade giffuit egno market (hades
han) at föra bode andeligit oc wordzligit swärdh, Ther
för lät han sig så tyrkia at han icke borde rätmas
för Mandrapar (den tha at mange hade i tegn Bestal-
dogn oc amerstädig för hans skülld komet om halsen)
Pönens dispenserings skülle forswar egno tegr före,
Men sodana hans swar vordo inthz arktade, som the
ey gelle artzay vordo Wtan han Sten skreff ok al-
menneligit epterwötter i Storholm, tegr kom the dage
dedes mz Adelen, oc mogra fulmyndige aff Stederne // alle
oc menige landet, nu at öffuerwäga, hwad mz dreff:
mz oc Stettet giöras skülle, Da gaff oss han Sten ärfe-
legde at han skulle koma motte i sama mötes, oc see
nu egnom han kunde forswara sina sak, oc sidhan offr
i sitt befald igen, oc i sama mötte vart the almen-
liga samtykt, besluitat oc bekreffat at Stettet skülde Stete dixit.
nederbrytas, Effter tegz hade sa offta varit dikena stad-
ligit, bode i dreffebisrop Jönz nidt, Dreff: Jarops, oc teslik
nu i dreffebisrop Bösstaffs tidh, Wart oss så almenneliga sam-
tykt at dreff: Bösstaff aldrigis skülle efftter tegn dagh koma Gustavus Trolle
nu Domkirkbiens igen för dreffebisrop, Oc alle som nu Archiepiscopatu
städig vor grunde mz eyrets hemdr sin ok tegr vpa, at privatus innanimi ordi-
the aldrigis ville holla egnom för ther dreffebisrop nem.

Oc alle bodhe

278

orgdalle, både andelige oreh wardzlige som i tesz mötelt förs[a]=
lade woro, bebúnde oreh besúore tesz så nil sanna, at om no=
gott efftet taal kome, medt baan, fnterdict, eller Ewadz
som halst tesz vara kúnde, för teget som hår beskúdat war,
om Stekket oreh dreben: Bóstaff, tga[m] skulle tesz palla tegn
alla liba til, att förswara, lidha oss vngálla, oreh teger gott=
na tes hår Staen sitt bresst vga[m] medt dieges Clemes,
oss tegeres hángiande Jungfrv, Allán i sanna Beseglingh
brúkade Biscop Hans i Linköping Ett Listigt Romarb
Björke Ey han skrefft en litegen skrefft så hydandis Dil
tgna Beseglingh ar Dags nödder oreh trúdgat Dama skref=
fade han i vaar Cúpona vnder gnigladt så at tesz inthz
Mártirs kúnde oreh tesz bresvet vant vtgifft[a] på Bti
Clementis dages Anno dni 1517 Sidsan sándis offer dr=
tgebiscop Bóstaff nil Stekket i sitt Beseld igen, oss Bestal=
dugen skulskolde, Allán tesz varade doss sidsan intesz
lánge Ey folket som drtgebiggen vade vz diess på Blot=
tedt, wilde inte dandre stå fast med egond, ty moste han sitt
na Blottedt vp, oss gå att sege bättre án en fongt man
Så blieff tga[m] Stekket (sosom beskudades) nederbrúndt Så
vederfakade oreh drtgebiggen Upsala stirkt, oreh resignerades
tesz Jurisdiction domi sriss Ey igen, oreh kom så nil vest=
ros oreh war tegr på nogo nidh i klöstredt Didsan kom
han nil Stekkolm oreh tha tesz alt skedde, war Jons
Legat Johannes angelus arrúbolds vz Romara afflot
gár i dieffuelig

Johannes Egidii Diaco: persis affluta sedis, ex aes Papistica.

Johannes Angelus Legatus Papæ ad indulgentias.

Domare tegr efter som war dnus 1518 nogot efter pingsdagz
Holmia à Christiano ii albam pacifero som Kond oss Christiern sielff vz en stor hop
sta attentata. in för Stockholm, oreh belágrade siess på Söder malm
oreh kúnde doss intesz skaffa annat án han lalt bestúm=
ta tesz ýterste tornedt för Söder port, oss stormade thr
nogotte nil, Doss kúnde han tegr vz integot vtratta,
vtgan fick dött folk oss soorth Så kom tesz oss tegr
Princeps detenti tegr á Stenne Cohr in sti. nil, at han lätt koma sitt folk nil brádne Kiorko, thr
kom han nil Blakkingh vz Hår Sten, oss bleff tegr aff

slagen

klaffen, mista en stor skar wz folk, gaff sigh sa stegr in ya
mahnen i sit läger igenom, ok tegr bleff kan tha nogo widt
Uldn efftr tegs kan sogo sigh ylat inthz vtratta Rima, ok
Romare förledz, bröll kan sitt läger ver igen ok gaff sigh
al skyb, ok arktade segla tz Dannarck igen, Uldn tha
kan vndt sit folk gaff sigh ätz skegen, skogs kär Sten
aff Staden efftr kom, ingade wisligt aff kans folk i
sion, wisligt bleff ok slagit, ok wogot mehr dn tw hund=
drade bleffne fangkne ok tegs förder in i Stade, ok ko=
mogo lät sidsan vanskna tegm igen Ok tha kan ko
wz sin skep vt i skären, war wädret kom sa hart ve=
der igen, at kan ingelstädis kunde koma, Da letth kan
endel aff sit folk draga öffuer lands hastelga til Upland vpsala
tegs skinnade tog, ok drogo strax tidsan igen, Uldn efftr
tegs wädret stodz langsamligt kundz Christiern enoth, begyte
kom fatas fetalia, sa att kans folk ledz stor nödz aff
hunger ok för hunger skuld gaff sigh en stor hoop
aff kans knechter til kär Sten, Tha nw kundz Chri=
stiern sogz att bode gnädz ok menstior ver kom sa mot
at kan ingelstadz kunde hastiga framgongz wz sin an=
slagz, Da begynte kan sla sa ya i en anna stridz, ok
gaff tegs sa för at kan ville handla vdnligа wz kär
Sten, ok sidra en duges frudt Dithma emilia, ok kär Ste
trodde kom wäl, gade ok sin hasti frudt, Etter för
begynte kan handla vdnliga wz kom, ok lätz kom
i hand stora gyldr ok nöde sa ocxar ok annat gnad ha
begöffde, Etter gade kans folk mogte dö aff hunger,
kundz Christiern stodz ok hart tegr efftr, at kan motte
hastiga sot kär Sten til tals wz sigh Ok gade i sa motto
arktat lategs drapz ifftr songa kom, kär Sten wor
ok sendelez sa il sinnes, at kan ville hastins farit otz
il komen, kuär borgmästr ok dedz i Stockholm ifftr ha=
dde sa stodt tegr emoteg, Ty tegr sadde kom tha alffuarliga

Iterum copie regis affligatur.

Pedites regis desiunt ad Stockholm ob famem.

Christierns

Ubi violentia nihil proficit ad fraudulentiam conuertit est.

Et deposita pelle leonis vulpinam induit.

Fides non temere hosti seruanda.

Temeritas elementa et hosti in nullo parcit sperata victima mittere.

il, atth

til, att om Han foor vtoy: vilde tegz straff haffue en annan
Herre, Efftter tegz tegz vistes at Han aldrigh skulde koma i soda-
ne motzo vilbaka igenn som Han vtfår, Tyer att besinna dge
Han skog oc foor icke skelff vot, Man en felige dass oss il-
lade traa oss tosuan, sände Han sec att sine godege menn vtz
il Gono, som var tesse efftersskreffne, Bostaff Erikss, Lauss
Siggess, Jören Siggesson, Oleff rymdog, Bengt nilsson oc Jo-
ned og gadd eleruz; tegne, kond og Christiern alla mz skog fisk
saa böör, oc segiade at Dannich, Oc Lestz saa vaa skuua, Huad
Han Gade arktat giör mz Gar Steen om Han Gade fot Go-
nom nil skog Orlyden tsaa at kond og Christiern tosuade vtt
at Han vilde giöra en enigh frich, oc Gar Steen lestz Gonoz
saa setalia oc Huad Han belöffde, saa Gölt Han tegz dorf
icke battre, den som nu sagt ar, oc ofredt bleff stondandis
Rytten emillan, saa sidsan som skedt, oc forargades Huar vaa
annan

Om Somaren tegz efftter som var Anno dni 1519 vard i Dan-
mark en Domerisk vdtpongez emot Gar Steen oc tegne som
medt Gono Göllo, oc tegz giorde saa nil Dnus Leo Gade Su-
dit Gar Steen vidt baan at Han skulde tilstadia arose: Bostaff
Gona nil sina Domkirkis igenn, Verbyggia Bleket som nedbru-
dit var, oc vgrattsa Gonom Hans skadza, Vlden efftter tegz
Gar Steen tegz icke giöra ville, Tyerfor forskickade Pauen dr-
Bauno Legati Secar. Sancte Sabine Biscop Birger i Lunds, oc Legates Vorme Biscop i Roskelde
ex regno Sueciæ
sunt intruditi til Domar at tegz skulde efftter Domerisk Ratpongez döma tegz
om oc efftter panna dom sattia Gar Steen oc tegne som mz
Gonom Göllo (emot ärkebiscop Bostaff) i baan oc öffuer baan, oc
Hela Riket i Interdicti och förbudz, Da at ingen Kirkia ti-
nistes vppehallas skulle öffuer Hela Sueriges, Dana doom
fulfölgdis, oc Gar Steen vart förbudzatt at Han Gade bru-
dit med Bleket, tuingat ärkebiscop Bostaff til att vppegia sina
Kirkio, oc fongat Gar Erik trolla, Tyer bleff tsaa Han
oc alle tegz mz Gono Göllo vtrygade för banfurdh oc di-
Ket sattes i Interdict, Vlden tegz Sueriske arbstade sodana
ban oc Interdict integetthg

Stora ob pri-
vationem Archiep.
ex qua compliat
Bauno Legati
ex regno Sueciæ
sunt intruditi

Höste tegz

Höster tyr efftter wopot för Ulrikelssmesso hade konnogh
Christiern wopre skep liggiandis på reedden vtgan för Resse
Tyr kom tyå här Stens skep til oss, oss kom til slagtnogh
oss konnogh skep ynnd för Härjö, oss tyr finge tyr två
skep ättro konnogher, tyr andra vndkomå. Wopot tyr eff-
ter giorde Konnogh Christiern redher oss en hoy skep vthbe-
mant Thyr löpo åtey Öland oss topo tyr in, finge
oss strax borthgolmd in, oss bemandr tyr Slottedt, Drogo
sidhan för Calmarne. Belägrade sich tyr, oss skötte müre
til storm, stormade oss på wopre portor, oss kunde dasz
intyget skaffa, vthan finge bödskarnd oss soora Thyrfö-
re Drogo tyr aff igen vt i sundt til en holm. Bå-
gade oss konnogh Christiern sin hundrade resich höfz so
skulle koma för folket til vndsätnogh som för Calmarne
logh. Vden förr en tyr fram kom, voar footh folketh
affdrapit kom på Ehr Stens folk oss Bnioleminganne
til slagz oss sama dresich höfz oss lade tyend kuld på at
paaskta på vndkomå. Oss Ehr Oke bragde sleff fon-
ten, Sidhan vilde Här Sten haffua tagit Öland in
igen, Vden tyr dansske vör kom förmerkte tyer
på landet, på at dan sit vpsat ithe fulbordat kunde
Effter tyz at Här Sten oss dans vänner vor bandlyste
för drotz: Böstaffr skuld, oss Riket sat i Interdict, oss tyz
ardadis inthet, lät Konnogh Christiern vtgå för Nyrte
at vnder dade besvärat aff kom at dan skulle straf-
fa tyr Swenska tyerför at tyr ithe ville lyda yo-
ttens Dom oss forbudh Tyerför sände dan eth vel-
digt taal gott krigsfolk til häst oss footh, tyr ottha
thrumpen var höffuitzma före, vdt tingade dagh nidt
Anno 1520 Tyå Här Sten tyett förnam, giordhe
dan redho oss alla mast, oss drogh et emot Konnogh Sten vil:
Christierns folk, oss möttes bode härännar nidt bope- neutr. al
sunder på D. Egenirii dagh, Tyer bleff tyå Här Sten exercit.
som var oss tyr fremmeste i spetzen skutigen i brudt eÿ dessipe:
oss dans egen Här vart tyr ofwerströdt oss förstruwt tr.

Tyerför dade

282

Therför hade thå the Danske frangorsk och drogo så vt ålf Ti=
nedegen, Men the Svenske hade the byggt en brota för
them thå kynder=messe afftonn stormade konnigs Christierns
folk vt brotan och finge the stor skada Dorp på thes sistha
vorde the kalsagade om kynges brota, och vordo the Svenske
öfvermectige och slogo them ifro brotan Bidsan drogo
the Danske vtan alt motstånd vth åfs Vopland, slo=
go vpo alle kirkie dörnar vm kring brast/ och brände, röffuade
mörde, och somlige städz togo the brandt skat i våpe, och
kom ingen kort nar nil Vestros

På kynder=messe dagg war här Oxen stad i Strängenäs, och artade
sigh åfs Storholm, the sik han thå vetta at konnigs Christierns
folk, var komet öfver Tiundeå och kom dragadis åfs Vopland
Therför fruntade han at drepe bisrop Våstaff som thå var på
Ekeholm, skulle gifua sig nil the Danska, the myckit ouilig
motte affkomma Therför förskrifuade han Bisrop matz och
Mons oz Jogra flera nil drepe=sin, at the skulle förlika sa=
ken emellan kom och årsa: Här Bisrop Matz och the andre
oz kom vore kom nil Ekeholm, och gaffue them sitt bref
före, och i hand forligett skiket stodh Thå latz här drepe=
sin sig annara stemärkia än at han sin var bendigh nill
villia och vänskap med här Oxen Och at han ingelunde
ville falla nil Kiöge=fiender, Och iblandt annat taal sade han
Bud förloter them som them emillan gorit hafue emellan
the frände här Oxen och mig, Vy vore intet så fiernan
skylde at vy skulle sodant skiffta oss emillan som nu skett
är Orlig bleff thå så handlat at all ouilien skulle
thå nederlagd bliffue, Och han skulle sägia här Oxen
Huldskap och mandzskap nil Och the sex stedde på B: Bla=
sij dagh Hans dagh thå här Oxen var ifro Strengnes
kom dragit bleff han doch på vågen förr än han kom
nil Storholm Therför bleff the thå om intet som emil=
lan gorit och årsa: beslutas skulle Thå nu här Oxen
döder var, Och friendh kom vydrapandis, kom the Svens=
ke herrer i Vpland ofta nil hopa, studom på Tynelsse

och stu=dom

oc stuldom yaº Enosso oc amerstädis orc rodstogo hünº tegz
motte giörd fiendarne motstondz, allan tegz vellz Jº ikz hör-
das för tegm iffteger tegz tegz mogen höffuitzma gade bön-
dren vor vdl offta församblade, ne adelen drogz ikz öfter
eznº, Domblige sade frogz ikz villia strida förr än the viste
frogz en höffuitzma vdgenº, oc sombligz sade frogz villia
strida för hönr Otens barnº Orc en part sade tegz kortt
wöy vil, Jrº kristin (hönr Otens iffterkomerska) mz tor-
dfodnº Stadez, oc tegm egen med frogz gade, frmeff tegm
offta vil at tegz skulle förssena frogz, oc giöra fiendarne
motstondz, Doc artadez sodana skrifftwelsse inttegt Jrogz
vilde gotth tagz frogz höffuitzmanz dömet vyaº, Yaº
tegz frista vondz the så öfter eng, att tegz skulle mötegz
fiendar vidt Strangenäz j Ilder sundz, Oc tegz var
förssamblat paurska mykit folk vil mongz trfandelz
bödez egoffolk, bärgsmän oc böndeger Oc thaº vor fien-
darne j Wastroz Oc mär tegz singz vetta at sodant folk
var förssamblat j Strangenäz, drogo tegz tiff, oc var thz
alidt tegnº ordzsprok, at tegz ville skaz mz böndre-
da egnº mongz tegz vor om tegz än vgnade aff
egnem vdeg

Thaº nº fiendar komo dragandiz begynte sombligz affdö-
ma för anstri, at tegz ville vetta för egnem the skulle
strida, orc ingen ville tagz frogz höffuitzmanz dömet vyaº
oc vgera folket Therför bleff thaº egda hand förstungrat
så at ingen ville budza fiendarne Oc tegz stedde faste-
lagenz Mondagz Oc samma dagz om afftonen komo
fiendar vil Strangenäz Oc mdste partegen aff Adels
som vidt Ilder sundz hade förssamblade vanit, komo samo
afftonen vil Bstroz Matz vil Tymelsso, tegz vart thaº besl-
tat at vna skulle begynde dagtinga mz fiendarne, Oc strax
om Morgonen skreff Bstroz Otte Krumpen vil Oc Be-
giarade legde frik oc strax tegn, Oc gaff frogz saº strax mz
vopna aff sit Capittel vil Strangenäz Oc togz thaº Bis-
troz Matz til dagz iffter fastelagz tisdagz Oc in vil fredagz

efftegen

effter hwilcz Swndagss, thz war j allosta dagar, thz förinna
skulle thz swenske herremen komma til Orsa, oc bliffwa offuer
ens hwad thälle thz ville sloos mz frienderne, ellr gå them
til Gonda på kongl Christierns vegna, J midlare tidt skul=
le frienderne hwarken ordna ellr mörda, Man wore kunde
ingen förtaga thenn, så gingo the straxt bwdy oc breff vth
at alle skulle innan förlagda widt koma til Wpsala,
Gwillet oc så skedde Arckebiscop Bostaff gaff sig oc titty
Aar nw alle som til Wpsala komma kunde ellr wilde, the
kompne wor, som oc Otte Knutzson oc Karl Knutzson oc
mogne kongl Christierns Capitenar mz mogne swenske kun=
ter thet ther til wndt, Tha wor the Swenske som tha tilstädz
wore endrethiga så offuer ens at the wilde gå kongl Christi=
ern til Gonda oc bespwtte sedan dagtinga mz Otte Knutzs,
oc the andre på ena sida wegna, Hade oc så bwdy til sin
kerstin orlof aff Adelen som j Ostergöta wor, at the skul=
le sökia sama möte. Therföre handlade tha the som tilstädz
wore j Wpsala mz Otte Knutzson, oc the andra som med sino
wore, the ther benäste mz kongl Christierns breff, sigh
gaffwa fulmacht til at leya alle swenske mäd willia oc wet=
skap til som sigh til wänlige dagtinda giffwa wille, oc på
kongl Christiern til Gonda, Orlof all owillie som bode
j kongl Christ hanss tidt oc sidan wpbwd wore, skulle til
engtid wara tr affskadat fak, oc ther possess mogh breff
wpå. Så wart oc utlofwat at Gwar orlof tr skulle så blif=
wa widt Swerigis lagh, frigheter oc gode gamble sedwänior, oc
at Gwar oc en aff tradsset som förländ gh hade aff Cro=
non, skulle them behalda, Oc för sama löffte skedd, gott
wo the swenske herrar mogne förlandgar vth sigh emillan
oc mogne stinge förländ gh som sodana aldrigh nilförnde hafft
hade, menandis effter som utlofwat wart) at kongl
Christiern skulle alt sodant pilla Oc sändis konungz
dagtingans breff oc förlikning nil alla Landzändar, the hon
stadfäste all the dagtingan som hans Capitenar j Wp=
sala giort hade Orlof alle the som hon j Dikter mogot

manpenkundsge vor, ihke allenast aff Adelen, vtha ienwel
bönder, soson konungs Erik i Vardum oc andre sodane fri=
ge vänskap oc frids breff ey ittre Danske, ja at nogle=
ga nogon nitt vilförunde (som tha) sket hade, ja mange
breff ja en nitt aff nogson konungs vtgange vor
Efter thz nu frue Kirstin oc the som med hene vor
ikke vilde esköta möttes i Upsala, vor the vdi Danske
oc Svenske ja offuer ens at the vilde draga nærmad
en enot Storkohn, förmodandis at the skulde en ha ko=
ma til ords mz frue Kirstin, oc mz them som mz hen
Gölle i Storkohn. Och ja kom the vdi trettesandske
stark til Brunsa, Ther sände tha Ærkebiscop Bo Stolt
Mester Henrik skedrom, oc Biscop Matz sände sin Ca=
peller Mester Olof ytre mz Legde, frid oc mudhge
Esalnds til frue Kirstin oc hennes medhold, erfarin=
dis then ther til ords, Ath Svenderne kom til Vår=
malm vor yterste varen vpkastat ja at the ikke kunde
komma in i Staden, Man en aff Rodmanne ther i Sta=
den som oc talade vidt then, oc sade frid villia ja til frue
Kirstin, oc vtha then fuar om the skulle koma in eller ikke
Nadgan the nu ja stode vidt bredandan oc vante efter fuar
de gynte Manga gresen (som tha var ja högst and holman)
skinta åt them mz skarpetuer oc hakabösser, Da at the nöd=
gades oförtöffuat drapa vibaka igen, anna fuar finge the
intet, oc kom the mz il sponga igen. Tha nu the
Svenske herrnär, ferskrest oc the Danske sago at thz var
för siffuls at binda nogon daptingan til mz them som i
Storkohn vor, Drogo the vibaka igen, the Svenske dro=
go sidan huar hem til sit, Man efter thz at the Dan=
ske hade förnumet, at the som i Storkohn vor, vante sig
vndsettandis ittre Stadenne, oc at Staffan sasse dogh vta
för delis nabben mz nogra skep, ja drogo the them, me=
nandis sig komma ja sama skep, Man the som i skepe
vor, hade kortat skepen ja longt vth, oc hade ifatt
kringh om skepen, ja at the Danske intz straffa kunde

Ther mz

286

Ther vndt drogo tege tilbaka igen, Jmedel vidt, vnda tz
sa handladis, som Junkar Hinno med flengto hundrade hus=
ter (effter som ryttet gick) vr draffuandt ifra Dandzig pe=
rom Smolandt oc Osterg[ö]tzlandt, oc förstörte tege vnz
konungz Christierns gårdar, Oc effter tess at hanem var
vnd sa stor, at alt folket icke kunde för fetalia skuld vell bliff
na nr Goya, Vor oc tha swedt sa framdelit at vfarne vore
klene, icke var gotth vilfälle at beleggie Storgoby för dn
tege fiinge vndsatt oc aff konung Christiern, Ther för skr=
kade tege ifra frest vidt tr[ä]tu[ä]nde nr vadstrg. Oc Claes
Bille oc Mickel Olek förskickades vnz nogot desto bätt nr
Strangnäs, at bistop Matz icke nogot offuerwald skee skul=
le aff tegen som i Storgoby vor, Ty at dn tegn[ä] vndsatte
partege aff Riddersnaget oc menige adelen vnz Biskop ofr
Gota Diket, hade handgangit konung Christiern, oc
tot konungens stadfästelsse brest ya Wpsala dagtinga sa
vor doch mange fridsfunden vtge i landet, j Vplandt hulde
var Olof Dalman, Erik Gerisk, Matz Larentzs oc nogre
flere som ehalle vnz frw Cirstin oc tegen som i Storgoby
vor, oc ikke velle giffua sig nr nogles dagtinga vnz konung
Christiern. Ther same lade sig offta vin om, at giöra kong
Christierns folk affbreck, först giordes en vgresund vidt vester
tege tege artzde sa nr tegn[ä] egen som tege loff Man vor
kuerterne tess förmedne, vor tege strax ga vägen at Wp=
sala til tegens valdige hoff, Man vor tege komo nr ballige
gäst, komo tege bönder ofrnarand ga tegn[ä], oc giorde
tegn[ä] stor skadha, oc bleff en aff tege vänner stader slagen
vnder bönders sidse bleff ena person vnz nogre andre sk=
re skadde. Dog fick tege konungens folk wnderlet större ska=
dha den bönderne, Ther effter skedde en vgresund emot
Gerla Gotzen som i Wpsala lagde, J same vgresund vor bö=
de bönd. oc bergsma[n]; Vor oc en hoff folk ifra[n] Stock
holm tege vnz Romet, Ther landvint matzk oc nogre fle=
re vnz vor. Ehu[n] tege en[n] sa nr en valdig her förfar
lade vor, fulle tege manelige al konungz Christierns folk

som tha

som thå stolt, ordegen vtgan för Stadegen. Och thz skedde på
longe fredage. Och war wederleken på sama nät, komdes
folk til wijkit Hinder, ty thz frögade och slaggade, på at the
icke kunde bruka sin skoot, Icke kunde Gerth reskit högset
bruka skyt, ty sinen skimpades så under fötter på Gerstne
at bode Gast och thar lop strax vnit marsken. Man sa-
ma vaderlek trentte the Swenska wael, hwar the thå ha-
de Gafft en godh anförare och regerar, thå hade the visse-
lige (effter som thå anfeende war) lagt sina fiend nit
Och thå förundes the Danske vål att the skada som the
tho finge (thz the och sidhan ofta bekände) at the ickför
de därliga talat hade, Tyer the sade skit villia skoot uz
böndren teger the dem regnade nedt aff himelen. Mår
ends dragen skit ifftre krigsmänner, dr en dagh arm bon-
den så godh som Gan sama starkendes bleff funkar Gi-
men slagen uz Swärt van Mälen, och manghe
andre, Man effter thz att böndre Gade icke sodana Reger
som the vel beskiffde, the som motte Gastna Gothilt sin
nitzoga, tegerför förskingrade the sich, en part sål en i
byen effter byttes Och the som vth på Marsene bleffue,
togo saken ömsliga för, ty bleffue the nil nogra hundrade
kringlöparffde aff fiendine, och sombliges bleffue slagne, som-
lige bleffue brände vti en tegel ladhe, och en part kom
i åån. Då var thå böndernes önsse anslagh the Danske
Gielp i tegen resen, Man alle fasten nil förende, får Bis-
kop Matz uz thett Danska Reskit tygh (som Gan medt
sich Gadde) om Kringles Upbörningh lådh, och rekorna
och dagingade på kondges Christierno folk vesne och hylla-
de egen landet nil Grundha, Och ingen aff the Swenska
lade sich på wijkit vt för kondge som Gan giordhe,
Och ider fasten förlidhen war om posske nit, ver nogre
vtfalne aff Stockholm, med thend Kone Biskop Matzes Hoff-
meder nil skattinghe vidt Dalige Tyer bleff Joran Folkesson
(frw Kirstine tiener) Endnar galle och kasse götge med
nogre flere bleffue fongade, och fönder nil Strengenäs,

Då förlor

Då förlor hoss tha tidigt fram åtj Pingsdage, Och tegh som vt
i Landet voro och hölle oss för Christin, befftade hoss Jù alind
giör konungh Christierns folk affbråk, dy tha at Lybban och
Marchsten icke ville efftersee Lybeckerne, Och tegh aff Stockholm fùl-
le vtj och skùnade dennòm och giorde dryge Jarey. Och tegh
resom Gudegh arktat hoss anna gange åtj Wpsala, man tegh
bleff inttegh aff. Widt Pingsdage tilkom konungh Christi-
ern segland oss sin stegrs flota in för Stockholm och hade
folk som i Wpsala voro droge sig emot honom, och bleff
tha Stockholm belagt ya före sidor. Då komo och drogo Bòs-
kaff Biscop Matz och alle andre som bode aff Rogh konungh och
menige Adelen honom hyndgongit hade, tegh straxt vil medt
Orlig bleff tha medt hand och mùn, och swora eedhaar förpligtel-
se förnyat och confirmerat tegh som i Wpsala aff konungh
Capitenar vtlòffuat var, lòffuade tha konungh Christiern
personligh sielff, hoss vilia tegh i alla Artickler och gùnstger
obrotteliga halla vtan all arge list, vidt sin ära och sam-
uitz och eghrsteliga tra, som han och sin stadfestelse breff
tegh vya vtwisande giffuit hade. Då leth och konungh falle
mange bönder vil hoss aff alle Landzdelar i Vpsalandt Och
han handlade och sielff medt tegm at tegh sade honom hyldz-
skap och Mandzskap vil, Och han lòffuade jù alindt tegh vtj
at han vilde halla tegm vndt Sverigis lagh, Privile-
gier, och gode gamble Sedwänior Och brùkade han mj-
kit Biscop Matz och hennes gaadige fleetning vil Linkòpingz
vil at handla mz bönderne, tj tegh vor bode mykit hörde
medt tegm) Och nàr han leth bönderne fara hem vil sit
igen, stantte han jù gemeenligha tha bönder i tu hundrade
Och tegh lorkade han monga vil hoss mz som ellies mitet
hade konst vil honom. Och Biscop Matz förstòdhes off-
ta vt i Landet vil at handla mz bönderne, Man Nils Eskil-
son och Mongs Jònsson fòrde ya Wadstrò slot, teslikest
och Matz Larsson och monge andre, förmòdde jù bönderne emot
konungen och tegm som medt honom hölle, Då giorde
och Swean hölle och Dyfve sinne, tegh vpnemde Ostgòthe

nl at

nil at beleggia Ehrens Borden i Linköpings Hanerskens fölle
nil oss skrifft Hår Erik Abrahamssön Biorde oss Ulongs
Jönss en Eger folk åstadz iffra Wadstra oss nil Strengnäs
Lects skrima oss ehundra tegs, oss så stod thz alle städz nil i lan=
dett At andre sönder Gade mykit Krigsfolk, Gudske ha
dem inget kunnat uträtta, giöre stada oss så stada, motte
Gan vel egasså Ehrenes, Man förråffra Gerla dieketts
Gade Gord icke varit möglight, hwar Gan icke hade Gaff
så mycka att tegs Swenska mz sich, tegs teger förlekte sich
på Gans ordes, Edzer oss förpliuelsse, Breff oss Instrell
teger Gan oss tastz mer uträttade mz, an mz sit Krigsfolk
thz Gwar oss e bekänna moste Intet kunde Gan tyel=
ler uträtta mz bestalningh, ty Staden stodh icke nil bester=
mande, Oss teger som i Staden vore, Gade bättre Köp
på fetalie, an teger Gade i lägndt, Therför böd Gan
alsidz dagtinga nil mz tegnd som i Staden vor, oss the
ville icke teger nil, Då thz sista war Kongs Christiern
förorsakat (att thz som Ulongs Jönss Lath fiöra i Strä=
engnäs) at Gan Lett löya en Gopp mz Jarkter oss bote
mz folk oss bysser åt Wadstra Ther bleff thå Slottet
bestruket oss bestormat Oss Ulongs Jönss förder songhen
nil Kongen i Lägndt för Storkohn Oss Lettz Gan thz
vara kunnogt i Staden at Gan Gade förstrat Wadstra
Aff Swänskes tilsende theres medh bleff nogot mindre än
teger Gade tilförende, Man Kongen brukade all mödel foz
Gan kunde, at Gan motte bruka teger nil daptinghar
Ty Sommare Leedz fram, oss Gan kunde intget skaffa
Och Gord war icke möglight at Holla bestalningen öffuer
Vintren för thz Küller skuld som i Landet var, ty Ga
Gade icke foth fetalie, therför brukade Gan all teger plätt
Gan kunde at Gan motte så Staden för vintre, ty
Gan war rendelös förtrusstadt, oss förmaledidzst them
som possun Gord vodh nil at taga tegn fegden för, teger
Gan var vordhen en fördärffuat Herr öffuer, want Gord
dock på thz sidsta vodtgiffuit, att Gan skulde bruka the

Swenske

ko: Christer
nu wrethde
wore mz sin
folkes bast
an mz sin
k: fölte

290.

Drotsetz herrer som nedt hønom vor, tge thes vælbaarne
vor ng Adelen som in i Staden vore, Da brukade
hon thz Bisrop Matz, hennes gadde Erich rønigs ors flere
som ors pa thz sista at Adelen som i Staden var, varthe
forst beraadat nl dagtinga emot thz menige manz villia
ty bonnarne ville tru inthet dagtinga, offteger thz them sik
ingen nødh vpa. Oc bleff sodana buller i Stadhe om
dagtingendgen at hennes gadd som for thenskuld var inkom-
men hade aff en (som dyrt yer fredagh) nar vondhe
i hiell slaghen Alden efter thz at the som yfterste vor
i Staden ville tru nl dagtinga. Da motte thz hon me-
nige man latthe fyra fros. Thz mz nogra dagar om
dagtingsen handlat var, ors alt var offuertaladt, for-
stribade nogre vt aff Staden nl hennes, ya en holma
vidt Wadmalsfol. Ther bleff thz dagtendgendgs pa beste-
tzen, medt hendes ors mz, medt bref ors Insigell
stelsar ors forplictelsse, at alt stulle vara en affaladt
saak ors nl en fullkompnadt andra forlikt. Da at Ju inthz
stulle vara, vthan nedh ors gunst. Ors alt thz som the aff
Staden, Ja inthe allenast the aff Storholm vtan Jemtl
alt thz alle Bønnerne begierade vart strax biaktat ors sam-
tyckt, befeglat ors bebreffuat, Ors du thes offuer loffuade
hendgen fielff mz endnom, at han inthe allenast ville
samtyckia ors stadfasta thz som begiarad, vthan han vil-
le ors forbattra thz i alle sine punkter ors artikler, Ors nar
breffuen vor vtgiffuen, ors breffue vor befeglat som the
vtrattas stulle, fare the (som vtlænde vore) nu i Sta-
dhen igen. Ors vedde nl at hendge stulle mz sodana
vardigheet intagas som thes nl hørde, Thz nu alt
bestalt var som hendgens inridzande nl hørde, gingo borg-
mastare vt ya Sødermalm nl hennes, ors antwardade
hono Stadzens Port Nyklar, ors bleff han thz mz pro-
tesz intagen, ors fordis forst ver i Byskirkion, Da vpa
Slottet, Sidhan i Boris Kyolstres hus, ther han nogo
tidt bleff nl gast. Ors thz inridzande stedde ya stunde

Dopp-

1 Septembris Månadt som war Mormässe afftton Och lett kö-
nugen bloss om mig Trümetigen och lyssa fridh, Lett och
strax resa ver i galga på Stora torget och åman på Jern-
torget Och effteer wogre dagar, Lett han tiarttera Morgh
jönsson på stora torget, och vdi han hade ordinerath
om ambetter och befalningar effteer sin villie, Begiade ha
nil Dannemg, och wogot för helgonemässo tilt, Dem han
ogsa, och war essa Adelen förskrifftt aff hela Riket
nil Stockholm, Och wogre fullmyndige aff alle Städer och
Bergslagh och all Gårde öffuer hela landet Thz kom och
tog nil alle helgone tilt, Mån alle helgone dagh som thå war
på Torsdagen Anno 1520 hade konnogh Christiern Latit
byggia in borgh vthå brudka bärgh, och let kalla tilth
alla tegn som aff alt Riket nil Stockholm kompne wor, och
alt hans krigsfolk höllt tog wthan om Kringh vthå
vnder bärget, Då förde thå Biscop Jönss vthi Vesmanna
(aff Fryss) vrdet nil tog Bönderna, och gick al hans
grund tog vthå at konnogh Christiern thade rät nil Kron-
ger Crona, ty han war forat tog nil i sins fadres tilt,
Tog hade han dogh dodz breff vthå, tog nil oss war ha
bordigh nil Riket effteer Sverigis Lagbok in tilholder, thz
tog vplåsin vart, at om konnogh gaffue som som de-
mentett han förste, Doch så dr thå skal han vare nästh
Och dreff Vestmanna sin grundh så, at ingen skulle for
oss vilthe tegs på konnogh Christiern at han med orlt
hade tenkt sigh Riket nil, Mån tog giorde orat som ho-
nom ville trängia ifftre sin rätt, tegs Gods ikke stod
nil hilpandis Och giordge han thgn menige man
nil om tog ville skåne Gods för tegs herre och
konnogh, al thgn nogh han sodana rätt hadge nil Riket
Och tog vart swarat Ja nil Då bleff thå konnogh
Christiern hållat for Sverigis konnogh, och Gods vart
ogh skåren, loffuedh och vtroyah thå alt thz som vilfor-
de oss breff och Ingigel vtloffuat var, Mån Sundagh
tog nast effter bleff han krönt aff dersse: Bostaff och

tyo andre

thz andre Biscopar i Storthelm j Byskiriken, Thaa giorde tha
ofwerst then ofwerstadfästelsse paa alt thz som han nyligen vt=
loffuat hade ock togh then Sacramentet vthaa vthför högh
altaret, Ock nar Maässan Cors thz Ceremonier som krönin=
gen tillhörde vtgingo wär, bleff en stool vtsatt för altaret
ther sloogh han thaa Otte krumpe, Claess, Bille, Göranss
Norby ock mycken flera aff sina Capitenar ock befalningz
man vt Riddar Ock Let kongz vtwexa ock göra sin
versette, hwilken han icke wille Swenske ma sodana ära gior=
de, Ther emot wille wilde han göra then ära Ther thz
giort war stoode konungen wp ock bleff stendandis ock stöd=
diandis hwil widt altaret Thaa wart then vtskickat Keisar
Karls Herolde, han kom fram ock bleff stendandis wthf
för konungen, ock hade ithe tal för konungen paa latinen, ha=
de ock en guldkädia paa bodde sina hander ower ethwälle=
ne flijss Och thaa han hade vttalat, lade han same
kädia paa konungens hals, ock tooge honom then ower i thz bin=
dingheste förbundet, Och loffuade honom hulck och bistondz
aff thz hela förbundet hwar saa beskaffades Aar thz alt vt=
rättat war som then i Kirkion vtrattas skulle gick ko=
ningen wt kyrkion, och hade Swenske och Danske
wtz sitt wt gatsh Och thaa mz thenne högtidh endat war, om sön=
dagen then nest effter begynnelsen et annat Basteböd, thaa
hade konungen alla the Swenske herrarna ower then Tyske och
Danske forsamblade paa Store Salen paa Slottet, Och
hade thz paa bestält at drycke: Bästaff gick fram och bygg=
te klappa öffuer thz öffuerwald som hade i förledne år
aff hade Steen och hade vndertijdhar skedt war Thz
Danske Erikes Slot war nederbrutit Och paa the fel=
ste kirkers ägor war stor owerskan giort Och war thz
kong begynnen at Stolet skulle vpbygges igen Och
all kong skada skulle vpgiattas then kong lidit hade
thz gick nyligen kong Klagemol vthaa, Man kongen
som thz vndersat hade, hade annat i sinnet wt at drijffa

) 3 same

tre dage
skulle
sidden be=
gynnis
ett annet
Basteböd

wdt sama Clagemol sa ärfue: besinna kunde, Tz hans förste
wonge mandz liff tegr az, Oc effter tez at ärfue: stodz
ike på alffuarliga effter tegres liff som hans clagade wyå
bleff kunge wnskyrt wå hans, oc straffade hans siela
wid andre handeliga tegerför Då at ärfebisps oc stut=
tade fick, Tegå wi på dana Clagamol ginge fru Kirst=
tin Cgår Otens efterlesfuerska) hart under oppuem,
baar hon fram tez bresf som tegr wå giffuit war,
at Stekket skulle niderbrytas, Oc at Bostaff trolla skul=
de aldrigs effter tegn dagh vara händt för ärfebisp, Då
bade oc alle som bresfuit vtgiffuit bade besuoret fick
på wi hanya, at tegr skulle alle förfuara, linda oc vn=
galla, huad effter kona kunde, leff tegn förplichtelsse togh
kunge wilfälle at restina tegn alla för handzma sez
tez bresfuit Jurgladt hade, Oc effter tez at Biscop
Hansses Jurgen; linörpings hengde tegr oc wz före
Då giorde hans sin versetz; på mothe at hans sade
fick vara widder oc tungader wi sama besegldz, orlz
tegr wz bleff hans frij Man Biscop Winsening
i Askara, oc Biscop Matz i Strangnäs oc monge aff
tegn Swenske Adelen, wz tyerdo timan, oc Storkholm
bergare, bleffue tagne vtur Halsten oc satte i stang=
se, Domblige i Tornet, Domblige i Capellet oc semb=
lige annarstädz på Slottet, oc fotto thr effter nattena
Då vart tha förgadin versala dagtinga, oc all the confir=
matiens bresf på same dagtinga som versändig ifftre Da=
mark, Desliket voro förgätne all tegr lysse oc förgli=
ilsse som hans orde vtur kungsdage vtur wi förunde när
hans sielff wz sin stores flota tegn för Stockholm, Jata
tez var alt förgätit som i konungens hyllning oc Crönigs
i same dagen stoffuat war, tegr hans oc Barnutter
anamade wå Dm morgone tegr näst effter, sez
war otto dagar effter alle Hahone dagg lesse kom oc
blosa om wz trumetta, oc lesse strogs, at fochs skul=
le på ok off sich schuss, vtan alle skulle ske bliska

Ther me

294

Tegr̃ mz tegr tegr vord, oregr̃dt widdags nät lerst hans le:
de Biskop i Arfara, Biskop i Strengenäs and tegr riddare
oreg Riddar mändz mäñ oc borgar som hans hade forsoga
latit at ga stora torget nl at lätta affliffa tegn, oc
tega tegr på vore komune ga torget oc stodo i Ringe, sto:
de nägre aff konungs vdy vy i burspraket oc alle
lyske hade ordet nl folket som tha på torgett stodo
oc bad att tegr icke skulle förfaras öffuer tegs straff som
tegr stelle, Ty konung Matt (sade hans) hafuer sa
högliga vordegen bidgen oc nlkrafft nl sodana straff
aff ar the biskop Bostaff, tegn tegr hade stot z resor
ga sin hand, bidit oc begiprat, at tegn orett hans li:
dit hade, motte straffat vande Oc nyligt annat
sodana gaff hans för tegr hans vilde versaka konu:
gen nelt, Tha rosade biskop Winstrup hans vnder ogo:
nen oc sade, tegr hans icke sade sannd, vthan hans konungs
handlade mz logn oc forradery motte tegr Svenske ma, oc
begirade han at tegr andre motte sa vt dom för sig, oc
vorda för hand tegr skulle dö, oc talade hans mädtoghord
ordes mott konungr oc sade at gudz skulle hempnas öffer
sodant offuervald oc oratt, Desliker rosade oc Anders ruff
oc Anders karsson tegr tegr stodo i Ringen, oc bode at sig:
ke nden skulle sig vidt tegrd storda, oc ey lätta sa skam:
liga förroda sig mot falske breff oc dagtinga som vn:
skeligt var Oc at tegr skulle sodana tyranij vedergio:
om tegr hände Oc rosade nl hempnd i himmelen, orlg
sa blef tha biskop matz i Strengenäs rath vthan forbod
stugelsen förste affdagen oc hans bröder lades mil:
dan hans bref, tegs ingen aff tegr andra skulde, hades
oc ingen aff tegr Svenske sidan tegs kom nl dagtin:
gan sa nyligt klagt sig om konungs Christi mes bästa
som biskop matz Oc tegs hade varit omdgengit at
konungr hade fradmat sin villia hade, dilket hades
icke biskop Matz vant Man tegr bleff hans lönt
före Tegr nasst bleff biskop Winstrup affdag

Den

Effter Lyno Hår Erick abrahamsson, Så Erick knutzk
Så er Erick Jolgansson, tegr effter Erich Rymins
Hår Erick wilsk, Jacheim bradhe Monge gree Erichs
knussa, Oloff biörnsk, Bunar galle, Bent erichsk oc
sidsom Borgarne, oc war tesse effter först tz Borgh-
mästare Jöns Gudmundzh, Anders olsk, oc Anders Erichsk
Sidsom tesse effter Rodna Oloff hansk Monge Gud-
de, Baggare Biörn, Anders rute, Michel nilsson
Kut Gunnes, Anders karlsk. Erick Helsings Peder Erichs
sonde, Matz Krona, Jacop persk Hils Gregorsson
oc Hemming Grönskalle, Aff menigheten, tegr som
Hampnedningar är, Henrick strobork, Lambrit Godrichs
Hans wasser, Simon stradar, Longe Hils, Per staffans
Donal skinnare Gudmundes skinnar Erick smaltar Peder
Gudde, Anders Kötmongar, Matz tiunbindar, Hils nilsson,
Lambrecht bardskärare och hasse Hasse, tesse oc än tha no-
gre flere bleffue affgångne förste dagen, Man anna
dagen tegr effter bleff Ketel smidsmar affgången, oc
lech ther ofte uz Lyno, och bleffue tegr döde kroppar
liggiandes på Torget iffro Torsdages oc nil lögerdages
Och war teger i yrkeligh och iemmerligh lyte, Hi-
ru Blodet Rann oc trände som så och Rare pläghar,
Log i Remmestenarne nedt aff torget, Daa tyz war ith
grasligit oc obarmhertigt mord, Så at aldrig affno-
gen förste som Christelig namen Hafuer bruit, är
sodana funne skeete, Tegr en Hafuer så uz ith beroth
oc beteent modes gott nil oc latidt drapa så monga
menniskior utan dom, moth sin egen redsar, breff,
oc Juriger Och Hafuer komdes Christen icke
allenast drapit tegn nil kroppe, uthan så nidingh för
stodt nil giöranda, nil sielens nedt, I tyz, the som oför-
wrandt Lyno oss Halsse, oc icke wolde så wogha
Clerck som tegn nogot Vndermissa wolde nil trog
sielars saligheet, Thedt ena dom openbare wndare,
tiuffuar oc Röffuare, i tgenom hiterstu förgiome pläghe

Item så

296

den tyå krossz vander förderffuat, må thå sidan bysolle vanda
Wdan Kongh Christiern war icke så nil finnes, vthan
Gan ville förderffua både liff oc siell, oc gaff ingen
vilfalle nil at bethenkie sigh noget nil sin Dödh vthan
letes en stor part at tage aff tegnd(o) hws, teger thz vore
yå tegnd(o) arbete (oc) entzet onth förmodade sigh) oc föra
tegn straz yå Torget oc lett kongga halsen aff tegn
som tegz stelde wg lambrest bar skärare tegn teger stod
oc rakade thå gan bleff tagen oc förd yå torget
Oc lasse gass som stodes yå torget iblandt kongens
knächter oc sagde teger vgå hws tige andre rättadis, oc
gretz teger öffuer, ty bleff gan inwyrt i dingsz oc
bleff affgongen, Oc konstelige spiandis, alle kone sin
obetenth om halsen Effteger teger sick ingen dom
förfoms skee borde, Oc så drägen både liff oc siel, dr
ith gräsligit mordh, när tegz radh besinnat vander Då
lett thå kongen vtlenda en stor veld om löger dagz
yå Södermalm, oc lett så slaga tege dödha krop ane
teger vth oc bränna tegn op; lett så vppgräffua hoor
Steno dödha lekame som mer en ith halfft år ha-
de legat i Jordene wg ith gresk barn, oc lett thenn wg
tige andra vpbränna, Hoor Ulwerthen Jönsson pres-
batus i Storkholm want tilstädis aff Jordene vpgreff-
uen oc tegz giorde ärchebisp Då vorde en alle
desse brende soson bandzmend, efftet tegz tige hadde vär
ärsse: mordh, oc samtyckte at thenn Blot skulle vär neder-
brätzdt Man vtegz räknade kongh Christiern thz
för bandzmend när tege hyllade gong för sin konungh
Ibe heller räknadis Biscop Wincentius oc Biscop wg
för bandzmend, thå tege wg ärsse: Ehrette gong, vnder
tige skulle brännas som bandzmend, Dog gaff gass
sodana integz förgätit Thå en vorsamar så
affgongne vore, vorde alle tegnd(o) Vyrdar tagne
iffuer tegnd(o) Gyster Oc bleff tegnd(o) gul, silff, ge-
ninge oc alle kaste vare vthagne soson förbrutit

Gode

godz, ån thå at ingen dom war thr om gongen
Ork Christinar skulle thå betalla Christen på sin part
Ork sidan then förste affstygndes sbet war, Blessis
norge affstygne, Jsland Christka war Olaff valra
ork Erlandt esbiörnsk, Uldn the som på stora torgt
i gahan dagh fro dagh opbårgade, viste ma icke nyt-
liga taal opå, ty gahan war offta full ork fiedlan
thåm, Ork the som thengde vor, vore mest aff the
Gerningz tiunare som affstygne blessis, ork mo ofte
blessis opbeydde ny stöfflar ork sporar som the Rom-
ridsmen i Stadgen. Då att stoff hafftigen ork i galga,
thz ganska grasligt war, Thå nw sodana grufwel-
lit mordt i Storholm skedt war, hade konung Christer
Cuds nl finnlandz ork lagt pör then sameledis, then bleff- Decollatio in
nd thå affstygne Gbr Åke Jönsson, Tönne Eriksson Finlandia.
Hilts estillss ork Ednings gadz som thå war thr, ny
norgh landra, Ork frw Cirstin ny norge andre fri-
borne pinor lotth then tonga, ork thz skedde sidan
nl Dannmk, ork begynte så konung Christiern fö
mer ork mer latha Generetkia sig hwadh han hade
i sinnelt, att han ylat wille giöra the Swenske nl
dyra trållar, Estan Ake Hakar, ork lett opå binda
at ingen bonde skulle hafwa wärior tilh armbröst,
Lett sonnestädes taga then ifrro bönder ork bryggia
then Swnder, thz han hade ny tidsen wel arbett
at gibra offwer Gsla Dikes, Mdh Sweriges Lagbok
hade han ork nogot i sinnelt thwar tidsen hadde
Gons ilwerk, Ork soson han som Herre war wor
offwer nogha blodz giriz, så hade han ork sodana be-
talningen, en part som tend wore nl sinnes ny ho-
nom, iblandt Christka wore Mdhr Detterick then
öfwerste, Jöns matsk Clas Holst, ork flere soda
Gade ork lust see at thz swenska Rodet raadh
Andere persson som Befalningh hade vidt öfwerå

på stricker-

298

thz skrifvade sigh så ther at the thr. bodh war velglade affmakt
Gunnoff Birk för ett ordzprak iblandt kongens folk, att
ther Brunske bondhen skulde vel gå vilt gloggh nz twa
Gand oss ett trä̊ben, Oss emongst sker sodana ordz voro
thå i bruk som hinar nu vel vetth, Oss tegerdo fosfruken
som affgrunne var, torde ingenstadz ratzliga sticka
sigh ex, allenast war Sönerin Norby tegerdo nilsfyrkt
Orz efter tetz at Skara stikt oss Strengenas stikt war
nu Biscop Löss Ther skrifvade konungen Ditterick nill
Skara oss Biscop Wallenarka nil Strengenäs för Biscop
Mårtzkelig nu bode nil sodana dubete, thz the nygen
undgne vel bemiste, Nar konungh Christiern hade
alt bestält i Storsolm nz ämbetzs oss befalningsmä
sänne han gå ther tidh beställa wille, giorde han frogh nil
wredze nil at drage öffuer landh oss nil Dannemarck igen
Oss allestädz ther han i Steder ne kona skulle, nesh=
tis galga ey gå torget, Ther war Claes Holst Capi=
tenär för, han bleff oss sidhst efter konungs befal=
ningh vpsängd i Söderköping, i ther vaker han
hade skrefvet latinit Oss hans egen skrifftwar nz
kom. Gå kom the konungs nil Linköping oss höll
ther sin Jul, Ther efter kom han nil Wadzstena,
oss lesth ther quarttera Oxe Gork oss gerde sund
Oss nar han kom til Jenerköping lät han ther aff=
hugga Lijndorn ribbenigh oss nogra andra, besyn=
ligare lesth han ther affhugga the barn aff Ribbiugh
barkat, thz ena var vidt otthe ar, thz andra vidt
fyra ether sex ärss gamalt, Ther efter kom ha nil
Wydal Closter, ther betalade han så, hafverpt, att
han lesth dräpkis Notegn nz nogre aff hans
bröder. Gå thz sista kom han nil Dannemarck igen
Oss var ther hans rese iffro Storsolm oc nil Da=
marck sådana, at se nil Gnad Steder han kom ther
moste Jw nogre latige liffuet nil, Gå at Gnar oss en
förstondigh nu vel märkis wolde at her Brunske

Nalum consilium consultori hesinum.

en plogo vaar skrifde ad ett viss tegr gård tegn nz Christierns
straffe, vilde, andre losfnat vare gård i anpfet som Tydzanis pa-
Gaffuit kastat tess riset i veldsen, da Later gues a Gratia Dei.
vaar gudomelige maeskel skal sedana Igaanner ad klosk
Bunlow

Anno 1569

Riks-Biblioteket.
STOCKHOLM.
Handskrifter.